
UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 01309037 8

VASILIE ALECSANDRI

OPERE COMPLETE

POESII

VOLUMUL II

PASTELURĬ — LEGENDE

OSTAŞII NOŞTRI — ALTELE.

BUCURESCI
EDITURA LIBRĂRIEI SOCECŬ & Comp.
21, CALEA VICTORIEĬ, 21
1896.

46,001. Stabilimentul grafic I. V. Socecŭ. Bucurescĭ.

1548

CUPRINSUL

PASTELURĬ

1862—187...

VARIA

LEGENDE

OSTAŞII NOŞTRI

ALTELE

PASTELURĬ

1862—187 ..

I

SERILE LA MIRCESCĬ

Perdelele-s lăsate şi lampele aprinse;
In sobă arde focul, tovarăş mîngăĭos,
Şi cadrele-aurite ce de păreţĭ sînt prinse
Sub palidă lumină apar misterios.

Afară plouă, ninge! afară-ĭ vijelie,
Şi crivĕţul aleargă pe câmpul înnegrit;
Ear eŭ, retras în pace, aştept din cer să vie
O zină drăgălaşă cu glasul aurit

Pe jilţu-mĭ, lângă masă, avênd condeĭu 'n mână,
Când scriŭ o trofă dulce, pe care-o prind din sbor,
Când ochĭu-mĭ întîlnesce ş'admira o cadînă
Ce 'n cadrul eĭ se 'ntinde alene pe covor.

Frumoasă, albă, jună, cu formele rotunde,
Cu pulpa mărmurie, cu sinul, dulce val,
Ea pare Zea Venus când a eşit din unde
Ca să arate lumeĭ frumosul ideal.

Alăture apare un câmp de aspră luptă,
Pătat cu sînge negru, acoperit cu morţĭ.
Un june 'n floarea vĭeţiĭ stringând o spadă ruptă
Ţintesce ochiĭ vestedĭ pe-a vecĭniciei porţĭ.

Apoĭ a mea privire prin casă rătăcindă
Cu jale se opresce pe un oraş tăcut,
Veneţia, regină ce 'n mare se oglindă
Făr' a videà pe frunte-ĭ splendoarea din trecut.

O lacrimă. . . Dar eată plutind pe-a măriĭ spume
O sprintenă corvetă, un răpide-Alcyon;
Şi eată colo 'n cerurĭ pribegile din lume,
Cucoarele în şirurĭ sburând spre orizon.

O! farmec, dulce farmec a vĭeţiĭ călĕtoare,
Profundă nostalgie de lin, albastru cer!
Dor gingaş de lumină, amor de dulce soare,
Voĭ mĕ răpiţĭ când vine în ţeară asprul ger!

Afară ninge, ninge, şi apriga furtună
Prin neagra 'ntunecime rĕspânde recĭ fiorĭ,
Ear eŭ visez de plaiurĭ pe care alba lună
Revars'un val de aur ce curge pintre florĭ.

Vĕd insule frumoase şi mărĭ necunoscute,
Şi splendide oraşe şi lacurĭ de smarald,
Şi cete de sĕlbatecĭ prin codri deşĭ perdute
Şi zine ce se scaldă în faptul ḑileĭ cald.

Prin fumul ţigareteĭ ce sboară în spirale
Vĕd eroĭ prinşĭ la luptă pe câmpul de onor,
Şi 'n taĭnice saraiurĭ minunĭ orientale
Ce 'n suflete deşteaptă dulcĭ visurĭ de amor.

Apoĭ închipuirea îşĭ stringe-a sa aripă;
Tablourile toate se şterg, dispar încet,
Şi miĭ de suvenire mĕ 'ncungĭură 'ntr'o clipă
In faţa unuĭ taĭnic şi drăgălaş portret.

Atuncĭ inima-mĭ sboară la raĭul vieţiĭ mele,
La timpul mult ferice în care-am suferit,
Ş'atuncĭ pădurĭ şi lacurĭ, şi mărĭ şi florĭ şi stele
Intoană pentru mine un imn nemărginit.

Aşa 'n singurătate, pe când afară ninge,
Gândirea mea se primblă pe mândri curcubeĭ,
Păn' ce se stinge focul, şi lampa 'n glob se stinge
Şi saltă căţeluşu-mĭ de pe genunchiĭ meĭ.

Mircescĭ, 1867.

II

SFÎRŞIT DE TOAMNĂ

Oaspeţiĭ caselor noastre, cocostircĭ şi rindunele
Părăsit-aŭ a lor cuìburí ş'aŭ fugit de ḑile rele;
Cârdurile de cucoare, înşirându-se 'n lung sbor,
Pribegit-aŭ urmărite de al nostru jalnic dor.

Vesela verde câmpie acu-ĭ tristă, vesteḑită;
Lunca, bătută de brumă, acum pare ruginită;
Frunzele-ĭ cad, sbor în aer, şi de crengĭ se deslipesc
Ca frumoasele iluziĭ dintr'un suflet omenesc.

Din tus-patru părţĭ a lumiĭ se ridică 'nalt pe cerurĭ,
Ca balaurĭ din poveste, nourĭ negri plinĭ de gerurĭ.
Soarele ĭubit s'ascunde, iar pe sub grozaviĭ norĭ
Trece-un càrd de corbĭ ernaticĭ prin văzduh croncănitorĭ.

Ḑiŭa scade; earna vine, vine pe crivĕţ călare!
Vìntul şueră prin hornurĭ respândind înfiorare.
Boiĭ rag, caiĭ rînchează, câniĭ latră la un loc,
Omul, trist, cade pe gândurĭ şi s'apropie de foc.

Mircescĭ, 1867.

III

EARNA

Din văzduh cumplita earnă cerne noriĭ de zăpadă,
Lungĭ troene călĕtoare adunate 'n cer grămadă;
Fulgiĭ sbor, plutesc în aer ca un roiŭ de fluturĭ albĭ,
Respândind fiorĭ de gheaţă pe aĭ ţeriĭ umerĭ dalbĭ.

Ḑiŭa ninge, noaptea ninge, dimineaţa ninge eară!
Cu o zale argintie se îmbracă mîndra ţeară;
Soarele rotund şi palid se prevede pintre norĭ
Ca un vis de tinereţe pintre aniĭ trecătorĭ.

Tot e alb pe câmp, pe dealurĭ, împregĭur, în depărtare
Ca fantasme albe plopiĭ înşiraţĭ se perd în zare,
Şi pe 'ntinderea pustie, fără urme fără drum,
Se vĕd satele perdute sub clăbuciĭ albĭ de fum.

Dar ninsoarea încetează, noriĭ fug, doritul soare
Strălucesce şi dismeardă oceanul de ninsoare.
Eat'o sanie uşoară care trece peste văĭ. . .
In văzduh voĭos resună clinchete de zurgălăĭ.

IV

GERUL

Gerul aspru şi sĕlbatic strînge 'n braţe cu jălire
Neagra luncă de pe vale care zace 'n amorţire;
El ca pe-o mireasă moartă o 'ncunună despre zorĭ
Cu 'n vĕl alb de promoroacă şi cu ţurţurĭ lucitorĭ.

Gerul vine de la munte, la fereastră se opresce,
Şi, privind la focul vesel care 'n sobe strălucesce,
El depune florĭ de earnă pe cristalul îngheţat,
Crinĭ şi roze de zăpadă ce cu drag le-a sărutat.

Gerul face cu-o suflare pod de gheaţă între malurĭ,
Pune streşinelor caseĭ o ghirlandă de cristalurĭ,
Ear pe feţe de copile înfloresce trandafirĭ
Să ne-aducă viŭ aminte de-ale veriĭ înflorirĭ.

Gerul dă aripĭ de vultur cailor în spumegare,
Ce se 'ntrec pe câmpul luciŭ, scoţênd aburĭ lungĭ pe nare.
O! tu, gerule năprasnic, vin' îndeamnă calul meŭ
Să mĕ poarte ca săgeata unde el scie şi eŭ!

V

VISCOLUL

Crivĕţul din Mează-noapte vîjie prin vijelie,
Spulberând zăpada ’n cerurĭ de pe deal, de pe câmpie.
Valurĭ albe trec în zare, se aşează ’n lung troean
Ca nisipurile dese din pustiul african.

Viscolul frămîntă lumea!.. Lupiĭ surĭ es după pradă,
Alergând, urlând în urmă-ĭ prin potopul de zăpadă.
Turmele tremură; corbiĭ sbor vîrtej, răpiţĭ de vînt,
Şi răchiţele se ’ndoae lovindu-se de pământ.

Sberăt, raget, ţipet, vaet miĭ de glasurĭ spăĭmântate
Se ridică de prin codriĭ, de pe dealurĭ, de prin sate,
Şi 'ndeparte se aude un nechez resunător. . .
Noaptea cade, lupiĭ urlă. . . Vaĭ de cal şi călĕtor!

Fericit acel ce noaptea rătăcit în viscolire
Stă, aude 'n câmp lătrare şi zăresce cu uĭmire
O căsuţă drăgălaşă cu ferestrele lucind,
Unde dulcea ospeţie îl întîmpină zimbind!

VI

SANIA

Di cu soare, ger cu stele!.. Haĭ, ĭubită, la primblare
Caiĭ muşc'a lor zăbale, surugiul e călare;
Săniuţa, cuĭb de earnă, e cam strimtă pentru doĭ...
Tu zimbescĭ?.. Zimbirea-ţĭ ḑice că e bună pentru noĭ.

Caiĭ scutură prin aer sunătoarele lor salbe
Răpind sania uşoară care lasă urme albe.
Surugiul chiuesce; caiĭ sboară ca doĭ zmeĭ
Prin o pulbere de raze, prin un nour de scânteĭ.

Pe câmpia înălbită, netedă, strălucitoare
Se vĕd insule de codri, s'aud cânĭ la vînătoare,
Ear în lunca pudruită cu mănunt mărgăritar
Salt'o veveriţă mică pe o creangă de stejar.

Acum trecem prin poene, acum trecem prin zăvoae;
Crengile-aninate 'n cale ning steluţe şi se 'ndoae
Eat'o gingaşe mlădiţă cu şirag de mărţişorĭ...
Tu o rupĭ?.. Ea te stropesce cu fulgĭ albĭ recoritorĭ.

VII

MEZUL ERNEĬ

În pădurĭ trăsnesc stejariĭ ! E un ger amar, cumplit !
Stelele par înghețate, cerul pare oțelit,
Ear zăpada cristalină pe câmpiĭ strălucitoare
Pare-un lan de diamanturĭ ce scârție sub picioare.

Fumurĭ albe se ridică în văzduhul scânteios
Ca înaltele coloane unuĭ templu maĭestos,
Şi pe ele se aşază bolta ceruluĭ senină
Unde luna îşĭ aprinde farul taĭnic de lumină.

O! tabloŭ măreţ, fantastic!.. Miĭ de stele argintiĭ
In nemărginitul templu ard ca vecĭnice făcliĭ.
Munţiĭ sînt a luĭ altare, codriĭ organe sonoare
Unde crivĕţul pĕtrunde scoţĕnd note 'ngrozitoare.

Totul e în neclintire, fără vĭeaţă, fără glas;
Nicĭ un sbor în atmosferă, pe zăpadă nicĭ un pas;
Dar ce vĕd?.. în raza luneĭ o fantasmă se arată...
E un lup ce se alungă după prada-ĭ spăĭmântată!

VIII

LA GURA SOBEĬ

Aşezat la gura sobeĭ noaptea pe când viscolesce,
Privesc focul, scump tovarĕş, care vesel pâlpăesce,
Şi prin flacăra albastră vreascurilor de alunĭ
Vĕd trecând în sbor fantastic a poveştilor minunĭ.

Eat'o pasere măeastră prinsă 'n luptă cu 'n balaur;
Eată cerbĭ cu stele 'n frunte cariĭ trec pe punţĭ de aur;
Eată caĭ ce fug ca gândul; eată zmeĭ înaripaţĭ
Care-ascund în marĭ palaturĭ mîndre fete de 'mpĕraţĭ.

Eată pajurĭ năsdrăvane, care vin din neagra lume,
Aducând pe lumea albă Feţí-frumoşĭ cu falnic nume;
Eată 'n lacul cel de lapte toate zinele din raiŭ...
Nu departe stă Pepelea tupilat în florí de maiŭ.

Dar pe mine ce m'atrage, dar pe mine ce mĕ 'ncântă
E Ileana Cosinzeana! în cosiţă floarea-ĭ cântă.
Pănă 'n ḑiuă staŭ pe gândurí şi la ea privesc uĭmit,
Că-mĭ aduce viŭ aminte de-o minune ce-am ĭubit!

———

IX

BRADUL

Sus pe culme bradul verde
Sub zăpada albicĭoasă
Pintre negură se perde
Ca o fantasmă geroasă,

Şi privesce cu 'ntristare
Cum se primblă prin rĕstoace
Earna pe un urs călare,
Earna cu şepte cojoace.

El se scutură şi ḑice:
«In zădar tu, vrăjitoare,
«Aducĭ viforul pe-aĭce,
«Aducĭ ḑile fără soare.

«In zădar ingheţĭ pămîntul,
«Ucidĭ florile şi stupiĭ,
«Şi trimiţĭ moartea cu vîntul,
«Şi trimiţĭ foamea cu lupiĭ.

«In zădar a ta suflare
«Apa 'n rîurĭ o incheagă,
«Şterge urma pe cărare,
«Şi de mine ţurţurĭ leagă.

«In zădar aducĭ cu tine
«Corbul negru şi prădalnic,
«Şi din codriĭ cu jivine
«Facĭ se easă urlet jalnic.

«In zădar, urgie crudă,
«Lungescĭ noaptea 'ntunecoasă
«Şi, riḑênd de-a lumeĭ trudă,
«Scurteḑĭ ḑiua luminoasă.

«In zădar îmĭ puĭ povară
«De zăpadă și de gheață.
«Fie earnă, fie vară,
«Eŭ păstrez a mea verdeață!

X

SFÎRŞITUL ERNEĬ

S'a dus zăpada albă de pe întinsul ţeriĭ,
S'aŭ dus ḑilele Babeĭ şi nopţile vegheriĭ.
Câmpia scoate aburĭ; pe umedul pămînt
Se 'ntind cărărĭ uscate de-al primăveriĭ vînt.

Lumina e maĭ caldă şi 'n inimă pĕtrunde;
Prin rîpĭ adâncĭ zăpada de soare se ascunde.
Pîraele umflate curg ĭute şopotind
Şi muguriĭ pe creangă se vĕd îmbobocind.

O Doamne! eat'un flutur ce prin văzduh se perde!
In câmpul veşted eată un fir de earbă verde
Pe care 'ncet se urcă un galbin gândăcel
Şi sub a luĭ povară îl pleacă 'ncetinel.

Un fir de earbă verde, o rază 'ncălḑitoare,
Un gândăcel, un flutur, un clopoţel în floare,
După o earnă lungă ş'un dor nemărginit
Aprind un soare dulce în sufletul uĭmit!

XI

OASPEȚIĬ PRIMĂVERIĬ

In fund, pe cer albastru, în zarea depărtată,
La resărit, sub soare, un negru punt s'arată!
E cocostîrcul taĭnic în lume călĕtor,
Al primăvereĭ dulce ĭubit prevestitor.

El vine, se înalță, în cerurĭ line sboară,
Şi, răpide ca gândul, la cuĭbu-ĭ se coboară;
Ear copilaşiĭ veselĭ, cu peptul desgolit,
Aleargă, sar în cale-ĭ şi-ĭ ḑic: Bine-aĭ sosit!

In aer cíocàrlia, pe casă ràndunele,
Pe crengile pădurií un roiŭ de păsĕrele
Cu-o lungă ciripire la soare se 'ncălḑesc
Şi pe de-asupra bălţiĭ nagâţiĭ se 'nvîrtesc.

Ah! eată primăvara cu sinu-ĭ de verdeaţă!
In lume-ĭ veselie, amor, sperare, vĭeaţă,
Şi cerul şi pămîntul preschimbă sărutărĭ
Prin raze aurite şi vesele cântărĭ !

XII

CUCOARELE

Din cea zare luminoasă vine-un lung şir de cucoare,
Aducând pe-aripĭ întinse calde raze de la soare;
Eată-le de-asupra noastră, eată le colo sub nor,
In văzduh călăuzite de-un pilot, bĕtrân cocor.

Ele vin din fundul lumiĭ, de prin clime înfocate,
De la India Brahmină, unde fearele 'ncruntate,
Pardoşĭ, tigri, şerpĭ giganticĭ staŭ în jugli tupilaţĭ,
Pândind noaptea elefanţiĭ cu lungĭ trombe înarmaţĭ.

Fericite călĕtoare! sburând ĭute pe sub cerurĭ,
Aŭ vĕḑut în răpegĭune ale Africeĭ misterurĭ,
Lacul Cĭad şi munţiĭ Luniĭ cu Pustiu 'ngrozitor,
Nilul alb căruĭ se 'nchină un cumplĭt negru popor.

Călĕtoare scumpe mie!.. Aŭ lăsat in a lor cale
Asia cu-a sale riurĭ, Caşemirul cu-a sa vale,
Aŭ lăsat chĭar Ceylanul, mindra insulă din raiŭ,
Şi revin cu fericire pe al ţĕriĭ dulce plaiŭ!

XIII

NOAPTEA

Noaptea-ĭ dulce 'n primăvară, liniştită, rĕcoroasă
Ca 'ntr'un suflet cu durere o gândire mângăĭoasă.
Icĭ, colo, cerul dispare sub marĭ insule de norĭ
Scuturând din a luĭ poale lungĭ şi răpiḑĭ meteorĭ.

Pe un deal în depărtare un foc taĭnic strălucesce
Ca un ochiŭ roş de bălaur care-adoarme şi clipesce.
Sînt păstorĭ în şezătoare, saŭ vr'o ceată de voĭnicĭ?
E vr'o tabără de carre, saŭ un rond de tricolicĭ?

Cătră munţĭ prin întuneric un lung bucĭum se aude.
El aminte suvenirul celor timpurĭ negre, crude,
Când din culme 'n culme noaptea bucĭumele resunaŭ
Şi la lupte sângeroase pe Românĭ iĭ deşteptaŭ.

Acum însă vĭeaţa-ĭ lină; ţeara doarme 'n nepăsare!
Când şi când un câne latră la o umbră ce-ĭ apare,
Şi 'ntr'o baltă miĭ de broasce în lung hor orăcăesc,
Holbind ochiĭ cu ţintire la luceafĕrul ceresc!

XIV

DIMINEAȚA

Zorĭ de ḑiuă se revarsă peste vesela natură,
Prevestind un soare dulce cu lumină și căldură.
In curînd și el apare pe-orizonul aurit,
Sorbind roŭa dimineții de pe câmpul înverḑit.

El se 'nalță de treĭ sulițĭ pe cereasca mândră scară
Și cu raze viĭ sărută june florĭ de primăvară,
Dedițeĭ și viorele, brebeneĭ și toporașĭ
Ce rĕsbat prin frunḑĭ uscate și s'arată drăgălașĭ.

Munçitoriĭ pe-a lor prispe dreg uneltele de muncă.
Păserelele-șĭ dreg glasul prin hugeagul de sub luncă.
In grădinĭ, în câmpĭ, pe dealurĭ, prin poene și prin viĭ
Ard movilí buruenoase scoțând fumurĭ cenușiĭ.

Caiĭ sburdă prin ceairurĭ ; turma sbeară la pășune;
Mieiĭ sprintenĭ pe colnice fug grămadă 'n răpigíune,
Și o blândă copiliță, torcând lână din fuĭor,
Pasce boboceĭ de aur lâng'un limpede isvor.

XV

TUNETUL

Pe lanul lung şi verde cu grâul resărit
O umbră călĕtoare se 'ntinde 'ncet şi trece,
Precum un rîŭ de munte, când gheaţa s'a topit,
Se varsă peste malurí, câmpiile să 'nece.

E umbra unor nourĭ albiĭ, uşorĭ, mănunţĭ,
Ce lunecă sub soare, clădind un lanţ de munţĭ.
Eĭ vin în mezul ḑileĭ c'un surd şi taĭnic sunet
Şi, ca semnal de vĭeaţă, aprind în cer un tunet.

Văzduhul bubuesce!.. Pămîntul desmorţit
Cu miĭ şi miĭ de glasurĭ semnaluluĭ respunde,
Şi de asprimea erneĭ simţindu-se ferit,
De-o nouă 'ntinerire ferice se pătrunde.

La răsărit urare! urare la apus!
Un cârd de vulturĭ agerĭ, rotindu-se pe sus,
Se 'nalţă ca s'asculte mult vesela fanfară
Ce bucĭumă prin nourĭ frumoasa primăvară.

XVI

FLORIILE

Iată ḑile 'ncălḑitoare
După aspre vijeliĭ!
Vin Floriile cu soare
Şi soarele cu Floriĭ.

Primăvara 'ncàntătoare
Scoate earba pe càmpiĭ.
Vin Floriile cu soare
Şi soarele cu Floriĭ.

Lumea-ĭ toată 'n serbătoare,
Ceru-ĭ plin de cíocârliĭ.
Viñ Floriile cu soare
Şi soarele cu Floriĭ.

Pĕcat, ḑeŭ, de cine moare,
Şi ferice de ceĭ viĭ!
Vin Floriile cu soare
Şi soarele cu Floriĭ.

Copiliţă, nu vreí oare,
Nu vreĭ cu mine sĕ viĭ,
Când Floriile-s cu soare
Şi soarele cu Floriĭ?

Să culegem la rĕcoare
Viorele albăstriĭ?
Haĭ! Floriile-s cu soare
Şi soarele cu Floriĭ.

Eŭ ţĭ-oĭŭ da de orĭ-ce floare
Miĭ de sărutărĭ şi miĭ.
Haĭ! Floriile-s cu soare
Şi soarele cu Floriĭ.

Ear tu, dulce zimbitoare,
Te-ĭ face că te mâniĭ. . .
Haĭ! Floriile-s cu soare
Și soarele cu Floriĭ.

XVII

PASCELE

De Pascĭ în satul vesel căsuţele 'nălbite
Lucesc sub a lor maldurĭ de trestiĭ aurite,
Pe care cocostîrciĭ, înfipţĭ într'un picĭor,
Daŭ gâtul peste aripĭ tocând din cĭocul lor.

Un scrâncĭob maĭ la vale pe lângă el adună
Flăcăĭ şi fete mîndre ce rîd cu voĭe bună;
Şi 'n sunet de vioare, de cobze şi de naiŭ
Se 'ntoarce hora lină, călcând pe verde plaiŭ.

Bĕtrânĭ cu fețe stinse, Românĭ cu fețe dalbe,
Romănce cu ochĭ negri și cu ștergare albe
Pe earba resărită fac praznic la un loc,
Ear pe 'mpregiur copiiĭ se prind la luptă 'n joc.

Și scrâncĭobul se 'ntoarce purtând în legănare
Părechĭ îmbrățișate cu dulce infocare,
Ochirĭ scînteitoare și gingașe zimbirĭ
Ce viŭ rĕspând in aer electrice lucirĭ.

XVIII

PLUGURILE

Noroc bun!..Pe câmpul neted es Românii cu-a lor pluguri!
Boĭ plăvanĭ în câte șese trag, se opintesc în jugurĭ.
Brațul gol apasă 'n coarne; ferul tae brazde lungĭ
Ce se înșiră 'n bătătură ca lucĭoase negre dungĭ.

Treptat câmpul se umbresce sub a brazdelor desime;
El resună 'n mare sgomot de voĭoasa argățime,
Ear pe lanul ce în soare se svintează fumegând
Cocostârciĭ cu largĭ pasurĭ calcă rar și meditând.

Acum soarele-ĭ l'ameaḑi; la pămînt omul se 'ntinde:
Càrd de fete și neveste de la sat aduc merinde;
Plugul zace'n lan pe coaste, ear un mândru flăcăoaș
Mână boiĭ la isvoare și îĭ pasce la imaș.

Sfântă muncă de la ţeară, isvor sacru de rodire,
Tu legĭ omul cu pămîntul în o dulce înfrăţire!..
Dar lumina amurgesce, și plugariĭ cătră sat
Haulind pe lângă jugurĭ se întorc de la arat.

XIX

SĔMĂNATORIĬ

Semănătoriĭ harnicĭ cu sacul sub suoară
Păşesc în lungul brazdeĭ pe fragetul pămînt;
Pe culme, pe vălcele se sue şi coboară
Svîrlind în a lor cale seminţa după vînt.

—«O mie!» dice unul menind cu veselie.
—«Noroc și roadă bună!» adaoge un alt.
«Ca vrabia de toamnă rotund spicul să fie!
«Ca trestia cea naltă să fie paĭul nalt!

«Din zorĭ şi până 'n noapte tot grâul să resară;
«In el să se ascundă porumbiĭ osteniţĭ,
«Şi când flăcăĭ şi fete vor secerà la vară
«In valurĭ marĭ de aur să 'noate rătăciţĭ!»

Sĕmănătoriĭ veselĭ spre fund înaintează,
De-a curmezişul brazdeĭ boroanele pornesc.
Şi grapele spinoase de-aproape le urmează,
Ingroapă 'ncet sеminţa şi càmpul netedesc.

XX

RODICA

Purtând cofiţă cu apă rece
Pe aĭ seĭ umerĭ albĭ, rotunḑorĭ,
Juna Rodică voĭoasă trece
Pe lângă juniĭ sĕmănătorĭ.

Eĭ cu grăbire îĭ sar în cale
Ḑicênd: «Rodică, floare de crin,
«In plin să-ţĭ meargă vrerile tale
«Precum tu, dragă, ne eşĭ cu plin!

«S'ajungĭ mireasă, s'ajungĭ crăĭasă!
«Calea să-ţĭ fie numaĭ cu florĭ,
«Şi casa casă, şi masa masă
«Şi sinul leagăn de pruncuşorĭ!»

Cu grâŭ de aur eĭ o presoară,
Apoĭ cofiţa întreagă-o beŭ.
Copila rîde şi 'n cale-ĭ sboară,
Scuturând grâul din perul seŭ.

XXI

LUNCA DIN MIRCESCÍ

Bate vînt de primăvară şi pe muguri îĭ deschide;
Vîntul bate, frunza cresce, şi voĭoasă lunca rîde.
Sub verdeaţa drăgălaşă dispar crengile pe rînd
Şi sub crengile umbroase mĭerla sare şuerând.

O! minune, farmec dulce! O! putere creatoare!
In orĭ care ḑi pe lume ese câte-o nouă floare,
Ş'un noŭ glas de armonie completează imnul sfînt
Ce se 'nalţă către cerurĭ de pe veselul pămînt.

Tot ce simte şi vieză, feară, pasere saŭ plântă
In căldura primăverii nasce, saltă, sboară, cântă.
Omul îşĭ îndreaptă pasul către desul stejăriş,
Unde umbra cu lumina se alungă sub frunḑiş.

El se duce după visurĭ ; inima luĭ cresce plină
De o sacră melodie, melancolică, divină,
De o taĭnică vibrare, de-un avînt inspirător,
Ce-ĭ aduc în pept suspinurĭ şi'n ochĭ lacrimĭ de amor.

Este timpul re'nvieriĭ, este timpul re'noireĭ
Ş'a sperăriĭ zimbitoare, ş'a plăcereĭ, ş'a ĭubireĭ.
Paserea-şĭ gătesce cuĭbul, floarea mîndrele-ĭ colorĭ,
Câmpul via sa verdeaţă, lanul scumpele-ĭ comorĭ.

Sus paingul pe un frasin, urzind pânza-ĭ diafană,
Cu-al sĕŭ fir de-argint subţire face-o punte-aeriană.
Ear în leagăn de mătasă gangurul misterios
Cu privighetoarea dulce se îngână-armonios.

Jos pe la tulpinĭ, la umbră, fluturiĭ, florĭ sburătoare
Se 'ndrăgesc în părechere pe sîn alb de lăcrimĭoare,
Şi, ca roiŭ de petre scumpe, găndăceiĭ smălţuiţĭ
Strălucesc, vie comoară, pe sub erburĭ tăĭnuiţĭ.

O pătrunḑĕtoare şoaptă umple lunca, se ridică.
Ascultaţĭ!... stejarul mare grăesce cu earba mică,
Vulturul cu cĭocârlia, soarele cu albul nor,
Fluturul cu plânta, rîul cu limpedele isvor.

Şi stejarul ḑice erbeĭ : Mult eştĭ vie şi gingaşă!
Fluturaşul ḑice floareĭ : Mult eştĭ mie drăgălaşă!
Vulturul uimit ascultă cĭocârlia ciripind;
Rîŭ, isvoare, nourĭ, raze se împreună ĭubind.

Luncă, luncă, dragă luncă! raiŭ frumos al ţeriĭ mele,
Mândră 'n soare, dulce 'n umbră, taĭnică la foc de stele!
Ca grădinele Armideĭ aĭ un farmec răpitor
Şi Siretul te încinge cu-al sĕŭ braţ dismĭerdător.

Umbra ta recoritoare, adormindă, parfumată,
Stă aproape de lumină, prin poene tupilată.
Ca o nimfă pânditoare de sub arborĭ înfloriţĭ,
Ea la sînul eĭ atrage călătoriĭ fericiţĭ.

Şi-ĭ încântă, şi-ĭ îmbată, şi-ĭ aduce la uĭtare
Prin o magică plăcere de parfum şi de cântare,
Căcĭ în tine, luncă dragă, tot ce are suflet, graiŭ,
Tot şoptesce de ĭubire în frumoasa lună Maiŭ!

XXII

MALUL SIRETULUĬ

Aburiĭ ușorĭ a nopțiĭ ca fantasme se ridică
Și, plutind de-asupra lunciĭ, pintre ramurĭ se despică.
Rîul luciŭ se 'ncovoae sub copacĭ ca un balaur
Ce în raza dimineții mișcă solziĭ luĭ de aur.

Eŭ mĕ duc în faptul ḑileĭ, mĕ așez pe malu-ĭ verde
Și privesc cum apa curge și la cotiturĭ se perde,
Cum se schimbă 'n valurele pe prundișul lunecos,
Cum adoarme la bulboace, săpând malul năsipos.

Când o salcie pletoasă lin pe baltă se coboară,
Când o mreană saltă 'n aer dup'o viespe sprintioară,
Când selbaticele raţe se abat din sborul lor,
Bătênd apa 'ntunecată de un nour trecător.

Şi gândirea mea furată se tot duce 'ncet la vale
Cu cel rîŭ care 'n vecĭ curge, făr'a se opri din cale.
Lunca 'n gĭuru-mĭ clocotesce; o şopîrlă de smarald
Cată ţintă, lung la mine, părăsind năsipul cald.

XXIII

FLORĬ DE NUFĂR

Prin trestia din baltă ce 'n aer se mlădie
Resună 'n dimineaţă o tainic'armonie.
Sînt zîne ce se scaldă în fragedele zorĭ?
Nu-s zîne dar copile, a zînelor surorĭ.

Verginile în apă intrat-aŭ cu sfieală
Ş'acum se joacă vesel în dulcea-ĭ recoreală.
Şoptind, privind în unda albastrul cer senin,
Umplând cu florĭ de nufar cămeşa de la sin.

O rază aurie prin stuhul des pătrunde
Şi gingaş luminează în cuîbul ce le-ascunde
Comorî de tinereţe, comorî de fericirî,
Incântătoare forme de albe nălucirî.

Privițî! ce tatea verde se mişcă, se deschide.
O mândră copiliță apare, ese, rîde
Şi lunecă. . . de odată, rotunḑî şi albiorî
Apar la foc de soare doî nufărî plutitorî.

XXIV

CONCERTUL IN LUNCA

In poeana tăĭnuită, unde sbor luciri de lună,
Floarea oaspeţilor Lunciĭ cu grăbire se adună
Ca s'asculte-o cântăreaţă revenită 'n primăvară
Din streinătatea neagră unde-ĭ vĭeaţa mult amară.

Roiŭ de flacări uşurele. Lucioli scânteitoare
Trec în aer, staŭ lipite de *luminărele* 'n floare,
Respândind prin crengĭ, prin tufe, o văpae albăstrie
Ce măresce 'n mezul nopţiĭ dalba lunciĭ feerie.

Eată vin pe rînd, păreche, şi pĕtrund colo 'n poeană
Bujorelul falnic, rumen, cu năltuţa *odoleană*,
Frăţiorĭ şi *romăniţe* ce se-aţin voĭos la drumurĭ,
Clopoţeĭ şi *măzerele* îmbătate de parfumurĭ.

Eată frageda *sulcină*, *stelişoare*, *blânde nalbe*,
Urmărind pe *busuĭocul* ĭubitor de sinurĭ albe;
Dediţeĭ şi *garofiţe* pârguite 'n foc de soare;
Toporaşĭ ce se închină gingaşelor *Lăcrimĭoare*.

Vine *cimbrul* de la câmpurĭ cu *fetica* de la vie,
Nufărul din baltă vine întristat fără soţie,
Şi cât el apare galbin, oacheşele *viorele*
Se retrag de el departe, rîḑênd vesel între ele.

In poeană maĭ vin încă elegante floricele,
Unele 'n *condurĭĭ Doamneĭ* şi 'n *rochiţĭ de rondunele*,
Altele purtând în frunte, înşirate pe o rază,
Picăturĭ de rouă vie care 'n umbră scânteĭază.

Ele merg, s'adună 'n grupe, se feresc de buruene
Şi privesc sosind prin aer sburătorĭ cu mândre pene,
Dumbrăvencĭ, gangurĭ de aur ce aŭ cuiburĭ de mătasă,
Cĭocârliĭ, oaspeţĭ de soare, rondunele-oaspeţĭ de casă,

Mĭerle viĭ şuerătoare, cucul plin de ingânfare,
Gaiţa ce imitează orĭ-ce sunete bizare,
Stigleţĭ, presurĭ, macalendri ce prin tufe se alungă
Şi duĭoase turturele cu dor lung, cu jale lungă.

Eată vin şi gândăceiĭ în hlamide smălţuite;
Eată grierĭ, eată fluturĭ cu-aripĭoare pudruite,
Şi culbecĭ ce-arată coarne şi-şĭ duc casa pe spinare...
La ivirea lor poeana clocotesce 'n hohot mare.

Eată 'n urmă şi albine aducând în gură mĭere...
Sburătoriĭ gustă'n grabă sucul dulce cu plăcere,
Apoĭ sorb limpedea rouă din a florilor potire,
Şoptind florilor în taĭnă blânde şoapte de iubire.

Dar, tăcere!.. Sus pe-un frasin freamĕt în văzduh s'aude!..
Toţĭ remân în aşteptare. Cântăreaţa 'ncet prelude.
Vîntul tace, frunza deasă stă în aer neclintită...
Sub o pânză de lumină lunca pare adormită.

In a nopţiĭ linişţire o divină melodie
Ca suflarea unuĭ geniŭ pintre crengĭ alin adie
Şi tot cresce maĭ sonoră, maĭ plăcută, maĭ frumoasă,
Pân' ce umple 'ntreaga luncă de-o vibrare-armonioasă.

Gânditoare şi tăcută luna 'n cale-ĭ se opresce.
Sufletul cu voluptate în estaz adânc plutesce,
I se pare că aude prin a raiuluĭ cântare
Pe-ale îngerilor harpe lunecând mărgăritare.

E privighetoarea dulce care spune în uĭmire
Taĭnele inimeĭ sale, visul eĭ de fericire. . .
Lumea 'ntreagă stă pătrunsă de-al eĭ cântic fără nume...
Macul singur, roş la faţă, doarme dus pe ceea lume!

XXV

VÎNĂTORUL

Vînătorul pleacă grabnic la a zorilor ivire,
Şi pe soare, falnic oaspe, îl salută cu ĭubire.
Lumea veselă tresare, miĭ de glasurĭ sunătoare
Celebrează însoţirea natureĭ cu mândrul soare.

Valurĭ limpede de aer, ca o mare nevĕḑută,
Trec alin pe faţa lumiĭ şi din treacĕt o sărută.
Pe câmpia rourată pasul lasă urmă verde
Ce 'n curênd sub raza caldă se usucă şi se perde.

Vînătorul soarbe 'n cale-ĭ recoreala dimineţiĭ,
Admirând jocul luminiĭ pe splendoarele verdeţiĭ,
Admirând în umbra caldă florile de prin poene,
Şi pârae cristaline, şi vultanĭ cu mindre pene.

Pe colnic, în zarea lunciĭ, un plop mare se ridică
Cu-a luĭ frunză argintie făcând umbră pe vălcică.
Vînătorul la tulpină-ĭ cade 'n visurĭ ĭubitoare...
Douĕ veverițĭ pe o creangă rid de arma-ĭ lucitoare.

XXVI

PUNTEA

Şoapta nopţiĭ se aude suspinând incetişor;
Arboriĭ prin întuneric daŭ un freamăt sunător,
Şi de o dată Aurora se ivesce radioasă
Ca un ochiŭ ce se deschide sub o geană luminoasă.

Dulce, veselă, rozie, scumpă ca un vis ĭubit
Ea-şĭ ĭea sborul peste lume de la mândrul resărit,
Şi 'ntâlnesce 'n a sa cale o copilă cosinzeană
Ce-ĭ scăldată în năvalnic şi 'n sîn poartă odoleană.

S'a oprit copila tristă pe o punte de stejar,
Plânsu-ĭ lin pe sîn iĭ cade ca un scump mărgăritar;
Ear pârîul de la malurĭ, smulgând floare după floare,
Le depune cu șoptire lângă albele-ĭ picĭoare.

«De ce plângĭ?.. îĭ ḑice-o rază pe-a eĭ frunte strălucind.
«Tu eștĭ jună, eștĭ menită să trăescĭ, să morĭ ĭubind;
«Pentru tine-orĭ ce durere trebue ca să se curme...
«Nourĭ sunt ce nu fac umbră și durerĭ ce nu las'urme».

XXVII

BALTA

Aerul e viŭ şi proaspĕt!.. el trezesce şi învie
Peptul, inima şi ochiĭ, peste cariĭ lin adie.
Balta 'n aburĭ se ascunde sub un vĕl misterios,
Aşteptând voĭosul soare ca pe-un mire luminos.

Ceru 'n zare se roşesce; miĭ de vrăbiĭ deşteptate
Ciripesc şi se alungă pe cireḍĭ netrierate.
Balta vesel clocotesce de-un concert asurḍitor,
Şi din ochiurĭ se înalţă cârd de raţe ca un nor.

Pintre stuhul ce se mişcă eat'o luntre vînătoare!
Şerpiĭ lungĭ se 'ncolăcează sub a nufărilor floare;
Raţele prin moşunoae după trestiĭ se ascund,
Şi pe sus nagâţiĭ ţipă, lişiţele daŭ în fund.

Respândind fiorĭ de moarte luntrea cea de arme plină
Când la umbră se dosesce, când s'arată la lumină;
Ear pe mal în linişţire un bătlan, păşind încet,
Ḑice: «Nu-ĭ peirea lumeĭ... vînătorul e poet!»

XXVIII

FÂNTÂNA

Pe cărarea înflorită care duce la fântână
In ştergar şi în cătrinţă merge-o sprintenă română;
Ea la briu-ĭ poartă furcă şi la sîn un pruncuşor
Cu guriţa luĭ lipită de al lapteluĭ isvor.

Nevăstuĭca trece ĭute torcând lâna din fuĭoare
Şi sucind fusul vîrtelnic ce-o atinge la picĭoare.
Păsărelele 'mpregĭuru-ĭ sbor voĭoase şi cântând,
Ea zimbesce şi tot merge, pruncuşoru-ĭ sărutând.

Eat' ajunge la fântână ş'acolo se intâlnesce
C'un drumeţ din lumea 'ntreagă care lung la ea privesce,
Apoĭ cumpăna o pleacă, apoĭ scoate la lumină
Şi vecineĭ sale 'ntinde o cofiţă albă plină.

Romăncuţa mulţumesce, suflă 'ncet peste cofiţă
Şi cu apa ne 'nceputǎ udă rumena-ĭ guriţă;
Ear drumeţul după dînsa bea, fugarul îşĭ adapă,
Şi se jură că pe lume nu-ĭ aşa de dulce apă.

XXIX

SECERIŞUL

Cĭocârlia ciripie, fâlfăind din aripĭoare,
Pe o scară de lumină se coboară de sub soare.
Aerul e 'n neclintire, el devine arḑător;
Prepeliţa cântă 'n grâe, grierul cântă 'n mohor.

In cel lan cu spicurĭ nalte aŭ intrat secerătoriĭ,
Pe când erà încă umed de resuflul aurorii.
Toţĭ, privindu-ĭ de departe, par' că 'noată 'n galbin riŭ,
Fetele fără ştergare şi flăcăiĭ fără brîŭ.

Secerea, craiŭ noŭ de moarte, mereŭ taïe, spicul cade.
Prepeliţa îşĭ ĭea puiĭ şi se duce; lanul scade.
Ear în urmă holda mândră, resturnată prin bucăţĭ,
Se ridică 'n snopĭ de aur, se clădesce 'n jumătăţĭ.

Maĭ departe, lucrând ĭute, un flăcăŭ ş'o fată mare
De tot snopul îşĭ daŭ gingaş o furişă sărutare,
Când o pasere măĭastră, peste lan trecând uşor,
Dice: «Dulce-a maĭ fi pânea de la snopurile lor!»

XXX

COSITUL

Faptul ḑileĭ se aprinde pe a dealurilor frunte,
Ş'un rîŭ falnic de lumină se revarsă peste munte.
Earba coaptă strălucesce, ea se clatină la vînt,
Ş'a eĭ umbră lin se mişcă în dungĭ negre pe pămînt.

Eată vin cosaşiĭ veselĭ, se pun rînd. Sub a lor coasă
Câmpul ras rĕmâne verde ca o apă luminoasă.
Uniĭ brazdele rĕstoarnă, în căpiţĭ alţiĭ le-adună,
Le clădesc apoĭ în stogurĭ şi cu stuh le încunună,

Maĭ devale 'n cea dumbravă cu poeana tăĭnuită,
Unde umbra pare verde și de florí 'mbălsămită,
Coasele sub teaca udă zinghenesc resunător.
Din căpiță in căpiță Dumbrăveanca saltă 'n sbor.

Un flăcăŭ, cosind de-o parte lâng'o tufă de sulcină,
Vede earbă încâlcită, frântă pe la rădăcină.
«Ce să fie?.. Cuĭb de feară?.. O! minune!» dice el,
Și, zimbind, se pleacă ĭute de culege... un cercel!

XXXI

PORTRET

DEDICAT DOAMNEI X... Y.. Z...

Superbă, maĭestoasă, te simţĭ că eştĭ regină,
Căcĭ fruntea-ţĭ se înalţă când lumea se înclină,
Şi imnul omenireĭ, un imn de adorare,
Ajunge pân' la tine în slabă suspinare.

Aĭ ochĭ ca doĭ luceferĭ din aspra mează noapte,
Ce 'ngheaţă de departe a inimilor şoapte.
Privirea ta măreaţă de-abĭa se rătăcesce
Pe turma 'ngenunchiată ce 'n taină te slăvesce.

Chiar soarele ferbinte, de-ar vrea cu fericire
Să-şĭ schimbe nemurirea pe o vĭaţă de iubire,
Ar stinge-a sale raze pe inima-ţĭ de gheaţă,
Şi lumea trist'ar zace sub o eternă ceaţă.

Nicĭ o màndrie mare nu 'ntrece-a ta mandrire!
Nicĭ spada nu întrece cumplita-ţĭ nesimţire!
Nicĭ marmura cĭoplită albimea ta nu 'ntrece...
Ca luna 'n mezul erneĭ frumoasă eştĭ şi... rece!

XXXII

PORTRET

DEDICAT PRINCESEÌ NATALIA GHICA

Plăcută, simţitoare, în toate graţioasă,
Eştĭ dulce ca seninul de ḑi primăvăroasă,
Şi ochiul ce oglindă cu drag fiinţa ta,
Nimic în astă lume nu-l poate întristà.

Tot sufletul ferice s'apropie de tine,
Ca de-o sperare vie, ca de un ceresc bine,
Şi nu vrea să maĭ sboare, simţind că a găsit
In sufletul tĕŭ gingaş un frăţior ĭubit.

Aĭ farmecul puternic ce-aprinde 'n omenire
Avîntul de marĭ fapte, dorinţĭ de nemurire.
Tu poţĭ să daĭ c'un zimbet, c'un singur sărutat,
O patrie ĭubită la tristul exilat.

Orĭ cine te zăresce e mulţămit de vieaţă,
Că-ţĭ rîde veselia ş'amorul dulce 'n faţă.
Eştĭ cea maĭ drăgălaşă minune cu ochĭ viĭ,
Eştĭ cea maĭ adorată... şi numaĭ tu n'o sciĭ!

185...

XXXIII

PE COASTELE CALABREÏ

Pe coastele Calabreï vaporu 'naintează
In unda luminoasă ce noaptea fosforează;
El tae-o brazdă lungă pe-al măriï plaiŭ senin,
Si luna, vas de aur, plutesce 'n cerurĭ lin.

In dreapta, pe 'ntuneric, se 'nalţ'un negru munte,
Vulcanul bătrîn Etna cu lava stinsă 'n frunte;
Sehastru ce cunoasce al globuluĭ mister,
El pare că din sinu-ĭ asvîrle stele 'n cer.

In stinga e Carybda selbatică, stâncie,
Din zare se intinde o punte argintie,
Pe care se îndreaptă vaporul legănat,
Ce calcă orizonul cu stele semĕnat.

Dorm valurile măriĭ sub atmosfera caldă,
In baĭe azurie Sicilia se scaldă;
Şi 'n umbră călĕtorul, ţintind ochiĭ spre mal,
Aspiră-al Siracuseĭ parfum oriental.

XXXIV

LINDA RAÏA

Pe zidul din Alhambra lucesce 'n rĕsărit
Un kĭosc în filigrană de marmură-aurie,
Cu stâlpĭ și arabescurĭ de jur împodobit,
Prin care se 'ntrevede nălţimea azurie.

Acolo se arată, când ḑiua-ĭ spre apus,
Frumoasa Linda Raĭa, regina de Grenada;
Şi Mauriĭ din Vega se jură că pe sus
Se primblă o hurie lucindă ca zăpada.

Minune admirată de Maurĭ şi Creştinĭ,
Ea vine 'n kĭosc a-lene, privesce prin zebrele,
Şi-ĭ place să arunce a rodieĭ rubinĭ
Pe care-ĭ prind în şpaţiŭ voĭoase păsĕrele.

Dar eată că şiragul de alb mărgăritar
Alunecă pe braţu-ĭ şi cade 'n fund de-vale.
Don Pedro de Castilĭa, trecând, îl ĭea în dar.
Zimbesce la regină şi pasă mîndru 'n cale!

XXXV

CALEA ROBILOR

Pe cerul 'nalt lucesce un rîŭ albiŭ de stele
Ce curge spre Moldova din taĭnicul noean;
Ca flotă luminoasă, luceferiĭ prin ele
Cutrieră în umbră cerescul Ocean.

Din când în când desprinsă din bolta cea profundă
O stea albastră cade şi 'n spaţiŭ s'acufundă,
Trăgând pe plaĭul negru o brazdă argintie,
Ce 'n clipă-ĭ trecĕtoare ca vĭeaţa 'n vecĭnicie!

Sub cerul fără marginĭ, spre mîndrul Rĕsărit,
Se întinde 'n umbra nopțiĭ un câmp nemărginit,
Pustiŭ și trist ca golul ce lasă 'n urma lor
In inimĭ ĭubitoare iubițiĭ cariĭ mor.

Și rîul cel de stele e călăuzul taĭnic
Ce duce la Moldova pe rătăcitul caĭnic;
Și câmpul e Bugeacul cu orizonurĭ marĭ
Bătut de oamenĭ searbeḑĭ ce fug de la Tătarĭ.

———

XXXVI

BUCHET

CALUL FAVORIT A D-REÌ MARIA DOCAN

În poveștile frumoase ce se spun la șeḑětoare,
Sunt caĭ agerĭ, ĭuțĭ ca gàndul și cu darul de cuvint,
Unul galbin ca porumbul aurit la foc de soare,
Altul negru ca păcatul... amândoĭ copiĭ de vînt !

Eĭ întrec in răpegíune rondunica spăriată :
Peste nouri, peste mare duc vitejiĭ Fețí-frumoșĭ.
Ochiĭ lor aruncă fulgerĭ cariĭ fearele săgeată,
Și copita lor ucide marĭ balaurĭ fioroșĭ.

Maĭ sînt caĭ traşĭ prin verigă şi cu mintea năsdrăvană,
Mândri ca o nălucire şi ca fluturĭ de uşorĭ.
Eĭ, când poartă 'n lumea albă pe Ileana Cosinzană,
Fără ca să le îndoae, calcă gingaşele florĭ.

Eŭ credeam pe Vinteş, Graur, că-s închipuirĭ visate
In geroase nopţĭ de earnă lângă focul de stejar;
Am vĕḑut însă cu ochiĭ în a mea vecinătate
Cal maĭ mândru decât visul, alb ca un mărgăritar.

Şoĭmul tĕŭ, Miţică dragă, poart'o zale ninsorie,
Ce lucesce de departe sub seninul luminos.
Tu-l ĭubescĭ, el o cunoasce ; e frumos, el înc'o scie,
Şi ca lebĕda pe apă se alintă graţios.

Când te vede, el te-admiră; când te-aude, el nechează
Şi te cheamă, şi îĭ place să-l desmĭerḑĭ încetinel,
Glasul tĕŭ îl îmblânḑesce, mâna ta îl incordează;
El trăesce pentru tine şi tu, dragă, pentru el.

Amîndoĭ avețĭ un suflet, sburând vesel pe câmpie,
Dulce, falnică părechc! tabloŭ viŭ, încântător!
El pe tine te 'mprumută cu'n avînt de bărbăţie,
Tu il împrumuţĭ pe dînsul cu-al tĕŭ farmec răpitor.

Şi orĭ-cine vĕ zăresce, ḑice 'n sine cu-admirare:
«Aşa cal, aşa copilă!... Ea frumoasă, el frumos!
«Pare dulcea primăvară lin plimbată 'n legănare
«Pe un snop de crinĭ ce sboară pe sub soarele voĭos.»

XXXVII

MANDARINUL

Mandarinu 'n haĭne scumpe de mătasă vişinie,
Cu frumoase florĭ de aur şi cu nasturĭ de opal,
Peste coada-ĭ de pĕr negru poart'o vînătă chitie
Care 'n vîrf e 'mpodobită c'un bumb galbin de cristal.

Fericit, el locuesce un măreţ palat de vară
Plin de monstri albĭ de fildeş şi de jadurĭ preţioşĭ.
Marĭ lanterne transparente de o formă mult bizară
Rĕspând noaptea raze blânde pe bălaurĭ fioroşĭ.

O deschisă galerie, unde-a soareluĭ lumină
Se strecoară 'n arabescurĭ prin pereţiĭ finĭ de lac,
Prelungesce colonada-ĭ pe-o fantastică grădină
Ce mirează florĭ de Lotus în oglinda unuĭ lac.

Ochiul vesel întîlnesce, pe colnice 'nverḑitoare,
Turnurĭ nalte şi pagode unde cântă vechĭul bonz,
Şi auḑul se resimte de vibrărĭ asurḑitoare,
De resunetul metalic al Tam-Tamuluĭ de bronz.

Eat'o joncă aurită pe albastrul apeĭ line,
Cu vîntrelĭ de rogojină şi cu vîsle de sandal.
In lăuntru rîde visul fericirilor divine.
Mandarina cu ochĭ galeşĭ şi cu sînul virginal.

Ea 'n grădină se coboară şi 'n palat apoĭ dispare,
Pe nisip călcând a-lene cu-ale eĭ picĭoare micĭ.
Nor de fluturĭ sboară 'n cale-ĭ şi cu-a lor aripĭ se pare
C'ar voì s'o maĭ oprească pintre arboriĭ piticĭ.

Ea se duce 'n galerie s'o desmĭerde Mandarinul!..
Graţioasă, pânditoare sub cortelu-ĭ de atlaz,
Il invită cu ochirea, cu surîsul, cu suspinul,
Ca să guste voluptatea amorosuluĭ estaz.

Dar el stă în trîndăvie pe-un dragon de porcelană.
La minunile frumoase ce-ĭ zîmbesc, nesimţitor,
Soarbe ceaíul aromatic din o tasă diafană
Şi cu drag se uĭtă 'n aer la un smeŭ sbîrnăitor.

XXXVIII

PASTEL CHINEZ

DEDICAT D-luĭ I. A. C.

Pe-un canal îngust ce curge ca un șarpe cristalin
Se înșiră chĭoscurĭ albe cu lac luciŭ smălțuite.
Tot ce-ĭ nobil, avut, mare și puternic la Pechin
In rĕcoarea lor plăcută duce dile fericite.

Pe sub nalte coperișurĭ care 'n marginĭ s'albiesc,
Galeriĭ cu marĭ lanterne și cu sprintene coloane
Aŭ comorĭ de plante rare ce la umbră înfloresc
Și'n ghirlande parfumate se revarsă pe balcoane.

Papagalĭ verḑí, roșĭ și galbenĭ, ĭubitorĭ de desmĭerdărí,
Prin zebrele aurite sbor chemațı de glasurí dalbe,
Și pe buze rumeoare, cuĭb voĭos de sărutărí,
Eĭ culeg zimbirĭ divine, eĭ culeg migdale albe.

Apoĭ veselí, cu-a lor pradă, se pun hoțiĭ sburătorĭ
Când pe mândre paravane de mătasă diafană,
Când pe crengĭ, când pe basinurĭ de albastră porcelană,
Unde viŭ se joacă 'n față pescĭ cu solziĭ lucitorí.

Ș'o momiță strîmbătoare, sărind ĭute 'n urma lor
De pe umeriĭ de fildeș unuĭ ḑeŭ grotesc de China,
Cade 'n șahul de pe masă și restoarnă pe covor
Doĭ nebunĭ peste un Rege și un turn peste Regina...

Pe canal treĭ podurĭ strimte ca treí arcurĭ se întind;
A lor marginí ciselate in șiragurí de inele
Poartă zmeĭ cu ochĭ fantasticĭ cariĭ noaptea se aprind,
Și catargurĭ poleite cu lungĭ flamurí ușurele.

Ear în fund, peste desimea de pagode azuriĭ,
Ca un bloc de porcelană, falnic, sprinten se ridică
Un turn nalt cu șepte rîndurĭ și cu șepte galeriĭ,
Unde ard in casolete florĭ de plantă-aromatică.

Pe un pod păşesce a-lene fiĭca unuĭ Mandarin,
Sub cortelul de crep galbin care-l pleacă despre soare,
Ferind peliţa-ĭ de aur şi rotundu-ĭ pept de crin,
Şi guriţa-ĭ cu benghiŭ negru ca un gândăcel pe-o floare.

Umbra eĭ pe faţa apeĭ, de pe pod uşor plutind,
Cu-o mişcare voluptoasă trece lin şi se opresce
Pe o joncă unde şade un om tînĕr pescuind...
El tresare, nalţă ochiĭ şi cu dragoste zîmbesce.

Ear colo 'n vecinătate, sus în turn, ca un hurez,
Un bătrîn, pândind cu ochĭul, taĭna dulce o surprinde...
El desemnă 'ncet tabloul pe hârtie de orez,
Şi se pare că hârtia sub peniţă-ĭ se aprinde!

XXXIX

BĂRĂGANUL

DEDICAT MĂRIEĬ SALE DOMNITORULUĬ

Pe cea câmpie lungă a căreĭ tristă zare
Sub cer, în fund, departe, misterios dispare,
Nicĭ casă, nicĭ pădure, nicĭ riŭ rĕcoritor,
Nimic nu 'nveselesce pe bĭetul călător.

Pustietatea goală sub arşiţa de soare
In patru părţĭ a lumeĭ se 'ntinde 'ngrozitoare
Cu earba-ĭ mohorîtă, cu negrul eĭ pămînt,
Cu-a sale marĭ vîrtejurĭ de colb ce sboară 'n vînt.

De miĭ de anĭ în sînu-ĭ dormind, zace ascunsă
Singurătatea mută, sterilă, nepătrunsă,
Ce-adoarme 'n focul veriĭ l'al grierilor hor
Şi earna se deşteaptă sub crivĕţ în fior.

Acolo floarea nasce şi moare 'n primăvară,
Acolo pĭere umbra în ḑilele de vară,
Şi toamna-ĭ fără roadă, ş'a erniĭ vijeliĭ
Cutrieră cu sgomot pustiele câmpiĭ.

Pe cea savană 'ntinsă şi cu sĕlbatic nume,
Lung Ocean de ĭarbă, necunoscut în lume,
O cumpĕnă se 'nalţă aproape de un puţ,
Şi 'n orizon se 'ndoae ca gâtul unuĭ struţ.

Un car cu bivoliĭ negri a stat lângă fântână.
Vr'o doĭ românĭ în soare ş'o sprintenă română
Incungĭură ceaunul ce ferbe fumegos
Pe foc, şi maĭ departe un câne roade-un os.

Pe car un copilandru privesce 'n depărtare...
Zadarnic ochi-ĭ sboară din zare 'n altă zare!
Nicĭ casă, nicĭ pădure, nicĭ rîŭ rĕcoritor,
Nimic nu se arată pe câmpul de mohor!

Din vreme 'n vreme numaĭ lungĭ şirurĭ de cocoare
Sub bolta albăstrie sbor taĭnic călĕtoare,
Şi vulturĭ marĭ, prădalnicĭ, cu gheare înarmaţĭ
S'adună, lăsând puiĭ pe virfurĭ de Carpaţĭ.

Ah! dulce, glorioasă şi mult strălucitoare
Va fi cea ḑi de vĭaţă când, pe sub mândrul soare,
Trecênd în răpegĭune un zmeŭ cu-aripĭ de foc,
Gonì-va trista moarte ce zace 'n acest loc!

Mult vesel va fi câmpul, când vecínica-ĭ tăcere
Mormîntu-şĭ va deschide la glasul de 'nviere
Ce scoate zmeul falnic din gura luĭ de fer,
Vestind răpirea nouă a foculuĭ din cer!

Cannes, 20 Martie 1870

XL

VALUL LUI TRAIAN

Pe câmpia Dunăreană, care fuge 'n depărtare,
Unde ochiĭ se afundă dintr'o zare 'n altă zare.
Ca pe sînul fără marginĭ şi pustiŭ de Ocean.
Unind douĕ orizonurĭ, ĭată valul luĭ Traĭan!

El se 'ntinde ca o brazdă ce pe urma-ĭ colosală
A săpat, în primul secul, o triremă ideală.
Saŭ ca frânghia destinsă a giganticuluĭ arc
Ce-l purtà, luptând cu Roma, Decebal, falnic monarc.

O! miragiŭ sublim, fantastic!.. Prin o pulbere de aur
Gàndul meŭ răpit in spaţiŭ ca pe aripĭ de balaur
Intrevede legioane deşteptate din mormint
Càlcând, val de năvălire, peste valul de pămint.

Torent lung de umbre-antice, in lumină el apare,
Strălucind sub arme scumpe, sub hlamide consulare,
Şi trezind cu al sĕŭ vuet de ostaşĭ învingĕtorĭ
Earba câmpuluĭ şi codriĭ munţilor apĕrătorĭ.

Eată 'n frunte *Sagitariĭ* şi *Veliţiĭ*, limbĭ străine,
Inarmaţĭ cu proasce, scuturĭ şi cu şepte *javeline*,
Ferentariĭ ce, ca dînşiĭ, aŭ pe capetele lor
Pĭeĭ de feare 'ngrozitoare şi *calige* la picĭor.

Apoĭ Galiĭ bravĭ şi veselĭ ce glumesc pe *Celtiberiĭ*,
Şi Romaniĭ în cohorte urmăriţĭ de *Cavaleriĭ*,
Ce se 'mpart în ḑece *turme*, purtând coĭful de oţel
Cu o *cristă* de lungĭ pene care filfăe pe el.

Legioanele conduse pe a Dacieĭ càmpie
De *tribunĭ* şi de *centuriĭ* inarmaţĭ cu vergĭ de vie,
Sînt urmate de trofee, de sclavĭ mulţĭ, de şefiĭ Dacĭ
Şi de cară marĭ cu aur ce-s mànate de *saracĭ*.

Cornurĭ, bucĭume şi tube sună falnice fanfare!
Lungul val de năvălire pe-ale Dacieĭ hotare
E menit să se ĭezească contra altor năvălirĭ...
Dar ce vis! în care timpurĭ se perd tristele-mĭ gândirĭ?

Pe colnicul rotund, verde, la al vînturilor şuer
Cântă în umbra luĭ Murgilă un păstor din al sĕŭ fluer.
Lângă dînsul doarme-un câne; pe sus sboară un vultan
Şi o turmă de oĭ blânde pasc pe valul luĭ Traĭan!

1874.

VARIA

I

MAREA MEDITERANA

I

Intindere-albàstrie,
Nemărginit safir,
O! mare, scumpă mie,
Eŭ vecĭnic te admir!

Eştĭ vastă, triumfală,
Te miscĭ măreţ la vînt
Ca mantie regală
Lipită de pămînt,

Şi vîntul care suflă
Adoarme pe-al teŭ sin
Ce saltă, se resuflă
Şi nasce florĭ de crin.

Şi luna, zină dulce,
Când aerul e cald,
Îĭ place să se culce
In cuĭbu-ţĭ de smarald.

Tu eştĭ atrăgătoare
Ca visul început
Şi nu-ĭ leagăn sub soare
Ca tine de plăcut.

Nimic nu poate 'n lume
S'absoarbă gândul meŭ
Ca tăĭna fără nume
Ascunsă 'n sinul teŭ.

Nicĭ un spectacul mare
Nu poate-a mĕ 'ncântà
Ca neagra-ţĭ tulburare,
Saŭ liniştirea ta...

Când faţa-ĭ ta senină,
Chĭar cerul înălţat
Spre tine se înclină
Să-ţĭ dea un sărutat.

Când plaĭu-ţĭ clocotesce
In munţĭ spumegătorĭ,
Văzduhul se 'negresce
Pătruns de recĭ fiorĭ,

Şi lumea spăĭmîntată
De cruntele-ţĭ mugiri,
Tresare cufundată
In triste presimţirĭ;

Ear sufletu-mĭ în sboru-ĭ
S'avîntă fericit
Şi scaldă vesel doru-ĭ
In sinu-ţĭ resyrătit.

II

Scumpă Mediterană!
Lac limpede şi lin!
Oglindă diafană
A ceruluĭ senin!

Mĭ-e drag pe-a tale malurĭ
Visând să vĭeţuesc
Şi, dus pe-a tale valurĭ,
Plutind să rătăcesc.

Mĭ-e drag să ved la soare,
In orizon albind,
Corăbiĭ călătoare
Ca paserĭ pribegind.

Atuncĭ se 'naripează
Ne-împăcatu-mĭ dor
Şi taĭnic le urmează
Sburând pe calea lor.

Atuncĭ, frumoasă Mare,
Al teŭ farmec ĭubit
M'atrage 'n depărtare
Cu glasu-ĭ îmblândit,

Şi lin, pe nesimţite,
Cu gândul visitez
Acele lumĭ dorite
La care-ades visez:

Atlantica fíoroasă
Cu-a sale marí furtunĭ
Şi Asia frumoasă
Ş'a Indieĭ minunĭ.

Atuncĭ pe lângă mine
Aud un freamĕt blând
De strofe dulcĭ, divine,
Ce mĕ uĭmesc pe rînd.

Şi sufletu-mí s'aprinde
Ca vesel vinător,
Cercând de a le prinde
Din veselul lor sbor

III

Feerică plăcere,
Poetic, dulce traiŭ!
Cerească re'nviere
Intr'al magieĭ raiŭ!

Ferice care poate,
Lăsând a lumeĭ mal,
Cu geniul să 'noate
Prin naltul ideal!...

Eŭ simt un ceresc bine,
Când pot să ḑic voĭos
L'a stelelor lumine
Un imn armonios.

Prin sferile 'nstelate
Pătrund şi vĕd uĭmit
Fiinţele-adorate
Ce trist m'aŭ părăsit.

Şi-mĭ pare că spre mine
Un înger alb şi sânt
Zimbind păşesce, vine,
De-mĭ ḑice ca să cânt.

Ah! în a mea junie
Necontenit cântam;
De dulce armonie
Ferice mĕ 'mbĕtam.

Cântat-am mântuirea
Poporuluĭ strivit;
Cântat-am fericirea,
Ĭubind, de-a fi ĭubit.

Càntat-am, plin de vieaţă,
Al vieţiĭ dar plăcut
Şi gloria măreaţă
Măreţuluĭ trecut...

Acum junia-ĭ dusă
In sin la Dumnedeŭ!
Steluţa mea-ĭ apusă
Din orizonul meŭ!...

Dar când, o! scumpă Mare,
In cale-mĭ te zăresc,
Tresar, inviĭŭ şi-mĭ pare
Că ear întineresc,
Ş'atuncĭ, din amorţire
Trezindu-mĕ încet,
Simţesc cu fericire
Că sunt încă poet!

Nisa, 1867.

II

TÎNĔRA CREOLĂ

I

În balconul de pe mare
Rita, gingaș adormind,
Printre gene 'n depărtare
Vede luna resărind.

Ochiĭ galeș ea deschide
Spre a ceruluĭ senin
Și ferice blând suride
La al luneĭ zimbet lin.

Marea 'n spume scànteează,
Cerul e strălucitor,
Ear prin stele acordează
Îngeriĭ harpele lor,

Și copila serafie,
Zărind sus pe frațiĭ seĭ,
Cànt'o dulce melodie,
Dulce ca sufletul eĭ.

Ceru-ĭ ḑice: «Vină, vină
«Intre stele, fiĭca mea,
«Pentru fruntea ta divină
«Să-țĭ alegĭ o mândră stea.»

Marea-ĭ ḑice: «Vină 'n zare
«Să te-adorm pe-al meŭ talaz
«Și s'anin mărgăritare
«Pe-aĭ teĭ umerĭ de atlaz.»

Eată Rita se gătesce
Ca să sboare 'n orizon,
Dar, uĭmită, se opresce
Și se pleacă pe balcon.

Sub balcon în mez de noapte,
Sub balcon lângă isvor,
Sub balcon cu blânde șoapte
Suspinà blândul amor!

II

Rita, jună călătoare,
Cu ochĭ viĭ răpițĭ din soare
Și cu glasul argintiŭ,
Ride, vesel resfățată,
Privind numaĭ càte-odată
Orizonul albăstriŭ.

Buza eĭ trandafirie
Ca garoafa ce invie,
Respândind dulce parfum,
Se deschide zimbitoare
Desvelind albe comoare
Prin al țigareteĭ fum.

Un mic flutur din grădină
Ușor vine de s'anină
Pe-al eĭ negru pĕr și fin;
O suflare de pe mare
Vine și cu-o desmĭerdare
Recoresce albu-ĭ sin.

Rita, leneşa Creolă,
Cu o mândră-aureolă
Se 'ncunună graţios;
Ea îşĭ pune florĭ de laur,
Cere cupa sa de aur
Apoĭ cânt'armonios:

«Salte valurile mărei!
«Eŭ în lumea desfătăreĭ
«Trec ca paserea sburând.
«Sufle vîntul, cerul cadă,
«Eŭ mĕ daŭ ĭubireĭ pradă
«Şi-mĭ trec ḑilele cântând.

«Sunt frumoasă, sunt ĭubită,
«Şi mĕ leagăn fericită
«Pe-a junieĭ val senin.
«Vivat! soarta e divină,
«Când de spume-ĭ cupa plină
«Şi de-amor sufletul plin!»

Nisa, 1867.

III

STROFE SCRISE PE UN PĂRETE

Suflat-a vîntul morţiĭ pe dulcea-mí primăvară
Şi floarea víețiĭ mele curînd s'a vestejit!
Durerea e maĭ crudă și jalea maĭ amară,
Cànd simțĭ că morĭ departe de tot ce aĭ ĭubit!

Incet, incet simțirea in mine amorţesce.
Un negru nor de-asupră-mĭ tot vine și ear trece.
Se tulbur'a mea minte, suflarea mea slăbesce,
Pe inimă-mĭ se pune o greutate rece.

O! suvenir al ţeriĭ! cerească mângăere!
Alungă 'n depărtare cumplitul negru nor,
Să văd lumina earăşĭ, să simt reînviere,
Să cânt ĭubita ţeară, apoĭ voĭos să mor!

Insula Prinkipo, 1845.

IV

IMN RELIGIOS LUĬ STEFAN-CEL-MARE

CÂNTAT LA SERBAREA JUNIMEĬ ACADEMICE ROMÂNE, DATĂ ÎN MEMORIA ACESTUÍ DOMN LA MÂNĂSTIREA PUTNA, ÎN 15/27 AUGUST 1871.

Etern, A-tot-puternic, o! Creator sublime,
Tu, ce daĭ lumeí vĭeaţă şi omuluĭ cuvînt,
In tine crede, speră întreaga Românime...
Glorie ţie 'n cerurĭ, glorie pe pămint!

Sub ochiĭ tĕĭ in lume lungĭ valurĭ de-omenire
Pe marea vecĭniciei dispar ca norĭ in vînt,
Şi 'n clipa lor de vĭeaţă trecènd strigă 'n uĭmire:
Glorie ţie 'n cerurĭ, glorie pe pămint!

Tu din sĕmînţa mică inalţí stejarul mare,
Tu junelor popoare daĭ un măreţ avint,
Tu 'n inimile noastre aĭ sacre, viĭ altare.
Glorie ţie 'n cerurĭ, glorie pe pămint!

In tine-í viitorul, trecutul şi presentul!
Te ducĭ la nemurire pe taĭnicul mormint
Şi numele-ţí cu stele lumină firmamentul.
Glorie ţie 'n cerurí, glorie pe pămint.

Etern, A-tot-puternic, o! Creator sublime,
Tu care ţiĭ la dreapta pe Stefan, erou sfint,
Fă 'n lume să străluce ĭubita-ĭ Românime...
Glorie ţie 'n cerurí, glorie pe pămînt!

V

IMN LUÏ STEFAN-CEL-MARE

CÂNTAT LA SERBAREA JUNIMEÏ ACADEMICE,
DATĂ ÎN MEMORIA ACESTUÏ DOMN LA MÂNĂSTIREA PUTNA
ÎN 15/27 AUGUST 1871.

La poalele Carpaţilor
Sub vechĭul tĕŭ mormînt,
Dormĭ, eroŭ al Românilor,
O! Stefan, eroŭ sfînt!
Ca sentinele falnice
Carpaţiĭ te păzesc
Şi de sublima-ţĭ glorie
Cu seculiĭ şoptesc

Când tremuraŭ popoarele
Sub aprigiĭ păgânĭ
Tu le-apĕraĭ cu braţele
Vitejilor Românĭ.
Cu drag privindu-ţĭ patria
Şi moartea cu dispreţ,
Măreţ în sînul luptelor
Şi 'n pace-aĭ fost măreţ.

In cer apune soarele
Stingând razele luĭ,
Dar într'a noastre suflete
In vecĭ tu nu apuĭ!
Prin negura trecutuluĭ
O! soare 'nvingător,
Luminĭ cu raze splendide
Present şi viitor.

In timpul vitejiilor,
Cuprins de-un sacru dor
Visaĭ Unirea Dacieĭ
Cu-o turmă ş'un păstor.
O! mare umbr'eroică,
Privesce visul tĕŭ:
Unițĭ sîntem în cugete,
Unițĭ în Dumneḑeŭ.

In poalele Carpaţilor
La vechiul tĕŭ mormînt
Toţĭ în genuchĭ, o! Stefane,
Depunem jurămînt:
«Un gând s'avem în numele
«Românuluĭ popor,
«Aprinşĭ de-amorul glorieĭ
«Ş'al patrieĭ amor!»

VI

GLAS DIN STELE

LA MOARTEA PRINCESEI MARIA.

În jalea care te cuprinde,
In doliu-ţĭ amar,
Când noaptea candele aprinde
Pe-al ceruluĭ altar,
O! mamă scumpă, ţĭ-ad'aminte
Cum iţĭ ceream cu rugăminte
Să-mĭ daĭ steluţele din cer
Clipinde prin eter.

Ades pe când eram cu tine,
Culcată pe-al tĕŭ sin,
Privĭam acele focurĭ line
Din spaţiul senin.
Steluţă vie ca şi ele,
In nostalgia mea de stele
Simţĭam un dor nemărginit
De sbor, de pribegit.

Sburat-am din braţele tale
C'un zimbet virginal,
Lăsând pe-a vecĭniciei cale
O rază de opal,
Lăsând pe marmur'al meŭ nume,
Şi 'n inimĭ lacrimĭ, şi în lume
Ca un parfum de trandafir,
Un dulce suvenir.

O! dragĭ părinţĭ, ĭubită ţară,
Voĭ carii mĕ jăliţĭ
Gândiţi-vĕ că 'n primăvară,
Când pomiĭ-s înfloriţĭ,
Cerul atrage şi repune
De pre pămînt orĭ-ce minune:
Arom de florĭ, dulcĭ armoniĭ
Şi fluturĭ şi copiĭ!

Tot ce-ĭ frumos, tot ce inspiră
Un farmec răpitor
A se 'nălţa la cer aspiră,
In raiŭ încântător.
Ĭubire, geniŭ, inocenţă
S'adună lângă Providenţă
Ca razele care cu drag
In soare se retrag.

O! mamă, înger de ĭubire,
Rĕmasă pe pămînt!
Indreaptă sus a ta privire
La stele unde sînt;
Aicĭ cu horul blând de îngerĭ
A mamelor duĭoase plângerĭ
Compun un imn dumneḑeesc
Părinteluĭ ceresc.

Ear eŭ în zorĭ şi 'n mez de noapte
Dispar misterios
Şi vin cu ĭubitoare şoapte
Să te îngân duĭos.
In raĭŭ domnesce-eternul bine;
Dar raĭul meŭ e lângă tine
Şi lângă tine, scump odor,
Ferice mĕ cobor.

Copilul ce se stinge 'n floare
E mistic curcubeŭ,
Ce leagă strîns pămînt cu soare
Şi om cu Dumneḑeŭ.
Ah! fericirea mea e mare,
Căcĭ am acum spre adorare
Un Dumneḑeŭ în cerul sfînt
Şi altul pe pămînt!

VII

ĬERĬ ŞI ASTĂḐĬ

Ĭerĭ pămîntul erà verde,
Aḑĭ pămîntul e 'nălbit,
Şi prin negură se perde
Soarele îngălbenit.

Ĭerĭ căldură, aḑĭ zăpadă,
Şi din codriĭ pudruiţĭ
Es în grabă dupa pradă
Ulí şi urşiĭ flămânḑiţĭ.

Ĭerĭ voĭoasa cĭocârlie
Sburà 'n soare ciripind;
Adĭ pe veşteda câmpie
S'aud corbiĭ croncăind.

Ĭerĭ natura 'n tinereţă
Erà dulce la privit;
Adĭ urîta bătrîneţă
Peste frunte-ĭ s'a lăţit!

Ce durere vie, cruntă,
Şters-aŭ mândrele-ĭ colorĭ
Ş'a făcut a fi căruntă
Din amurgul până 'n zorĭ?

O natură! ca şi tine
Omul verde şi 'nflorit
Intr'o clipă vaĭ! devine
O ruină de jălit,

Dar el nicĭ că maĭ zăresce
După timpul de ninsorĭ
Primăvara ce zimbesce
Intre soare şi 'ntre florĭ!

VIII

AMICULUĬ A. DONICĬ

Eŭ ce sînt un bĭet morar
Fără nicĭ un pic de carte,
Mĕ 'nchin ţie de departe,
Mĕĭ vestite fabular,
Şi-ţĭ trimit voĭos din moară
Un poclon ne-aşteptat,
Chĭar o fabulă uşoară
Care adĭ am măcinat.
Cerne-o bine tu pe dinsa,
Şi de vreĭ să-mĭ facĭ pe plac,
Alege făina 'ntr'însa
De fă lumiĭ un colac.

1863.

Vlad Morarul.

IX

MOARA DE VÎNT

FABULĂ

DEDICATĂ LUĬ A. DONICĬ

Pe-un deal oare-care
Cu renume sfînt
Făceà zgomot mare
O moară de vìnt;
Dar bĭata morişcă,
Deşĭ-aveà un pic
De porumb şi hrişcă,
Nu lucrà nimic,
Ci 'n văzduh pornită
Se 'nvîrtĭà mereŭ;

Păreà că-ĭ vrăjită
De duhul cel rĕŭ!
— «Ce maĭ vijelie,
(Cugetă ades)
«Trebue să fie
«De vale, pe şes,
«Cànd eŭ în furtună
«Mĕ lupt şi vuesc
«Şi ca o nebună
«In loc mĕ 'nvîrtesc!»
Insă pe câmpie
Linişte erà.
Earba cea verḑie
Nicĭ se clătinà,
Şi la foc de soare
Bĭetul muncitor
Stropĭà cu sudoare
Micul sĕŭ ogor.
— «Ce de maĭ făină
«O fi măcinând!»
Ḑise o găină
La moară sburând.
— «Te 'nşelĭ sorioară!
(Spune-un şoĭm din munţĭ)
«Vînt e mult la moară,
«Da-ĭ lipsesc grăunţĭ!»

1863.

X

LUPUL ŞI MOMIŢA

FABULĂ

Un lupoïŭ cu plete sure,
Intâlnind într'o pădure
O momiţă mititică,
Sprintenică, frumuşică,
Se oprì, se neteḑì,
Glasul dulce-şĭ îmblânḑì,
Şi, cu drag la ea privind,
Iĭ grăì aşa, zimbind:
— «Ce păcat, o! momiţică,
«Să trăescĭ tu singurică!
«Nu-ĭ maĭ bine
«Tu cu mine

«Să te prinḑĭ tovărăşie
«De traĭŭ bun cu veselie?»
—«Nu... mĕ tem!» Respunse 'ndată
Momiţica alintată;
Şi sărì cu răpegĭune
Sus pe-o creangă de alune.
—«Ah! de ce să-ţĭ fie frică,
«Dragă, dragă momiţică?
«Eŭ sînt lup civilisat,
«Şi mĭ-e cugetul curat
«Ca un mĭel nevinovat...»
—«Cum e bun de ospĕtat?»
— «Aleĭ sorioară dragă,
«Nu e timp acum de şagă,
«Căcĭ de când eŭ te-am zărit,
«Chĭar de-un farmec sînt răpit,
«Şi mĕ jur pe orĭ ce-ĭ vrea
«Să-ţĭ daŭ toat'inima mea!»
—«Mĕ tem ḑĕŭ să te ascult,
«Căcĭ în lume de demult
«Este-o vorbă cam cĭudată
«Insă plină de-adevĕr:
«Lupul schimbă al sĕŭ pĕr,
«Dar năravul nicĭ odată!»

. . . .

1845.

XI

BUCOVINA

Dulce Bucovină,
Veselă grădină
Cu pomĭ roditorĭ
Şi mândri fecĭorĭ!
Cuĭb de păserele
Albe, sprintinele,
Care 'n ochiĭ lor
Aŭ foc răpitor.

Tu ce eştĭ o floare
Cădută din soare
Cu treĭ alte florĭ,
A tale surorĭ!
Ele cătră tine
Privesc cu suspine
Şi tu le zimbescĭ
Cu zimbirĭ cerescĭ.

Dulce Bucovină!
Vîntul ce înclină
Cu aripa luĭ
Earba câmpuluĭ
Nasce prin şoptire
Scumpa amintire
De-un trecut frumos,
Mare, glorios.

Fiĭ în vecĭ voĭoasă
Pre cât eştĭ frumoasă!
Fie traĭul tĕŭ
După gândul meŭ!
Ah! cine te vede
Chĭar în raiŭ se crede,
Cine-ĭ trecător
Te plânge cu dor!

1865.

XII

VISUL FERICE

ROMANŢĂ

De este-un vis amorul, un vis amăgitor,
Ferice de acela ce doarme ne 'ncetat
Şi 'n visurĭ drăgălaşe plutind ca pe un nor
Trăesce 'n nălucire, de lume depărtat!

Pe-a tale scumpe braţe, pe sinul tĕŭ frumos,
Când sînt legănat dulce, şi 'n ochiĭ teĭ privesc,
Ah! lumea-ĭ pentru mine un raiŭ armonios
Şĭ-amorul îmĭ apare un vis dumneḑeesc!

De-ĭ vis acea simţire, încântător mister,
Ce-aprinde 'n doue inimĭ acelaşĭ foc ĭubit,
Tu fiĭcă a lumineĭ sosită de la cer,
Ah! vină de visează pe sinu-mĭ fericit!

1866.

XIII

CÂNTIC SICILIAN

La Palermo 'n Monreale
Sînt pădurĭ de portocale,
Ce s'acoper viŭ cu florĭ
Intr'un an de doue orĭ.

Jos cad florile pe drumurĭ,
Ear plăcutele parfumurĭ
Sbor pe vînt în depărtărĭ
Peste văĭ și peste mărĭ.

Contadina 'n Monreale
Svîrle vesel portocale
In voïosul contadin,
Care-ĭ svîrle florĭ în sin.

Ş'amîndoĭ junĭ, plinĭ de vĭeaţă,
Pintre arborĭ, pe verdeaţă,
Rîd şi cânt'armonios
Şi dispar misterios...

Călătorĭ pe mărĭ, pe drumurĭ,
Imbětaţĭ de dulcĭ parfumurĭ
Merg voios în calea lor
Făcând visurĭ de amor.

Zan-Zanetă, fulg de soare,
Adevěr să fie oare
Că tu aĭ, cole, sub salbe
Doue portocale albe?

Parte dreaptă: una mie,
Zan-Zanetă, una ţie!
Şi-ţĭ maĭ daŭ in Monreale
Treĭ pădurĭ de portocale.

XIV

SERENADĂ

Tu din cer venită-aice
Ca să facĭ lumea ferice,
Dă-mĭ o ḑi din vĭeaţa ta,
Dă-mĭ o ḑi dumneḑeească
Sufletul să-mĭ fericească
Şi eŭ sufletul ţĭ-oĭŭ da.

Fie 'n lume rĕŭ saŭ bine,
Lumea 'ntreagă pentru mine
Stă cuprinsă 'n umbra ta.
Dă-mĭ o ḑi dumneḑeească
Sufletul să-mĭ fericească
Şi eŭ sufletul ţĭ-oĭŭ da.

Tu daĭ vĭeaţă cu-o zimbire,
Moarte cu-a ta nesimţire,
Raĭul cu ĭubirea ta.
Dă-mĭ o ḑi dumneḑeească
Sufletul să-mĭ fericească
Şi eŭ sufletul ţĭ-oĭŭ da.

XV

CĂDEREA RINULUĬ

Măreţ, adînc şi luciŭ călătoresce Rinul
Prin munţĭ cu fruntea albă, prin văĭ cu luncĭ frumoase
Nepăsător gigantic de timpurĭ furtunoase,
El curge 'n liniştire, nesocotind Destinul!

Ca un balaur verde ce mişc'a sale podurĭ
Trecut-aŭ prin oraşe cu mîndre catedrale,
Prin sate care poartă stigmaturĭ feodale,
Pe lângă vechĭ castelurĭ, pe sub boltite podurĭ.

Şi vecĭnic el vĕḑut-aŭ sermana omenire
Luptându-se cu moartea in vĭeaţa-ĭ trecătoare.
Vĕḑut-aŭ căḑênd tronurĭ şi dispărênd popoare
Ce se credeaŭ eterne pe culmea de mărire.

«O! lume schimbătoare! O! tristă vanitate!
«Se darmă munţĭ, cetatea se darmă, omul pĭere!
«Eŭ singur, martur pacĭnic de a globuluĭ mistere,
«Curg mândru 'n nepăsare cu-o lină maĭestate!

«Nimic nu mĕ opresce in calea-mĭ triumfală,
«Şi timpul adormit-aŭ de seculĭ lângă mine!»
Astfel voĭos şi falnic şoptesce Rinu 'n sine,
Dar eată sub picĭoare-ĭ prăpastia 'nfernală!

El cade!... Din nălţime în fund se prăbuşesce
C'un muget lung, selbatic, grozav, resunător.
Din stîncĭ in stîncĭ el saltă sdrobit; se risipesce
Precum o 'mpĕrăţie de glorios popor.

Frumoasa-ĭ limpeḑime în clipă turburată
Se schimbă 'n largĭ troene de spume argintiĭ
Ce valmeş se restoarnă cu-o furie turbată,
Formând o avalanşă de cataracte miĭ.

Şi valurĭ peste valurĭ s'asvîrl spumegătoare,
Se sparg ţîşnind în aer, şi ferb scoţênd scânteĭ,
Şi pulberea de apă, alin plutind la soare,
Se 'ncinge, ca o nimfă, cu brîŭ de curcubeĭ.

O aspră clocotire, o cruntă detunare
Anunţă catastrofa şi 'nsuflă recĭ fiorĭ.
Ear munţiĭ de zăpadă treziţĭ în depărtare,
Privind acea cădere, îşĭ pun un vĕl de norĭ...

Sublim, sublim spectacol! Bătrînul fluviŭ pare
C'a să dispară vecĭnic în haos sgomotos;
Dar Rinul e puternic! dar Rinul nu dispare,
El a umplut abisul şi trece maĭestos!

Luându-şĭ cursul pacĭnic, din noŭ se 'ndreaptă Rinul
Prin sate şi oraşe, prin munţĭ şi văĭ frumoase
Nepăsător gigantic de timpurĭ furtunoase,
El pasă cu mândrie, căcĭ a învins Destinul!

. . . .

Aşa şi tu, la culme, o! Francie ĭubită,
Avut-aĭ o 'ncercare de moarte!.. dar măreaţă;
Trecut-aĭ peste rìpa de duşmanĭ pregătită
Pe-un pod imens de aur păşind spre-o nouă vĭeaţă.

O lume 'nfiorată de soarta-ţĭ mult fatală
Credù 'n a ta peire!.. dar tu, ca Rinul mare,
Urmedĭ, victimă sacră şi demnă de-admirare,
Menirea ta sublimă şi providenţială.

Neuhausen, 1873.

———

XVI

VÎNĂTORĬ ȘI VÎNĂTOARE

Pe geana câmpuluĭ albìŭ
Se vede-un codru mare
Lucind sub soarele gălbìŭ,
Ş'un sat perdut în zare.

Resună codrul de 'mpuşcărĭ,
De chiote voĭoase,
De urlete şi de lătrărĭ
Pe culmele rîpoase,

Căcĭ e vînatul cel domnesc
La urşĭ cu negre blane,
La lupĭ ce 'n fugă clănţenesc,
La vulpele codane...

Sub crengile ce se întind
De ţurţurĭ încărcate
Haĭtaşiĭ mare foc aprind
Cu vreascurĭ îngheţate.

Şi vînătoriĭ osteniţĭ
S'aşează 'n gĭur grămadă,
Uniĭ pe trunchĭ, alţiĭ lungiţĭ
Pe perne de zăpadă.

Şi toţĭ pe Domnul fericesc
De mândra-ĭ vînătoare,
Căcĭ a ucis un cerb codresc
Şi patru căprioare.

Ear colo 'n satul depărtat,
Intr'o căsuţă mică,
Lângă horn toarce ne 'ncetat
O sprintenă fetică,

Şi ḑice-aşa în gândul eĭ:
«De-aş vrea, într'o clipală
«Cum v'aş vînà cu ochiĭ meĭ,
«O! vînătorĭ de falā!

«Şi cum v'aş face chĭar pe drum
«Cărările-a vĕ perde,
«Ş'a vĕ jurà că voĭ acum
«Vînaţĭ în codru verde!»

XVII

SOARELE, VÎNTUL ŞI GERUL

Treĭ călătorĭ fantasticĭ cutrieră pămîntul:
Soarele splendid, gerul îngrozitor şi vîntul.

Unul dă vĭeaţă, altul dă moarte, apărênd;
Al treile mângâe cu aripa-ĭ, sburând.

Eĭ întâlnesc o fată, voĭoasă căprioară
Ca soarele de vie, ca vîntul de uşoară.

Şi-ĭ ḑic: «Copilă dragă, alege din noĭ treĭ,
«De vreĭ să fiĭ mireasă, pe care tu îl vreĭ!»

Romànca le rĕspunde cu-o veselă zimbire:
«Sînt sprintenă ca vîntul, pe dînsu-l vreŭ de mire!»

— «Cum? eŭ, lumina lumeĭ! pe mine m'aĭ respins?
«Am să-mĭ resbun la vară cu focul meŭ nestins.

— «Cum? ḑice gerul aspru, m'aĭ depărtat pe mine?
«Am să înghe̦t la ĭarnă şi inima din tine.»

— «Nu-mĭ pasă, mândre soare, de focu-ţĭ arḑĕtor
«Cât mĭ-a suflà în faţă un vînt rĕcoritor.

«Nicĭ de-al tĕŭ frig nu-mĭ pasă, o! gerule de gheaţă,
«Cât vîntu 'n mezul erniĭ nu mĭ-a suflà în faţă.»

———

XVIII

SCRÂNCĬOBUL

In scrâncĭobul din culme se daŭ flăcăĭ şi fete,
Copile, florĭ de aur, voĭnicĭ cu negre plete.
— «Ĭubito, ḑice unul, pe faţă 'ngălbinescĭ,
«Şi ochiĭ tĕĭ în zare cu dor îĭ aţintescĭ?»

— «O! dar, privesc, ĭubite, colo în depărtare
«La cele dealurĭ nalte, la cea câmpie mare,
«Cum se 'nvîrtesc de ĭute şi cum se limpeḑesc
«Unind a lor verdeaţă albastruluĭ ceresc!»

— «Privirea ta, ĭubito, se 'ndreaptă cătră soare?»
— «Dar; urmăresc cu ochiĭ ceĭ vulturĭ şi cucoare
«Cum se întrec cu noriĭ, cum se 'nvîrtesc în sbor
«Sub cerul ce se 'ntoarce rotiş de-asupra lor.»

— «In ochiĭ tĕĭ, ĭubito, o flacără s'aprinde?»
— «Dar; simt că al meŭ suflet aripele-şĭ întinde...
«Eŭ sbor... ah! sbor...» De-odată copila sare 'n vînt,
Şi vrênd la cer să sboare, ea cade în mormînt!

XIX

VÎNTUL

Vîntul e copil sburdalnic fără milă, nicĭ mustrare,
Care 'mpinge 'n rea furtună toate vasele pe mare,
Şi, ca lupul după turme, se alungă după norĭ,
Şi doboară stejarĭ falnicĭ şi desfoae blânde florĭ.

Vîntul fură o scântee şi 'n ciredĭ el o aruncă,
Privind cum se perde rodul unuĭ an întreg de muncă,
Apoĭ merge la copile ce culeg laur de in
Şi rîdênd le despletesce dismĭerdând albul lor sin.

In tus-patru părţĭ a lumeĭ turbat vìntul se tot ḍuce,
Ca păgânul pe mormìnturĭ resturnând creştina cruce,
Şi de-a morţilor blăstemurĭ alungat fuge nebun
Pintre tufe 'nţepătoare şi nuele de alun.

Ear când el se 'ntoarce în codri, mama luĭ ce-l tot bocesce
Ḑile 'ntregĭ îl scaldă 'n lapte şi de rănĭ îl lecuesce...
«Nu maĭ plânge, măĭculiţă! ḍice el, aşa cum sînt,
«Când sărut ochiĭ lor veselĭ, se daŭ fetele în vìnt!»

XX

STELELE

Pe a ceruluĭ câmpie cu florĭ luciĭ sĕmĕnată
Noaptea vine pe furiş
Şi cu-o secere de aur de la lună 'mprumutată
Face-un stelnic seceriş.

Ear când soarele apare, vede cerul gol de stele
Şi întreabă întristat:
— «Unde-s ochiĭ de lumină, unde sînt fiĭcele mele,
«Pe ce plaiŭ s'aŭ exilat!»

—«Mulţĭ ochĭ mândri de pin cerurĭ strălucesc pe-a mele
Luĭ, păunul a respuns; [pene!»
«Dar luceferiĭ se află la Romănce pe sub gene,
«Unde noaptea s'aŭ ascuns.»

De-atuncĭ fete şi neveste se feresc, se tem de soare
Şi cobor genele lor,
Căcĭ ades le fură ochiĭ ş'a lor inimĭ ĭubitoare
Soarele înşelător.

XXI

DOUE SUFLETE

Doue suflete amice de copile pămîntene
Se'ntîlnesc în steaua luniĭ, se privesc duioş prin gene,
Apoĭ staŭ într'o uĭmire, una alteia zimbind,
Şi 'mpreună îşĭ ĭeŭ sborul, prin senin călătorind.

— «Tu eştĭ, dulce surioară? ḑice una cu mirare,
«Tu, regina frumuseţiĭ, tu, altar de închinare!
«Pe pămînt de-abĭa în floare, cum se face de-aĭ murit?»
Ceea-laltă, vĕrsând lacrimĭ, îĭ respunde: «Am ĭubit!»

—«Aĭ ĭubit!.. aĭ trecut raĭul!.. aĭ simţit în primăvară
«Acea flacără cerească dulce mult şi mult amară!
«Aĭ ĭubit!.. şi tu din vĭeaţă aĭ putut, aĭ vrut să sborĭ!..
«Unde, unde-ţĭ sînt remase virginalele comorĭ?»

—«Am lăsat glasul meŭ dulce uneĭ dulcĭ privighitoare;
«Ochiĭ, murelor din codri; pĕrul, falniculuĭ soare;
«Sinul unuĭ crin vĕratic; gura, unuĭ trandafir,
«Şi pămîntuluĭ în jale al meŭ gingaş suvenir!»

XXII

OMUL SINGURATIC

Călărețul tinĕr, singur pe-astă lume,
Își îndeamnă calul inundat de spume.
Eĭ de mult pe cale pasĭ rătăcind!
Calul suflă, omul cântă haulind:

«Trec prin luncă, lunca-mĭ dice:
«Singur tu ce cațĭ pe-aice?
«Vestea-mĭ spuse c'aĭ găsit
«Sorioară de ĭubit.

«Unde-ţĭ este sorioara
«Ca să-ĭ farmec inimĭoara
«Cu parfumurĭ şi cântărĭ,
«Cu-ale umbreĭ desfătărĭ?»

Călăreţu 'n sinul lunceí umbritoare
Simte-o mîngăere dulce-alinătoare,
Dar curînd el trece câmpul de mohor.
Calul geme, omul cântă plin de dor:

«Trec pe câmp, câmpia-mĭ dice:
«Singur tu ce caţĭ pe-aĭce?
«Pentru scumpul tĕŭ odor
«Am întins verde covor,
«Şĭ-am pus floare lângă floare
«Pentru albele-ĭ picĭoare,
«Şĭ-am pus rouă dulce 'n florĭ
«Pentru blândi-ĭ ochişorĭ.»

Călăreţu 'n zare trist se adîncesce,
Şi pustiul lumeĭ împregĭuru-ĭ cresce.
Paserĭ cobitoare trec sub cer sburând,
Calul cade, omul cântă suspinând:

«Ast-fel lumea 'ntreagă-mĭ ḑice:
«Singur tu ce caţĭ pe-aice?
«Vĭeaţa fuge! nu jălescĭ
«Singurel să pătimescĭ?
«Doue aripĭ sorioare
«Se înalţă pàn' la soare,
«Doue inimĭ merg în sbor
«Pân' la raiŭ încântător!»

Călăreţul jalnic e perdut în noapte
Pintre recĭ morminte cu fĭoroase şoapte.
O fantasmă albă trece lunecând,
Calul moare! omul aude ḑicând:

«Nemernic este omul ce n'a 'ntâlnit pe cale
«O gingaşă păreche în cursul vĭeţiĭ sale!
«Pe inima luĭ seacă, ruină părăsită,
«Paingănul urzesce o pânză încâlcită
«Prin care nu resbate nicĭ o simţire bună...
«Ca racla ce-ĭ deşartă, lăuntrul eĭ răsună!

Călăreţul plânge, se înfiorează,
Glasul cel din umbră lânced, trist, urmează:

«In groapa ce-l ascunde e mort de doue orĭ
«Acel ce-ĭ dat uĭtăreĭ de-aĭ lumeĭ trecătorĭ!
«In vĭeaţă a fost singur şi singur după vĭeaţă,
«Perdut pe vecĭnicie în umbra ce-l îngheaţă.
«Ah! el va fi, când morţiĭ eşi-vor din mormînt,
«Străin pe ceea lume, străin ca pe pămînt!»

Tristul singuratic moare 'n jale-amară.
Lângă el suspină buhna solitară,
Ear fantasma albă pere şovăind
Prin albastre flacărĭ care sbor lucind.

XXIII

MĂRGĂRINTA DIN MUNCEL

Mama pentru-a eĭ copil are scumpe dismĭerdărĭ,
Are inimă cu ochĭ, are ochĭ cu sărutărĭ.
Plânsul luĭ e plânsul eĭ; or ce-l doare pe ea doare,
Ea trăesce pentru el; când el moare şi ea moare!

Mărgărinta din Muncel născù mândru pruncuşor
Ce murì pe sinul eĭ legănat cu mare dor.
Ea îl duse la mormînt, lângă inima-ĭ de gheaţă
Legănându-l ne 'ncetat ca şi când ar fi în vĭeaţă.

Apoĭ merse la bordeiŭ de pustiŭ amar cuprins.
Leagănul erà deşert, soarele 'n cer era stins!
Apoĭ puse a strigà pe câmpiĭ şi ḑi şi noapte:
«Vină, dragă copilaş, vin' la mama să sugĭ lapte!..»

Mama fără de copil nu maĭ are dismĭerdărĭ,
N'are inimă cu ochĭ, n'are ochĭ cu sărutărĭ!..
A doua ḑi, despre zorĭ, pe-un mormînt ea fu găsită,
Peptul gol, trupul recit, ţiţa-ĭ de mormînt lipită!

XXIV

STEFAN VODĂ ŞI CODRUL

BALADA

Stefan Vodă rătăcit
Intră 'n codru înfrunḑit,
Codru-ĭ ḑice: «Domn viteaz!
«Ce-ţĭ curg lacrimĭ pe obraz?»
— «Ah! îmĭ plâng ostaşiĭ meĭ
«Morţĭ, luptând ca nişte zmeĭ!»
Codrul ḑice: «Dragul meŭ,
«Incetează plânsul tĕŭ,
«Căcĭ din braḑiĭ meĭ trufaşĭ
«Face-ţĭ-oĭŭ voĭnicĭ ostaşĭ

«Ca să scapĭ bĭata moşie
«De păgânĭ şi de urgie.»
— «Fă!» respunde mult voĭos
Domnul mândru inimos.

Codrul puse a vuì,
Bradiĭ a-şĭ însufleţì,
Pe stejarĭ a mi-ĭ trezì.
Ear copaciĭ marĭ şi micĭ
Se făceaŭ ostaşĭ voĭnicĭ,
Şi spre Domn înaintaŭ
Şi din gură cuvîntaŭ:
«Să trăescĭ, Măria ta!
«Haĭ la luptă, haĭ Stefane;
«Du-ne 'n oardele duşmane!»

Stefan Vodă inveselìà
Şi la luptă purcedeà
Peste munte şi muncel
Cu tot codrul după el.
Vaĭ de Ungurul semeţ
Ce luptà c'un brăduleţ!
Vaĭ de Leah, vaĭ de Tătar
Ce luptaŭ cu un stejar!

XXV

STEFAN ŞI DUNĂREA

BALADA

— «Dunăre! ce plângĭ tu oare?»
— «Plâng o floare de sub soare
«Ce din sinu-mĭ a răpit
«Stefan Vodă cel cumplit!»

. . . .

Pe cel ţerm bătut de valurĭ,
Sus pe zare, sus pe malurĭ,
Sînt treĭ cete de oştenĭ,
Turcĭ, Tătarĭ şi Moldovenĭ.

Una-ĭ ceata Hanuluĭ,
Una-ĭ a Sultanuluĭ,
Una-ĭ a Stefanuluĭ!
Ear în câmpul cel turcesc
Miĭ de săbiĭ zinghenesc;
Ear în câmpul tătăresc
Miĭ de arce săgețesc;
Ear în cel moldovenesc
Doĭ luceferĭ strălucesc:
Stefan Vodă cel frumos
Ș'o copilă, chip duĭos.

Fata plânge, fata ḑice:
—«Lasă-mĕ să fug de-aice,
«O! Stefane, scumpul meŭ!»
Domnul ḑice: «Nu! nu vreŭ,
«Nu pre sfîntul Dumneḑeŭ!
«Că-mĭ eștĭ dulce la privit
«Și maĭ dulce la ĭubit,
«Ca lumina soareluĭ
«La lupta viteazuluĭ.»
— «De-țĭ sînt dragă, de-s frumoasă,
«Ĭea-mĕ, Doamne, orĭ mĕ lasă.»
—«Ba! de-a fi să lupt pe dată
«Chĭar cu Dunărea turbată,

«Nu te las nicĭ chĭar de-un pas,
«Nicĭ chĭar morţiĭ nu te las.»
— «Apoĭ dar rĕmâĭ cu bine,
«Că tu n'aĭ parte de mine!»
Fata ḑice şi s'aruncă
Ĭute 'n Dunărea adâncă!

Valurile clocotesc,
Pe copilă-o 'nvăluesc
Ş'o asvîrl din val în val
Depărtând-o de la mal.

Turciĭ staŭ încremeniţĭ,
Moldoveniĭ împetriţĭ
Şi Tătariĭ înlemniţĭ.
Staŭ şi uliĭ în sburare,
Staŭ şi caiĭ 'n alergare,
Stă şi soarele 'n mirare;

Căcĭ de-odată ce se vede?
Cine 'n valurĭ se răpede?
Domnul Stefan cel vestit,
Domnul cel nebiruit!

El s'asvîrle nebunesce
Şi înoată voĭnicesce.
Taĭe-o brazdă, taĭe noue,
Taĭe Dunărea în doue.
Şi pe fată mĭ-o ajunge
Şi la pept cu foc o strînge
Şi se 'ntoarce fericit
Sus pe malul înflorit.

———

XXVI

PUNGULIŢA

DEDICATĂ UNUI SGÂRCIT

«O! punguliţă dalbă
«Cu dragoste 'mpletită
«De-o mână mică, albă
«Şi mie mult ĭubită!

«Minune drăgălaşă
«Ce 'ncânţĭ a mea privire!
«Tu care-aĭ fost părtaşă
«La taĭnica-ĭ gândire.

«Fiĭ un isvor de bine
«Sermanilor din lume,
«Ca toţĭ să se închine
«La dulcele eĭ nume.

«Fiĭ, pungă adorată,
«O amintire vie
«De ḑiua neuĭtată,
«Când te-a trimis Ea mie!»

Aşa ḑiceà 'n estazu-ĭ
Un tînĕr cu ĭubire,
Şi lacrimĭ pe obrazu-ĭ
Curgeaŭ de fericire;

Dar corbul cel prădalnic,
Tìmpit de bătrîneţă
Rostì: «Nebun şi jalnic
«E omu 'n tinereţă!

«Şi mintea-ĭ e căḑută
«In grea şi tristă boală!
«Sermanul el sărută
«O punguliţă... goală!»

1852

XXVII

PE ALBUMUL PRINCESEI AGLAE ROSETTI

DORUL MAMEI

Sburat-aĭ între ingerĭ
O! copilaş ĭubit,
Şi m'aĭ lăsat în plângerĭ
Cu dor nemărginit.

De-atuncĭ în florĭ, în stele,
In tot ce-ĭ luminos,
Prin lacrimile mele
Vĕd chipul tĕŭ frumos.

De-atuncĭ pe lângă mine
Te simt ades sburând,
Şi doru-mĭ după tine
Aleargă suspinând.

Tu rătăcescĭ prin lume
Cătând neîncetat
Ĭubirea uneĭ mume
Ş'un dulce sărutat.

Ca tine 'n rătăcire,
De când eŭ te-am perdut,
Te-aştept cu-a mea ĭubire
Ca să te maĭ sărut.

Ah! sborĭ, ah! fugĭ, ah! vină
De lângă Dumneḑeŭ,
Cu-a ta zimbire lină
Să 'mpacĭ sufletul meŭ,

Căcĭ m'aĭ lăsat în plângerĭ
Cu sufletul cernit,
Sburând tu pintre îngerĭ,
O! copilaş ĭubit!

Caĭuţĭ, 1866.

XXVIII

PE ALBUMUL DOMNIŞOAREI MARIA DOCAN

Miţulică, dulce floare,
Vaĭ de mine! ce am aflat?
O albină-otrăvitoare
De guriţă te-a muşcat?

Şi cu boală dureroasă
Tu, drăguţă, te-aĭ luptat,
Şi din faţa ta voĭoasă
Rozele s'aŭ scuturat?

Ard'o focul de albină
Ce vĕḑêndu-te-a gândit,
Că se află 'ntr'o grădină
Şi de tine s'a lipit!

Dar n'aĭ grijă, Măriucă!
Vĭespea crudă va perì,
Ear tu lâng'a ta mămucă
Lesne veĭ reînflorì.

Primăvara nu-ĭ departe
Cu plăcutele-ĭ comorĭ;
In curînd a să aĭ parte
De-ale tale dulcĭ surorĭ.

Pe-a ta faţă zimbitoare,
Pe sub ochi-ţĭ drăgălaşĭ
Resărì-vor lăcrimĭoare
Şi voĭoşĭ trandafiraşĭ.

Ear de vreĭ să n'aĭ mâhnire
Şi să scapĭ de orĭ ce chin,
Te lipesce cu ĭubire
De-al mămucăĭ dulce sin;

Căcĭ în lume prunc şi floare
Aŭ un inger protector:
Floricelele aŭ soare,
Pruncií aŭ mame cu dor!

XXIX

PE ALBUMUL DOMNIŞOAREI A. JORA

Eră în tristă singurătate
Privind omĕtul căḑut din norĭ.
Earna cu-a sale mânĭ ingheţate
Lipĭà de geamurĭ albele-ĭ florĭ;
Şi eŭ în timpul cel de ninsoare
Sub cerul negru, plin de furtunĭ,
Visam la paserĭ veselitoare,
L'a primăvereĭ scumpe minunĭ.
Visam l'acele ţĕrĭ depărtate,
Pe unde fost-am eŭ călător,

Ţĕrmurĭ frumoase şi neuĭtate
De poesie şi de amor.
Un dulce oaspe venì atunce,
Un dulce, gingaş, frumos portret
Trimis de tine ca să-mĭ arunce
Florĭ de lumină, florĭ de poet.
El îmĭ aduse a ta gândire,
Dorul tĕŭ june şi virginal,
Care-mĭ şoptiră cu 'nduĭoşire
De-al poesieĭ plaiŭ ideal.
Atuncĭ natura incântătoare
Undì pe buze-ţĭ blânde zimbirĭ,
Şi 'n ochi-ţĭ veselĭ un dulce soare,
Şi pe-a ta faţă viĭ trandafirĭ.
Ear eŭ, ferice şi 'n admirare,
Gândind la tine, am ḑis cu ḑor :
«O ! tinereţă ! cine te are,
«Are un farmec invingător!»

XXX

PE ALBUMUL DOMNIŞOARELOR FLORESCU

Într'o ḑi veselitoare
Voĭ, plăcute surioare,
De la raiŭ v'aţĭ coborît.
La fereasta-mĭ luminoasă,
Florĭ din lumea graţioasă,
Zimbind dulce v'aţĭ ivit.

Eram trist, în suferire,
Dar la dulcea-vĕ privire
S'aŭ şters orĭ ce negri norĭ.
O! minunĭ a primăvereĭ!
Prin voĭ chĭar spiniĭ durereĭ
Se acopere cu florĭ.

Bucurescĭ, 1868, Iunie.

XXXI

PE ALBUMUL D-NEĬ Z.

Sînt oare de jale fără mărginire,
Când sufletul simte dor de pribegire

Ş'ar vrea ca să treacă de-al lumeĭ hotar,
Scuturând din aripĭ al vïeţiĭ amar.

Dar sînt şi pe lume oare fericite
Atât de frumoase şi 'ndumneḑeite,

Cât îngeriĭ înșușĭ din cer se cobor
Și daŭ pentru ele nemurirea lor.

Tu, a țeriĭ mele fiĭcă mult ĭubită,
Mamă cu durere, inimă cernită!

Ah! din a mea țeară de ce vreĭ să sborĭ
Ca floarea din câmpurĭ, ca roua din florĭ?

Sciŭ bine că cerul te 'ndeamnă în taĭnă
S'aninĭ pe-aĭ tĕĭ umerĭ albastra luĭ haĭnă.

Sciŭ că suveniru-ĭ dulce și senin
Nasce-ades în peptu-țĭ un amar suspin,

Căcĭ el te îngână și ḑiua și noapte
Cu-ademenirĭ scumpe, cu duĭoase șoapte,

Și-țĭ arată 'n stele, ca să sborĭ la eĭ,
Doĭ copilașĭ gingașĭ, doĭ albĭ îngereĭ...

Cerul n'are milă!... el în vecĭ răpesce
Tot ce 'n vĭeața noastră ne înveselesce,

Visurĭ, tinereţe, florĭ şi copilaşĭ,
Aĭ inimeĭ noastre oaspeţĭ drăgălaşĭ.

Astfel te atrage acum şi pe tine
Spre a sale plaĭurĭ cu cerescĭ lumine,

Unde se înalţă tot ce pre pămînt
E maĭ scump, maĭ gingaş, maĭ frumos, maĭ sfînt!...

Dar când te atinge negrul vînt de jale
N'audĭ tot odată glasul ţěriĭ tale,

Acel glas cu lacrimĭ ce-ţĭ ḑice uĭmit:
«Fiĭca mea aleasă, o! suflet ĭubit!

«Patria cerească este o minune
«Ce ochiĭ răpesce şi mintea repune

«Prin a sale raĭurĭ pline de 'ncântărĭ
«Unde copilaşiĭ rîd în dismĭerdărĭ.

«Nu e destul însă că ĭ-aĭ dat doĭ îngerĭ?...
«Ah! n'ascultà glasul nopţilor de plângerĭ;

«Căcĭ şi eŭ am raĭurĭ, şi eŭ te ĭubesc,
«Şi eŭ pentru tine vreŭ să înfloresc;

«Tu să fiĭ în sinu-mĭ atât de ferice,
«Dor să nu-ţĭ maĭ vie de-a sburà de-aice.

1856.

XXXII

PE ALBUMUL UNEĬ COPILIȚE PARISIANE

Copiliță albă! este 'n lume-o țeară
Dulce și frumoasă ca o primăvară.

Acolo sînt paserĭ, acolo sînt florĭ
Și copiĭ ca tine dulcĭ, mângăitorĭ.

Dar acuma floarea zace la pămînt!
Pasĕrea sburat-a ș'a perit în vînt,

Şi văzduhul geme de un lung suspin,
Şi copilul plânge pe al mameĭ sin,

Căcĭ un duşman aprig, o cumplită feară
A trecut hotarul ş'a intrat în ţeară!..

Tu, copilă albă, suflet îngeresc!
Pentru noĭ te roagă Domnuluĭ ceresc,

Şi sermana ţeară de-a fi ear ferice,
Inimile noastre pentru tine-or dice:

«Pe-ale vieţeĭ unde să plutescĭ uşor
«Ca o floare vie pe un lin isvor.

«Steaua fericireĭ pe-a ta frunte albă
«Să reverse raze împletite în salbă!»

Paris, 1848.

XXXIII

PE ALBUMUL D-reĭ X

Tu ce de mine mult departe
Dorescĭ, nerăbdătoare,
Să scriŭ pe-a ta frumoasă carte
O strofă 'ncântătoare,

Fiinţă albă, serafie,
Copilă graţioasă!
Am pentru tine-o poesie
Ca tine de frumoasă;

Dar ca s'o scriŭ aş vrea o pană
Din aripa-ţĭ divină,
Ş'o rază vie, diafană
Din alba ta lumină.

Cu acea rază mult ĭubită
Mĭ-aş face-un dulce soare
Ce'n vĭeaţa mea re'ntinerită
Ar arde cu splendoare.

Cu pana ta din aripĭoară
Aş scrie că tu eştĭ
O Mărioară-Florioară
Din lumile ceresci...

Prin armoniĭ duĭoase aş spune
La roze şi la stele
Că eştĭ o gingaşă minune
Maĭ scumpă decât ele.

Şi închinat la al tĕŭ nume
Al tĕŭ poet ferice
Prin visurĭ dulcĭ în altă lume
S'ar înălţà d'aice.

M'aş duce 'n sferele senine
Lipit de sinul tĕŭ,
Şi te-aş purtà voĭos cu mine
In vecĭ pe sinul meŭ,

Şi de amor şi de plăcere,
De-a noastre desfătărĭ,
Aş animà acele sfere
Cu falnice cântărĭ!..

Dar ce dic? Unde mĕ răpesce
Avîntul poesieĭ?
In care plaĭurĭ rătăcesce
Aripa fantazieĭ?

Uĭt că tu eştĭ în primăvară,
Pe ţĕrmurĭ înflorite,
Ear eŭ plecat sînt cătră seară
Pe câmpurĭ vestedite!

Tu cânţĭ în razele de soare,
In a junieĭ horurĭ;
Eŭ cânt în umbra 'ntristătoare
In valea cea de dorurĭ;

Tu ḑicĭ : «Ferice-ĭ de-a fi jună
«Frumoasă şi ĭubită,
«Purtând pe frunte o cunună
«Cu roze împletită!»

Eŭ ḑic, privind cu 'nduĭoşire
La faţa ta divină :
«Ah! trist e omu 'n pribegire
«Când lumea-ĭ de florĭ plină!

«Trist e deşertul ce se 'ntinde
«Pe sub amurgul vĭeţiĭ,
«Când vedĭ cum soarele s'aprinde
«In faptul tinereţiĭ!

«Amar e de-a privì în zare
«Un sbor de năluciri
«Ce fuge, fuge 'n depărtare
«Cu taĭnice zimbirĭ :

«Fantasme albe, de ĭubire.
«Care dispar 'n vînt,
«Lăsându-ne în părăsire
«Plecaţĭ pe un mormînt!»

XXXIV

STROFE DESPĂRECHIATE

I

În pulberea dusă de vînturĭ
Sub paşiĭ nostri călătorĭ,
Câtă-ĭ luată de pe florĭ
Şi câtă, vaĭ! de pe mormînturĭ!
Voĭ ce purtaţĭ cupa la gură,
Ah! deşertaţĭ cupa deplin...
A morţilor cenuşă sură
Presară-ades dulcele vin!

II

Inger căḑut înfipt-aĭ piciorul tĕŭ în tină,
Mişcând din vreme 'n vreme aripele 'n lumină.
Putea-veĭ scăpà oare din glodul ce te-a prins?
Vaĭ! chĭar pe-a ta aripă noroĭul s'a întins!

III

Privind fără 'ncetare prostia omenească,
De lung urît cuprinsă, Eternitatea cască!

IV

Din crinul palid ce cade, moare.
Alt crin resare viŭ pre pămînt.
Tu, copiliţă, aĭ murit floare
Ş'aĭ sburat, înger, de pe mormînt.

V

Când ochĭul se deschide în faptul dimineţiĭ,
Cu razele luminiĭ unesce pe-ale vĭeţiĭ,
Şi cerul şi pămîntul în el se întîlnesc
Şi'n dulce oglindire voĭos se înfrăţesc.

VI

Te-aĭ dus în raĭul cu dulcĭ lumine,
Dar nu eştĭ moartă tu pentru mine!

Eŭ jumătate sînt în mormînt,
Tu jumătate eştĭ pe pămînt!

VII

Sculptor cu mâna aspră! Acel care 'n urgie
Sculptează Libertatea în formă de sclăvie,
Ca trist fior de moarte se strecură prin lume
Şi chĭar mormîntul rece respinge al sĕŭ nume.

VIII

Măreţul Rege, mândru de sceptrul sĕŭ puternic
Ce-apasă fruntea goală poporuluĭ nemernic,
Se crede de-opotrivă cu însuşĭ Dumnezeŭ!
Un singur om pe lume înfruntă visul sĕŭ,
Ḑicându-ĭ: «Tu aĭ sceptrul cu care săpĭ pămîntul,
«Eŭ, cĭoclu, am lopata cu care-ţĭ sap mormîntul!»

NOTE

NOTE

PASTELURĬ

VI. Sania. (Pag. 15).

Eat'o gingaşe mlădiţă cu şirag de mărţişorĭ... (Pag. 16).

Numele de mărţişorĭ este dat crengilor de lozie îmbobocită cu mugurĭ argintiĭ. Româniĭ le culeg şi le anină în casele lor ca un semn ĭubit de primăvară, în ḑiua de Floriĭ.

VIII. La gura sobeĭ. (Pag 19).

Omer a compus *Iliada* şi *Odisea* din tradiţiĭ şi poate chĭar din fragmente de poeme poporale. Ariosto a scris fantastica epopee *Orlando* de pe legendele cavalerescĭ respândite în Italia şi ilustrate prin imaginaţia poporuluĭ ĭubitor de minunĭ.

Poporul dar este isvorul celor maĭ poetice creaţiĭ, celor maĭ neperitoare opere; şi poeţiĭ marĭ, cariĭ apar ca nisce rarĭ meteorĭ, nu sînt decât revelatoriĭ măestri a poesieĭ popoarelor concentrată în sinul lor.

Poveştile noastre represintă o comoară atât de bogată în iscodirĭ ingenioase, în imaginĭ feerice, în florĭ de graţioasă poesie, că de s'ar nasce în România un noŭ Ariosto, el ar compune un poem de aceeaşĭ valoare nepreţuită ca poemul luĭ *Orlando.*

In ele găsim o limbă armonioasă şi perioade întregĭ versificate, în cât lesne s'ar putea crede că poveştile ar fi poeme antice prozaite cu timpul. In ele aflăm producerile unuĭ geniŭ fecund şi original, precum: Feţĭ-frumoşĭ cu pĕrul de aur, fete de împĕraţĭ atât de frumoase că par a fi rupte din soare, caĭ năsdrăvanĭ ce sboară în naltul ceruluĭ, şerpĭ cu solziĭ de aur cariĭ aŭ cuĭburĭ pline de petre scumpe, cerbĭ cariĭ duc între coarne leagăn de zine, paserĭ măestre cu graiŭ omenesc, pajurĭ ce locuesc în fundul pămîntuluĭ, în lumea neagră, mere de aur carĭ se prefac în palaturĭ împĕrătescĭ, furcĭ de argint carĭ torc singure, podurĭ de oţel, copacĭ cu poame de rubin şi de smarald, etc., etc.

In ele maĭ întîlnim fiinţĭ fantastice carĭ ne-aŭ spĕrieat în copilăria noastră: Balaurĭ, zmeĭ, urieşĭ ca Sfarmă-peatră şi ca Strîmbă-lemne, cânĭ cu dinţĭ de criţă... etc. In ele maĭ găsim zeiĭ Păgânismuluĭ sub figurĭ de sfinte creştine: sfînta Mercure, sfînta Joe, sfînta Vinere, şi pe mult frumoasa Ileana Cosinzana, imaginea cea maĭ graţioasă ce a eşit din inima poporuluĭ român.

Şi dacă vom studià poveştile noastre cu luare aminte, dacă le vom comparà cu unele periode din poemul *Orlando*, vom descoperì în cuprinsul lor diverse tablourĭ, scene şi chĭar eroĭ şi eroine carĭ figurează sub alte denumirĭ în opera luĭ Ariosto.

X. Sfîrşitul erneĭ. (Pag. 24).

S'aŭ dus ḑilele Babeĭ şi nopţile vegheriĭ.

Românul caracterisează sub forme poetice saŭ glumeţe toate variaţiile timpuluĭ. Astfel îĭ place a numì ḑilele Babeĭ, ḑilele cele dintîĭ a luneĭ luĭ Mart *(Giboulées de Mars)*, pretinḑênd că ele sînt nesuferite, ca o babă care se ceartă necontenit, şi plânge, se bocesce şi nu lasă pe nime în pace. Insă adevĕrata denumire de ḑilele Babeĭ e basată pe sĕrbătoarea Dochieĭ (baba Dochia), ce cade la începutul luĭ

Mart. Acele ḑile sînt urmate de ḑilele cocostîrculuĭ, a mĭeilor, a cĭocârlieĭ, a rondunelelor, etc., carĭ prevestesc reîntoarcerea în ţară a paserilor pribegite de cu toamnă, şi epoca nasceriĭ mĭeilor.

XIII. Noaptea. (Pag. 30).

E vr'o tabără de care saŭ un rond de tricolicĭ?

Tricoliciĭ fac parte din lumea fantastică a strigoilor, a moroilor, a vîrcolacilor (vîrcolicĭ), a sburătorilor, etc. carĭ apar în basmele şi în superstiţiile poporale.

XX. Rodica. (Pag. 45)

A eşì cu plin dinaintea unuĭ călător saŭ muncitor este un semn de bun augur. (Tradiţie poporală).

XXIV. Concertul în luncă. (Pag. 54).

Luminărele 'n floare sînt florile numite: Luminărica Domnuluĭ.

XXVI. Puntea. (Pag. 60).

Ce-ĭ scăldată în năvalnic şi 'n sin poartă odoleană.

Fetele de la ţeară îşĭ fac scăldătoare de năvalnic (Pteris) şi poartă pe ele florĭ de odoleană (valeriana), pentru ca să devie maĭ atrăgătoare.

XXXIV. Linda Raĭa. (Pag. 76).

Fiĭca celuĭ de pe urmă rege arab, Boabdil, care a stăpânit Grenada.

Şi Mauriĭ din Vega...

Vega e câmpia mănoasă ce se întinde sub zidurile Grenadeĭ.

XXXV. Calea Robilor. (Pag. 78).

Românii daŭ nume de Calea robilor aceleĭ aglomerărĭ de stele, care formează pe faţa ceruluĭ un soiŭ de rîŭ luminos... *(voie lactée)*. Pe timpul năvăliriĭ Tătarilor, robiĭ cariĭ scăpaŭ din mânile lor se întorceaŭ la Moldova, luându-se pe direcţia aceluĭ fenomen ceresc.

XXXVI. Buchet. (Pag. 80).

Vînteş, Graur.

Nume de caĭ din poveştĭ.

XXXVII. Mandarinul. (Pag. 83).

Care'n vîrf e'mpodobită c'un bumb galbin de cristal.

Bumbiĭ de cristal, prin diversele lor colorĭ, desemnă rangurile Mandarinilor. Coloarea galbenă e cea maĭ distinsă.

Plin de monstri albĭ de fildeş şi de jadurĭ preţioşĭ.

Jadul e o peatră foarte scumpă şi apreţuită de Chinezĭ.

Turnurĭ nalte şi pagode unde cântă vechiul bonz.

Bonz e preot chinez.

De resunetul metalic al Tam-tamuluĭ de bronz.

Instrument de metal în formă rotundă, care produce un sunet prelungit când e lovit, şi care servă la ceremoniile religioase.

Eat'o joncă aurită pe albastrul apeĭ line.

Joncă e corabie chineză de o formă bizară.

C'ar voì s'o maì oprească pintre arboriĭ piticĭ.

Una din cele maĭ straniĭ fantasiĭ a Chinezilor consistă a reduce toţĭ arboriĭ la proporţiĭ de copăceĭ piticĭ, în grădinile lor.

XL. Valul luĭ Traĭan. (Pag. 92).

La început Romaniĭ nu se serviaŭ decât de *lintres* (luntre) formate din copacĭ scobiţĭ; in urmă eĭ se dedară la navigaţie, şi avură vase de răsboiŭ, numite: *naves longae, bireme, trireme*, etc., carĭ toate purtaŭ nume înscrise pe *proră*, eraŭ mişcate de vîsle şi de suflarea vîntuluĭ in *vela* (velurĭ), şi aveaŭ un lest de nisip, *saburra* (savură).

Armata romană erà compusă de legioane; fie-care din aceste cuprindeà ḑece *cohorte* saŭ şase-ḑecĭ de *centuriĭ*, în total 6000 de ostaşĭ. De toată legioana eraŭ lipiţĭ 300 cavalerĭ divisaţĭ în ḑece scadroane numite *turma*, ear fiecare scadron în treĭ *decuriĭ*.

O legioană se compuneà de treĭ soĭurĭ de fantasinĭ: *hastati, principes* şi *triarii*; ear cu timpul se maĭ adăogì un al patrule corp format de *velati, sagitari* şi *ferentari*, cariĭ fiind uşor înarmaţĭ, luptaŭ afară din rangurĭ. Ceĭ maĭ mulţĭ eraŭ străinĭ şi fiecare soldat aveà şapte *javeline* (lăncĭ) de aruncat în duşmanĭ.

Armele Romanilor eraŭ: *javelina, arcul, scutul, coiful, zalea (lorica), caliga,* un soiŭ de încălţăminte ţintuită, care acoperĭà picĭorul drept. Oastea se găsĭà sub comanda tribunilor şi a centuriilor, cariĭ purtaŭ vergĭ de vie ca semne de rangul şi atribuţiile lor. După centuriĭ venĭaŭ alţĭ şefĭ numiţĭ *optiones* şi *signiferi*, purtătorĭ de stindarde. Comanda supremă aparţineà *Consuluĭ*, care îşĭ alegeà locotenenţiĭ seĭ generalĭ *(legati)*.

Generalul purtà o mantà, *paludamentul* saŭ *chlamys*, roșie cu o bordură purpurie. Ofițeriĭ și soldațiĭ purtaŭ în timp de răsboiŭ o haĭnă numită *sagum*, soiŭ de mantà deschisă; ear *toga* erà haĭna lor în timp de pace.

VARIA

IX. Moara de vînt. (Pag. 122).

Cu renume sfînt.

Dealul Mitropolieĭ din Bucurescĭ, unde e Camera Deputaților.

LEGENDE

I

DUMBRAVA ROŞIE

POEM ISTORIC

(1497)

DEDICAT AMICULUI MEŬ C. NEGRE

I

VISUL LUĬ ALBERT

Albert, craĭul Lehieĭ, făcut aŭ un vis mare,
Un vis de năvălire, de 'nvingerĭ glorioase!
El se vĕḑù puternic, pe-un armăsar călare,
Infiorând cu spada-ĭ popoare numeroase.

Din Mează-zi ferbinte în recea Mează-noapte,
Din Resăritul mândru l'Apusul lucitor
El auḑì prin visu-ĭ miĭ, miĭ de miĭ de şoapte
Crescând în sgomot falnic, gigantic, imnător,

Un uragan de glasurĭ ce clocoteà prin lume
Purtând, nălţând cu fală un nume... al sĕŭ nume!

Albert, craĭul Lehieĭ, trufaş, semeţ, uşor,
Adimenit, se crede stăpàn pe viitor,
Ş'aruncă ochĭ de pradă pe ţĕrile vecine:
«Care din ele, ḑice, mĭ-ar cuvenì maĭ bine?»
El stă puţin pe gândurĭ, apoĭ cu mare glas:
«Moldova este pragul întâĭuluĭ meŭ pas!
«In ţeara acea mică, neîncetat lovită
«De duşmanĭ fără numĕr şi 'n vecĭ nebiruită,
«In care toţĭ bărbaţiĭ sînt zmeĭ ce s'aŭ luptat
«Cu Leahul, cu Maghĭarul, cu Turcul încruntat,
«Şi unde pe sub earbă câmpiile frumoase
«Ascund troene albe de-a duşmanilor oase,
«Un Domn viteaz, un Stefan, adună de mulţĭ anĭ
«O glorie ce-ĭ demnă de-aĭ lumeĭ suveranĭ.
«Voiŭ merge la Moldova, la Stefan drept voĭŭ merge
«Şi lucĭul de pe frunte-ĭ cu spada mea voĭŭ şterge,
«Ear lumea îngrozită, privind spre Resărit,
«Vedeà-va 'n loc de soare al meŭ chip strălucit!»

Aŭ ḑis, şi 'n nerăbdare-ĭ pe lângă el în grabă
Adun'a luĭ armată deprinsă la omor,
Urdie numeroasă de feare ce se 'ntreabă:
«Spre care orizonurĭ săltà-vom noĭ în sbor?

«In care parte-ĭ hoĭtul promis l'a noastre ghĭare
«Să-l rupem într'o clipă, să-l roadem, înghiţim?
«In care ţerĭ: teŭtone, române saŭ maghĭare
«Vrea Albert, Craĭul nostru, pustiul să-l lăţim»?

Așà ḑiceà cu falá a luĭ Albert oștime
In cete adunată pe càmpul din Dombrova.
Cànd prin văzduh de-odată, o gură din mulţime
Rostì cu glas de taur sĕlbatic: la Moldova!
Ura! strigă Lehimea întocmaĭ ca un tunet,
Și văĭ și munţĭ și codri rĕspunseră 'n rĕsunet
Ura!.. și 'n dor de sânge armata crunt aprinsă
Ca un șioĭŭ de toamnă pe drumurĭ se întinsă
Cu tunurĭ largĭ și grele, cu flinte lungĭ, cu spade,
Ce viŭ lucĭaŭ la șoldurĭ și 'n teacă zinghenĭaŭ,
Cu armăsarĭ sburdalnicĭ ce vesel nechezĭaŭ,
Mergând toţĭ, caĭ și oamenĭ, să calce și să prade.

In fruntea lor magnaţiĭ màndri, bătrînĭ și tinerĭ:
Toporski veteranul ce poartă barbă albă,
Incungĭurat de neamurĭ: fecĭorĭ, nepoţĭ și ginerĭ,
Formàndu-ĭ o vitează și glorioasă salbă.

Grodeck, ḑis *falcă-tare*, ce 'n gàndul luĭ se jură
Atàţĭ Romànĭ să darme càţĭ are dinţĭ în gură.

Zcĭusko neîmpăcatul cu braţe lungĭ și tarĭ
Care 'n Bugeac ucis-aŭ treĭ sute de Tătarĭ.

Bĭela cel nalt, subţire ca trestia de baltă,
Ce 'n lupte sângeroase ca dînsa se mlădie
Cu sabia-ĭ turcească tăind în carne vie,
Pe când fugaru-ĭ sprinten nechează, muşcă, saltă.

Gorow şi Zablotowski, amicĭ juraţĭ pe moarte
Să 'mpartă soarta bună, să 'nvingă rele soarte,
Şi care în treĭ rêndurĭ scăpat-aŭ din robie
Prin degetele morţiĭ trecând cu vitejie.
Eĭ sbor pe doĭ caĭ gemenĭ, rîḑênd în hohot mare
Cu alţĭ ca dînşiĭ tinerĭ, baronĭ, comţĭ Palatinĭ:
Glence din Pocuţia, Zbaloş Litfan, ce are
Un când pletos de zimbri în codri de arinĭ.
Gavril de Moraviţa, fraţiĭ Grotov, Huminski,
Mardela Veneticul, Tecelski şi Pruhninski,
Iarmeric Mazovitul şi Kozjatic Ucranul,
Ce cresce caĭ selbaticĭ şi-ĭ prinde cu arcanul.

Eĭ merg, bătênd din pintenĭ!... Sburdalnica lor ceată
Străluce de departe în haĭne poleite:
Dulămĭ cu florĭ de aur la pept împodobite
Şi 'ncinse cu paftale de peatră nestimată;
Cĭapce purtând un vultur şi pene la mijloc,
Incălţăminte roşiĭ de pele de Maroc,
Şi frîe ţintuite, şi argintate şele,
Şi armoriĭ cusute pe colţurĭ de harşele.

Eĭ merg jucându-şĭ caiĭ, şi vesel între eĭ
Vorbind de caĭ, de lupte, de-amor şi de femeĭ,

Tot ce-ĭ maĭ scump în lume și dă un farmec vĭețiĭ
Pe timpul mult ferice și viŭ al tinerețiĭ.
Eĭ merg precum ar merge la simplă vînătoare
Glumind în nepăsare de moartea ce-aŭ să 'nfrunte,
Urmațĭ de steagurĭ multe, urmând în foc de soare
Pe Hatmanĭ, capĭ de oaste, cu Regele 'n frunte...
Și ast-fel în Moldova eĭ daŭ cu toțĭ năvală!
Dar, când trecù hotarul, al Regeluĭ cal tare
Se poticnì... O buhnă țipă în ḑiua mare
Și moartea-șĭ gătì coasa în acea ḑi fatală!

II

ȚEARA IN PICĬOARE

Ce vuet lung de cară, ce tropot surd de vite,
Ce freamĕt de suspinurĭ, de glasurĭ nădușite
S'aud în sînul nopțiĭ prin neagra 'ntunecime
Și către munțĭ se 'ndreaptă l'a codrilor desime?
Din când în când sub nourĭ, trecând ca o săgeată,
Clipesce o lumină, și ca prin vis arată
Bĕtrânĭ cu fruntea goală plecată spre pămînt,
Femeĭ cu pruncĭ în brațe și pletele în vînt,
Copile spăĭmântate mânând turme de oĭ
Și flăcăoașĭ în fugă mânând cârdurĭ de boĭ.

Pe jos, pe caĭ, în grabă toţĭ părăsindu-şĭ satul,
Fugind cu vaet, lacrimĭ, căcĭ ĭ-aŭ ajuns păcatul.
Se duc pribegĭ şi palidĭ să cate-adăpostirĭ
In fund de codri 'n peşterĭ, în sin de mănăstirĭ.
Dar unde sînt bărbaţiĭ, voĭniciĭ, juniĭ, tariĭ,
Să-şĭ apere părinţiĭ, nevestele şi pruncii?
Când suflă grea furtună pe ramurile lunciĭ
Ş'o sgudue ş'o darmă, ah! unde sînt stejariĭ?
Stejariĭ sînt la locul lor, faţă cu furtuna!

. . .

Acum de ḑece ḑile şi ḑece nopţĭ într'una
Din munţĭ şi pân' la Nistru, pe culme şi pe dealurĭ
Lungĭ bucĭume resună dând taĭnice semnalurĭ;
Şi călăraşĭ din fugă, prin sate, prin oraşe
Craĭnesc: «Săriţĭ cu toţiĭ pe Liftele trufaşe!
«Viteazul Stefan Vodă vĕ cheamă 'n vitejie.
«Cine-ĭ mişel să fugă, cine-ĭ Român să vie!»
Toţĭ aŭ rĕspuns: «trăească Moldova!» şi s'aŭ dus.

Pe loc tot omul verde ce poartă capul sus
Şĭ-aŭ sărutat odoriĭ, şĭ-aŭ ascuţit toporul,
Şĭ-aŭ prins din câmp fugarul ce-ĭ sprinten ca o cĭută,
Apoĭ, făcându-şĭ cruce, ḑicând un: Doamne-ajută!
Ca şoĭmul de la cuĭbu-ĭ voĭos şĭ-aŭ luat sborul.

Astfel din ţeara 'ntreagă plec cete înmiite
Cu arce, barde, coase şi ghĭoage ţintuite,

Purtând căciulĭ de oae, mintene 'n florĭ cusute
Și barbe neatinse, al bărbăţieĭ semn.
Eĭ merg de-a drept prin codri, pe lungĭ cărărĭ perdute,
Călărĭ pe șele goale cu scările de lemn,
Și trec în sbor prin arborĭ ca demonĭ de urgie,
Și umbra scânteĭază de-a ochilor mânie.
Tot ast-fel și boeriĭ, stăpâniĭ de moșiĭ,
Incungĭuraţĭ de gloate, din casele lor pleacă
Privind cu mulţămire sburdalniciĭ lor fiĭ
Cum sciŭ să-șĭ poarte caiĭ, și 'n fugă să se 'ntreacă.
Soţiĭ, surorĭ și mame suspină 'n urma lor;
Dar eĭ alerg ferice la câmpul de omor.

Coman de la Comana, un urieș de munte
Ce intră prin bîrloage și prinde urșiĭ viĭ,
Aduce după dînsul mulţĭ vînătorĭ de frunte
Născuţĭ pe plaĭurĭ nalte, trăiţĭ în vijeliĭ.
Balaur de la Galu, Cĭolpan din Pipirig,
Rîd și de frigul morţiĭ cum rîd de-al erneĭ frig
Și mulţĭ cobor din munte ca lava din vulcan,
De soĭul luĭ Balaur, de soĭul luĭ Cĭolpan.
Velcea, bastard luĭ Șerpe, ca șerpele pe apă
Alunecă prin dușmanĭ și mult cumplit îĭ mușcă.
In luptă, când ĭ-e sete, cu sânge se adapă
Și drept potir el are o ţevie de pușcă.
El vine din Hîrtoape cu Purice-Movilă
Și cu Roman-Pribeagul ce nu maĭ sciŭ de milă.

Scheeanul şi Mircescul, veciniĭ de pe Siret,
Invingătorĭ de Ungurĭ, s'aŭ prins cu jurămînt
Nicĭ chear sub braţul morţiĭ să nu dea îndărăt
Pân' n'or intrà cu Leahul pe-al Leahuluĭ pămînt,
Şi Zimbrul de la Schee şi Zimbrul din Mircescĭ
Se duc să ĭea în coarne pe vulturiĭ Leşescĭ.
Bătrînul Mateĭ Cârjă are 'mpregĭurul luĭ
Cincĭ sute de năprasnicĭ ce vin despre Vasluĭ,
Toţĭ Racovenĭ!... ear Cârjă, om înţelept şi harnic,
E 'n floare când se simte călare pe Şargan.
Glumeţ, îĭ place-a ḑice luĭ Negrea, viteaz darnic:
«Am să mĕ fac, nepoate, din Cârjă buzdugan!»
Negrea zîmbind, rĕspunde: «Aĭ cârja bătrîneţiĭ
«La sfaturĭ, ear în luptă aĭ braţul tinereţiĭ.»
Şi, ajungând cu toţiĭ la Racova de vale,
O cruce luminoasă li se arată 'n cale.

Aşa, cu mic, cu mare, apărătoriĭ ţeriĭ,
Eşiţĭ ca frunza 'n codri la vîntul primăveriĭ,
Din văĭ adâncĭ se urcă, din piscurĭ se cobor,
Trec rîpile în salturĭ, trec rîurile 'n not
Ş'aleargă 'n neodihnă, voĭniciĭ, cât ce pot
La glasul ţĕriĭ scumpe ce-ĭ cheamă 'n ajutor.
Merg uniĭ cu grăbire spre codriĭ Bucovineĭ
Ş'acolo se adună la strimtele poticĭ,
Pândind, ca vînătoriĭ mişcările jivineĭ,
Şi tot rugând: «Fă Doamne, să treacă pe aicĭ!»

Merg alţiĭ la Suceava să facă pe Albert
A perde oaste multă şi mult timp în deşert;
Ear alţiĭ la Cotnarul ĭubit şi podgoriŭ
Pe unde staŭ cu oastea, Bogdan, domnescul fiŭ,
Tăut cu mintea coaptă, Costea cu ochiŭ semeţ,
Şi Trotuşan şi Boldur cu suflet îndrăsneţ,
Şi unde Stefan Vodă înfipt-aŭ steagul sĕŭ
Strigând la cer: «Ajută-mĭ, o! Sfinte Dumneḑeŭ!»

III

TABĂRA LEŞEASCĂ

Pe-o culme prelungită ard miĭ şi miĭ de focurĭ
Ca stele semănate în numeroase locurĭ.
Se pare că tot cerul căḑut e pre pămînt
Şi c'aŭ rĕmas în urmă-ĭ un haos, un mormînt,
Atâta întristare, ş'atâta 'ntunecime
Impră̆ştie pe boltă-ĭ a norilor desime.

Un sgomot lung se 'nalţă din culmea luminată
Unindu-se în aer cu tunete cerescĭ.
E sgomotul orgieĭ!.. ear zarea depărtată
Roşesce 'n foc de codri şi sate româneścĭ.

Aicĭ beţiĭ şi danţurĭ şi chiote voĭoase,
In fund suspinurĭ, vaet şi plângerĭ dureroase!
Aicĭ de pofte rele sînt ochiĭ toţĭ aprinşĭ,
Acolo curge sânge, acolo-s ochiĭ stinşĭ,
Căcĭ astăḑĭ celebrează Lehimea 'n serbătoare
Victoria dorită a ḑileĭ viitoare!

Ostaşiĭ pretutindenĭ formaţĭ în dese grupe
Frig boĭ întregĭ, rup cărnurĭ ca lupiĭ flămânḑiţĭ,
Destupă lungĭ antale, beŭ lacom fără cupe,
Se ceartă, rîd în hohot şi urlă răguşiţĭ.
Ca dînşiĭ, cânĭ de lagăr la praznic luând parte,
Schelălăesc selbatic, rod oasele de-oparte
In mijlocul orgieĭ turbate ce tot cresce;
Ear printre cânĭ şi oamenĭ pe earbă staŭ căḑute
Femeĭ, prada orgieĭ, cu minţile perdute...

Şi însă vîntul nopţiĭ prin lagăr vîjîesce
Ş'un glas din umbra neagră la toţĭ strigă de-a rêndul:
«Orbĭ! orbĭ! la masa morţiĭ voĭ vĕ mâncaţĭ comândul!»

Magnaţiĭ junĭ, sub corturĭ, pe perne de mătasă
Deşartă cupe pline cu vin de la Cotnar,
Cântând cu fericire: «De vĭaţa rea nu-mĭ pasă!
«Ĭubita-mĭ e pe braţe, în vĭaţă nu-ĭ amar!»

Şi fie-care strînge la peptu-i cu 'nfocare
O fiïcă de-a Podoliï frumoasă şi bălae,
Cu buze pârguite la foc de sărutare,
Şi ochĭ ce 'noată-albastri in galeşă văpae.
Şi fie-care simte că mintea-ĭ se desfrînă,
Avênd lîng'a sa gură o gură voluptoasă,
Şi 'n braţe-ĭ o copilă ce rîde amoroasă,
Ş'un sîn rotund ce saltă vioiŭ sub a sa mână.
Ferice mult ferice de dînşiï!.. faţa rîde,
Inima sboară, raĭul în cale-ĭ se deschide.

Şi însă vîntul nopţiï prin corturĭ vîjiesce,
De tunete cumplite vĕzduhul clocotesce
Ş'un glas perdut in umbră tot strigă ne 'ncetat:
«Orbĭ! orbĭ! moartea v'aşteaptă c'un ultim sărutat!»

Cortul regal e splendid! Duzinĭ de candelabre
Revars'a lor lumină pe-o masă ce se 'ntinde
Sub table încărcate de scule şi merinde
Şi sticle largĭ cu vinurĭ Spaniole şi Calabre.
In mijloc stă 'n ivealǎ un cerb de patru anĭ
Incins pe-a sale laturĭ cu şirurĭ de fazanĭ,
Şi doue piramide de fructe maĭ alese,
In Asia 'nflorită crescute şi culese.

Albert în fruntea meseĭ lucesce ca un soare
Incungĭurat de oaspeţĭ în haĭne de splendoare.
La dreapta-ĭ, al sĕŭ frate maĭ june, Sigismund
Apare 'ntr'o dulamă de roş postav de Lund.
La stâng'al Cameniţeĭ episcop vechiŭ, Lonzinski,
Ş'alăture cu dînşiĭ se vĕd: Sbignew Ţenczynski,
Cu Herbor Lucasĭevitz, Padlowski Castelanul
Radomieĭ, şi Creslaŭ Roza, numit Decanul,
Şi graf Ioan de Tiffen, magisterul Prusieĭ,
Care-aŭ adus la luptă cincĭ sute de Crucĭaţĭ,
Şi falniciĭ Toporski, vechĭ neaoşĭ de-aĭ Lehieĭ,
Şi alţĭ de frunte nobilĭ, din ceĭ maĭ însemnaţĭ.
Toţĭ gustă din merinde, deşartă largĭ pahare
In sunetul metalic de vesele fanfare;
Şi sângele prin vine se scurge maĭ ferbinte,
Ş'avîntul cresce 'n suflet şi nebunia 'n minte...
Când regele ridică o cupă de vin plină
Şi glasul sĕŭ puternic acest toast închină:
«Eŭ Albert, Domnul vostru şi al Lehieĭ Rege,
«Intrat-am în Moldova ca leŭ învingător!
«Mânĭ este ḑiua lupteĭ... Nimic nu s'a alege
«De Stefan al Moldoveĭ şi de al sĕŭ popor.
«Cum beŭ această cupă, aşa mândra Lehie
«Să 'nghită-această ţeară! Aşa să fie!»

«Fie!»

«Vivat! Ura! trăească Albert mult glorios!»
Rĕspund meseniĭ aprigĭ c'un răcnet sgomotos

Și lagărul resună în lungă depărtare...
  Dar eată că la ușă un om străin apare
Cu peptul gol, cu pĕrul în vînt, cu ochiŭ focos;
El spre Albert ţintesce privirea-ĭ rătăcită,
Face doĭ pașĭ și strigă: «Deșartă-ţĭ cupa gíos,
«Albert! de soarte rele ţĭ-e cupa otrăvită.»
  Toţĭ se reped c'un urlet și mâna pe el pun.
«Lăsaţi-l, ḑice craĭul; e Sropski cel nebun!»
Și ear înalţă cupa, rîḑênd de-o așa larmă...
Dar cupa lângă buze-ĭ în mâna luĭ se sfarmă,
Ș'un trăsnet lung de-o-dată în cerurĭ bubuesce,
Și 'n cortul plin de umbră furtuna năvălesce,
Și masa se restoarnă, și cortul se urducă...
Ear pe câmpiĭ, sub fulgerĭ, aleargă o nălucă.

IV

TABĂRA ROMÂNĂ

O tînĕră pădure de ulmĭ și de stejarĭ
Ascunde-oastea română prin juniĭ sĕĭ tufarí.
Misterul și tăcerea în sinul eĭ domnesc,
Dar marginile sale sunt palid luminate
De flacările triste ce pàlpăe în sate
Și veselele focurí din lagărul Leșesc.

Prin arborĭ şi prin ramurĭ, din vîrfurí pàn' în poale
Din când în când lucesce oţel de săbiĭ goale
Şi ochĭ de leĭ, de vulturĭ, de leopardĭ sĕlbaticĭ,
Ce ard sub vĕlul nopţiĭ ca nisce roşĭ jăraticĭ,
Căcĭ eĭ s'aţint cu jale şi se opresc cu ură
Din zarea 'nflăcărată pe lagărul vecin,
Şi tot Românu 'n suflet pe sufletu-ĭ se jură
Cu-al duşmanilor sânge să stingă-al ţĕriĭ chin.
Dor crunt de rĕsbunare! greŭ, aspru jurămînt
Ce sapă 'n întuneric un larg, profund mormînt!
Icĭ, colo, prin poene staŭ pîlcurí de oştení:
Arcaşĭ de la Soroca, năprasnicĭ Orheĭenĭ,
Aprodĭ, copiĭ din casă, curtenĭ şi lefeciĭ,
Toţĭ oamenĭ tarí de vînă şi oţeliţĭ în foc,
Deprinşĭ a-şĭ trăi traĭul în timpĭ de voĭniciĭ
Ş'a da mâna cu moartea făr' a mişcà din loc.
Eĭ poartă pe-a lor frunte, pe braţele lor groase
Şi 'n pepturí brazde multe, hieroglife sfinte
Cu paloşul săpate, ce spun ş'aduc aminte
De lupte urieşe, de fapte glorioase!
Şi 'n víeaţă-ĭ fie-care şĭ-aŭ câştigat un nume,
O falnică poreclă, un titlu de strămoş:
Mihul, Păun de codru, Balaur, Alimoş,
Ursul şi Pală-dalbă, Grozan şi Sparge-lume!
Eroĭ de vechĭ balade ce s'aŭ păstrat în minţí
Trecând în moştenire la fiĭ de la părinţĭ.

Lungiţí pe muşchíul verde şi domolind fugariĭ
Ce sburdă pe 'ntuneric şi desfrundesc tufariĭ,
Voiniciĭ bunĭ de luptă şi bucuroşĭ de glumă,
Astfel grăesc:
— «Grozane! ce-o fi ḑiua de mânĭ?»
— «O fi la uniĭ mumă, o fi la alţiĭ cĭumă,
«Amară pentru Litfe, şi dulce la Românĭ.»
— «Amin! să dee Domnul!»
— «Va da, mĕĭ Pală dalbă!
«Ş'o fi precum la Baia, n'o fi ca 'n Valea-albă!
«Unde-am véḑut pe Ursul gonit de şese Turcĭ.»
—«Gonitu-m'aŭ pe mine, dar í-am urcat in furcĭ!»
— «Va fi precum la Scheíe, unde-aţí vĕḑut in silă
«Maghiarí schimbaţĭ in íepurí, ş'un Purice 'n Movilă.
«Va fi precum la Lipneţ cu dumbrav oara verde,
«La Racova pe unde şi aḑí Turcul se perde,
«La Grumăzescĭ, pe malurí, unde Cazacul Jură
«Pe mine, chĭar pe mine m'aŭ increstat la gură!»
—«Te-aŭ increstat păgânul, dar când el vru de viŭ
«In not să treacă Nistrul, o păţı rĕŭ, fărtate,
«Căcí de pe mal in fugă tu ĭ-aĭ sărit pe spate
«Şi l-aĭ trimis sub Nistru să-şĭ cate un secriŭ.»
—«Bine-ĭ făcuşĭ, Grozane! E scris in cele sfinte:
«Chĭar apele să fie vrăjmaşilor morminte!»
—«Aşa e ţeara noastră!.. e bună pentru viĭ,
«Şi pentru morţí e bună.»
— «De-aceea 'n astă ţeară

«Veciniĭ daŭ năvală cu sutele de miĭ.
«Urând vĭeața la dînșiĭ, le place-aicĭ să peară!»
—«Le place dar, Păune, și noĭ le facem placul.
«Eĭ cred c'aicĭ e raĭul, ș'aicĭ găsesc pe dracul.»
—«Și cum să nu-l găsească urdiile nebune,
«Când Stefan e 'n picĭoare, când versul luĭ ne spune:

Stefan, Stefan Domn cel Mare
Seamĕn pe lume nu are
Decât numaĭ mândrul Soare!

Din Suceava când el sare,
Pune peptul la hotare
Ca un zid de apĕrare!

Brațul luĭ fără 'ncetare
Bate ordele Tătare,
Bate cetele Maghĭare,

Bate Leșĭ din fuga mare,
Bate Turcĭ pe zmeĭ călare
Și-ĭ scutesce de 'ngropare!

Lumea 'ntreagă stă 'n mirare!
Țeara-i mică, țeara i tare
Și vrăjmașul spor nu are!

— «Trăească Stefan Voda!... Mulți dușmanĭ vin la noĭ,
«Dar cât vin de năprasnicĭ, puținĭ fug înapoĭ.» .
— «Pĕcatul lor iĭ mână, sĕrmaniĭ, ca pe-o turmă,
«Și moartea le stă 'n cale, și moartea le stă 'n urmă.»
— «De-aceea la Moldova vedĭ floare lângă floare.
«E îngrășat pămîntul cu sânge.»
— «Așa-e, frățioare:
«Dar cresc bujoriĭ mândri din sânge de Român
«Și pălămida neagră din sânge de păgân!»

Sub cerul ce s'aprinde și 'n clipă ear se stinge
Vărsând pe a lor fețe luminĭ fulgerătoare,
Așa grăesc bărbațiĭ ce somnul nu-ĭ atinge
In așteptarea vie a dileĭ viitoare.

Și poalele păduriĭ sunt palid luminate
De flacările roșiĭ ce pâlpăe în sate,
Și 'n tabăra vecină orgia cea nebună
Ca marea depărtată vuesce sub furtună;
Iar în frundiș Româniĭ topoarele-șĭ descântă
Și caiĭ lor desmeardă, și 'n umbră vesel cântă:

«Sunt Român cu patru mâni,
«Și am leacurĭ de păgânĭ:
«De Tătarĭ am o săgeată,
«De Turcĭ pala mea cea lată,
«De Litfenĭ un buzdugan
«Și de Ungurĭ un arcan!»

V

STEFAN CEL MARE

In mijlocul pădurii este-o poeană lungă
Și largă, ce foesce de oamenĭ ca un roiŭ.
La capĕtu-ĭ din dreapta se prelungesce o strungă,
Prin care ostășimea curge ca un șioiŭ.
Ea intră în poeană și se așează 'n rèndurĭ,
Privind la o colibă de ramurĭ de stejar,
In care-o umbră mare de om plecat sub gândurĭ
Stă pe genunchĭ, se 'nchină în faţă c'un altar.

De-o-dată o lumină fantastic isbucnesce
Din dece nalţĭ mesteacănĭ cu fruntea 'nflăcărată.
Coliba se deschide, umbra se scoală, cresce
Și splendid maĭestoasă la oaste se arată!

Un lung fior pătrunde mulţimea 'n admirare.
Toţi dic: «E Stefan! Stefan!»
Dar! Stefan e cel Mare!
Iată-l cărunt, dar inca bărbat între bărbaţi
Ca muntele Ceahlăul prin munţii din Carpaţi!
El întrunesce 'n sine o triplă maiestate:
Acea care-o daŭ aniĭ la consciinţĭ curate,
Acea care resfrînge a tronuluĭ splendoare,
Ş'acea întipărită de faĭma 'nvingătoare.
Timpul ĭ-aŭ pus coroană de-argint, ţeara de aur,
Şi gloria măreaţă ĭ aŭ pus cununĭ de laur.
Pe falniciĭ sĕĭ umerĭ, cu aniĭ, sunt clădite
Neperitoare sarcinĭ de fapte strălucite.
Dar, anĭ şi fapte, Stefan nu simte a lor povară,
Căcĭ dragostea moşieĭ, ca dalba primăvară,
In sinu-ĭ înfloresce şi îl întineresce
Pentru salvarea ţĕriĭ, când ţeara pătimesce.
Eroŭ plin de lumină, el e menit în lume
Pe seculul ce-l vede să sape al sĕŭ nume
Şi să rĕspândă raze pe seculĭ viitorĭ.
Precum un soare splendid ce sparge deşiĭ norĭ.
Fiinţă de-o natură gigantică, divină,
El e de-aceĭ la cariĭ istoria se 'nchină,
De-aceĭ cariĭ prin lume, sub paşiĭ lor, cât merg,
Las' urme urieşe ce 'n vecĭ nu se maĭ şterg,
A cărora legendă departe mult se 'ntinde
Şi 'nchipuirea lumeĭ fantastic o aprinde.

Măreţ, în a sa umbră un timp întreg dispare,
Căcĭ Dumneḑeŭ pe frunte-ĭ aŭ scris: *Tu veĭ fi mare!*

In mijlocul poeneĭ el se înaintează,
Se urcă pe-o movilă şi astfel cuvintează:
«Românĭ din toată ţeară! Boerĭ, vechĭ Căpitanĭ,
«Şi voĭ, feciorĭ de oaste!.. Sunt patru-ḑecĭ de anĭ,
«Moldova, la *Dreptate*, pe soarta eĭ stăpână,
«Mi-aŭ pus pe cap coroana şi buzduganu 'n mână.
«Prin cel A-tot-puternic ce apele încheagă
«Păstrat-am până astăḑĭ coroana mea întreagă
«Şi buzduganul teafĕr, de şi pe mulţĭ duşmanĭ
«I-aŭ doborît, lovindu-ĭ. în patru-ḑecĭ de anĭ!
«Duşmanĭ din fundul lumeĭ, păgânĭ, duşmanĭ vecinĭ,
«Şi, cine-ar putea crede!.. chĭar duşmanĭ fraţĭ, creştinĭ!
«Trufaşĭ cu toţĭ, sĕlbaticĭ, lacomĭ, viclenĭ şi orbĭ,
«Care 'mpregĭurul ţĕriĭ, precum un când de corbĭ,
«Sta gata s'o sfişie... dar n'aŭ vrut Dumneḑeŭ,
«N'aŭ vrut Moldova, ţeară vitează, n'am vrut eŭ!..

«Pe Radu, Aron Petru, şi Ţepeluş hainul
«Ĭ-am frînt!.. Manĭac Tătarul şi Matias Corvinul
«Ĭ-am frînt!.. chĭar pe sultanul Mehmet-Fatih l-am frînt!
«Ş'alţĭ mulţĭ cariĭ perit-aŭ ca pulberea în vînt.

Voï iï cunoasceţi bine vitejiï meï oşteni,
«Voï, pardoşï de la Lipneţ, vultanï din Răsboenï,
«Zimbriï fioroşï din codriï Racoviï, aprigï zmeï
«Din Socï, din Catlabuga, din Baïa, de la Scheï.
«Apĕrătorï a Cruceï, voi iï cunoasceţï bine,
«Căcï pentru-a lor risipă aţï răsboit cu mine
«Prin şesurï, munţï şi codri, pe earnă, toamnă, vara,
«Făcând din peptul vostru un zid, hotar de ţeară,
«Roşind cu-a vostru sânge ferbinte, plin de vïeaţă,
«Siretul, Prutul, Nistrul şi Dunărea măreaţă;
«Stând vecïnic în picïoare, în vecï neodihniţï,
«De arma, sora voastră, în vecï nedeslipiţï,
«Fără copiï, soţie, o! dragiï meï vultanï,
«Şi 'n luptă, tot în luptă, de patru-ḑecï de anï!
«Ş'acum, când armăsariï Osmanuluï mărit
«Aruncă largï nechezurï din mândrul Rĕsărit,
«Când Mohamed pe cerurï şï-aŭ asvîrlit hamgerul
«Ce, ca o semi-lună, cutreeră tot cerul;
«Când noï oprim cu peptul furtuna păgânească
«Ferind de-a sale valurï amvona creştinească;
«Acum când toţï Creştiniï, Regï, Domnitorï, popoare,
«Ar fi, ca fraţï de cruce, să 'mpartă-acelaşï soare,
«Privițï!.. Pe cerul negru se 'ntinde-un roş de sânge,
«Din depărtare suflă un vînt ce geme, plânge
«Şi spune că în zare ard sate şi oraşe;
«Că feare fără nume ucid copiï în faşe,

«Că ţeara e 'n nevoe, că mor Românĭ sub chinurĭ,
«Că fete mor sub silă, că pruncii mor în sinurĭ!..

Şi cine oare face această făr'-de-lege?
«Un Domn vecin, prietin, un Domn Creştin, un Rege!
«Albert, Craĭul Lehieĭ!..
«Albert, de cap uşor,
«Făcut-aŭ un vis mare de Rege 'nvingător,
«Dar n'are el, sĕrmanul, aşa de largă mână,
«Să poată 'n ea cuprinde o patrie română!
«Nicĭ aŭ ajuns Moldova de rîsul mişelieĭ,
«Ca s'o răpească 'n gheare-ĭ un vultur de-a Lehieĭ!

«Cât va fi 'n cer o cruce ş'un Stefan pe pămînt
Nime nu va deschide Moldoveĭ un mormînt!
Cât vor călcà duşmaniĭ in ţeara de Românĭ,
Eĭ robĭ vor fi în ţeară, dar vecínic nu stăpânĭ!
«Decât Moldova 'n lanţurĭ maĭ bine ştearsă fie!
«Decât o vĭeaţă moartă, maĭ bine-o moarte vie!

«Românĭ din toată ţeara, Boerĭ, vechĭ Căpitanĭ,
«Voĭ toţĭ aĭ meĭ tovarăşĭ de patru-ḑecĭ de anĭ!
«Când Albert ne menesce robie, rele soarte,
«Respundeţĭ, ce se cade luĭ Albert?..»
—«Moarte, moarte!»

Strigă poeana; «*Moarte!*» pădurea clocotesce,
Ş'un soare roș în cerurĭ de-odată se ivesce.
— «Fie! le dice Stefan, fie cum cerețĭ voĭ...
«La arme! și pe moarte! tot cerĭul e cu noĭ!»

VI

ASALTUL

Gonise vîntul nopțiĭ furtunele cerescĭ,
Lăsând acuma rêndul furtuneĭ omenescĭ,
Şi soarele 'n splendoare din negurĭ resărise,
Părea că vrea s'admire pe-acel ce se fălise
«*Că lumea îngrozită, privind spre Resărit,*
«*Vedea-va 'n loc de soare al sĕu chip strălucit!*»
El primblă ochĭ de aur pe tabĕra Leșească
Superbă!.. împregĭuru-ĭ avênd ca s'o 'ntărească
Un lung ocol de cară legate strîns cu lanțurĭ,
Ocol armat cu tunurĭ și 'ncungĭurat cu șanțurĭ.
Armata e 'n picĭoare! Puternica armată
Cu-a sale lungĭ scadroane în larg cŭadrat formată
Ocupă după șanțurĭ al tabereĭ câmp nalt,
Stând gata să respingă Româniĭ din asalt.
Miĭ, miĭ de lăncĭ cu flamurĭ se vĕd filfăitoare,
Ca trestiile dese din bălțĭ, când suflă vîntul.

In aer sbor nechezurĭ, comăndĭ resunătoare,
Şi caiĭ 'n ne-astîmpĕr frămîntă 'n loc pămîntul.
Ear Albert, mândrul Rege, în mijloc pe-o 'nălţime
Privesce cu 'ngâmfare frumoasa luĭ oștime.
Călare pe-un cal sprinten din stepele Ucrane,
El are lângă dînsul un grup strălucitor
De Palatinĭ, de Hatmanĭ sleiţĭ pe caiĭ lor,
Şi steagul înainte-ĭ cu semne suverane.

La dreapta, sub pădure, româna oaste-apare
In pîlcurĭ și în cete pe câmp orênduită,
Şi fie-care ceată de luptă pregătită
C'un tun cu șepte ţeviĭ purtat pe roţĭ ușoare.
Hotnogĭ numițĭ de Stefan comandă Călărașiĭ,
Aprodiĭ, Lefeciiĭ, Curteniĭ și Arcașiĭ.
Ear Stefan stă pe-o culme cu-o ceată ce nu-l lasă,
De-a ţeriĭ boerime și de copiĭ din casă.
Sub dînsul are Domnul un smeŭ, un Moldovan,
In stânga luĭ pe Boldur, în dreapta pe Bogdan,
In mâna-ĭ buzduganul domnesc care 'n răsboae
Ca braţul care-l poartă în vecĭ nu se îndoae,
Şi pe de-asupră-ĭ steagul, amenințând furtuna,
Cu Bourul, cu steaua, cu soarele și luna.
Precum doĭ norĭ pe cerurĭ staŭ faţă 'ntunecoșĭ
Şi merg unul spre altul, dând fulgerĭ luminoșĭ,

Armatele duşmane, crunt-ameninţătoare
Respând din ochĭ, din arme, lucirĭ fulgerătoare.
Şi Litfiĭ şi Românii privesc în nerăbdare
Uniĭ la Rege, alţiĭ la Domn, şi fiecare,
Dorind, pândind semnalul răsboiuluĭ...
De-o-dată
Stefan ridică steagul dând semn l'a luĭ armată.
Ura!.. treĭ pâlcurĭ dese de ceĭ maĭ bunĭ arcaşĭ
Plecând, pe câmp se 'nşiră in grupe de hărţaşĭ.
Voiniciĭ merg în fugă spre lagăr, îndrăsneţĭ,
Din arcele lor nalte trăgând miĭ de săgeţĭ
Ce vîjie 'n desimea scadroanelor Leşescĭ
Şi prind resad de moarte în pepturĭ omenescĭ.
Dar tunurile-ascunse în lagăr, după care
S'aprind, scoţênd pe gură mortală detunare,
Şi mulţĭ dintre arcaşiĭ departe 'naintaţĭ
Cad morţĭ, scăldaţĭ în sânge, de glonţurĭ fulgeraţĭ.
Tovarăşiĭ lor grabnic atuncĭ se întrunesc,
Daŭ semne de 'ngrozire, la fugă se gătesc,
Cercând s'atragă Leşii din tabără afară.
Dar Leahul nu ĭ urmează, cercarea le ĭ zadară!
—«Vedĭ Litfa! ḑice Boldur, stă 'nchisă la ocol.
«Nu vrea, nu îndrăznesce să easă 'n câmp, la gol.
—«Vom merge noĭ la dinşiĭ! Românul Domn rĕspunde.
«In taberĭ lănţuite scim noĭ cum se pătrunde.
«Tu, Boldur mare Hatman, şi tu Coste-paharnic,
«Precum se cade voue, îmĭ place a fi darnic

«Făcându-vĕ cu mine părtașĭ la ḑi de falā.
«In dușmaniĭ Moldoveĭ acu să 'ntrațĭ năvală,
«Cum intră leu 'n turme și paloșul în coaste!»
Pe loc semețiĭ Coste și Boldur, capĭ de oaste
S'aŭ dus, s'aŭ pus în fruntea Românilor, strigând:
«La foc, copiĭ!» și grabnic plecat-aŭ alergând.
Vuesce aprig câmpul și armele resună,
Și tunurile crunte ca tunete detună.
O grindină de glonțurĭ grozav-ucigătoare
In cetele române duc moarte 'ngrozitoare;
Dar ele, ne 'ngrozite, făr' a 'ncetà de loc,
Pășesc tot înainte sub viscolul de foc.
Mulțĭ le remân în urmă, rupțĭ, morțĭ, căḑuțĭ pe brâncĭ!
Eĭ sbor ș'ajung în numĕr la șanțurile-adâncĭ.
«Năval cu toțĭ în lagăr, năval! oastea răcnesce,
«Din cer ne vede Domnul, și Stefan ne privesce!»
Și toțĭ s'aruncă 'n șanțurĭ, daŭ uniĭ peste alțĭ,
Ceĭ micĭ, ușorĭ, în grabă s'acață de ceĭ nalțĭ,
Le sar pe umerĭ sprinten, ca tigri se isbesc,
Cu unghile de malurĭ se prind, se opintesc,
Se urcă prinșĭ de lanțurĭ, de a tunurilor buze
Și printre miĭ de săbiĭ și miĭ de archebuze
Ce-ĭ taĭe și-ĭ restoarnă în șanțurĭ, fărămațĭ,
Eĭ pun picioru 'n lagăr, puterniciĭ bărbațĭ!
Zadarnic Ceremișiĭ, dosițĭ pe după care,
Indreaptă groase tunurĭ, le 'ncarcă, le daŭ foc,

Românii, de-aĭ lor dușmanĭ deprinșĭ a-șĭ bate joc.
Intr'înșiĭ daŭ isbire cu-o aprigă turbare,
Iĭ pun sub coasa morțiĭ, în tabără-ĭ resping,
Și grabnic, cară, tunurĭ, în șanțurĭ le împing,
Și fac podișurĭ late cu trupurĭ sângeroase,
Ce mor în vaet jalnic și 'n chinurĭ dureroase.

Atunce Craĭul dice: «O! frate Sigismund!
«Zărescĭ tu Moldoveniĭ în lagăr, colo 'n fund?»
—«Dar! Sigismund rĕspunde; zăresc o beată turmă.
«Nicĭ unul însă teafĕr nu-șĭ va călca pe urmă!»
—«Nicĭ unul viŭ, nicĭ unul!» dic Leșiĭ împregĭur
Și Herbor Lucasiewitz, viteaz cu pĕrul sur,
Se duce se avinte armata cea crăească
Și cu Româniĭ aprigĭ în pept să se lovească.

. . . .

Ca nisce marĭ balaurĭ cu lungĭ coarne-ascuțite,
Scadroanele în sgomot de tropot sunător
Se mișcă, saltă 'n copce; apoĭ luându-șĭ sbor,
Cu lancele plecate la fugă-s răpedite.
Dar Costea și cu Boldur, tovarășĭ de isbândă,
Ținênd în friŭ avîntul Românilor semețĭ,
Le strigă: «Stațĭ aice! toțĭ după caĭ, la pândă.
«Să tragețĭ țintă 'n Litfe o ploae de săgețĭ!»
Și cum veniaŭ grămadă scadroanele sonoare,
Descalecă arcașiĭ, gătesc arcele lor,

Trag, strunele vibrează, sunând sbârnăitoare,
Mii de săgeţĭ trec ĭute sub soare ca un nor
Şi intră prin scadroane cu-o aspră vîjiire,
Ducând cu ele groază, durere şi peire.
Intregĭ şirurĭ de oamenĭ din fugă săgetaţĭ,
Se pleacă morţĭ pe coame, cad grabnic resturnaţĭ,
Mulţĭ caĭ zac lângă dînşiĭ şi mulţĭ, atinşĭ la nărĭ,
Fug, tîrăind cadavre cu un picĭor în scărĭ.
Dar Herbor Lucasiewitz răcnesce: «înainte!»
Şi lungile scadroane 'nainte merg grămadă,
Pân' ce topor cu lance, şi buzdugan cu spadă
S'ating în zinghenire sub soarele ferbinte.
Atunce mândrul soare, ce spre apus plecase,
Oprit în a sa cale, vĕdù cu ochiĭ roşĭ
Un furnicar de moarte ce aprig se 'ncleştase,
Un ĭad grozav de demonĭ, sĕlbaticĭ, fioroşĭ,
Sărind, urlând ca feare, muşcându-se scrâşnind,
Rupênd, lovind orbesce, dând moarte şi murind!
Româniĭ în scadroane intraŭ ca 'ntr'o pădure,
Clădind movilĭ de leşurĭ sub sdravĕnul topor.
Şi coasa ne-obosită, şi harnica secure
Sburaŭ abătênd caiĭ sub călăreţiĭ lor.
Ear uliĭ din Soroca, şi sgripţoriĭ din Vrancea
Cu lancea căngĭuită în gloată pătrundeaŭ
Şi resturnaŭ cu cangea, şi străpungeaŭ cu lancea,
Şi trupurile moarte cu trupurĭ le ascundeaŭ.

Dar şi Lehimea cruntă făcea pirte grozave
In cetele române trecând ca prin troean.
Bravĭ, ne 'mpăcaţĭ, teribilĭ, sub armele lor brave
Curgeà o dîră lungă de sânge pămîntean.
De-odată prin oştime o veste aŭ trecut:
«Herbor sub buzduganul luĭ Boldur aŭ cădut!»
—«Herbor e mort!» Staŭ Leşiĭ pătrunşĭ, încremenițĭ,
Scot şoapte îngrozite, prin ranguri resleţiţĭ,
Perd cumpĕtul, perd capul, svîrl armele 'n văzduh,
Daŭ dosul, şi fug ĭute, goniţĭ de-al spaĭmeĭ duh.
Ear Craĭul trist, cu palma lovindu-se pe frunte,
Suspină: «O! Toporski, o! veteran cărunte!
«Privesce, fug mişeiĭ! fug toţĭ, fug mic şi mare!
«De-acum în tine singur e singura-mĭ sperare!»

VII

LUPTA

Toporski veteranul cu-o ceată maĭ aleasă
Luĭ Albert se închină şi pleacă la răsboĭŭ.
Pe loc bătrînul Cârjă în cale-ĭ vrênd să easă,
De lângă Stefan pleacă cu bunĭ vitejĭ de soĭŭ.
Eĭ vin călărĭ în grabă, aprinşĭ de resbunare,
S'apropie; ear Cârjă, sburând în fuga mare,

In faţa luĭ Toporski s'opresce ş'ast-fel ḑice :
«Toporski! din doĭ unul, e scris să peară-aice!
«Orĭ tu, orĭ eŭ; sus pala, şi vin' la luptă dreaptă!»
—«Cârjă! rĕspunde Leahul, aĭ minte înţeleaptă,
«Dar inimă nebună. Eŭ te cunosc pe tine:
«Eştĭ leŭ năprasnic, însă şi tu mĕ sciĭ pe mine,
«Căcĭ în maĭ multe rîndurĭ luptat-am înainte,
«Pe când aveam braţ verde şi inimă ferbinte.
«Nicĭ tu, vechĭul meŭ duşman, nu m'aĭ învins pe mine,
«Nicĭ eŭ n'am avut parte să te înving pe tine.
«Ce dar n'am putut face în focul tinereţiĭ
«Puteà-vom face oare sub earna bătrîneţiĭ?
«O! Cârjă! barbe albe purtăm acum noĭ doĭ,
«Şi lupta, draga luptă, nu maĭ e pentru noĭ.
«Privesce! alţiĭ, tinerĭ, staŭ împregĭurul meŭ,
«Demnĭ adversarĭ acelor de pe 'mpregĭurul tĕŭ.
«A lor acum e rîndul, frate. Noĭ, veteraniĭ,
«Şoĭmĭ învechiţĭ, de-oparte să stăm privind şoĭmaniĭ.
«Vin' colea lângă mine, şi nu fiĭ duşman mie,
«Căcĭ vîrsta între oamenĭ stinge-orĭ-ce duşmănie!»
— Respunde-atuncea Cârjă: «Toporski, aĭ dreptate,
«Ades e rece peptul şi inima tot bate!»
Apoĭ, mărindu-şĭ glasul, el strigă la aĭ seĭ:
«La luptă, voĭ şoĭmaniĭ, la luptă feţiĭ meĭ!»
— «La luptă!» strigă însuşĭ Toporski 'n mare glas,
Şi amîndoĭ bătrîniĭ de-oparte s'aŭ retras.

Pe loc ambele cete aprins electrisate
Scot paloşele 'n soare c'un freamĕt de oţel.
Ochirile prin aer se 'ntîmpină 'ncruntate,
Căcĭ fie-care-alege un duşman pentru el.

Plecând apoĭ cu toţiĭ string frîele, daŭ pintenĭ,
In sprintene desghinurĭ îşĭ saltă caiĭ sprintenĭ,
Şi sbor pe-aripa ureĭ, cu-avîntul de nălucă,
Şi intră ceată 'n ceată şi 'n luptă se apucă.
Pămîntul ropotesce sub tropot de copite,
Vĕzduhul strălucesce de arme ascuţite,
Ear paloşele albe cĭocnindu-se 'n lovirĭ
Daŭ foc, daŭ moarte cruntă, daŭ aspre zinghenirĭ.
In clipă cad sub ele, străpunşĭ, scăldaţĭ în sânge,
Iarmeric Mazovitul ce 'n doue părţĭ se frânge,
Şi Buhtea parcalabul cu-o largă brazdă 'n pept,
Şi tînĕrul Cozjatic lipsit de braţul drept.

Grodek, ḑis *falcă-tare*, în crudul sĕŭ avînt,
Precum un vĭer de codru, se 'naintà prin gloată
Şi sabia 'mpregĭuru-ĭ făceà o largă roată
Ce se 'nvîrtĭà la soare şi şuerà în vînt.
Cădeaŭ victime multe sub arma ce sburà!
Şi Grodek în turbare pe rînd le numĕrà,
Călcând tot înainte pe victimele sale.
Când eată, din mulţime apare drept în cale

Balaur de la Galu ce poartă uşurel
O ghĭoagă monstruoasă cu dinţiĭ de oţel.
Grodek răpede spada-ĭ în peptul luĭ Balaur!
Sângele curge!.. peptul greŭ muge ca un taur,
Dar ghĭoaga se abate!... sub crunta-ĭ lovitură
Sbor crieriĭ luĭ Grodek şi dinţiĭ toţĭ din gură;
Ear Leahul, cladă moartă, greŭ cade pe pămînt
Ne'ndeplinind în vĭeaţă grozavu-ĭ jurămînt.

Coman de la Comana cu Velcea, şerpe ĭute,
Privesc din depărtare cum vine şi cum saltă
Un cal de soiŭ ogarnic deprins a vînà cĭute
C'un voĭnicel subţire ca trestia de baltă.
— «Cine să fie oare cel căpitan frumos?»
— «E Bĭela, pĕr de aur, cu mijloc mlădios.»
— «Vĕnat de soiŭ e, frate?»
— «E puiŭ de Palatin!»
— «Aţine-te dar, Velceo.»
— «Comane, mĕ aţin.»
Şi amîndoĭ la pândă se pun în a luĭ cale,
Coman cu braţe goale, şi Velcea cu o coasă.

Venĭà fugaru 'n salturĭ sburlind coama-ĭ pletoasă;
Venĭà voĭosul Bĭela pe câmpul cel de jale
Şi pala-ĭ când de-o parte, când ear de altă parte,
Tăind în carne vie, făceà ochĭurĭ deşarte.

De-odată Velcea sare, sub cal se ghemuesce,
Şi calu 'mpuns la glezne din fugă poticnesce
Turtind sub el pe Velcea; ĭar mândru-ĭ căpitan
Il svîrle peste capu-ĭ în peptul luĭ Coman.
— «Bine venişĭ la mine!» îĭ ḑice urieşul,
Şi'n braţele-ĭ de schijă, riḑênd grozav il strînge,
Cât peptul îĭ sdrobesce şi oasele îĭ frânge,
Apoĭ între cadavre, pe câmp, aruncă leşul...

Gorow şi Zablotowski combat de-la-olaltă
Cu Stroe Vlad, Hotnogul, şi cu Şoltuzul Daltă.
Umĕr de umĕr, coastă de coastă, om şi cal
Se strîng, se prind cu ură în cleştet infernal,
Voind a se absoarbe de pe a lumeĭ faţă
Cu partea lor de soare, cu partea lor de vĭeaţă.
Şi sângele din pepturĭ, din frunţĭ, mereŭ se scurge
Şi pe sub caĭ de-alungul el gâlgăe şi curge.
Crâncenă luptă! Moartea de-asupra se arată,
Face un semn, alege, şi cleştetul de-odată
La semnu-ĭ se desprinde, lăsând pe câmp să cadă
Gorow şi Zablotowski, amicĭ, a morţeĭ pradă!
Ear caiĭ lor ca dînşiĭ nedespărţiţĭ, cu dor,
Se duc nebunĭ prin lagăr, chemând stăpâniĭ lor.

Glence din Pocuţia sub Udrea se doboară.
Udrea e prins de Czĭusko, dar singur se omoară,

Strigând în desperare: «Ah! ḑece morţĭ maĭ bine
«Decât o vĭeaţă lungă şi ḑile cu ruşine!»
Corbacĭ rătează capul baronuluĭ Huminski,
Cĭolpan apucă 'n braţe-ĭ pe junele Tenczynski
Şi merge de-l depune luĭ Stefan, la picĭoare,
Apoĭ se 'ntoarce ĭute la nouă vînătoare.

Zbaloş pe-un cal de câmpurĭ, Negrea pe-un cal de munte
Se întâlnesc cu ochiĭ ş'aleargă să se 'nfrunte.
Isbindu-se 'n mulţime cu-avînt spăĭmîntător
Crunt se lovesc din fugă cu paloşele lor,
Lovire fulgerândă şi Leahuluĭ fatală!
El cade jos!.. în mâna-ĭ se frânge a sa pală,
Dar Negrea, viteaz darnic, îĭ ḑice: «Frate Zbaloş,
«Pe-un om căḑut nu-mĭ place să cadă al meŭ paloş.
«Te scoală, mergĭ în pace cu ḑile de la mine.
«Ar fi pĕcat să peară un bun viteaz ca tine!»

A ḑis, calu-şĭ întoarce şi 'n gloată se răpede,
Lăsând în urmă-ĭ Leahul; ear Cârjă, care-l vede,
Iĭ strigă de departe: «Anĭ mulţĭ, Negreo, nepoate!
«Braţul ce nu dă moarte când poate, multe poate!»
Şi glăsuind, el vede a luĭ Toporski ceată
Cĭuntită risipită, şi 'n tabără-alungată,
Fugând cum fuge spaĭma lipsită de ruşine...
Şi simte mândrul Cârjă o mare vâlfă 'n sine.

Ear caĭnicul Toporski cu fruntea obosită,
Şoptesce vĕrsând lacrimĭ: «O! soartă mult cumplită!
«Eŭ, tare-odinioară, vechiŭ arbor a Lehieĭ,
«Perdut-am frunḑĭ şi ramurĭ sub vîntul vijelieĭ!
«Eată-mĕ 'nvins!... O! Cârjă, de-acum sînt robul tĕŭ!»
— «Rob, tu? nu mĭ-ar erta-o prea sfîntul Dumneḑeŭ!
«Când un popor de oamenĭ se 'nchină ţie, mie.
«Un tu, ş'un eŭ, Toporski, nu cade în robie!»

Aşà grăesce Cârjă, bătrînul înțelept,
Şi singur merge vesel la Stefan Domnul drept
Ce-ĭ ḑice: «Anĭ mulţĭ, Cârjă! tu falā mĭ-aĭ făcut!
«Ca tine fie-ţĭ neamul viteaz şi priceput!»

Apoĭ cătră oştimea pe lângă el remasă:
«Acum e rîndul nostru, Boerĭ, Copiĭ din casă!
«Să dăm zorul din urmă, cumplitul nostru zor,
«Ce trece şi restoarnă ca trăsnet resbitor.
«Daţĭ vînt armelor voastre! pe caĭ, şi după mine!»

Precum un cârd de vulturĭ din sferele senine
Cad ĭute ca un fulger pe o pradă ce zăresc,
Românii, duşĭ de Stefan, în lagăr se isbesc!
Nimic nu le resistă, nicĭ tunurĭ, nicĭ desime,
Nicĭ şanţ, nicĭ zid de care, nicĭ deasă călărime,

Căcĭ eĭ restoarnă 'n treacăt, şi darmă, sfarmă 'n clipă
Scadroane, tunurĭ, corturĭ, şi pun tot în risipă.

Fug leşiĭ, fug Cruciaţiĭ şi fuge însuşĭ Craĭul!
Iĭ duce Domnul Stefan cum vîntul duce paĭul;
Ear tabĕra Leşească un lung pustiŭ remâne
Sub apriga furtună a cetelor române!

Când suflă vîntul toamneĭ prin codriĭ veştedịţĭ
Copaciĭ plinĭ de frunze sînt ast-fel sguduiţĭ,
Şi crengile căḑute, şi frunzele uscate
Pe câmpĭ în depărtare sînt ast-fel semĕnate.

VIII

ARATUL

Armata glorioasă e frântă, răsipită
Ca munţiĭ de nisipurĭ în Africe pustiĭ.
Intr'un vîrtej de spaĭmă din urmă-ĭ fugărită
Prin văĭ, prin munţĭ, prin codri, prin rîpĭ şi pe câmpiĭ.
Ear Craĭu 'n desperare, din dealul Catilineĭ
Privesce pintre lacrimĭ frumoasa luĭ armată,

Ĭerĭ floarea vitejieĭ, adĭ, vaĭ! prada ruşineĭ,
Cum fuge ca un nour sub zare 'mprăştiată
Ş'açum el se găsesce cu adevĕrul faţă!
Slab, mic, fără trufie, vĕdêndu-şĭ înainte
Spectacolul peireĭ ce-ĭ dă fiorĭ prin minte,
Şi 'n urmă-ĭ alt spectacol ce sufletu-ĭ îngheaţă.

. . . .

Pe-un şes întins şi galben, sub arşiţa de soare,
Cincĭ sute plugurĭ ară pămîntul ţelinos,
Şi Domnul Stefan însuşĭ, cu fruntea în sudoare,
Asistă pe-un cal negru, sub un stejar frunzos.
Opt miĭ de Leşĭ de oaste, legaţĭ, cu frîu 'n gură,
In loc de boĭ, la jugurĭ se opintesc trăgând;
Eĭ trag mereŭ şi ferul greŭ muşcă 'n bătătură,
Şi uniĭ gem, şi alţiĭ cad pe genuchĭ plângând!
Dar biciul iĭ lovesce şi lancele-ĭ împung...
Se scoală 'n brîncĭ şi earăşĭ trag brazde pe pămînt!
Mulţĭ dintre eĭ, sermaniĭ! în capĕt nu ajung
Şi chĭar în a lor brazde găsesc a lor mormînt!
Româniĭ cu glas aprig îndeamnă ca să 'ntindă,
Strigând: Hăis, ţa, Liftene! hăis, ţa, haram de plug!
«Tu-mĭ pregătiseşĭ jugul, eŭ mi te-am pus în jug.
«Hăis, ţa...» Apoĭ din urmă aruncă 'n brazde ghindă.
Ear Stefan la tovarăşĭ le dice cu glas tare:
«Aşa scrie Românul a sale fapte marĭ,
«Cu feru 'n brazda neagră!... Românul astădĭ are
«Pămîntul sĕŭ drept carte şi plugurĭ cărturarĭ.

«Aicĭ pe unde astăḑĭ e numaĭ câmp, otavă,
«Umbrì-se-voĭ urmaşiĭ sub *Roşia-Dumbravă!*»

. . . .

Trecut-aŭ patru seculĭ din ḑiua cea fatală,
Când se 'ngropă 'n ţerină a duşmanilor fală!
Şi faptul cel istoric, sub formă legendară,
Din neam în neam Româniĭ îl povestesc în ţară.
Privițĭ! lâng'o dumbravă stă tabăra de carre.
Flăcăĭ voĭnicĭ şed roată pe lângă un foc mare,
Mirându-se 'ntre dînşiĭ cum vreascurile 'n foc
Ca nişte şerpĭ se mişcă, sucindu-se în loc.
— «Sciţĭ voĭ de ce stejarul arḑênd plânge şi geme?
(Intreab' un Român ager pe care-a nins de vreme)
«Colo 'n astă dumbravă copaciĭ urieşĭ
«Sînt locuiţĭ, se spune, cu suflete de Leşĭ.
«Pe timpul bărbăţieĭ aŭ prins Stefan cel Mare
«O oaste de năvală ş'aŭ pus-o ca să are;
«Ear în pămîntul negru cu sânge-amestecat
«Spre lungă pomenire el ghindă-aŭ semănat!»

. . . .

El ḑice, şi dumbrava se pare că roşesce,
Ş'un aspru glas de vultur în noapte se trezesce.
El ḑice, focul arde dumbrava luminând,
Prin crengile frunḑoase trec umbre suspinând!

Mircescĭ.

II

RESBUNAREA LUĬ STATU-PALMĂ

Urieşul Strîmbă-lemne cu-al sĕŭ gemin Sfarmă-peatră
Aŭ vĕḑut căḑênd potopul ş'aŭ trecut potopu 'n not.
De când sînt poveştĭ în lume şi se spun pe lângă vatră
Eĭ duc ḑile cu piticul Statu-palmă-Barba-cot.

Amîndoĭ pe-o vale verde, la picĭoarele-unuĭ munte
Lungiţĭ unul lângă altul, staŭ grăind în limba lor.
Dar eĭ sînt în neastîmpĕr. Când şi când pe a lor frunte
O gândire 'ntunecată se întinde ca un nor.

— «O cunoscĭ pe Trestiana, frate?» ḑice Strîmbă-lemne.
— «O cunosc!... când se arată, soarele îĭ face semne,
«Căcĭ de când Ileana mândră n'aŭ vĕḑut el aşa floare...
«Ca Ileana Consinzana fata-ĭ chĭar ruptă din soare!»

—«Bine ḑicĭ, dar nu-mĭ stă 'n minte cum l'aşa frumoasă fată
«Buturuga Statu-palmă aŭ putut să fie tată!»
—«Pomul nalt, frumos resare din seminţa cea mĕruntă,
«Ş'apoĭ scii tu că Pepelea vornicel ĭ-aŭ fost de nuntă!..»

Urieşiĭ, stând pe coate, aŭ trântit un hohot mare
Cât s'aŭ resunat pămîntul într'o lungă depărtare
Şi toţĭ vulturiĭ din codriĭ, ridicându-se pe vînt,
S'aŭ nălţat în norĭ să vadă ce minune-ĭ pe pămînt?

Apoĭ ear, căḑênd pe gândurĭ, Sfarmă-peatră ḑice: «Frate,
«Câte stâncĭ de aur pline şi de petre nestimate
«Le-aş da vesel Trestianeĭ, toate zestre ca să-ĭ fie,
«De-ar vroi cu mine fata să se lege 'n cununie».

—«Ca şi tine, ḑise grabnic Strîmbă-lemne, ca şi tine
«Câte luncĭ, pădurĭ şi codri de cântărĭ şi de florĭ pline,

«Câte paserĭ viĭ, maĭestre, șoĭmĭ și pajurĭ năsdrăvane,
«Păunĭ mândri, fulgĭ de soare, dulcĭ minunĭ aeriane,
«Câțĭ leĭ, pardoșĭ, căprioare, cerbĭ cu coarnele de aur,
«Cuĭburĭ de privighitoare, cuĭburĭ scumpe de balaur,
«Frunzĭ și fructe, umbra dulce și codreana armonie,
«Toate-ar fi a Trestianeĭ, de-ar vroì a mea să fie!»

—«A ta!» strigă Sfarmă-peatră în văzduh făcând un salt
Ș'apucând în a sa mână un gigantic bolovan.
—«A mea!» strigă Strîmbă-lemne, ridicând un stejar nalt
Și 'nvîrtindu-l pe de-asupra-ĭ ca un groaznic buzdugan.

Eată că un răcnet jalnic sus pe munte se aude!
Urieșiĭ se 'ntorc ĭute, părăsind armele crude,
Și zăresc pe Statu-palmă de-a lungul pe deal sărind
Și'ncurcat în a sa barbă ca un ghem rostogolind.

Sfarmă-Peatră-ĭ ține calea și-l ridică 'ncet pe palmă.
– «Sărițĭ, voĭ, urgia lumeĭ! sărițĭ!... țipă Statu-palmă,
«Resturnațĭ copaci 'n codri, măcinațĭ dealurĭ și stâncĭ,
«Astupațĭ cărărĭ și drumurĭ, tulburațĭ apele-adâncĭ,
«Puneţĭ stavilĭ netrecute sus din cerurĭ până jos...
«Trestiana, Trestiana, mĭ-a răpit-o Fĕt-frumos!»
— «Fĕt-frumos pe Trestiana!...» strig turbațiĭ urieșĭ
Alergând, unul spre codri, cela-lalt spre munțiĭ pleșĭ.

Atuncĭ lumea îngrozită credù că-ĭ perì norocul!...
Sfarmă-peatră cu largĭ pasurĭ calcă munte după munte,
Trece rîurĭ fără podurĭ şi prăpastiĭ fără punte,
Lăsând urme de cutremur la tot pasul în tot locul!

Unde vede-o stîncă naltă el o macină cu palma
Bolovaniĭ sub picĭoare daŭ de-a dura, daŭ de-avalma
Şi cu peatra măcinată şi cu petrele aruncate
El ĭezesce, bate, umflă rîurile tulburate.

Culmele trec peste şesurĭ, apele trec peste malurĭ,
Valurĭ marĭ se sparg în sgomot, răpeḑite peste dealurĭ,
Dar nicĭ clocotul lor aprig, clăbucind, ferbênd în spume,
Nicĭ chĭar troncătul de sdravenĭ bolovanĭ în rostogol
Nu 'ngrozesc ca Urieşul ce s'arată crunt la lume
Cu fălcĭ negre scârşnitoare, cu ochĭ roşĭ, cu peptul gol.
El apare pe sub nourĭ ca un munte de turbare
Ce ameninţă pămîntul să-l turtească 'n resbunare!

Ca şi dînsul Strâmbă-lemne, uragan de vijelie,
Intră 'n luncĭ, pădurĭ şi codri ducând viscol, ducând larmă.
Plopul nalt l'a luĭ suflare ca o creangă se mlădie,
Ulmul cade, fagul crapă şi stejarul gros se darmă.

El pătrunde prin desime, trece ĭute prin zăvoae,
Şi sub braţul sĕŭ puternic totul pîrîe, trăsnesce,
Tot se rumpe, se restoarnă, se sucesce, se îndoae,
Ş'un troĭan de crengĭ, de arborĭ pe-a luĭ urmă se clădesce.

Eată însă mândrul soare că se 'ntunecă de-un nor!
Urieşiĭ staŭ buĭmaticĭ, fumegând de-a lor sudoare,
Ridic ochiĭ, şi pe cerurĭ vĕd trecând în sbor, drept soare,
Fĕt-frumos cu Trestiana pe-un cal sprinten sburător.

Trestiana resturnată lâng'un sin plin de ĭubire
Strălucĭà zimbind în aer ca un vesel meteor.
Fĕt-frumos cu pĕr de aur se părea că 'n fericire
Duce raĭuluĭ din stele al pămîntuluĭ odor.
Pept la pept, gură la gură, ochĭ în ochĭ duĭos privind,
Se duceaŭ, părече dulce, ca prin vis călătorind.

Urlă 'n vaet Urieşiĭ!... Amîndoĭ cuprinşĭ de-odată
In vĕrtej de nebunie, se fac Dunăre turbată
Şi'n văzduh încep s'arunce, împroşcând ca doĭ vulcanĭ,
Ceĭ maĭ groşĭ stejarĭ din codri, ceĭ maĭ sdravenĭ bolovanĭ.

Sbor copaciĭ către soare, stîncile prin nourĭ sbor,
Şi din cer, ca să-ĭ sdrobească, ele cad pe capul lor!

Spun poveştile c'atuncea Statu-palmă dintr'un plop
Chicotì... apoĭ călare sărì pe-un ĭepure şchĭop
Şi privind la Urieşiĭ morţĭ pe munte şi pe vale,
Ḑise: «Mica buturugă carul mare mi-l prĕvale!..»

III

ANA DOAMNA

DEDICATĂ MĂRIEI SALE DOAMNEĬ ELISABETA

I

O veste necredută în ţeară s'aŭ lăţit:
«Pe Doamna Ghiraĭ Mirza Tătarul aŭ răpit
«Ş'aŭ dispărut în lume pe-un zmeŭ încălecat!»

. . . .

Frumoasa Ana Doamna e singură 'n palat,
Visând în mezul erneĭ la blânda primăvară,
Când paserĭ pribegite se 'ntorc voĭos în ţară,
Când mugurii daŭ frunză şi câmpiĭ daŭ verdeaţă,
Când penele se scaldă în dalba dimineaţă
Şi florile şĭ perd roua l'al zefiruluĭ scutur.
Visa zimbind Domniţa c'un prunc iubit la sinu-ĭ...

Copilul alb e flutur?.. Augusta mamă crinu-ĭ?
De-odată Han Tătarul răpì şi crin şi flutur!

II

Tăcutul Mez-de-noapte cu stele învestit
Stă 'n lunca pudruită de albă promoroacă,
Ţintind la luna plină din cerul oţelit
Doĭ ochĭ, oglindĭ de gheaţă, în care luna joacă.
Intind copaciĭ braţe uscate, rugătoare,
Şi frunţĭ pe care earna aŭ pus a eĭ cunună.
Eĭ par în aşteptare să vadă recea lună
Schimbându-se pe cale-ĭ într'un ferbinte soare.
Şi pintre a lor trunchĭurĭ se văd albind la stele
Poene de zăpadă, bălţĭ luciĭ, cristaline,
Pe care trec în taĭnă uşoare nourele
Ca umbre luminoase de palide vergine.
E totul alb, fantastic în Mezul-cel-de-noapte,
Şi lunca pare-un templu în care, fără şoapte,
Copacĭ, luceferĭ, umbre şi luna de pe cer
Asistă la 'nsoţirea morţiĭ cu asprul ger.

III

De-odată se trezesce pădurea şi resună
De-un tropot de copite pe gheaţă ropotind,
Şi'n zare se ivesce un cal fugând, sărind,
Urmat de lupĭ în fugă, ce urlă împreună.

E Mirza! e Tatarul purtând pe Ana Doamna
Ce stringe lângă sinu-ĭ copilul rumeor;
E Mirza care sboară cum sboară 'n aer toamna,
Un paiŭ luat de vînturĭ pe aripele lor.
Nebun se duce calul de spaĭmă spumegând,
Cu nările deschise, cu ochiĭ plinĭ de foc,
Şi lupiĭ după dînsul aleargă tot urlând
Aproape să-l ajungă, să-l sfâşie pe loc.
Dar Mirza, Han Tatarul, cu sufletul hain
Smuncesce 'n desperare copilul de la sin
Şi-l svîrle 'n urmă!.. Vaet amar se 'nalţă 'n luncă,
Staŭ lupiĭ! ear fugarul în laturĭ se aruncă!

IV

Căḑut e copilaşul pe o zăpadă moale,
Ear lângă el, din aer, a lunceĭ nourele
S'aŭ coborît în grabă, ca blânde îngerele
Ascunse 'n haĭne albe cu lungĭ şi albe poale,
Misterioase umbre, vergine dulcĭ şi sfinte
Alăture cu pruncul s'aŭ pus ele de pază,
In rînd îngenunchete, încinse de o rază,
Cu mânile unite ca pentru-o rugăminte.
Pe împregĭur de ele staŭ lupiĭ flămânḑiţĭ,
La copilaşul fraged avênd ochiĭ ţintiţĭ,
Şi clănţănesc sĕlbatic, dar nu 'ndráznesc a trece
Prin cercul cel de umbre, nicĭ nu voesc să plece.

Minune!.. ĭată Doamna! ĭată duĭoasa mamă.
Cu genele în lacrimĭ, cu braţul plin de sânge!
Ea vine, de lupĭ trece făr' a-ĭ băgà în samă,
Işĭ ĭea copilu 'n braţe, la sin plângând îl strînge,
Şi pleacă însoţită de-un înger nevĕḑut...

V

O veste necreḑută în ţear'aŭ resbătut:
«Ghiraĭ c'un fer în peptu-ĭ şi fearelor dat pradă,
«In lunca spăĭmîntată mort zace pe zăpadă!»

. . . .

Frumoasa Ana Doamna se primblă 'ntr'o grădină
Ca dînsa înflorită şi plină de lumină,
Visând în primăvară dulcĭ visurĭ mângăĭoase;
Şi însă pe sub ochiĭ treceaŭ nălucĭ hidoase,
Viteaza mamă 'n gându-ĭ vedeà şi ear vedeà
Cum se luptà, răpită pe cal, cu Han Tatarul,
Cum el smucindu-ĭ pruncul la feare-l asvîrleà,
Cum ea-ĭ străpungeà peptul din fugă cu pumnarul...
Ş'atuncĭ duĭos, frenetic, strîngeà pe al eĭ sin
Copilul, dulce flutur culcat pe dulce crin!
Şi îngeriĭ din cerurĭ, cuprinşĭ de adorare,
Veneaŭ ca să sărute frumoasa-ĭ, albă mână;
Căcĭ nu-ĭ nimic maĭ gingaş şi nu-ĭ nimic maĭ tare
Ca dragostea de mamă în inimă română!

VI

CALUL CARDINALULUI BATORI

1599

Ὁ Κράλης ὁ ταλαίπωρος, ὁ Πάτωρ Ἀνδρεάσης,
Σ'τάλογον καβαλλίκευσε, φεύγει να μὴν τὸν πιάσῃ... etc.

Visternicul Stavrinos.

Bator Cardinalul, uşurel de minte,
Pe-un cal alb de spume fuge tot 'nainte

Peste văĭ şi rîurĭ, peste munţĭ de-adrept,
Făr' a 'ntoarce capul rezemat de pept,

Căcĭ ĭ-e teamă 'n suflet, teamă să zărească
A luĭ Mihaĭ Vodă umbră vitejească!...

El dedese pradă oastea-ĭ de Magnaţĭ
Romànilor aprigĭ de peste Carpaţĭ,

Ş'acea oaste mândră, multă, strălucită,
Parte zace moartă, parte-ĭ risipită!

Fuge Cardinalul!... Impregĭurul luĭ
Vîjie şi-l mustră boarea vîntuluĭ;

Il mustră şi munţiĭ cu nourĭ pe frunte,
Şi codriĭ îl mustră şi şoĭmiĭ de munte!

Ear când obositul, cuprins de fiorĭ,
Vrea să s'odihnească în poenĭ cu florĭ,

Florile îndată se prefac în spinurĭ,
Poenele negre scot aspre suspinurĭ!

Şi când el aleargă la vre un isvor,
Apa se roşesce, se preface 'n nor!

Şi când el la umbra cată să pătrundă
Codrii gem, copacii scutur'a lor frundă!

Şi din munţi, din codri, din văile-adâncĭ
Es miĭ de fantasme căḑute pe brâncĭ,

Triste, şovăinde, ameninţătoare,
Palide ca moartea, ca ea 'ngrozitoare,

Impedecând sborul albuluĭ fugar
Şi strigând în cale-ĭ cu vuet amar:

«Blăstem ţie, Bator! tu ce cu ruşine
«Fugĭ lăsându-ţĭ oastea murind pentru tine!»

Calul se 'nfioară! el cearcă 'napoĭ
Să şĭ ducă stăpânul in foc, la răsboĭ.

Şi cumplit nechează, şi cu mult dor plânge
Intorcându-şĭ capul spre câmpul de sânge.

Ca el Cardinalul cată 'ndărăt... «Vaĭ!
«Eată-l! strigă, eată grozavul Mihaĭ!»

Şi nebun de spaĭmă, rugând, Cardinalul
Face crucĭ o sută, îşĭ îndeamnă calul,

Dar sirepul falnic stă!... ş'oftând din greŭ
Cade mort de jalea stăpânuluĭ sĕŭ!

1868.

V

TUDORA DE LA TÎRŞOR

Tudora de la Tîrşor
La fereasta-ĭ se ivesce
Ca o floare de bujor
Ce în soare strălucesce.

Tudora de la Tîrşor
Pin fereasta eĭ privesce
Pe Mihaĭ învingător
Care trece ş'o ochesce.

Tudora de la Tîrşor
Cu Mihaĭ se îndrăgesce,
Apoĭ nasce-un pruncuşor
Ce pe sinu-ĭ înfloresce.

Tudora de la Tîrşor
Cu odoru-ĭ se mândresce,
Ear Mihaĭ, cuprins de dor,
La picĭoare-ĭ se 'mblânḑesce.

Tudora de la Tîrşor
Cu Mihaĭ aşa glumesce:
—«Cât eştĭ de stăpânitor
«Un copil te stăpânesce»

—«Tudoră de la Tîrşor!
(Mihaĭ Vodă glăsuesce)
«Leul e îngrozitor,
«Insă puĭul îşĭ ĭubesce!»

Borzescĭ, 1864

VI

ODA STATUEI LUĬ MIHAĬ VITEAZUL

I

Mărire, adorare, îngenunchĭere ţie
Gigant din alte timpurĭ, fruntaş între Eroĭ!
Mihaĭ! frate de arme cu dalba vitejie,
Oaspe de bronz scump noue, sosit ear pintre noĭ!
Pe 'ntinsul ţĕriĭ astăzĭ e splendidă serbare;
Copiiĭ se simt oamenĭ, bătrîniĭ 'ntineresc.
Chĭar ţĕrna din morminte s'animă şi tresare,
Şi umbre înarmate prin aer se 'ntrunesc.
Azĭ noĭ, Românĭ, cu toţiĭ pătrunşĭ de-o nouă vìaţă,
Umbriţĭ de al tĕŭ nume feeric, legendar,
C'o falnică uĭmire stăm, te privim în faţă,
Căci tronul tĕŭ prin seculĭ a devenit altar.

Şi vulturul cu sboru-ĭ din cerurĭ te 'ncunună
Ţintind în zare ochiĭ l'Apus, la Resărit,
Şi codriĭ, vechiĭ marturĭ de gloria străbună,
Se mişcă 'n sgomot mare de freamĕt oţelit!
—«Ce este 'n România? Ce vifor o pătrunde?»
Intreabă pe Danubiŭ Balcanul speriat.
—«Sînt Pascele române! Danubiul rĕspunde,
«Mihaĭ Viteazul astădĭ în bronz a re'nviat!»

II

O! dar, aşa-ĭ cu dreptul; să te revadă eară
Şi muntele, şi codrul, şi vulturul din el,
Mihaĭ, Mihaĭ, tu care avut-aĭ pentru ţeară
O inimă de aur şi braţul de oţel.
Aşà este cu dreptul: să reaparĭ la lume
Măreţ, superb, răsboĭnic, călare pe un zmeŭ,
Avênd de scut prestigĭul cerescululĭ tĕŭ nume
Şi cap, şi pept, şi umerĭ de bronz ca gàndul tĕŭ.
O! mare Domn! pe timpul de fapte colosale,
Cànd te luptaĭ, la vîntul produs de spada ta
Nimic nu sta 'n picĭoare, nimic nu resistà,
Căcĭ ea cântărià 'n pumnu-ţĭ cât soarta ţĕriĭ tale.
Şi toţĭ care 'n orbire călcaŭ ţeara română,
Ca spice secerate cădeaŭ pe câmpul eĭ;
Chĭar moartea, moartea crudă scăpà coasa-ĭ din mână
Sub fulgerul teribil eşit din ochiĭ tĕĭ!

III

Feerică splendoare de vultur domnitor!
Atât avînt îţĭ dase al Patrieĭ amor,
Şi gloria te puse l'atâta înălţime
Cât n'aveaĭ tu deasupra-ţĭ ş'alăturea pe nime!..
  Sigmund Bator Maghĭarul a fost un mare ducă
Ce nu 'ncăpeà în lume de tine, şi aprins
El vru să te eclipse, vru ţeara să-ţĭ reducă...
Suflat'aĭ peste dînsul şi 'n clipă tu l-aĭ stins.
  Murad erà puternic! Sangĭacul luĭ Murad
Lăţĭà o neagră umbră pe lumea spăĭmîntată,
Ear tu ḑiceaĭ, în faţă cu furia-ĭ turbată:
«Murad se crede-un cedru şi nu-ĭ decât un brad!»
  Mehmed erà teribil ca un torent de sânge
Pornit ca să înnece Creştiniĭ pămînteni...
Cine cutezà, cine visà de a-l înfrînge?...
Tu l-aĭ secat în codriĭ de la Călugărenĭ,
Căcĭ fost-aĭ dintre oamenĭ cu semne suverane
Ce mor în apĕrarea popoarelor sermane,
Şi sceptrul luà grabnic în mâna-ţĭ de monarc,
Când forma unuĭ paloş, când forma unuĭ arc.

IV

Precum archipăstorul ce poartă darurĭ sfinte,
Purtaĭ moşia 'ntreagă în inima-ţĭ ferbinte
Ş'avênd lâng' al tĕŭ umĕr poporul viŭ şi tare,
In patru părţĭ a lumeĭ strigaĭ în gura mare:

Voĭ Turcĭ, Tatarĭ şi Ungurĭ, unelte-ale prădăreĭ!
«Românul e ca stânca în valurile măreĭ.
«Venițĭ cu falca 'n cerurĭ... Pe-acest viteaz pămint
Nu tremură, nicĭ fuge decât paĭuşu 'n vînt.
«La noĭ, bătrîn, muĭere, bărbat, copil de țiță,
«Nepăsătorĭ de moarte, aŭ inimă de criță.
«Sînt copțĭ de tinerĭ încă l'al vitejieĭ soare
Şi sînt deprinşĭ să moară pe duşmanul ce moare.
Eĭ sciŭ să cate 'n față ear nicĭ-odată 'n urmă,
«Şi 'n ochiĭ lor duşmaniĭ nu sînt decât o turmă.
«Privițĭ! în al lor suflet nu este nicĭ o pată,
«Nicĭ o ruşine nu e pe fruntea lor săpată.
«In eĭ, pe eĭ lucesce de-o vie strălucire
«Şi inimă, şi armă, şi frunte, şi gândire!»
Apoĭ lăsându-țĭ ochiĭ să sboare cu mândrie
Pe braviĭ tĕĭ tovarăşĭ, vultanĭ din Română,
Diceaĭ: «Țara e mamă dulce, copiiĭ meĭ!
«Ferice care moare, luptând pe sinul eĭ!
«Din țĕrna luĭ vor cresce odoare vitejescĭ,
«Stejarĭ cu lemn de arce, de ghĭoage românescĭ!»

V

August eroŭ a căruĭ memorie augustă
Trecut-a peste seculĭ cu margine ingustă
Şi s'a înscris în raze pe fruntea omenireĭ
Afară din domenĭul uĭtăreĭ ş'a peireĭ!

Precum odinioară pe toţĭ electrisaĭ
Cu glasul şi ochirea-ţĭ de-Archangel, o! Mihaĭ,
Privesce împregĭuru-ţĭ cum vine 'ntreg poporul,
Cum vine să admire în tine Salvatorul.
Vedĭ cum ţeara ferice de-a existà pe lume
Se simte 'ncoronată cu falnicul tĕŭ nume!
Mihaĭ, devină earăşĭ sub cerul strămoşesc
Echoul prea-puternic de glas dumnedeesc
Ş'aprinde ear scînteia de-antică vitejie
In noĭ cariĭ aducem îngenunchĭere ţie
Gigant din alte timpurĭ, fruntaş între Eroĭ,
Oaspe de bronz, scump noue, sosit ear pintre noĭ!

VII

LEGENDĂ DE LA DORNA

I

Pintre arborii din munte
Faptul ḑileĭ se strecoară;
Soarele-ĭ lucesce 'n frunte,
Vulturul în cale-ĭ sboară.

Se vĕd turme-albind pe coaste
Rîurĭ lungĭ pe văĭ frumoase,
Şi, crescuţĭ în rênd de oaste,
Bradĭ pe culme luminoase.

Ca fiinţele din basme
Pe sub pàclă se arată
Munţĭ, gigantice fantasme,
Stâncĭ cu fruntea fulgerată.

Maĭ de vale-o blândă cĭută
La isvoare se adapă
Şi, voĭoasă, ea sărută
Cerul oglindit în apă;

Ear sub codru, pe potică
Stă un urs la vînătoare
Pândind cĭuta sprintenică
Şi rîvnind a eĭ picĭoare.

II

Colo 'n crîngul ce 'nverḑesce
Sună-un bucĭum de cireş;
Pe-o cărare se 'ntîlnesce
O copilă cu'n plăeş.

El se duce prin pădure
După cerbĭ cu coarne marĭ;
Ea culege fragĭ şi mure
De sub braḑĭ, de prin tufarĭ.

— «Când, Ilinco, s'a aprinde
«Pentru mine al tĕŭ dor?
— «Când din sbor ursul a prinde
«Cĭuta cea de la isvor.»

El plecă pe bătătură...
In curînd codrul frunḑos
Resună de-o 'mpuşcătură
Şi de-un ţipet dureros.

Vînătorul împuşcase
Bĭata cĭută la isvor,
Ursu 'n labe-ĭ apucase
Copiliţa, scump odor.

VIII

TOAMNA ŢESETOARE

«Harnică şi darnică»

(Dicere poporală)

Toamna mândră, harnică
Şi de bunurĭ darnică
A 'mpărţit a eĭ comorĭ:
Frunza-ĭ dat-aŭ vîntuluĭ,
Ear roada pămîntuluĭ
Dat-o-aŭ la muncitorĭ.

Dat-aŭ in pentru ştergare
Şi porumb pentru coşare

Plin de ţinte auriĭ,
Şi toţĭ struguriĭ din vie
Pentru dalba veselie
De la nunţĭ şi cumetriĭ.

Dat-aŭ încă pentru coasă
Earba-ĭ verde şi frumoasă
Care 'n Maiŭ aŭ înflorit,
Ş'a eĭ paserĭ cântătoare,
Ş'a eĭ şirurĭ de cucoare
Taĭniculuĭ Resărit.

Ş'aŭ remas, sermana, goală,
Pe când viforul se scoală
Aducênd gerul de an!..
Ce-a să facă ea la earnă?
Noriĭ vin ca să aştearnă
Pe câmpiĭ un lung troĭan.

Vaĭ de ea!.. Ce-a să devie
Sub cumplita vijelie
Care suflă oţerit
Peste văile uscate,
Peste apele 'ngheţate,
Peste codrul desfrunzit?

Dar nu-í pasă!.. Càt e soare
Toamna, mândră ţesĕtoare,
Pune furca 'n brîul eĭ
Ca să toarcă şi să ţese
Pânză lată 'n iţe dese
De 'nvĕlit umerií seĭ.

Şi torcând de-a-lungul trece
Peste brazda murgă, rece,
Unde es painjinĭ miĭ.
Ear fuĭoru-ĭ de matasă
Pe pămînt în urmă las
Mrejĭ de raze argintiĭ.

Câte lanurí, văĭ întinse,
Toate-acuma sînt cuprinse
De lungĭ fire ce lucesc.
Unele s'adună 'n caer
Altele, perdute 'n aer,
Taĭnic, lin călătoresc.

Toamna grabnic le urzesce,
Le 'mpletesce, nevedesce,

Şi cu toate la un loc
Ea-şĭ lucrează-o 'nvelitoare
Ca să meargă 'n şedătoare
Şi să ĭea parte la joc.

Eat'o în cămeşe albă,
Cu lefţĭ marĭ lucind în salbă,
Marĭ cât ochiĭ seĭ căpriĭ.
Trista earnă-o pizmuesce
Şi prin negurĭ o pândesce
Descântând vrăjitoriĭ.

Ear Românul cu drag spune:
«Doamne fă înc'o minune!
«Scoate-o fată 'n calea mea,
«Ca şi toamna harnică
«Şi de suflet darnică,
«Să-mĭ fac traĭul meŭ cu ea!»

IX

PALATUL LOREDANO

În cel palat de marmoră antică
Ce poartă 'n frunte-o scumpă mozaică,
Tabloŭ artist de seculĭ admirat
Reamintind Olimpul încântat,

Opt marĭ fereștĭ, ogive dantelate,
Cu leĭ pletoșĭ pe margine săpate
Respând luminĭ și zgomote de bal
In negrul sîn al Mareluĭ-Canal.

Dulcĭ armoniĭ de flaute, vioare
Conduc un hor de danţurĭ săltătoare
Şi, ca prin vis, plăcute năluciri
Se vĕd trecând prin magice luciri.

Trec albe frunţĭ cu florĭ, şi braţe dalbe,
Trec negri ochĭ cu foc, şi sinurĭ albe,
Ear prin văzduh se 'mprăştie uşor
Un farmec viŭ, aprins, îmbătător.

Din când în când sus pe-un balcon s'arată
Un înger alb, o frunte 'ncoronată
Cu florĭ de crin aduse din Milan
Pentru Alda, contesa Loredan.

Ş'orĭ care om sub stele o 'ntrevede
Fie plebeŭ saŭ patricĭan, el crede
Că s'aŭ ivit în cerurĭ pentru el
Un serafim visat de Rafael.

Gĭos pe canal gondolele 'nşirate
De-al nopţeĭ vînt alene clătinate
Adorm încet prin legănarea lor
Pe gondolĭerĭ în visurĭ de amor.

Unul din eĭ tăcut însă veghează;
Ochĭu-ĭ ţintit in sus crunt scânteează,
Ş'un lung suspin frămîntă peptul sĕŭ:
— «Ah! unde-ĭ ea? ḑice, şi unde-s eŭ!

«Cuget amar! frumoasa contesină
«Respânde 'n bal splendoarea sa divină.
«Toţĭ încântaţĭ o 'ncungĭură, -ĭ şoptesc
«Cuvinte dulcĭ de-amor... toţĭ o ĭubesc!..

«O! chin grozav!.. şi ea fără mustrare
«La acel imn de-amor, de admirare
«Zimbesce lin ca Venus intre Zeĭ
«Ne maĭ gândind la gondolĭerul eĭ!»

Plângând Tonin acoardă mandolina
Şi, inspirat de vechĭul Palestrina,
Prelude 'ncet, apoĭ cu glas sonor
Prin vers duĭos el spune al sĕŭ dor.

De pe canal vibranta luĭ cântare
Sboară 'n văzduh, pătrunde 'n sala mare
Cu vîntul blând ce-aduc albele zorĭ...
Toţĭ staŭ pe loc şi 'n inimĭ simt fiorĭ.

Pe la fereştĭ, pe gotice balcoane,
Prin galeriĭ cu sprintene coloane
Vin alergând reginele din bal
Şi'n grup uĭmit se pleacă pe canal.

Sufletul lor palpità 'n a lor sinurĭ...
Florĭ de brilĭant, braţele cu rubinurĭ,
Orĭ şi ce aŭ la ele maĭ de preţ
Cade-aruncat pe lângă cântăreţ;

Dar el perdut în visurĭ dureroase,
Răpit pe-un val de note-armonioase
Stă neclintit şi fără a vedeà
Tot ce din sbor în barca luĭ cădeà.

Mister adânc! de-odat'a luĭ cântare
Vibrează lung de o stranie-exaltare,
Căcĭ aŭ căḑut pe el din cer senin
Florĭ de Milan, frumoase florĭ de crin.

Cine de sus le-aŭ aruncat luĭ, cine?..
De vreĭ s'o sciĭ, răpede-te, străine,
Şi veĭ zărì o gondolă sburând
In zorĭ de zi spre Lido 'naintând.

Gondola s'a oprit, ear în gondolă
Sub coperiş cântând o barcarolă
Şede 'n genunchĭ un june gondolĭer
Maĭ fericit decât San-Marc în cer,

Un înger alb pe-o pernă voluptoasă...
Dar ce să spun a lor taĭnă-amoroasă?
Soarele-ĭ sus, apoĭ soarele-ĭ gĭos,
Valu 'mpregĭur suspină-armonios...

Mircescĭ, 1871

X

POHOD NA SYBIR

Sub cer de plumb întunecos,
Pe câmp plin de zăpadă
Se trăgănează 'ncet pe gĭos
O jalnică grămadă
De oamenĭ triştĭ şi îngheţaţĭ
Cu lanţurĭ ferecaţĭ.

Sermanĭ!... de şese lunĭ acum
Eĭ merg fără 'ncetare
Pe-un larg pustiŭ ce n'are drum
Nicĭ adăpost, nicĭ zare.

Din când în când un ostenit
Mort cade, părăsit!

E lung cel şir de osîndiţĭ!
Pe vînăta lor faţă
Necontenit sînt pălmuiţĭ
De-un crivĕţ plin de gheaţă,
Şi pe-al lor trup de sînge ud
Des cade bicĭul crud.

In urma lor şi pe 'mpregĭur
Cazacĭ, Baskirĭ selbaticĭ
Cu suliţĭ lungĭ, cu ochĭ de cĭur
Alerg pe caĭ sburdaticĭ,
Şi 'n zarea sură stă urlând
Urlând lupul flămând.

Dar unde merge-acest popor
Ce nu maĭ are 'n lume
Nicĭ o sperare 'n viitor,
Nicĭ patrie, nicĭ nume?..
Se duce, şters dintre ceĭ viĭ,
Să moară prin pustiĭ.

Palid convoiŭ, perdut, uĭtat,
Colonă funerară,
Ea poartă 'n frunte un stigmat...
Amorul sfînt de ţeară!
O! sfînt, sublim, ceresc amor,
Câţĭ pentru tine mor!

Ah! câţĭ martirĭ pentr'un cuvînt,
Un dor de libertate,
Cu ḑile mers-aŭ la mormînt
Prin resbunărĭ turbate!
Câţĭ aŭ format grozavul şir,
Pohodul la Sybir!

Acum colona s'aŭ oprit
Sub crivĕţul de noapte.
Din sinu-ĭ rece, amorţit
Es dureroase şoapte.
Toţĭ se înşiră-acum în rînd
Gemênd şi tremurând.

Un comandant, aprig calĕŭ,
Ĭ-adună ca pe-o turmă
Şi 'nseamnă chĭar pe bicĭul seŭ
Câţĭ aŭ căḑut în urmă

Apoĭ în vînt cu aspru glas
Dă ordin de popas.

Convoiu 'ntreg, nedeslipit,
Ingenunchind se lasă
Pe câmpul alb şi troenit,
Sub negura geroasă,
Şi stă grămadă la un loc
Făr' adăpost nicĭ foc.

Cu peptul de omĕt lipiţı
Sermanĭ! adorm îndată
Visând de câmpiĭ înfloriţĭ,
De ţeara depărtată.
Şi peptul lor plin de amar
Se bate tot maĭ rar.

Unul prin vis vede plângând
O mamă 'mbătrânită.
Altul se 'ngână desmĭerdând
Soţia luĭ ĭubită,
Şi toţĭ pe sub genele lor
Aŭ lacrime de dor.

Eĭ dorm adânc! ş'al nopţeĭ vînt
Cu şuer viscolesce;
Eĭ dorm adânc şi pe pămînt
Mereŭ troeanul cresce,
Şi stelele, privind la eĭ,
Plâng lacrimĭ de scânteĭ.

Treptat omĕtul spulberat
Se 'ntinde ca o mare,
Şi cresce, şi sub el treptat
Convoiu 'ntreg dispare,
Şi 'n zorĭ tot câmpu-ĭ învĕlit
Cu'n gĭulgiŭ nemărginit.

Aŭ fost! acum eĭ unde sînt?..
Un cârd de vulturĭ sboară
Pe sus cu'n răpide avînt
Şi ĭute se coboară,
Ear dintre braḑĭ vine urlând
Urlând lupul flămând!..

XI

LEGENDA RÎNDUNICĂI

DEDICATĂ D-NEI NYKA GRĂDIŞTEANU

Rîndunică, rîndunea,
Ce baţi la fereastra mea?
Du-te-ţi pune rochiţa
Că te arde arşiţa,
Te suflă vîntoaele
Şi te udă ploaele.
Mergĭ în câmpul înverḑit
Că rochiţa a 'nflorit
Şi o calcă turmele
Şi o pasc oiţele.

(Cântic poporal)

I

Când se născù pe lume voĭoasa Rìndunică,
Ea nu aveà făptură ş'aripĭ de păsĕrică,
Fiind al cununieĭ rod dulce, dismĭerdat,
Copilă drăgălaşă de mare împĕrat.

Dar fost-aŭ o minune frumoasă, zimbitoare,
Sosită pintre oamenĭ ca zimbetul de soare,
O gingaşă comoară formată din senin,
Din raze, din parfumurĭ, din albul unuĭ crin,
Şi maĭca sa duĭoasă, privind-o, se temeà
Să nu dispară 'n aer sub forma de o stea.

O zină coborîtă din zodia cerească
Venì să o descânte, s'o legene, s'o crească,
Să-ĭ dee farmec dulce, podoabe, scumpe darurĭ,
S'o apere 'n vieaţă de-a ḑilelor amarurĭ.
Ea-ĭ puse-o scăldătoare cu apa ne'ncepută,
De ploae ne-atinsă, de soare ne-vĕḑută,
Şi 'n apa încălḑită cu lemn mirositor
O trestie, un fagur ş'o floare de bujor,
Menind prin şoapte blânde copila să devie
Năltuţă, mlădioasă ca trestia verḑie,
La graiŭ ca mĭerea dulce, la chip fermecătoare
Şi ca bujorul mândru de ochĭ atrăgătoare.

Apoĭ zina-ĭ aduse o dalbă de rochiţă,
Din raze viĭ ţesută, cu stele prin altiţă,
Şi-ĭ ḑise: «De-ţĭ e gândul să aĭ parte de bine
«Rochiţa nicĭ-o-dată să n'o scoţĭ de pe tine,

«Şi cât veĭ fi al lumeĭ frumos, ĭubit odor,
«Să fugĭ în lumea 'ntreagă de-al lunciĭ Sburător,
«Căcĭ el ţintesce ochiĭ şi dorurile sale
«Pe orí care fiinţă cu forme virginale,
«Pe dalbele copile, a dragosteĭ comorí,
«Ce-s gĭumătate fete şi gĭumătate florĭ,
«Pe zinele născute în atmosferă caldă
«Ce sub văpaea luniĭ în lacurĭ lin se scaldă,
«Şi chĭar pe luna plină de o lumină moale
«Ce-atinge earba verde cu albele eĭ poale.»

II

Copila descàntată de zina eĭ cea bună
Crescea într'o ḑi numaĭ càt alta într'o lună,
Ş'a sale brăţişoare, ş'a sale micĭ picĭoare
Aveaŭ, fiind în leagăn, mişcărĭ de aripĭoare;
Ear când eşì din cuĭbul în care înflorise
Ca roza dintr'un mugur cu foile deschise,
Când umbra sa vioae, plutind sub cer senin,
Puteà să se măsoare pe umbra unuĭ crin,
Mult iĭ plăceà copileĭ s'alunge rîndunele
Ce lunecaŭ prin aer şi o chemaŭ la ele,
S'alerge pe sub bolta bătrînilor arinĭ,
Cercând să prindă 'n earbă a razelor luminĭ.
Să fugă rătăcită de-alung, de-alung pe malurĭ,
Atrasă 'n cursul apeĭ de-a rîurilor valurĭ.

Şi'n cale-ĭ să s'oprească, uĭmită, încântată
De dulcea armonie natureĭ deşteptată.

Atuncĭ pe nesimţite un glas de Sburător
Îĭ tot furà auḑul şoptindu-ĭ, plin de dor:
«Atât eştĭ de frumoasă la chip şi la făptură
«Că nopţeĭ daĭ lumină, şi erniĭ daĭ căldură,
«Şi orbilor din umbră daĭ ochĭ să te admire,
«Şi muţilor graĭŭ dulce să spue-a lor simţire.
«Ah! pĕrul tĕŭ lung, negru ca aripa corbie
«Cu-a luĭ întunecime ar face nopţĭ o mie,
«Şi chipul tĕŭ ce fură chĭar ochiĭ de copile
«Din alba luĭ splendoare ar face miĭ de ḑile!
«Ah! buzele-ţĭ rotunde, cu rîs înveselite,
«Se par doue cireşe în soare pârguite,
«Şi mijlocu-ţĭ de-albină sub vĕlul tĕŭ de aur
«Se leagănă prin aer precum un verde laur;
«Ear ochiĭ tĕĭ, luceferĭ cu taĭnice lucirĭ,
«Resfrâng toată văpaea cerescilor ĭubirĭ
«Ce aĭ aprins în inimĭ când te-aĭ ivit pe lume
«Tu, zină fără seamĕn, minune fără nume!»

Copila, cu uĭmire, îl ascultà zimbind..
Apoĭ, cătând în urmă-ĭ, se depărtà fugind,
Lilie sburătoare, de fluturĭ alungată
Care-ĭ formaŭ pe frunte o salbă 'naripată.

III

Visează luna 'n ceruri!.. sub visul cel de lună
Florĭ, ape, cuĭburĭ, inimĭ visează împreună.
Nicĭ o mişcare 'n frunze, şi nicĭ o adiere
Nu tulbură în treacăt a nopţeĭ dulcĭ mistere.
Albina doarme-ascunsă în macul adormit,
Bătlanul pintre nuferĭ stă 'n labă neclintit.
Şi raza argintie din stele deslipită
Cădênd, săgeată lungă, prin umbra tăĭnuită
Se duce de aprinde văpăĭ tremurătoare
In albele şiragurĭ de roŭă lucitoare.

Dar cine-acum, ca raza, în lumea nopţeĭ sboară?
Ce umbră, cu sfială, prin arborĭ se strecoară
Şi merge drept la malul pârîuluĭ din vale?
Oprindu-se 'ngrijită ades în a sa cale,
Ea vine lângă apă, cu drag la ea privesce
Şi, singură 'n răcoare, de bae se gătesce.
O! dalbă feerie! divină încântare!...
Rochiţa de pe umerĭ alunecă, dispare,
Şi lumeĭ se arată minunea cea maĭ rară
Albind ca faptul ḑileĭ în ḑi de primăvară!
Toţĭ ochiĭ de luceferĭ, de paserĭ şi de florĭ,
Loviţĭ ca de lumina rozatică din zorĭ,
S'aprind de-o scânteĭere ce 'n inimă pătrunde..
Dar juna 'mpĕrătească în apă se ascunde,

Ferice, dismĭerdată de unda recoroasă,
Ea 'noată cu-o mişcare alene, voluptoasă,
Lăsând ca să albească prin valul de cristal
Frumoasa rotunḑime a sinu-ĭ virginal.
Şi earba de pe malurĭ se pleacă s'o privească.
Şi trestia se 'ndoae voind ca s'o oprească,
Şi apa 'n vălurele de aur se 'ncreţesce,
Şi nuferiĭ se mişcă, bătlanul se trezesce,
Pădurea cântă imnurĭ, şi luna amoroasă
Revarsă pe copilă o mantie-argintoasă.

Acum pe lângă trestiĭ ea lunecă uşor
Şi, vrênd la mal să easă, pătrunsă de-un fior,
Pe sinul eĭ ud încă, ea pĕrul işĭ adună,
Se oglindesce 'n apă, se oglindesce 'n lună,
Şi umbra-ĭ diafană cu formele-ĭ rotunde
In lină îngânare se clatină pe unde.

IV

Cocoşu 'n depărtare intonă o fanfară!
Copila cu grăbire din valurĭ ese-afară.
Ah! unde-ĭ e rochiţa şi unde-al eĭ noroc?..
Ea vede Sburătorul cu ochiĭ marĭ de foc
Ce vine ş'o cuprinde cu braţele 'ntr'o clipă;
Dar grabnic se aude un freamĕt de aripă

Şi dalba 'mpĕrătească, din braţe-ĭ dispărênd,
Se schimbă 'n Rîndunică şi fuge 'n cer sburând!

Atuncĭ ş'a eĭ rochiţă nălţându-se în vînt
Topitu-s'aŭ în ploae de raze pre pămînt
Şi până 'n faptul ḑileĭ crescut-aŭ florĭ din ele
Odoare-a primăvereĭ: *Rochiţĭ de Rîndunele!..*

Mircesci, 1874

XII

DAN, CĂPITAN DE PLAIŬ

(XV secul)

Frunză verde de mălaiŭ
Cine merge sus la raiŭ?
Merge Dan, Şoĭman de plaiŭ;
A ucis el mulţĭ duşmanĭ,
Un Vizir şi patru Hanĭ.
Frunză verde lemn de brad,
Cine merge gĭos în ead?
Merg Tătariĭ luĭ Murad;
Aŭ ucis în ḑi de Maiŭ
Măndrul Căpitan de plaiŭ!

(Fragm. de cântic poporal)

I

Bătrînul Dan trăesce ca Şoĭmul singuratic,
In peşteră de stâncă, pe-un munte păduratic,
Privind cu veselie cum soarele resare
Dând vĭeaţă luminoasă cu-o caldă sărutare,
Privind cu jale lungă cum soarele apune...
Aşa şi el apus-aŭ din ḑile marĭ şi bune!

Vechiŭ pustnic, remas singur din timpul seŭ afară,
Ca pe un gol de munte o stâncă solitară,
Dincolo din morminte el trist acum privesce
O taĭnică fantasmă ce'n żare s'adâncesce,
Fantasma drăgălașă a verdeĭ tinereţĭ
Ce fuge de resuflul geroaseĭ bătrîneţĭ,
Şi ḑice: «Timpul rece apasă-umĕrul meŭ
«Şi cât m'afund în ḑile tot simt că e maĭ greŭ!
«O! lege-a nimicireĭ, o lege nemiloasă!
«Când, când s'a tocì oare a vremeĭ lungă coasă!»
Apoĭ el pleacă fruntea și cade în visare,
Ear munţiĭ albĭ ca dînsul, se 'nclină 'n depărtare.

Aĭ timpilor eroicĭ imagină aŭgustă,
Pe când erà el tînĕr, lumea-ĭ păreà îngustă
Pentru bine, și largă prea largă pentru rĕŭ!
Eĭ ar fi vrut-o bună ca bunul Dumneḑeŭ.
Decĭ îĭ plăceà să 'nfrunte cu dalba-ĭ vitejie
Pe ceĭ care prin lume purtaŭ biciŭ de urgie,
Şi mult ĭubeà, când ţeara strigà: la luptă, Dane!
Să vînture ca pleava oștirile dușmane.
Atuncĭ a luĭ mânie ca trăsnetul erà,
In patru marĭ hotare tunà și fulgerà,
Ear ţeara dormeà 'n pace pe timpiĭ ceĭ maĭ reĭ
Cât Dan veghĭà 'n picĭoare la căpĕtàiul eĭ.

Ades el plecà singur prin codri fioroşĭ
In cariĭ luceaŭ noaptea oţelurĭ şi ochĭ roşĭ,
Şi dacă murgu-ĭ sprinten da 'n lăturĭ sforăind,
Viteazul cu blândeţă îl dismĭerdà grăind:
«N'aĭbĭ grijă, măĭ şoĭmane! eŭ am şi duc cu mine
«O vrajă rea de duşmanĭ şi bună pentru tine.»
Şi murgu-şĭ luà mersul în linişte deplină
Prin codri fără drumurĭ şi fără de lumină.
Ear vulturiĭ carpaticĭ cu sborul îndrăzneţ
Făceaŭ un cortegiŭ falnic erouluĭ drumeţ.

Încrederea 'nfloresce în inimile marĭ!

II

Bătrinul Dan ascultă grăind doĭ vechĭ stejarĭ
Crescuţĭ dintr'o tulpină pe culmea cea de munte
Ş'avênd ca o coroană un secul pe-a lor frunte.
— «O! frate, ḑice unul, un vînt în mez de noapte
«Adusu-mĭ-aŭ din vale lung vaet, triste şoapte!.
«E sabie în ţeară! aŭ năvălit Tătariĭ!
«Ş'acum în bălţĭ de sânge îşĭ joacă armăsariĭ!»
— «Aşa! respunde altul, colo în depărtare
«Zărit-am astă noapte pe cer lumină mare!
«Ard satele române! ard holdele 'n câmpiĭ!
«Ard codriĭ!.. sub robie cad fete şi copiĭ,
«Şi 'n fumul ce se 'nalţă cu larme sgomotoase
«Sbor suflete gonite din trupurĭ sângeroase!»

Bătrînul Dan aude, suspină și nu crede!
Dar eată că pe ceruri din patru părți el vede
Trecând un stol de vulturi urmați de uli grămadă,
Atrași în orizonuri de-a morții caldă pradă.
Un fulger se aprinde în ochii lui pe loc.
«La luptă, Dane! țeara-i în jac, țeara-i în foc!»
Bătrînul Dan desprinde un paloș vechiŭ din cuiŭ
Și paloșul lucesce voios în mâna lui.
Bătrînul Dan pe sinu-i apasă a lui mână
Și simte că tot bate o inimă română.
El dice cu mândrie, țintind privirea 'n sus:
«Pe inimă și paloș rugina nu s'a pus.
«O! Doamne, Doamne sfinte, mai dă-mi dile de traiŭ
«Pân' ce-oiŭ strivì toți lupii, toți șerpii de pe plaiŭ!
«Fă tu să-mi pară numai atunci paloșul greŭ,
«Când inima 'ncetà-va să bată 'n peptul meŭ,
«Ș'atunci inima numai de-a bate să încete,
«Când voiŭ culcà sub țernă a dușmanilor cete!»
Apoi el strînge chinga pe sdravenele-i șale,
Își face-o cruce, pleacă și se coboară în vale.

III

In scurtele restimpuri când soarele declină
Și noaptea-și pune stema feerică, stelină,
E un moment de pace în care, neoprit,
Se perde doru 'n umbra amurgului mâhnit.

Atuncĭ zăresce ochiul minunile din basme,
Acele legioane de taĭnice fantasme,
Care 'ntre ḑi şi noapte apar în loc oprite
Cu mantiĭ lungĭ şi albe de-a-lungul învĕlite.
Aşa apare 'n şesurĭ măreţul om de munte
Păşind treptat pe dealurĭ şi culmĭ tot maĭ mărunte!
Nu sciŭ de el copaciĭ tinerĭ, crescuţĭ pe malurĭ,
Dar rîul îl cunoasce, el scade-a sale valurĭ
Să treacă înainte viteazul Dan la luptă,
Şi ast-fel tot el pasă pe cale ne'ntreruptă
Pân' ce sosesce 'n seară la casa luĭ Ursan.

Om aspru care doarme culcat pe un buzdugan,
Ursan, pletos ca zimbrul, cu peptul gros şi lat,
Cu braţul de bărbat, cu pumnul apăsat,
E scurt la graiŭ, năprasnic, la chip întunecos.
El e de peste Milcov pribeag misterios.
Toţĭ cariĭ sciŭ de dînsul spun multe, dar şoptind,
Şi cale de o zare îl daŭ ocol grăbind,
Ear luĭ îĭ place-a cresce sirepe herghelii
Resleţe pe întinsul câmpiilor pustii.

Pe vremea luĭ, sub ochiĭ luĭ Stefan Domn cel mare,
Intrând în duşmanĭ singur ca vĭeru 'n stuhul tare
Aŭ prins pe Hanul Mirza din fugă cu arcanul;
Ear Stefan de la dînsul în schimb, luând pe Hanul,

I-aŭ ḑis: «Ursane frate! să-ţĭ facĭ ochirea roată
«Şi cât îĭ vedea zare a ta să fie toată!»
De-atuncĭ el stă de pază in mijlocul câmpieĭ
Şi nime nu s'atinge de zmeiĭ herghelieĭ.

Drumeţul intră, ḑice: — «Bine-am găsit, Ursane!...»
Un aspru glas respunde: «Bine-aĭ venit, moş Dane!
«Ce vînt te-aduse-aice?»
—«Vînt rĕŭ şi de jălire!
«Ne calcă ear păgâniĭ, şi ţeara-ĭ la peire!»
Ursan tresare, geme, s'aprinde 'n gândul sĕŭ.
Dan ḑice: «De pe munte venit-am să te ĭeŭ,
«Să mergem»
—«Dar! să mergem! adauge Ursan!»
Şi mult cu drag privesce grozavu-ĭ buzdugan.
Apoĭ un corn apucă şi buciumă în vînt.

IV

De-odată se aude un tropot pe pămînt,
Un tropot de copite, potop rotopitor!

Ursan cu al sĕŭ oaspe in fund, spre soare cată
Şi vĕd sub cerul luciŭ, in zarea 'nflăcărată
Sburând o herghelie de armăsarĭ zmeĭoşĭ
Cu coamele in vînturĭ, cu ochiĭ scinteĭoşĭ,

Infiorând câmpia de-o aspră nechezare.
Un voĭnicel în floare pe-un alb fugar călare
Îĭ mână c'un harapnic ce'n urma lor pocnesce
Şi ca un şerpe negru prin aer se 'nvîrtesce.
Ursan le-aţine calea şi caiĭ staŭ în loc.
Apoĭ cătră voĭnicul ce poartă busuĭoc,
El ḑice: «Fulgo! prinde-mĭ pe murgul cel ţintat;
«Moş Dan şi eŭ la Nistru ne ducem pe luptat!»
—«Dar eŭ întrebă Fulga, eŭ să nu-mĭ cerc puterea?»
—«Tu să rămâĭ aice ca să-mĭ păzeştĭ averea.»

Frumos odor e Fulga! şi naltă-ĭ e făptura!
Sub genele-ĭ umbroase doĭ ochĭ lucesc ca mura
Şi pĕrul sĕŭ de aur în creţurĭ lungĭ se lasă
Ca pe strujanul verde un caer de matasă.
El are glas puternic în gură rumioară
Şi mers cu legănare de gingaşă fecĭoară.
Orĭ cine-l vede 'n soare cu peliţa luĭ albă
Purtând la brîŭ un paloş şi pe grumazĭ o salbă,
Se 'ntreabă ce să fie, fecĭor de zmeŭ orĭ fată?..
Ear când pe sub altiţa cămeşiĭ înfirată
Zăresce la lumină doĭ crinĭ eşiţĭ în undă,
Doĭ puĭ în ne-astîmpĕr de lebedă rotundă,
Răpit de dor, el cade pe gândurĭ câte-un an!..
Voĭnicul e viteaza copilă-a luĭ Ursan.

Ea intră 'n herghelie cu pasul îndrăzneţ
Şi merge drept la murgul selbatic şi rezleţ,
Ḑicând luĭ Dan ce 'n treacăt îĭ dă povăţuele:
«Moş Dane! tu cu-a tale şi eŭ cu ale mele!»
Sirepul o zăresce, ridică narea 'n vînt,
Incruntă ochĭul, bate copita de pămînt,
Sburlesce coama, saltă, în lăturĭ se isbesce;
Dar Fulga svîrle laţul, de gât îl arcănesce
Şi, răpede ca gândul, s'aruncă uşurel,
Îĭ pune mâna 'n coamă şi 'ncalecă pe el.
Gemênd, el sare 'n aer de patru-a luĭ picĭoare,
Asvîrlă, se frămîntă, se spumegă 'n sudoare
Şi 'n sbor plecând de-odată, nebun de groază, murgul
S'afundă 'n largul spaţiŭ şi spintecă amurgul...
Dar când steluţa luneĭ apare viŭ la lume,
Copila se întoarce cu murgul alb de spume
Şi ḑice: «Eată calul! El scie-acum de frîŭ
«Ca paloşul de mijloc şi mijlocul de brîŭ.»
Ursan cu drag respunde: «Aĭbĭ parte de noroc!»
Apoĭ cu Dan bătrînul, arḑênd de mare foc,
Incalecă şi 'n umbră dispar ca într'un nor...
Ear Fulga-ĭ urmăresce cu sufletul în dor.

V

E noaptea înstelată, e caldă, liniştită!
Se pare că din cerurĭ pe lumea adormită

Plutesce-o lină, dulce, divină îndurare;
Dar ea nu poate stinge avîntul de turbare
Ce duce călăreţiĭ pe 'ntinderea pustie,
Precum doĭ spectri gemenĭ mânaţĭ de-o vijelie.
Eĭ sbor tăcuţĭ sub ochiĭ steluţelor trezite
In orizonul negru ce-ĭ soarbe şi-ĭ înghite.
S'afund mereŭ 'n taĭna nopţiĭ; dar gândul lor
De mult e cu Tătariĭ în luptă de omor.

O ţintă de lumină, prin umbră viŭ înnoată;
Ea cresce, se înalţă pe zare ca o roată
Şi umple de văpae cerescile abisurĭ.
Pădurĭ, movile, rîurĭ apar căzute 'n visurĭ,
Dar leul de la munte şi vĭerul de pe vale
Nu vĕd prin vis de sânge decât Moldova 'n jale:
—«E roşie luna! ḑice din doĭ cêl maĭ bătrîn.»
—«E luna însetată de sînge de păgân!»
Respunde cel maĭ aspru .. Şi puiĭ lor de zmeĭ
Se duc trăgând doĭ spectri de umbră după eĭ.
Se duc vĕrtej ca gândul plecat în pribegie,
Se duc pân' ce-a lor umbră întinsă pe câmpie
Le trece înainte, şi pân' ce se lovesc
In ochĭ cu faptul ḑileĭ... atuncea se opresc.

Şi eată-ĭ pe o culme nocturniĭ călătorĭ,
Lucind sub cerul palid în mantie de zorĭ!

Eĭ lasă jos pe coastă să pască armăsariĭ
Şi staŭ privind în vale cum fac pàrjol Tătariĭ.

Cincĭ sate ard în flacărĭ pe càmp, şi fumul lor
Se 'ntinde ca o apă, plutesce ca un nor
De-a-lung pe şesul umed, şi sboară sus în aer
Ducând cu el un vuet de larmă şi de vaer.
Prin fum se mişcă umbre fuginde, rătăcite,
Copiĭ mărunţĭ şi mame şi fete displetite,
Şi caĭ scăpaţĭ în fugă, şi cànĭ şi boĭ în turme
Goniţĭ de Tătărimea ce calcă pe-a lor urme.
Icĭ, colo, se vĕd cete în luptă încleştate,
Mişcărĭ de braţe goale în aer ridicate,
Lucirĭ de arme crunte pătate roş cu sânge
Pe care-o rază vie din soare se resfrînge.
Apoĭ din vreme 'n vreme o ceată luptătoare
Se 'mprăştie cu grabă lăsànd cadavre 'n soare!
Ear lângă Nistru multa urdie tătărească
Năprasnic se ucide cu gloata românească.

Dan ḑice: «Mĕĭ, Ursane! acolo e de noĭ!
«Acolo ride moartea în cràncenul răsboĭ.
«Acolo să dăm proaşcă, sub ochiul cel de sus,
«Tu despre faptul ḑileĭ şi eŭ despre apus,
«Şi cale să deschidem prin aprigul duşman...
«La lucru-acum, fărtate! la lucru, măĭ Ursan!»

— «Amin şi Doamne-ajută!» Ursan voios respunde,
Şi 'n gloată fie-care ca viforul pătrunde.

VI

Ursan năval s'aruncă in neagra Tătărime
Croind o pârte largă prin deasa eĭ mulţime.
Sub mână-ĭ buzduganul, unealtă de peire,
Ca un balaur face în giuru-ĭ o rotire,
Un cerc de moarte 'n care amar de cine-ĭ prins!..
Sermanu 'nchide ochiĭ şi soarele-ĭ s'a stins!
In lăturĭ, înainte, în urmă-ĭ totul moare!
Sbor crieriĭ din tidve sub ghĭoaga sdrobitoare,
Şi 'n urmă, şi 'mprejuru-ĭ, şi 'n lăturĭ semănate
Zac sute de cadavre cu capete sfărmate.
Şi astfel ne 'mpăcatul Ursan mereŭ lucrează,
Şi spre Apus prin sânge mereŭ înaintează.

Ca dînsul, Dan bătrînul, eroŭ întinerit,
Tot vine după paloş spre mândrul Răsărit.
El intră şi se 'ndeasă în gloata tremurândă
Ca gĭunghiul cel de moarte în inimă plăpândă,
Şi paloşu-ĭ ce luce ca fulger de urgie
Tot cade 'n dreapta 'n stânga şi taĭe 'n carne vie..
Fug toţĭ şi per din cale-ĭ!.. El strigă: «Stee faţă
«Cuĭ place vitejia, cuĭ s'aŭ urît de vĭaţă!»

Dar nime nu 'ndrăsnesce la glasu-ĭ să apară,
Căcĭ el se 'naintează precum un stîlp de pară,
Şi cine-l vede falnic, aprins, cu fruntea sus
Îĭ pare că alt soare se 'nalţă din apus.
Şi astfel ambiĭ oaspeţĭ a morţiĭ ne 'mpăcate
Cosesc la vĭeţĭ în floare pe straturĭ sângerate
Ş'ajung eĭ faţă 'n faţă prin apriga furtună,
Şi armele lor ude cruciş le împreună.
—«Noroc ţie Ursane!»
— Şi ţie, tot noroc!»
Dar n'aŭ sfirşit cuvîntul Ursan şi cade 'n loc
Străpuns de o săgeată ce-ĭ intră 'n pept adânc.
El scapă buzduganul, se pleacă pe oblânc
Şi greŭ se prebuşesce c'un gemet de pe cal.

Tătariĭ ca zăvoḑiĭ pe dinsul daŭ năval!
«In lăturĭ, Lifte!» strigă la eĭ viteazul Dan,
Punêndu-se de pază la capul luĭ Ursan.
Cu friu 'n mâna stîngă, cu pala 'n mâna dreaptă,
Amenințând cu ochiĭ Tătariĭ, mi-ĭ aşteaptă,
Precum aşteaptă zimbrul de lupĭ încungĭurat
Să-ĭ svîrle cu-a luĭ coarne pe câmpul spăĭmântat.
Dar nicĭ gândesc păgâniĭ să dee pept cu el,
Căcĭ paloşu-ĭ năprasnic e vultur de oţel.
Retraşĭ în gĭur de-o parte, nemernicĭ, spărieţĭ,
Eĭ scot din a lor arcurĭ un vifor de săgeţĭ,

Şi Dan, lovit în coaste, şoptesce cu oftare:
«Ursane! pentru tine de-acum nu e scăpare!»
Dicând el cade-aproape, se sprijină 'ntr'o mână
Şi paloşul luĭ ţine în loc ceata păgână.

O! Dane Căpitane! puterile-ţĭ slăbesc
Şi noriĭ pe deasupra-ţĭ trecând se învîrtesc.
Tu morĭ! şi Tătărimea s'apropie de tine!

Dar eată din pustiurĭ un alb vîrtej că vine
Şi trece prin urdie ca printr'un lan de griŭ.
E un voĭnic călare pe-un cal ce n'are friŭ,
Voĭnic, în brîŭ cu paloş şi pe grumaz cu salbă.
E Fulga ce apare ca o fantasmă albă
Şi grabnic pe-al eĭ tată răpesce din grămadă,
Apoĭ cu el dispare ca şoĭmul cu-a sa pradă.

Allah! răcnesc Tătariĭ cătând cu groază 'n urmă...
Dar ce văd eĭ de-odată, că glasul lor se curmă?
Eĭ văd curgând pe dealurĭ arcaşiĭ din Orheĭ
Ce vin cu-o falcă 'n cerurĭ, aprinşĭ ca nisce zmeĭ!
Un lung fior de spaĭmă pătrunde într'o clipă
Prin deasa Tătărime ce-ĭ gata de risipă,
Şi toţĭ pe loc la fugă plec iute, se duc orbĭ,
Cum pleacă din câmpie un nor întins de corbĭ.

Amar e de rezleţul ce 'n urma lor remâne,
Şi cade, mic saŭ mare, pe mânile române!
In faţă cu romànul nu-ĭ milă, nu-ĭ ertare,
Nicĭ chĭar în sin de mamă nu poate-avea scăpare
O sciŭ de mult Tătariĭ, o sciŭ de la bătrînĭ
Şi fug, nevrênd s'asculte de şefĭ, de-aĭ lor stăpânĭ.
Tot omul vede moartea ş'aleargă 'nspăĭmântat.
Cel viŭ uĭtă şi lasă pe mortul ne 'ngropat,
Şi făr' a 'ntoarce capul se duce-orĭ ce păgân,
In urma fie-căruĭ apare un român!

Ear Hanu-şĭ smulge barba, îşĭ rupe şalul verde,
Privind urdia 'ntreagă în clipă cum se perde.
Sub ochiĭ luĭ în lacrimĭ, pe câmpul cel de lupte
Apar grămeḑĭ de leşurĭ, grămeḑĭ de arme rupte,
De caĭ ucişĭ, de carre, de corturĭ risipite,
Şi tuĭurile oasteĭ de oaste părăsite!

O! pas cumplit al soarteĭ! Tot ce-ĭ era de falā,
Caĭ, steagurĭ, cete mândre, strălucitoare arme,
Clădirĭ de visurĭ nalte, magie triumfală,
Aŭ fost de-ajuns o clipă ca totul să se darme!

VII

Ghiraĭ aŭ trecut Nistrul în not pe calul seŭ
Luând pe Dan rănitul ca pradă şi trofeŭ.

El merge de se 'nchide în cortu-ĭ, umilit,
Precum un lup în codru, de cânĭ voĭnicĭ gonit.
Treĭ ḑile, treĭ nopţĭ Hanul nu gustă 'n suflet pace.
Intins ca un cadavru gĭos pe covor, el zace;
Dar când revine, palid, din lunga-ĭ desperare
In ochiĭ luĭ trec fulgerĭ de cruntă resbunare.
El strigă să-ĭ aducă sub cort pe Dan bătrînul.

De şi cuprins de lanţurĭ, măreţ intră Românul!

—«Ghĭaur!» ḑice Tătarul cu inima haină,
«Ce simte firul erbeĭ când coasa e vecină?»
—«Ea pleacă fruntea 'n pace», respunde Căpitanul,
«Căcĭ are să renască maĭ fragedă la anul!»

Ghiraĭ cade pe gândurĭ lăsându-şĭ capu 'n pĭept,
Apoĭ, maĭ blând urmează: «O! Dan, om înţelept!
«Te sciŭ de mult pe tine, cunosc al tĕŭ renume
«Din graĭul plin de lacrimĭ orfanilor din lume.
«Pe mulţĭ Tătarĭ cuprins-aĭ de-aĭ morţiĭ recĭ fiorĭ!
«Acum a venit rîndul şi ţie ca să morĭ.
«Privesce! lângă uşă calĕul te pîndesce
«Cu ştreangul şi cu pala ce 'n mână-ĭ zingănesce.
«Un semn, şi capu-ţĭ sboară la cânĭ şi la vulturĭ.
«Şi sufletu-ţĭ se perde în iadul de ghĭaurĭ.

Dar însă îmi fac milă de ani şi de-a ta minte
Găndind la bătrîneţa ce-apasă-al meŭ părinte,
Şi vreaŭ, cu daruri multe, pe tine-a te ĭertà
De vreĭ tu să te lepeḑĭ acum de legea ta!»

Creştinul Dan, bătrînul cu suflet luminos,
Inalţ'a luĭ statură şi ḑice maĭestos:
—«Ceahlăul sub furtună nu scade muşunoiŭ!
«Eŭ, Dan, sub vîntul soarteĭ să scad păgàn, nu voiŭ.
«Decĭ nu-mĭ convine vĭeaţa mişelnic càştigată,
«Nicĭ pata făr-de-legeĭ în fruntea-mĭ înfĭerată.
«Ruşinea-ĭ o rugină pe armă de viteaz,
«Un verme ce mănàncă albeaţa din obraz.
«Cuĭ place să roşească, roşească... eŭ nu vreŭ
«Nicĭ pată pe-a mea armă, nicĭ pe obrazul meŭ.
«Alb am trăit un secul pe plaĭul strămoşesc
«Şi vreŭ cu faţa albă senin să mĕ sfirşesc,
«Ca dup'o vĭeaţă lungă, ferită de ruşine,
«Mormîntul meŭ să fie curat şi alb ca mine!
«Aşa m'aŭ deprins Stefan, uşoară ţerna-i fie!
«La traĭŭ fără mustrare şi fără prihănie.
«Nu-mĭ trebue-a ta milă, nu vreŭ a tale darurĭ.
«Tu îmĭ întinḑĭ o cupă mult plină de amarurĭ,
«Departe ea de mine!.. mai drept e ca să mor!..
«Ear dacă aĭ tu cuget şi-ţi pasă de-al meŭ dor,

«Ghiraĭ! mĕ lasă, lasă în oara morţiĭ grele
«Să maĭ sărut odată pămîntul ţeriĭ mele!»

Uĭmit, Ghiraĭ se scoală, cu mâna luĭ desface
Unealta de robie sub care leul zace,
Cumplitul lanţ ce-l leagă cu strînse nodurĭ sute,
Şi ḑice grabnic: «Tată, ĭea calul meŭ şi du-te!»

Bătrînul Dan ferice se duce, Nistrul trece,
Şi 'n aerul Moldoveĭ se umflă peptu-ĭ rece,
Şi inima luĭ cresce, şi ochi-ĭ plinĭ de jale
Cu drag privesc prin lacrimĭ podoaba ţeriĭ sale.
Sermanu 'ngenunchează pe earba ce străluce,
Îşĭ pleacă fruntea albă, smerit îşĭ face cruce
Şi pentru tot-deauna sărută ca pe-o moaşte
Pămîntul ce tresare şi care-l recunoaşte...
Apoĭ el se întoarce la Hanul, intră 'n cort,
Suspină, şovăesce şi, palid, cade mort!

Ear Hanul, lung privindu-l, rostesce cu durere:
«O! Dan viteaz, ferice ca tine care pere,
«Avênd o vĭaţă verde în timpul tinereţiĭ,
«Şi albă ca zăpada în earna bătrîneţiĭ!»

XIII

GRUĬ SÂNGER

> «Cică aŭ fost o dată un hoţ na-prasnic ce se numia Gruĭ-Sânger. El locuia într'un codru întunecos şi omorîtor, ce-ĭ ḑiceaŭ: Codrul-fără-viaţă.» etc., etc.
>
> *(Poveste vechie)*

I

CODRUL-FĂRĂ-VĬAŢA

Cine-aŭ aflat în lume de Codrul-fără-vĭaţă
Şi n'aŭ simţit în suflet un crunt fior de gheaţă?

In cea pădure vechĭe, grozavă, infernală,
Cărarea-ĭ încâlcită şi umbra e mortală,
Şi arborĭ, stâncĭ, prăpastiĭ, şi orĭ-care făptură
Ĭeaŭ forme urieşe prin negura cea sură,
Aspecturĭ fioroase de pajurĭ, de balaurĭ,
De zmeĭ culcaţĭ pe dâmburĭ, de şerpĭ ascunşĭ în gaurĭ,

De toate-acele feare povestice, de pradă,
Ce luna gĭulgĭuesce cu alba eĭ zăpadă.
Copaciĭ întind braţe lungĭ. amenințătoare
Nălţând pe toată culmea câte-o spânzurătoare;
Şi stîncile, fantasme pleşuve, mute, oarbe
Deschid largĭ, negre peşterĭ menite de a soarbe
In umbra lor adâncă şi de misterurĭ plină
Pe omu 'mpins de soartă a pere din lumină.

In funcurĭ de prăpăstiĭ se bat mereŭ de malurĭ
Şiroae care poartă cadavre pe-a lor valurĭ;
Şi aburĭ într'amurgul din ele se ridică
Ce 'n rouă sângerândă pe frundĭ uscate pică,
Saŭ merg de se aşează pe stincĭ, pe vîrf de munte
Ca palide vedeniĭ cu pletele cărunte.

O crâncenă orgie de sânge, de crudime
Imbată umbra mută ce zace la desime,
Ş'ades în mez de noapte s'aude prin tăcere
O surdă lovitură, un vaet de durere,
Apoĭ un sbor de vulturĭ şi urlete hidoase
De lupĭ ce vin să 'mpartă a victimelor oase,
Şi straniŭ, lung, satanic un hohot ce resună
Ca clocotul de codri când cerurile tună.
Atuncĭ păstoriĭ sarbedĭ zăresc din depărtare
Ivindu-se pe munte o naltă arătare

Ce stă în dreptul luneĭ cu-o bardă groasă 'n mână. .
Și până 'n ḑiuă urlă dulăiĭ de la stână.

Amar de cine intră prin ramurile dese
A codruluĭ de moarte! Sermanul, dacă ese,
El pare-un strigoĭŭ palid zărit ca printr'un vis,
Ce caută cărarea mormîntuluĭ deschis..
Acolo-ĭ cuĭbul spaĭmeĭ și adăpostul ureĭ.

Gruĭ-Sânger, ucigașul, e regele pădureĭ!

II

GRUÏ-SÂNGER

E crud lupu 'n turbare! crud tigrul ce sfâșie
O turmă de gazele pe-a Niluluĭ câmpie!
Crud ulĭul care trece și ţintă se abate
Pe-un stol de păsărele în erburĭ tupilate!
E crud destinul, crudă moartea! Dar în cruḑime
Pe Sânger ucigașul nu îl întrece nime!
De-abĭa sosit în vĭaţă prin moartea maĭceĭ sale,
Vrăjitu-l-aŭ Satana cu pofte criminale
Să schingĭue, să rupă, să prade, să omoare,
Să fugă 'n întuneric de oamenĭ și de soare

Străin de toată mila, plăcerea-ĭ cea maĭ vie
Aŭ fost să nimicească pe lume tot ce 'nvie.
Să calce florĭ şi roadă, să strice cuĭburĭ pline,
Să smulgă aripĭoare de fluturĭ şi de-albine.
Acum însă el cată un alt soiŭ de victime!
Îĭ place-a suì scara năprasnicelor crime:
Acum ucide oamenĭ!.. Cum îĭ zăresce, rîde
Şi îĭ ucide, numaĭ de setea de-a ucide!

De ḑece anĭ în codru el s'aŭ retras aice,
Soţia luĭ e groaza, şi noaptea-a luĭ complice!
Ca tigru fără saţiŭ, sub un stejar la pândă
El face ḑi şi noapte o crâncenă isbândă,
Găsind în agonie un vaet care-ĭ place
Ş'o vĭaţă desfrînată în morţile ce face.
Monstru cumplit cu faţa ca sufletu-ĭ de slută,
In trame sângeroase gândirea-ĭ e perdută.
Orĭ cine-l vede, crede că aŭ vĕḑut o cĭumă,
Şi dacă scapă teafĕr, cu pĕr de lup s'afumă,
Căcĭ fruntea luĭ apare sinistru luminată
De-a foculuĭ ce-l arde văpae 'nflăcărată;
Dar vulturiĭ şi uliĭ şi buhnele şi corbiĭ,
Precum tot spre lumină cu jale cată orbiĭ,
Ţintesc cu neclipire spre dînsul ochĭ selbaticĭ
Ce noaptea pintre arborĭ s'aprind ca roşĭ jaraticĭ.

Eĭ sboară pretutindenĭ alăture, 'mpreună,
Formându-ĭ pe sub nourĭ cu sborul o cunună.
Un larg cortegiŭ funebru ce lasă unde trece
De albe oseminte o cladă tristă, rece!

O singură ființă în inima-ĭ secată
Găsesce-adăpostire: bătrînu-ĭ, jalnic tată,
La care se gândesce cuprins de 'nfiorare
De câte orĭ comite o crimă în turbare.
Imaginea ĭubită a bunuluĭ părinte
Adese-orĭ în lacrimĭ îĭ trece-atuncĭ prin minte
Punêndu-se 'ntre dînsul și victimele sale...
Zadarnic!... el e arma puteriĭ infernale!

III

PARICIDUL

E oara de mistere, de groază și de șoapte,
Când trec fiorĭ în aer și demonĭ roșĭ în noapte;
Când umbra trădătoare așează pe sub malurĭ,
Prin unghiurile caseĭ, prin gurĭ de văĭ, pe dealurĭ,
Prin codri, prin ruine de vechĭe mânăstire,
Pe naltele clopotnițĭ, prin negre cimitire

Fantasme tupilate, vedeniĭ marĭ, tăcute,
Ce staŭ ca nisce visurĭ din ochĭ nedispărute,
Şi ast-fel, locuită de umbre, noaptea pare
Mută de groază, rece şi fără resuflare.
E oara de uĭmire, când Codrul-fără-vĭaţă
S'arată maĭ sinistru prin vĕl de oarbă ceaţă
Şi scoate-un aspru vuet ce 'nsuflă oţerire,
Ducând în lume, taĭnic, o cruntă prevestire.
Tot omul fuge, toată făptura se ascunde...

Un om îşĭ face cruce şi 'n codru des pĕtrunde!

E tatăl luĭ Gruĭ-Sânger!... plăpând, fără putere
Sub sarcina greoae de anĭ şi de durere,
El intră pe sub arborĭ în haosul cel mare
De negru întuneric, adânc, fără hotare,
Şi tot înaintează pe căĭ nestrăbătute
Şi pare că înoată prin unde nevĕḑute.
Incet, avênd de reazĕm un vechiŭ toeag de vie,
Sermanul urcă 'n lăcrimĭ cărarea de urgie,
Căcĭ vine ca să cerce de-a smulge din orbire-ĭ
Pe fiul sĕŭ ce calcă în volvura peireĭ.
El vrea să-l maĭ revadă, el vrea să-l maĭ sărute,
Să-l scoată la luminĭ din căile perdute.
Şi ast-fel merge, merge plecând a luĭ statură,
Ca omul care-aşteaptă a morţiĭ lovitură.

Şi gura luĭ şoptesce cuvinte drăgălaşe
Ca 'n timpul dismĭerdăriĭ, când fiul era 'n faşe.

Stăĭ! fugĭ, nenorocite! un pas de-ĭ face încă...
Dar eată-l sus pe culme, ah! eată-l lângă stîncă!
De-odat'o bardă crudă prin aer luce, sboară,
Lovesce!.. gĭos bătrînul c'un vaet se doboară,
Ear Sânger ucigaşul plecându-se, de-odată
In clipa unuĭ fulger zăresce... pe-al sĕŭ tată!

IV

BLESTEMUL

O! cruntă făr-de-lege! Păcat fără ĭertare!
Cumplitul, paricidul încremenit apare
De spaĭma ce-l cuprinde, spăĭmântător, la focul
Aprins cu răpegĭune de fulgerĭ în tot locul.
Pădurea 'ntreagă arde cu negrele-ĭ păcate,
Lăţind luminĭ pe cerurĭ, pe dealurĭ depărtate,
Şi oaspeţiĭ prădalnicĭ în sborurĭ sgomotoase
Se duc, vărtej fantastic, cu ţipete fĭoroase.
Pădurea arde! bradiĭ s'aprind ca nalte torţiĭ,
Sub bolte 'nflăcărate trec victimele morţiĭ,

Lung şir de spectri palidĭ ce merg ca să arate
Luĭ Sânger a lor feţe şi rănĭ nevindecate.

De-odată prin vuirea de vaete 'n mulţime,
Prin miile de glasurĭ ce-l mustră cu asprime
Şi maĭ presus de svonul pădureĭ ce trăsnesce
Un glas din altă lume se 'nalţă şi grăesce:
«Tu, proclet, ucigaşe! infame paricide!
«Tu, pentru care astădĭ tot Iadul se deschide,
«Tu răpitor de dile cuĭ ţĭ-aŭ dat vĭaţă, nume!
«Atuncĭ a ta osândă sfîrşit să aĭbă 'n lume,
«Când astă buturugă de arbor ars, sub care
«Părintele tĕŭ zace întins, fără suflare,
«Va da şi florĭ şi frunze, etern fiind udată
«Cu apa cea din vale în gura ta cărată.
«Ear pân' atunce, ĭazmă ce a născut Păcatul,
«Legată 'n înfrăţire cu Rĕul ne 'mpăcatul,
«In vĭaţă şi 'n mormîntu-ţĭ în vecĭ să nu guştĭ pace.
«Şi cugetul din tine s'audĭ că nu maĭ tace.
«Să nu privescĭ tu cerul şi omenirea 'n faţă!
«De foc să-ţĭ fie apa şi soarele de gheaţă!
«Să bată 'n tine bicĭul urgiilor turbate
«Pân' n'a maĭ fi pe tine loc unde a maĭ bate!
«Toţĭ şerpiĭ de pe lume să easă 'n a ta cale!
«Să 'ntîmpinĭ numaĭ ură, să nu simţĭ decât jale!

«Să chemĭ cumplita moarte şi ea l'a ta chemare
Să ridă, să te lase luptând cu-a ta mustrare,
Incât s'ajungĭ tu însuţĭ a te ferì de tine
Prin ultima ta crimă, uciderea de sine!
Blăstem! blăstem pe capu-ţĭ în lunga vecĭnicie!
A ta cenuşă peară în vint, şi neagră fie!»

V

PEDEAPSA

Trecut-aŭ jumătate de secul pe-astă lume.
Din codru nu remas'aŭ de cât hidosu-ĭ nume;
Pe unde-aŭ fost odată stejarul, bradul, plopul,
Desime urieşă ce-aŭ înfruntat potopul,
E numaĭ câmp de petre, gol, trist, secat de soare,
De care fug şi vulturĭ şi feare răpitoare.
Nicĭ scaĭul, nicĭ urzica pe sinul luĭ nu cresce,
In vecĭ dorita ploae, nicĭ roua nu-l stropesce,
Iar dac'un nor se sparge deasupră-ĭ câte-odată,
Cu lacrimĭ lungĭ de sânge e ploaea amestecată.
De câmpul cel de groază chĭar gândul se feresce;
Chĭar crivĕţul pe marginĭ din sboru-ĭ se opresce,
Atât este de mare pe locul de-anatemurĭ
Urgia ne'mpăcată cerescilor blăstemurĭ!

Şi îns'un om, in soare, om singur... cine-ar crede?
Pe-a dealuluĭ cărare un om acum se vede!
Bătrîn ca lumea, gàrbov, sub vîntul releĭ soarte,
El pare că de seculĭ aŭ fost uĭtat de moarte.
Pleşuv, pe a luĭ frunte pârlită, nesenină,
Trec norĭ de gândurĭ negri sub cariĭ ea se 'nclină,
Şi desele sbârcele pe ea sînt împletite
Precum o ţesătură de fire încâlcite.
Sprîncenele luĭ albe pe ochiĭ luĭ se pleacă,
Lăsând de-abĭa prin ele lumina ca să treacă.
Ear barba-ĭ lungă, aspră se tàrîe 'n cărare
Pe când el se tot urcă pe brâncĭ, fără 'ncetare.

De-o jumătate secul, sub gândul ce-l omoară,
El în genunchĭ se sue, şi în genunchĭ coboară
Pe culmea vîrfuită cu-o neagră buturugă,
Şi tot şoptesce 'n sine o mult duĭoasă rugă.
Sermanul! merge 'n vale de-şĭ umple gura plină
Cu apă din isvoare, vioae, cristalină,
Apoĭ se 'ntoarce earăşĭ la deal, pe culmea arsă
Şi 'ncet la rădăcina copaculuĭ o varsă,
O varsă toată, toată! făr' a lăsà din gură
Să lunece în peptu-ĭ măcar o picătură.
Dar vaĭ! trec nopţĭ, trec ḑile, trec anĭ şi cât muncesce,
Zadarnic! buturuga nu maĭ reînverḑesce!

VI

ÎERTAREA

Adḑí cerul e maĭ aspru! cad raze înfocate
Şi setea linge peatra isvoarelor secate!
O gură, numaĭ una de apă maĭ remâne...
  Bătrînul, neĭertatul, cu focul în plămâne
O soarbe 'n gură-ĭ, pleacă, se urcă ĭar din vale
Târîndu-se pe coate, pe brâncĭ în cruda-ĭ cale,
Şi ruptĭ îĭ sunt genunchiĭ, şi rupte-a sale coate.
Ş'abia se maĭ resuflă, şi cade, nu maĭ poate;
Căcĭ drumul se lungesce cu cât şi setea-ĭ cresce...
Dar eată că la mijloc de cale se opresce!

El vede o pàsĕrică pe jumătate moartă;
In palmă-ĭ o cuprinde, la gura luĭ o poartă
Şi cu o picătură prielnic o adapă
Făr' a 'nghiţi, sermanul, măcar un pic de apă!

Re'nvie păsĕrica încet din amorţire
Şi 'n cerurĭ se înalţă cu-o vie ciripire.

Minune!... eată cerul deschis se ilumină
De-o taĭnică-auroră feerică, divină,

Atât de strălucită cât însuşĭ mândrul soare
Se stinge ca steluţa l'a soareluĭ splendoare,
Ş'un glas pĕtruns de milă, duĭos de bunătate
Din cer grăesce: «Sânger! ĭertat eştĭ de păcate!
«Mult rĕŭ o faptă bună în cerurĭ cumpănesce;
«O biată păsĕrică de muncĭ te izbăvesce!»

Gruĭ-Sânger nalţă fruntea... El vede cu uĭmire
Pe faţa părintească o dulce 'nduĭoşire;
El vede-a luĭ victime cu îngerĭ adunate
In braţe-le deschise chemându-l ca pe-un frate;
Şi vede ca prin farmec pe trunchĭul fără vĭaţă
Crescând vlăstărĭ frumoase cu veselă verdeaţă,
Şi 'n vîrf o floare albă ce cade pe-a luĭ frunte
Ca semn de încetare a chinurilor crunte.
Ĭertatul ḑice: «Doamne! părinte!.. îndurare!..»
Şi cade şi se stinge cu-o lină suspinare.

Se spune că pe locul, unde-aŭ murit sermanul,
Un arbor mic, selbatic, resare pe tot anul
Avênd o păsĕrică în vîrf, cu glas de înger...
El poartă poame roşiĭ şi numele de *Sânger*.

Mircescĭ. 1875.

XIV

LEGENDA CIOCÂRLIEI

Lie, Lie
Ciocârlie
Sbori în soare
Cântătoare
Şi revină
Din lumină
Pre pământ
Cu dulce cânt!

Poporală

I

De când eraŭ ca earba anticiĭ codri deşĭ,
Şi micĭ ca muşunoae Carpaţiĭ urieşĭ,
Şi văile profunde şi latele vălcele
Ca pe o apă lină uşoare vălurele;
De când în lume lupiĭ eraŭ păstorĭ de oĭ,
Şi urşiĭ cu cimpoae mânaŭ ciredĭ de boĭ;

De când purtă 'n cosiţe Ileana Cosinzană
O floare cântătoare, o floare năsdrăvană,
N'aŭ fost copilă 'n vîaţă maî dulce, maî aleasă
Decât frumoasa Lia, fecîoară 'mpărătească!

Născută 'n faptul ḑileî cu faţa 'n Rĕsărit,
Luceferiî, vĕḑênd-o, maî viŭ aŭ strălucit
Ferice de a atinge cu-o rază argintie,
Cu ultima lor rază aşa minune vie.
Şi astfel, de lumina cerească dismîerdată,
Ea, resărind ca floare, aŭ înflorit ca fată;
Ş'acum e fala lumiî, a minţiî încântare,
A inimilor farmec, a ochilor mirare.
Tot omul care-o vede, răpit, uîmit simţesce
Că par' că se renasce, că inima luî cresce,
Că trece lin din earnă în dulce primăvară,
Că miî de paserî cântă în sinu-î şi pe-afară.

Ea are-o faţă albă de florí de lăcrimîoare,
Şi ochî cerescî, albastri ca floarea de cicoare,
Ş'un pĕr ce strălucesce pe fruntea sa bălae
Căḑênd, fuîor de aur, dealung până 'n călcae,
Incât pe câmpul verde când trece zimbitoare
Se pare c'o urmează prin aer fulgî de soare.
Ea poartă haîne scumpe, uşoare, descântate,
Din fire de painjen ţesute şi lucrate,

Prin care taĭnic saltă luciri de forme albe,
Comorĭ atrăgătoare ca 'n visurile dalbe,
Precum acele slabe văpăĭ tremurătoare
Prin frunze respândite de luna gànditoare.
Aprinşiĭ ochĭ aĭ nopţiĭ în gíuru-ĭ scànteează,
Formànd cununĭ de raze pe fruntea-ĭ ce visează.
Şi lunecă pe sinu-ĭ, raĭŭ alb de fericirĭ,
Voind ca să pătrundă prin iţele subţirĭ.
Seninul dulce-al ḑileĭ, ràvnind acea minune,
Din soarele-resare şi pàn' la soare-apune,
Se 'ntinde pe deasupră-ĭ cu bolta luĭ rotundă,
Voind să-ĭ fac'un templu în care s'o ascundă,
Şi-ĭ ḑice: «Insuşĭ cerul spre tine se înclină...
«Frumseţa-ĭ o coroană pe frunte de regină!»

II

Şi mers-aŭ vestea 'n lume, trecànd din gură 'n gură,
Că Lia fură ochiĭ şi minţile le fură;
Şi dus-o-aŭ pe aripĭ în locurĭ depărtate
Cucoarele 'n triunghĭurĭ prin aer înşirate,
Şi spus-aŭ vìntul ager, în vecĭ neodihnit,
Că nu-ĭ copilă alta maĭ dulce de ĭubit.

In grabă alergat-aŭ din toate-a lumiĭ zărĭ,
De peste munţĭ, din fundurĭ, de peste noue mărĭ,

Ceĭ maĭ vitejĭ şi mândri fecĭorĭ de împĕraţĭ,
Vrăjiţĭ de-a fi pe vĭaţă de Lia fărmecaţĭ.
Venit-aŭ Roşul, craĭul înaltelor lungĭ plaĭurĭ,
Şi Albul ce domnesce pe doue-ḑecĭ de raĭurĭ,
Şi Peneş împĕratul, arcaş cu ochiul ţinteş,
Ce are 'n tolbă fulgerĭ şi 'n grajd pe calul Vinteş:
Şi alţiĭ, mulţĭ ca frunza, mânaţĭ de-a lor ĭubire
Cu Lia drăgălaşă să cate împeţire.
Dar nicĭ îşĭ pleacă ochiĭ la eĭ frumoasa fată,
Cum nu se uĭtă crinul la earba cea uscată,
Ci vecĭnic ea privesce cu drag la mândrul soare
Şi, tot privind lumina din faţa-ĭ arḑĕtoare,
Cu lacrimĭ i se umple albastriĭ ochĭ frumoşĭ.
Eĭ plâng!.. de ce plâng însă luceferiĭ duĭoşĭ?
De mult privit în soare, saŭ de o jale-ascunsă,
De-o gingaşă dorinţă, de-o taină nepătrunsă?

Ah! taĭna eĭ n'o scie nicĭ Zina ce o ĭubesce,
N'o scie căpĕtâiul pe care odihnesce,
Nicĭ apa ce oglindă obrazu-ĭ la trezie,
Nicĭ cerul, nicĭ pămîntul!... dar umbra sa o scie!

Ades copila, pradă gândiriĭ ce-o răpesce,
Se scaldă în lumină, cu soarele grăesce,
Şi ḑice: «Tu al lumeĭ monarc strălucitor!
«O! splendidă comoară de vĭaţă şi amor!

«Tu, ochiŭ deschis in cerurĭ să vad'a mea simţire!
«Tu, singura-mĭ dorinţă, tu dulcele meŭ mire!
«Pleca-voiŭ, ah! pleca-voiŭ, luând urmele tale,
«Să te 'ntîlnesc ferice, să te culeg in cale,
«Să fiĭ al meŭ şi numaĭ al meŭ, o! mândre soare,
«Să nu maĭ plâng de moarte, cand tu săruţĭ o floare,
«Căcĭ te urésc atunce.. cu dragoste şi dor
«Şi simt că de-acea ură duĭoasa am să mor!»
Ea ḑice şi se vede de raze inundată.

Iar umbra eĭ suspină, in urmă-ĭ tupilată:
«Ah! draga mea stăpână! Ferească Domnul Sfîntul
«De-a-ţĭ ascultà îndemnul, de-a-ţĭ împlinì cuvîntul,
«Căcĭ vaĭ de-acel ce-apucă pe-a soareluĭ cărare!
«El intră 'n cale lungă ce capĕt nu maĭ are
«Şi unde începutul se leagă cu sfirşitul,
«Şi unde-şĭ perde mintea şi paşiĭ, rătăcitul.
«Ah! Lia, te gândesce că soarele-ĭ cu dar
«De vĭaţă şi de moarte, că-ĭ dulce şi amar!
«El dă junie lumeĭ, ĭubire, fericire,
«La plânte, cuĭburi, inimĭ, el dà însufleţire,
«Dar raza-ĭ ce învie e rază şi de foc
«Ce arde crinul fraged şi tristul siminoc,
«Şi rîurile soarbe, şi paserĭ săgetează
«Şi umbra o înghite când ḑiua e amează»

—«Ah! fie orï cum fie!» respunde 'n grabă Lia.
Durerea fie-mï partea saŭ fie-mï bucuria,
De-oïŭ sci că 'n a mea cale voïŭ face tot-deauna
Din şepte nopţï o noapte, din şepte ḑile una,
M'oïŭ duce mult departe c'un răpide avînt,
Departe unde cerul se lasă pe pămînt,
«Pe unde munţiï falnicí apar ca nourele,
Pe unde staŭ de vorbă în umbre florï cu stele.
M'oïŭ duce, duce, duce pân' mï-oïŭ găsì ursitul
«Ş'oïŭ sta gură la gură cu soarele ïubitul,
Căcí vreŭ să-ï privesc faţa ca să-mï alin durerea,
«Să sorb a luï cuvinte din buze-ï dulcï ca mierea!»
—«Amar de tine, Lie! o! Lie-amar de mine!
Dar fie! unde-ï merge, şi eŭ mĕ duc cu tine.»

III

In revĕrsatul ḑileï, când nasc a vïeţiï şoapte
Şi lin se desvelesce seninul cer din noapte,
Pe când lumina-ï sură, plăpândă, recoroasă
Şi somnul îşï destinde aripa somnoroasă,
Frumoasa Lia pleacă pe Graur, calu-ï şarg,
Ce ḑice că pămîntul nu e destul de larg,
Şi sboară fără spaţiŭ, luându-şï ïute sborul
Ca vîntul şi ca gândul, ca spaima şi ca dorul.
El fuge pe sub soare, el fuge pe sub lună
Şi pere într'un fulger cum pere vestea bună;

Şi trece pe sub nour, şi trece pe sub stea
Clipiş, cum se strecoară prin oamenï vestea rea!
Se duce calul Graur spre codriï de stejarï,
In care greŭ se luptă balauriï ceï marï
Cu pajurï năsdrăvane născute 'n ceea lume;
Prin locurï unde şerpiï briliïanturï fac din spume,
Şi zmeiï fac palaturï de-argint cu turnurï dese
Ca 'n ele să ascundă frumoase 'mpĕrătese.
El trece prin poene cu tufe aurite,
In care se alungă şopârle smălţuite
Şi blânde păserele ce cântă 'n cuïbul cald
Avênd rubine pliscurï şi ochiï de smarald.
Acolo vîntul seriï prin frunze-alene sboară
Lovind încet de umbră aripa luï uşoară,
Şi earba, chemând boarea din zorï ca s'o dismïerde
Se mişcă 'n vălurele precum o apă verde.
El trece peste rîurï ce curg necontenit
Ca ḑilele senine a celuï fericit,
Şi apa 'ndeamnă fata pe malurï să se culce,
In ea să se oglinde, s'o facă şi maï dulce.
Zadarnic! ea 'nainte, 'nainte mereŭ pasă
Ca omul cu grăbire mânat de dor de casă,
Şi de treï orï treï ḑile şi nopţï de treï orï treï
Ea lasă somnul dulce să peară 'n urma eï.
Şi ast-fel tot pe cale, cu ochiï ţintă 'n soare,
Cu coamele-ï lucïoase în vînt fâlfăitoare

Ea pare şi dispare, răpită de cal-Graur,
Precum un vis ferice într'un vîrtej de aur.
Dar după multă trudă şi mult amar de cale
Odată cu amurgul ajunge într'o vale,
O vale inverḑită ce se unesce 'n zare
Cu-albastra, sgomotoasa, clocotitoarea mare.
Acolo calul Graur îşĭ încetează sborul
Ne maĭ avênd pămînturĭ să bată cu picĭorul,
Ĭar Lia se coboară cu grabă de pe cal
Şi merge de se pune pe-al măriĭ verde mal,
Privind cu dor la raĭul din fundul depărtat
Pe care se ridică al soareluĭ palat.

—«Pe unde-ţĭ merge gândul, stăpâna mea ĭubită?
O 'ntreabă glasul umbreĭ de cale obosită.
—«Ah! dragă sorioară! duĭoasa Lia ḑice.
«Zărescĭ în depărtare cea insulă ferice
«Plutind sub cer albastru pe-a măriĭ albăstrime?
«Veḑi tu colo, în zare, colo pe-o înălţime
«Acel palat de aur, cel cuĭb de străluciri
«Cu poarta de rubinurĭ şi stîlpiĭ de safirĭ?
«Acolo 'mpĕrăţesce frumos ursitul meŭ,
«Acolo-mĭ sboară gândul, acolo eŭ mĕ vreŭ!
«Dar cum să fac, vaĭ mie!.. ah! calul meŭ nu poate
«Să calce şi pămîntul, şi mările să 'noate!»

—«Stăpână! dice Graur, ce nu pot eŭ pe lume
O poate al meŭ frate născut pe-a mării spume
Cum dice, cum nechează...
Din marea cea profundă
O volvură se 'nalță, și ese-un cal in undă,
Cu erburĭ și mărgeanurĭ avênd coama 'mpletită,
Și solzĭ de-argint pe spate, și palmă sub copită.
Zărindu-l Lia, vesel de cale se gătesce,
Dar când e ca să plece și când se despărțesce
De Graur, ea-l sărută, pe coardă-l maĭ desmeardă,
Și-l cheamă drag pe nume și plânge c'a să-l peardă.
Apoĭ se 'ntoarce ĭute la mal, și ĭute sare
Pe noul cal ce-o poartă ușor pe-a luĭ spinare.
Și umbra eĭ remâne pe mal instrăinată,
Și Graur se afundă în zarea nourată.

IV

Prin valurĭ spumegoase ce 'n gĭuru-ĭ se alină
Cântând o melodie simfonică, marină,
Ajunge Lia grabnic la insula dorită,
A căreĭ earbă vie cu raze-ĭ altoită.
Copila 'n haĭne mândre de fiŭ împĕrătesc
S'afundă în lumină, dar chipu-ĭ ingeresc,
Dar mersu-ĭ plin de farmec, cu pas legănător,
O spun maĭ mult că-ĭ fată decât că e fecĭor.

Ea intră în palatul acel de feerie
Cu inima 'n bătae de dulce bucurie,
Dorind ca să 'ntâlnească, temênd de-a întâlnì
Pe-acel care aŭ vrăjit-o aicea de-a venì,
Şi eată că zăresce a luĭ bătrînă mamă
Cu genele căḑute pe ochĭ ca o naframă!

De când nu erà încă pămîntul care este,
De când tot ce e 'n lume erà numaĭ poveste
Şi raza de lumină şi razele căldureĭ
Eraŭ comorĭ ascunse în haosul natureĭ,
A splendiduluĭ soare ferice născătoare
Trăesce 'n luminoasă şi magică splendoare,
Dar tristă şi orbită de vecĭnica-ĭ lucire
Acum ea nu maĭ poate pe soare să-l admire,
Şi-ĭ este scris de soartă atuncĭ numaĭ să vadă,
Când fiul eĭ în cursă ar fi expus să cadă.

Sermana 'ncet aude sunând pasurĭ străine,
Tresare şi întreabă: «Ce om, ce feară, cine
«Aŭ îndrăznit să vie aice, şĭ-a pătrunde
«In locurĭ necălcate de pas de om; pe unde
«Nicĭ paserea măeastră a trece nu 'ndrăznesce,
«Nicĭ doru 'n rătăcire perdut, nu se opresce?»
Copila tremurândă s'apropie şi ḑice:
«Sînt om cu gândurĭ blânde venit din lume-aice.»

«De eştĭ fecĭor, replică bătrîna îngrijită,
«Să-ţĭ fie calea floare şi urma înflorită,
«Şi 'n viaţă să aĭ parte de soacră ĭubitoare
«Şi de nevastă dulce, frumoasă, zimbitoare;
«Ear dacă eştĭ tu fată, precum te-arată glasul,
«Pe urma ta uşoară întoarce-ţĭ ĭute pasul
«Şi peĭ din aste locurĭ ne-atinse şi curate,
«Domnite de-al meŭ soare, copil fără păcate!»

. . . .

Copila spăĭmântată cu dorul eĭ se ceartă,
Ar vrea, ar vrea să fugă dar inima n'o eartă;
Când eată că s'aude în lunga depărtare
De caĭ venind spre casă voĭoasa nechezare,
Şi eată că palatul se umple de odată
Cu ḑilnica lumină din lume adunată;
Căcĭ soarele apune lăsând de alung pe cerurĭ
Clipirile de stele ş'a umbrelor misterurĭ.
El vine şi apare atât de luminos
Că 'ntunecă vederea cu chipul seŭ frumos.
—«Bine-aĭ venit copile, de mult înstrăinat!»
Îĭ ḑice blânda mamă c'un dulce sărutat.
«Te bucură de oaspe venit de pre pămint,
«Un oaspe blând la suflet şi gingaş la cuvînt.»

In gĭuru-ĭ mândrul soare se uĭtă cu mirare...
El vede şi nu crede, iĭ pare că iĭ pare

Şi simte-un neastimpĕr în inima-ĭ vergină
Sub galişa ochire a feteĭ ce suspină.
Apoĭ, luând de mână pe Lia tremurândă:
«Orĭ cine-aĭ fi, el ḑice, ființă, tu, plăpândă!
«Durerea omenească în vecĭ să nu te-ajungă,
«Şi fie-ţĭ scurt necazul şi fericirea lungă!
«Pe florĭ de primăvară obrazu-ţĭ să se culce,
«Şi fie-ţĭ dulce vĭaţa şi moartea fie-ţĭ dulce!»
Copila îl ascultă perdută în estaz,
Cu zimbetul pe buze, cu lacrimĭ pe obraz.
Şi ḑice: «Mândre soare! lăsat-am scumpa ţară
«Şi casa părintească în timp de primăvară
«Cu dor să vin la tine, de-aproape să te-admir;
«Şi 'n calea mea grăit-am cu florĭ de trandafir,
«Cu rîurĭ şi cu nourĭ, cu fluturĭ şi cu stele;
«Grăit-am şi cu vulturĭ, cu şoĭmĭ, cu rondunele,
«Cu tot ce puteà 'n lume de tine să-mĭ grăească,
«Ş'acum îţĭ ḑic eŭ ţie în limba omenească:
«Minune mult ĭubită! Lumină de lumine!
«Ah! inima mĕ poartă să staŭ în vecĭ cu tine!»

Şi soarele şi Lia, păreche de ĭubire,
In ochĭ aprinşĭ de dorurĭ înneac'a lor privire,
Zimbind unul la altul cu 'nduĭoşire multă.
Ear mama ce nu-ĭ vede, dar care îĭ ascultă,

Grăind cu mintea, ḑice: «Să fiŭ oare 'nşelată?
«Acest străin să fie oare fecĭor saŭ fată?
«El are glasul dulce, prea dulce, prea duĭos
«De când a dat cu ochiĭ de fiul meŭ frumos!»
Apoĭ maĭ stând pe gândurĭ, adaoge 'n tristeţă:
«Ah! unde-mĭ e vederea din dalba tinereţă!..
«Amar de cine are pe ochĭ un negru nor
«Când inima presimte!.. E fată saŭ fecĭor?..
«La noapte voiŭ aşterne în patu-ĭ albe florĭ;
«De-a fi bărbat, sub dînsul perì-vor până 'n zorĭ;
«Ear de-a fi fată, ele, de sinul eĭ lipite,
«In faptul dimineţeĭ vor fi maĭ înflorite.»
Bătrîna 'n neastîmpĕr se duce şovăind
Condusă de-a eĭ cârjă prin noapte pipăind.

Atuncĭ voĭosul soare, simţind o nouă vĭaţă,
O ĭea pe Lia 'n braţe şi o sărută 'n faţă
Şi-ĭ ḑice cu 'nfocare: «Ĭubita mea mireasă
«In lumea pămînteană aĭ fost împărăteasă,
«De-acum, tot împreună gustând cerescul bine,
«Eŭ luminà-voĭŭ cerul şi tu, dragă, pe mine.»
Copila varsă lacrimĭ; uĭmită ea simţesce
Că inima-ĭ ferice în sinu-ĭ se topesce
Ca ḑiua cea de vară când razele se scurg
Topindu-se în umbra adâncă din amurg.
Şi ast-fel drăgălaşiĭ de-a lor ĭubirĭ aŭ parte...
Ear când le spune noaptea că-ĭ timp a se desparte,

Ca noaptea cea de vară ce repede dispare
Topindu-se 'n lumina luĭ Soarele-rĕsare,
Nicĭ unul n'are gândul să facă inceputul,
Să rupă lanţul taĭnic ce-ĭ leagă cu sărutul!

V

A doua ḑi, pe timpul minunilor visate,
Când faptul dimineţiĭ la uşa nopţiĭ bate,
Bătrîna mamă, trează de grija ce-o domină,
Simţesce că e 'n lume o stranie lumină.
Ea merge cu grăbire la patul unde crede
C'aŭ trebuit să doarmă străinul... şi ea vede
(Căcĭ dragostea de mamă o face-acum să vadă),
Ea vede 'n aşternutu-ĭ florĭ viĭ ca 'ntr'o livadă.
«Ah! ḑice cu durere; nicĭ una nu ĭ uscată!
«Nicĭ una vestejită! Străinul oaspe-ĭ fată!»
Apoĭ, în tulburarea-ĭ de crudă presimţire,
Inalţă ochiĭ 'n cerurĭ şi vede cu-oţerire...
Ce vede?
Pe zenitul adînc, înflăcărat,
Măreţul soare plană! şi caru-ĭ înhamat
Cu noue caĭ de raze ce 'n spaţiŭ l'aŭ răpit,
Cutrieră cerescul întins nemărginit.
Sbor caiĭ lăsând rîurĭ de foc în urma lor
Şi frîele scăpate de-alung în aer sbor;

Ear soarele ferice, dând lumilor uïtare,
Cu Lia legănată pe sinul luï apare,
Şi lumile cuprinse de flăcărï ardĕtoare
Privesc în îngrozire alt soare lângă soare...
«Blăstem!» strigă bĕtrîna, «blĕstem pe capul tĕŭ,
«Tu care-mï răpescï víeaţa, răpind pe fiul meŭ!»
Şi mama cade moartă!

Ea cade! dar urgia,
Dar cruntul blăstem sboară, se sue pân' la Lia.
Ş'a soareluï mireasă lovită, fulgerată,
Din cerurï cade 'n mare lucind ca o săgeată.

. . . .

Ah! mare ï-a fost visul şi scurtă fericirea!
Íubirea ï-aŭ dat moartea, şi moartea nemurirea!
Ear sufletu-ï ferice luat-aŭ forma vie
De-o mică drăgălaşă, duïoasă Cíocârlie
Ce vecïnic către soare se 'nalţă 'n adorare
Chemându-l, primăvara, cu dulcea eï cântare!

1875, Maiŭ.

XV

VLAD ȚEPEȘ ȘI STEJARUL

Târgoviștea e 'n larmă în ḑi de Pascĭ cu soare!
Vlad Țepeș încruntatul ĭ-aŭ pus o cingătoare,
O cingătoare largă de oamenĭ înțepațĭ,
Bătrînĭ cu barbe albe, călugărĭ, junĭ bărbațĭ,
Smuncițĭ de la ospețe, din horĭ, din veselie,
Ș'acum umplând văzduhul de-o vastă agonie!

Privindu-ĭ, mândrul soare în norĭ de sânge-apune!
Ear Țepeș, nu departe, sub un stejar se pune
Pe-o culme, se întinde la umbră. și admiră
In ḑiua de 'nviere orașul cum expiră,

Și cum, gemênd sermaniĭ în chin și 'n foc de sete,
Apar pe zarea roșă în negre siluete.

Și rîde, cumplit rîde calăul ne'mpăcat!

Superb, strămoș de codri, cu frunze 'ncoronat,
Stejarul, remas singur pe câmpul de năgară,
Se pare o fantasmă din lumea legendară,
O moaște uriașă din codrul dărămat!
In secolul ce trece perdut, înstrăinat,
Uĭtat de coasa morțiĭ pe țĕrmul scurteĭ vĭețĭ,
El are maĭestatea aŭgusteĭ bătrînețĭ.
Un cârd de vulturĭ agerĭ în frunza luĭ s'ascund.
Furtunele cumplite în ea se perd afund,
Și aprigul cutremur de munțĭ resturnător
Îĭ pare-un fior moale ce-l zgudue ușor.
Cu cât se 'ntinde noaptea în gĭuru-ĭ, el lucesce;
Cu cât în gĭuru-ĭ cresce pustiul, și el cresce.
Picĭoarele-ĭ sînt prinse în țerna mormîntală,
Dar fruntea-ĭ luminată de raza imortală.
Păstorul de la munte și omul de ogor
Se 'nchină luĭ și 'n față-ĭ grăesc încetișor,
Căcĭ umbra luĭ cuprinde treĭ seculĭ de misterurĭ,
Căcĭ trunchĭu-ĭ o coloană dintre pămînt și cerurĭ,
Căcĭ prin frunzișu-ĭ verde un vuet lung resună
Ce pare că șoptesce de gloria străbună.
Vlad Țepeș îl privesce și dice cu gând rĕŭ:
«Ce de maĭ țepĭ aș face, stejar, din codrul teŭ!»

Atuncĭ, ca nicĭ odată, gigantul s'aŭ uĭmit!
De-un lung fior în freamĕt frunzişul a vuit,
Ş'un glas de altă lume adînc pătrundĕtor
A dis:
«O tu, Vlad Ţepeş! hain cutezător!
«Treĭ seculĭ sunt, treĭ seculĭ de când voĭosul soare
«Revarsă peste mine cereasca luĭ splendoare!
«Treĭ seculĭ am dat umbră şi dulce adăpost
«La lumea care este, la lumea care-a fost,
«La oamenĭ şi la feare!... dar om aşa cumplit,
«Dar fearâ-aşa ca tine eŭ încă n'am umbrit!
«Tu aĭ în loc de suflet o ĭazmă neagră, care
«Pe cruntul Satan însuşĭ l-ar pune în mirare,
«Ear gândul tĕŭ nu vede a tale fapte rele,
«Cum nu se vede noaptea orbită, fără stele!

«Şi însă eştĭ puternic, eştĭ Domn, păstor de turmă!
«Ar fi să înflorească pămîntul pe-a ta urmă;
«Dar nu! când te-arăţĭ lumiĭ, în sin copilul plânge;
«Când rîdĭ, a tale gingenĭ se vĕd roşind de sânge;
«Ş'orĭ unde îţĭ ducĭ paşiĭ, o buhă cu-al eĭ sbor
«Punêndu-se drept soare, te 'ntunecă de-un nor!
«O! timp, al meŭ tovarĕş, o! timp neodihnit,
Secerător de oamenĭ! sub mine aĭ privit
«Pe Domnul Negru-vodă cu stemă 'ncoronat
«Când în această ţeară el a descălecat,

«Om verde, Român neaoș, măsurător de lume,
«Ce vrea pe-a eĭ măsură ca să-șĭ croească' un nume!
«Aĭ maĭ privit aice pe Mircea cel bătrîn
«Sub un nămol de laurĭ culcat pe-un pat de fîn,
«Dormind cu fața blândă și 'n vis încă vĕḑĕnd
«Pe Baĭazed în fugă prin Dunăre trecând.
«Atuncĭ din al meŭ codru ĭubit și respectat
«Mult lemn de ghĭoage, arce, voĭnicilor am dat,
«Căcĭ pe atuncĭ, când țeara suna de crunte larme,
«Stejarul cu voĭnicul erà frate de arme.
«Ear codriĭ, cetățĭ unde mânațĭ de a lor soarte,
«Româniĭ găsĭaŭ vĭeață, dușmaniĭ găsĭaŭ moarte!
«Ș'acum eŭ, martur falnic de-atâtea fapte marĭ,
«Eŭ care port în ghindă-mĭ un codru de stejarĭ,
«Eŭ care port pe umerĭ trecutul luminat,
«Eŭ să mĕ vĕd acuma de-un verme-amenințat!..
«In lăturĭ fiară cruntă cu negru cer-de-gură;
«Tu spurcĭ umbra mea sacră cu-a ta hidoasă ură!
«In lăturĭ, Țepelușe!.. un arbor viŭ ca mine
«Nu cresce gigant falnic pentr'un pitic ca tine!»

Vlad Țepeș se încruntă! în oarba luĭ turbare
Tresare, se repede, lovesce 'n trunchĭul tare,
Dar, umilit, el cade și scapă gĭos pumnarul...
Cu-o frunză veștejită l-aŭ pălmuit stejarul!

Mircescĭ, 1874.

XVI

LEGENDA LĂCRIMIOAREĬ

I

În raĭŭ nicĭ o minune plăcută nu lipsĭà,
Văzduhul lin, recoare, a crinĭ amirosĭà,

Căcĭ albele potire în vecĭ tot înflorite
Scoteaŭ din a lor sinurĭ arome nesfîrşite.

Lumina erà moale şi 'ndemnătoare şopţiĭ.
Nicĭ noaptea urmà ḑileĭ, nicĭ ḑiua urmà nopţiĭ.

Prin arborĭ cântaŭ paserĭ, prin aer sburaŭ îngerĭ,
Şi nu găsĭaŭ resunet în el a lumiĭ plângerĭ;

Căcĭ scris erà pe cerurĭ, pe frunze şi pe unde:
«Nicĭ umbră de durere aice nu pătrunde.»

Pe malurĭ verḑĭ, frumoase, de riurĭ limpeḑite
Staŭ sufletele blânde, ĭubinde, fericite,

Gustând în linişţire cerească veselie
Ce 'n fie-care clipă cuprinde-o vecĭnicie.

Dulce-adăpost de pace, grădină 'ncântătoare...
Aveà orĭ-ce minune, dar îĭ lipsĭà o floare.

II

Şi eată că sosesce un oaspe de pe lume,
Un suflet alb şi tinĕr pe-un nor de dulcĭ parfume;

Ear sufletele toate îĭ es luĭ înainte,
Primindu-l cu zimbire, cu gingaşe cuvinte,

Şi-ĭ ḑic: «In raĭul nostru bine-aĭ sosit, copile!
«Curînd plecaşĭ din vĭaţă! Nu plângĭ a tale ḑile?»

—«Nu, căcĭ am dat o clipă de vĭeaţă trecătoare
«Pe alta maĭ ferice şi 'n vecĭ neperitoare.»

—«Şi nu-ţĭ e dor acuma de lumea pămîntească?»
—«Nu, căcĭ maĭ mult îmĭ place întinderea cerească.»

—«Cum? Nu laşĭ nicĭ o jale pe urma ta duĭoasă?»
—«Ah! las o mamă scumpă, o mamă drăgăstoasă,
«Şi vecĭnic după dînsa voiŭ plânge cu durere!»

Ḑicând, copilul plânge lipsit de mângăere,
Şi lacrimile-ĭ calde se schimbă 'n Lăcrimĭoare,

De-atuncĭ nu maĭ e lipsă în raiŭ de nicĭ o floare!

XVII

CUZA VODĂ

3/15 MAIŬ 1873

Vĕḑutu-te-am in pace suind scara mărireĭ
Şi 'n pace luànd calea aŭgustă-a nemurireĭ,
O! scump amic, Domn mare, o! nume cu splendoare
Sădit pe miriade de libere ogoare!

O clipă apărut-aĭ in plaĭul vecĭniciei
Şi vecĭnice marí fapte lăsat-aí Românieĭ,
Nălţànd din părăsire antica-ĭ demnitate
Prin magica *Unire* şi sacra *Libertate*.

Ca norul plin de mană ce trece și revarsă
O ploae roditoare pe brazda care-ĭ arsă,
Și, stând apoĭ de-o parte, în urma luĭ privesce
Cum brazda se deschide și câmpul înfloresce,

Așa și tu din cerurĭ aĭ dulcea mângăere
Să vedĭ a țeriĭ tale frumoasă re'nviere,
Tu ce-aĭ stêrpit cu sceptrul, unealtă de rodire,
Din suflete și câmpurĭ sedința de șerbire,

Acum te odihnesce gustând eterna pace
In taĭna maĭestoasă a morțiĭ care tace,
Lăsând o lume 'ntreagă la Tine să gândească
Ș'a ta legendă, *Cuza!* cu falã s'o rostească...

Sînt nume destinate, ca numele tĕŭ mare,
Să stee neclintite pe-a timpuluĭ hotare
Și vecĭnic să răspândă o falnică lumină
Pe seculiĭ ce 'n umbră, trecând, li se închină

Ruginoasa.

XVIII

CÂNTICUL GINTEI LATINE

Latina gintă e regină
Intr'ale lumeĭ ginte marí;
Ea poartă 'n frunte-o stea divină
Lucind prin timpiĭ seculariĭ.
Menirea eĭ tot înainte
Măreţ indreaptă paşiĭ seĭ.
Ea merge 'n capul altor ginte
Vĕrsând lumină 'n urma eĭ.

Latina gintă e vergină
Cu farmec dulce, răpitor;

Străinu 'n cale-ĭ se înclină
Şi pe genunchĭ cade cu dor.
Frumoasă, vie, zimbitoare,
Sub cer senin, în aer cald,
Ea se mirează 'n splendid soare,
Se scaldă 'n mare de smarald.

Latina gintă are parte
De-ale pămîntuluĭ comorĭ
Şi mult voĭos ea le împarte
Cu cele-lalte a eĭ surorĭ,
Dar e teribilă 'n mânie
Când braţul eĭ liberator
Loveşte în cruda tiranie
Şi luptă pentru-al sĕŭ onor.

In ḑiua cea de judecată
Când, faţă 'n cer cu Domnul sfînt,
Latina gintă-a fi întrebată
Ce aŭ făcut pe-acest pămînt?
Ea va respunde sus şi tare:
«O! Doamne 'n lume cât am stat
«In ochiĭ seĭ plinĭ de-admirare
«Pe tine te-am representat!»

Mircescĭ.

XIX

RĂPIREA BUCOVINEÏ

I

Ceahleŭ! bătrîn gigante al munților Carpațĭ!
Privesce peste noriĭ în juru-țĭ adunațĭ
Ce sgomot, ce contraste pe laturile tale:
De-oparte veselie, de alta lungă jale!

Austria, imperiŭ al căruĭ vultur mare
Rotundul glob și sceptrul iĭ ține strînșĭ 'n ghĭare;
Austria ce vede foind l'a eĭ picĭoare
Un roiŭ în neastîmpĕr de marĭ și micĭ popoare,
Și poartă cu mándrie coroana cesarină
La care-însușĭ Carpațiĭ și Dunărea se 'nchină;
Austria ferice adĭ e în serbătoare!

Armatele-ĭ deprinse a fi învingătoare
Desfăşură largĭ steagurĭ de falnică paradă
Sub cerul Bucovineĭ ce geme, tristă pradă...
Soldaţiĭ 'n uniforme ferite de-orĭ ce pete
Se 'nşiră ca un codru de puscĭ, de baĭonete,
Atât de îngrijite cât par, lucind la soare,
Un arsenal simetric de arme-încă fecĭoare.
Vitejiĭ poartă 'n frunte crengĭ verḑĭ ce se îndoae
Ca laurĭ blânḑĭ de pace în lipsă de resboae.
Eĭ staŭ în liniĭ drepte şi armele presentă
La şefĭ muĭaţĭ în aur, înfăşuraţĭ în lentă
Şi gârboviţĭ sub sarcinĭ de fapte glorioase.

Aproape sburdă 'n sgomot scadroane numeroase
De bravĭ Husarĭ, Centaurĭ, iuţĭ-fugătorĭ, mult sprintenĭ,
Cu aripĭ la copite şi la picĭoare pintenĭ.
Sleiţĭ pe caĭ de frunte şi stând în rangurĭ drept,
Eĭ par în nerăbdare să iee lumea 'n pept.

Maghĭarul resucesce musteaţa-ĭ cătrănită,
Ĭar calu-ĭ muşcă frîul sub buza luĭ strunită,
Avênd unul cu altul o taĭnică rudire
Prin dorul ce frămîntă sĕlbatica lor fire.
Privindu-ĭ, staĭ pe gândurĭ şi 'ntrebĭ de 'nobilează
Calul pe om, saŭ omul pe cal îl completează.

La dreapta se ved tunurĭ în rînd lucind de-oparte,
Deprinse-a svârlì moartea în duşmanĭ de departe.
Aspectul lor e crâncen, grav, amenințător,
Căcĭ moartea locuesce ascunsă 'n sinul lor;
Iar gura-le e gata din pept s'arunce 'n vînt
O salvă triumfală saŭ salvă de mormînt.

Şi 'n laturĭ şi'mprejurul putemiceĭ armate
Se 'ndeas' o gloată oarbă de tipurĭ variate:
Nemțĭ, Leşĭ, Rusnaci şi Ungurĭ, babelică mulțime
Pătată, 'năduşită de neagra Evreime.
Toțĭ pleacă a lor frunte pe când în catedrală
Se 'nalță Te-Deumul la sfera ideală.
Toți sînt în aşteptare...
De-odat' un freamet sboară
De-alungul prin oştime şi 'n gloată se străcoară.
Un semn! Comanda trece prin rangurile dese,
Tamburele resună şi muzicile alese
Intoană marĭ fanfare ce se unesc în sunet
Cu-a clopotelor svonurĭ, cu-a tunurilor tunet.

Electrică scântee pătrunde lumea toată.
Un glas de miĭ de glasurĭ, un ura lung de gloată
Esprimă 'n limbĭ diverse naive 'ntusiasmurĭ...
Delirul Evreimeĭ ajunge până la spasmurĭ!

Dar ce serbează ast-fel Austria cu falǎ?
Serbeaz'al unuĭ eroŭ vr'o faptă imortală,
Saŭ ḑiua unuĭ Cesar, saŭ noue, marĭ victorii
Ce-aŭ coronat armata cu marĭ şi noue gloriĭ?

II

Ceahleule, vecine cu-a ceruluĭ minunĭ,
Vechiŭ martur de-ale lumeĭ clipescĭ deşertăcĭunĭ!
Respunde din nălţime: De ce astă serbare
Deşteaptă în Suceava o lungă văetare,
Un plîns de-amărăcĭune, un gemĕt de morminte,
Un noŭ fior de moarte prin moartele-oseminte?
A clopotelor tonurĭ metalice, pompoase,
De ce trezesc în Putna resunete duĭoase?
De ce tresar stejariĭ c'un freamĕt de oştire?
De ce Românul simte o cruntă oţerire?
De ce măreaţa umbr'a luĭ Stefan, sus pe munte,
Cu gĭulgiul seŭ de secolĭ s'acopere pe frunte?

«Austria serbează cu vîlfă maiestoasă
«A tristeĭ Bucovine răpire dureroasă
«Prin frauda infamă ş'a Turculuĭ vînḑare!..
«E jubileŭ de moarte, căcĭ preţul de trădare
«S'aŭ numĕrat pe racla luĭ Ghica Domn, ucis!..
«Şi astă-ḑí pe-acea crimă un secol s'aŭ închis.»

Inchis?... Noi il deschidem!... și adevĕrul sfînt
Chemat, la glasul țeriĭ se 'nalță din mormînt.
Fantasmă sîngerândă, la lume el apare
Se spue a luĭ Ghica română protestare
In ḑiua mult nefastă când tristă umilită,
Moldova de a eĭ soră fu silnic deslipită;
Să spue făr-de-legea aceluĭ laș Vizir,
Unealtă de peire a Domnuluĭ martir,
Ce 'n setea luĭ de aur jertfit-aŭ lăcomieĭ
O sculă din coroana antică-a Românieĭ!

Victimă neferice inaltelor trădărĭ,
Aḑĭ este începutul a taleĭ resbunărĭ,
O! Ghica, nume sacru ce astă-ḑĭ reaparĭ
Ca vecĭnică sentență a gâḑilor barbarĭ!

Privesce-o! mare umbră, din boltele senine,
In astă ḑi de doliŭ când miĭ de limbĭ străine,
Creștinĭ legațĭ cu Iuda in stranie unire,
Serbează a Bucovineĭ modernă restignire;
Privesce: Noĭ cu jale, supușĭ acum tăcereĭ,
Venim ca să-țĭ aducem ofrandele durereĭ,
Venim să vĕrsăm lacrimĭ ce inima le plânge
Pe locul unde curs-aŭ, o! Doamne, al tĕŭ sânge!

III

Istoria înscrie tot ce-aŭ vedut și vede.
Ea dice: Românie, în cerurĭ te încrede,
Căcĭ lacrimele calde de-un neam întreg vĕrsate
Rodesc jos Dreptul sacru și sus nalta Dreptate.
Decĭ, umbră maĭestoasă, te 'ntoarce spre hotare
Ș'acum, după un secol trecut, di cu glas tare:

Tu, scumpă Bucovină, odraslă românească!
Tu, cuĭbul vitejieĭ, tu, fală strămoșească!
Respunde'n fața lumeĭ cu-a ta desprețuire
Acelor ce aclamă a ta nenorocire.
Evreiĭ te insultă l'a soareluĭ lumină
Ca pe un șoĭm ce-l roade o lacomă vermină
Eĭ rîd de tine astă-dĭ credênd c'a lor grămadă
De-acum pe vecĭnicie te face a lor pradă;
Dar nu te pot ajunge insultele profane
Când eștĭ vlăstarea, fiĭca cohortelor romane;
Când, falnic rezemată pe vechile mormînturĭ,
Păstrezĭ în al teŭ suflet anticele avînturĭ;
Când fie-care arbor din codri-țĭ fiorоșĭ
Cuprinde o legendă din timpiĭ glorioșĭ:
Când fie-care stâncă, și plaiŭ, și riŭ, și nume
«Atestă că nu piere romana gintă 'n lume!

Prin aer câte odată se văd trecând în sbor
Lungĭ cârdurĭ de corbĭ negri cu svon croncănitor.
Flămânḑĭ, eĭ cad pe câmpurĭ, se cred stăpânĭ pe ţeară,
Dar e destul să vadă un uliu ca să peară.
Pe ceriurile-albastre adese-orĭ s'adună
Troene 'ntunecoase de negri norĭ ce tună.
Se pare c'aŭ să verse potopul pe pămînt,
Dar ca să-ĭ risipească ce trebue?... un vînt!

Veni-va ḑiua sfîntă când vîntul mîntuireĭ
Va duce corbĭ şi nourĭ pe calea pribegireĭ,
Şi cerul ţeriĭ noastre ĭar fi-va nepătat
Şi limpede ca ochiul de lacrimă spălat.
Iar pân'atuncĭ, o! Doamne, dacă-ĭ permis să ridă
De codrul vechiŭ şi sacru prădalnica omidă,
Hulească Evreimea fanatică, duşmană,
Uĭtând Ierusalimul, uĭtând spada romană!
Şi marele imperiŭ aclame cu trufie
Un act care atristă pe 'ntreaga Românie!
Ordone umilirea simţireĭ creştinescĭ
Ca să complacă ureĭ şi turbeĭ Evreescĭ,
Şi facă să resune văzduhul de fanfare,
De clopote, de tunurĭ, de crâncena serbare.

Zadarnic! acel sgomot cât de puternic fie
Nu 'mpedecă pe bronzu-ĭ istoria să 'nscrie,
Pe lâng'a lumeĭ fapte infame, saŭ sublime,
O fraudă, o crimă şi douĕ marĭ victime!

XX

HODJA MURAD PAŞA

VIZIRUL SULTANULUĬ AHMED. 1604.

Hodja Murad, Vizirul Sultanuluĭ Ahmet,
Aveà treĭ fiĭ resboĭnicĭ vestiţĭ: Ghĭun, Ild, Djennet,
Treĭ şoĭmĭ, treĭ leĭ, treĭ fulgerĭ, treĭ florĭ din toamna vĭeţiĭ,
Iubirea, mângăerea şi fala bătrîneţiĭ.
Când îĭ privĭà în pace la umbră adormiţĭ,
Curgeaŭ duioase lacrimĭ din ochiĭ luĭ ţintiţĭ
Şi 'n inima-ĭ de tată, plăpàndă, simţitoare,
Ca 'n raĭul luĭ Mohamed erà dulce recoare;

Ear când, vitejĭ, in focurĭ se aruncaŭ tustreĭ,
Işĭ netezîa el barba dicând: Eĭ sint aĭ meĭ!

Mult ţimp Murad în lupte tocindu-şĭ îataganul,
Mărise, apĕrase intreg Aliotmanul,
Şi 'n Asia supusă clădind movilĭ de morţĭ,
Luase titlul falnic de *Spada 'Naltcĭ Porţĭ.*
Poporul însă, prada urgieĭ, ce-l vĕduse
Săpând gropĭ largĭ şi dese pe care le umpluse
Cu sute, miĭ cadavre, toate-aşezate 'n snopĭ,
Maĭ drept îl poreclise: *Crunt săpător de gropí...*

Intr'unul din acele resboae sângeroase
In care moartea oarbă cosea cu miĭ de coase,
Pe locul ce se 'ntinde în jur de Dîarbekir,
Alăturea cu-o groapă şedeà asprul Vizir.
In faţă Eniceriĭ, mult crâncenă potae,
Păzîaŭ o tristă gloată de robĭ prinşĭ in bătae,
Meniţĭ să umple groapa cu trupurile lor
Sub apriga privire luĭ Hodja 'nvingător.

Opt-decĭ de anĭ pe umerĭ şi splendida-ĭ armură
Plecaŭ sub grea povară măreaţa luĭ statură,
Dar ochiĭ seĭ in flacărĭ luceaŭ şi alergaŭ
La fiiĭ luĭ ce 'n zare pe duşmanĭ alungaŭ,

Și răpide din zare veniau să s'odihnească
Pe trista hecatombă din groapa vizirească.
Calâiĭ, roșí de sânge, la semnu-i se 'ndemnaŭ,
Pe robiĭ toți de-a rîndul iĭ descăpățînau
Și trupurile calde ce îmbetau omorul
Cădeau în groapa largă impinse cu piciorul;
Iar Hodja, fără milă la strigat de aman,
Rostĭa cu glas fanatic verseturĭ din Coran...

Eat' un Spahiú călare ce trece 'n răpegíune
C'un prunc culcat pe brațe-ĭ, frumos ca o minune!
Vizirul îl zăresce și 'ntreabă pe Spahiŭ:
«Unde-aĭ găsit, Hassane, odorul acest viŭ?»
Hassan plecat depune pe càmpul ud de sânge
Copilul, rod in floare, ce tremură și plânge,
Se 'nchină și respunde: «Gasitu-l-am sub cort,
«Lipit de al seŭ tată creștin, in luptă mort.»
Vizirul se încruntă; el strigă: «A! muĭere!
«De șerpĭ plinĭ de otravă aĭ milă și durere?
«Ucide-l...

— «Eu? replică Spahiul revoltat,
«Eŭ să ucid orfanul la sinul meŭ purtat?
«L-am dăruit cu ḑile, și vreĭ să-mĭ întorc darul?
«L-am sărutat, ș'acuma să 'nfig în el pumnarul?
«Allah! in care timpurĭ ajuns-am noĭ de viĭ,
«Batrînii dac'ordonă ucideri de copiĭ?

«Allah, Allah! cum poate o frunte maĭestoasă
«Să 'ncuĭbe-o cugetare atât de fioroasă?
«Cum?... barbă-atât de albă şi cuget înăsprit?
«Cum?.. tu, Vizir! tu, hodje! şi ochiul teŭ orbit
«Nu vede 'n pruncul fraged un oaspe de iubire
«Sacrat prin inocenţă şi prin nenorocire?
«Blăstem pe a ta gură! blăstem pe gândul teŭ!
«Copil cine ucide îşĭ perde neamul seŭ!»

Spahiul nobil saltă pe cal şi 'n câmp dispare,
Lăsând în minţĭ şi inimĭ o rece 'nfiorare,
Ear micul înger cheamă, oftând, cu jalnic glas,
Pe tata luĭ, sermanul! departe-acum remas.

Vizirul stăpânesce mânia luĭ ferbinte,
Ḑicând: «Nefericitul Hassan!... e scos din minte!
Apoĭ către Cĭauşiĭ cu nume de Caplanĭ:
«Din voĭ care voesce cincĭ-ḑecĭ de pungĭ de banĭ
«Pe-acest puiŭ de năpârcă să vie să-l omoare!»
Cĭauşiĭ respund: «Leul nu calcă pe o floare!»

Vizirul ḑice ĭară: «Solacĭ, Spahiĭ, Neferĭ,
«Voĭ toţĭ vultanĭ de pradă, voĭ aprigĭ Enicerĭ,
«Vĕ daŭ a mele haĭne, vĕ daŭ a mea comoară,
«Şi sabia-mĭ şi cortul şi calul meŭ ce sboară,

«De mi-ţĭ ucide-acuma pe-acest prunc de ghĭaur.»
Toţĭ staŭ în neclintire ca statuĭ împrejur.

Un singur, calăŭ negru, cu buze sângerate,
Cu peptul gol, cu braţe lungĭ, groase, încordate,
S'apropie în grabă de bĭetul copilaş;
Dar pruncul la el cată atât de drăgălaş
Ş'atât de blând, drăguţul, calăuluĭ zimbesce,
Cât negrul scapă arma din mână, se uĭmesce
Şi fuge cu-oţerire, nebun, răcnind: «Nu vreŭ
«Nicĭ haĭne, nicĭ comoară!... maĭ bine să mor eŭ!»

Atuncĭ Vizirul, tigru turbat de a sa ură,
Scărşnind din dinţĭ selbatic, făcând clăbucĭ la gură,
Se scoală în picĭoare teribil, nalt, semeţ,
Şi fulgeră armata c'un ochiŭ plin de dispreţ.
El strigă: «O! nemernicĭ, o! tristă seminţie!
«Arslaniĭ luĭ Mohamed cu cânĭ aŭ prins frăţie!
«Mişeĭ cu pept de taurĭ şi inimă de mĭeĭ,
«Lupĭ fără dinţĭ în gingenĭ! Mişeĭ, mişeĭ, mişeĭ!
«Un slab copil de lapte, un fir de earbă crudă
«Vĕ frânge 'n mână pala de sânge încă udă?..
«Uĭtaţĭ c'această fearĕ cu chip viclean şi blând
«Menită-ĭ ca să crească precum un negru gând,
«Un gând de răsvrătire, un gând de resbunare?...
«Amar de capul vostru când fear'a cresce mare!

O! sfînt Profet! fiĭ martur din lumile ceresci
Că singur eŭ, eŭ singur în ḑile bătrînescĭ
Respect și-țĭ apĕr legea de limbile pizmașe
Sdrobind în oŭ pe șerpe și pe ghĭaur în fașe!..»
El ḑice, se repede ș'apucă blasfemând
Cu mâna-ĭ tremurândă copilul tremurànd
Infige-a sale unghiĭ în carnea luĭ de spumă
Și pe-ale gropiĭ marginĭ îl pleacă și-l zugrumă!..

Grozav spectacol! Cerul se'ntunecă de-un nor!..
Copilu 'n sînul morțeĭ adoarme zimbitor
Și sufletu-ĭ se 'nalță l'a ceruluĭ altare,
Ear Hodja fanaticul remâne 'n exaltare!...
Dar eată că pe câmpul de sànge aburind
Se vĕd treĭ caĭ în fugă sărind și târăind
Treĭ palide cadavre a treĭ vitejĭ de oaste
Străpunșĭ de ĭatagane în pepturĭ și în coaste.
Eĭ vin din zarea roșă nebunĭ, înspăĭmintațĭ
De morțiĭ ce-ĭ urmează prin țernă resturnațĭ
Ș'alăture de groapă eĭ se opresc... De-odată
Un răcnet se ridică, și 'n groapa blăstemată
Mort cade cruntul Hodje, vizirul luĭ Ahmet.

Acele treĭ cadavre eraŭ: Ghĭun, Ild, Djennet!

Mircescĭ, Ianuarie, 1876

XXI

GARDA SARAIULUI

Selim Sultanul doarme pe patu-i de plăcerĭ
Avênd un scut puternic de crâncenĭ Enicerĭ
Ce staŭ veghĭând la poarta saraiuluĭ de pază.
Sultanul doarme 'n pace și gându-ĭ nicĭ visează
Că însușĭ Enicerii jurat-aŭ pe Allah
Să dee pradă morțeĭ Vizirĭ și Padișah!..
E cerul fără stele; întreg Stambulul tace.
Precum un mut gigantic, perdut în umbră zace
Temênd să nu deștepte Șahinul până 'n ḑi. .
Când leul odihnesce e bine-a nu-l trezì.

Saraĭul pe o culme se 'nalţă şi apare
Ca o fantasmă neagră ce dă înfiorare.
Locaş de feerie, minune-orientală,
Raĭŭ luminat în sinu-ĭ de-o rază infernală...
Gândirea spăĭmântată în laturĭ stă de el,
Căcĭ pe sub cer deasupra-ĭ plutesce Azrael.
Şi însă prin tăcere o tristă cucuvae
Suspină 'n mĭezul nopţeĭ pe-a luĭ Selim odae,
Şi valurile negre de-a lungul în Bosfor
Şoptesc un vaet jalnic şi mult întristător.

De-odată, pe când somnul şi ochĭ şi minte fură
A curţeĭ poartă sună de-o surdă lovitură...
Pe loc toţĭ Eniceriĭ de pază, deşteptaţĭ,
Saltă 'n picĭoare, gata de luptă, înarmaţĭ,
Ş'Abdul-Aga, *Nakibul*, în kĭosk deasupra porţiĭ
Se urcă fără grijă de întâlnirea morţiĭ.
El vede 'n pĭaţa largă şi vede 'n fund pe stradă
De umbre înarmate o taĭnică grămadă
Venind prin întuneric cu sgomot năduşit...
Torent de resvrătire ce creşte nesimţit.
Eraŭ ortale dese de cruntă-Enicerime
Pornite să restoarne Sultanul din nălţime.
O nouă lovitură maĭ tare 'n poartă bate!..
Abdul-Aga se pleacă spre umbrele-adunate
Şi strigă 'n pĭaţă: «Cine? Cine 'n Stambul cutează
«Să misce când Sultanul doarme ş'Abdul veghează?»

—«Abdul! deschide poarta!» respunde-un glas din pĭaţă
«Tu ştiĭ că 'n ochiĭ noştri Selim e şters din vĭaţă.
«Sciĭ că ne-am prins cu toţiĭ prin aspru jurămînt
«Să-l facem de pe tronu-ĭ să cadă în mormînt!...»
Abdul se oţeresce, căcĭ aŭ recunoscut
Un glas de frate'n glasul ce singur n'aŭ tăcut.
El dice: «Aşa este! aşa-ĭ, frate Orcane!
«Am resturnat cu toţiĭ a noastre marĭ cazane
«Ş'a luĭ Selim peire cu toţiĭ am jurat,
«Dar eŭ cu jurămîntu-mĭ nu pot să fiŭ legat
«Cât staŭ pândar aice cu peptul meŭ în poartă,
«Şi cât credinţa sfîntă în mine nu e moartă!
«Selim e al meŭ duşman!... şi nu-ĭ pe lumea'ntreagă,
«Nu-ĭ ură maĭ de moarte ca ura ce mĕ leagă
«De dînsul, în tot locul, cu dor de resbunare,
«Cu dor de a-l combate făţiş, în diua mare.
«Selim, *Zahid kĭafirul*, Selim crunt, orb de minte,
«Ucis-aŭ cu-a sa mână pe bunul meŭ părinte!
«Selim trebŭe să moară!.. şi va muri!.. jur eŭ!
«Dar nu cât sint de pază la căpetâĭul sĕŭ...
«Abdul când e 'n picioare la postul de onor,
«Abdul uĭtă mânia de fiŭ resbunător,
«Căcĭ mârşava trădare ce-ascunde-al eĭ obraz
«In vecĭ nu se încuĭbă în suflet de viteaz...
«Selim e sacrul oaspe al consciinţeĭ mele,
«Şí-acum aceste braţe sint doue santinele

«Menite să protege pe chiar duşmanul meŭ...
«Aşa scrie profetul, aşa vrea Dumneḑeŭ!»

— «Ghiaur!» strigă din umbră cu glasul răguşit
Lambhar-Kale, *kĭehaĭa* ce 'n poartă aŭ lovit;
«Ghiaur fără credinţă, te lepeḑĭ tu de noĭ?
Selim şi tu 'mpreună perì-veţĭ amândoĭ!»
Abdul se 'nfuriează: «In laturĭ, spurcat câne,
Deprins a muşcà màna care-ţĭ întinde pâne!
Lambhar-Kale! pe tine Sultanul te-aŭ ĭubit,
Ca pe un fiŭ nemernic de sinu-ĭ te-aŭ lipit,
Ţĭ-aŭ dat avere, nume, putere şi onoare,
Din cuìbul tĕŭ de verme te-aŭ scos la lume 'n soare
Şi tocmaĭ tu cerĭ moartea Sultanuluĭ? A! feară,
«Să nu-mĭ eşĭ tu în cale, să nu-mĭ caḑĭ tu sub ghĭară!...
In laturĭ toţĭ!... în laturĭ, departe de-acest loc!
Mohamed v'ameninţă cu sabie de foc!»
Mulţimea şovăindă la glasu-ĭ se uĭmesce..
Dar crâncenul kĭehaìa în fruntea eĭ răcnesce:
«Pe ziduri, puĭ de tigri! avalma la saraiŭ!
«Murind, pe noĭ ne-aşteaptă huriile din raiŭ!»

Şi lupta se începe prin neagra 'ntunecime...

Ca demonĭ de urgie o parte din mulţime

S'acaţă greŭ pe ziduri, iar alta maĭ aleasă
In poarta 'mpĕrătească s'aruncă şi se 'ndeasă,
Şi sub loviri de grindă s'abate poarta grea
Turtind un mare numĕr de luptătorĭ sub ea.

In curte Enicerii pătrund ca nişte leĭ!...
Dar eată 'n a lor cale Abdul cu toţĭ aĭ seĭ,
Şi cel întâiŭ ce cade tăĭat în sbor, de-a latul,
E procletul kĭehaĭa, Lambhar-Kale, ingratul!
Atuncĭ o încleştare de moarte s'aŭ încins...
Şi când măreţul soare pe cerurĭ s'aŭ aprins
Voĭoasele luĭ raze roşind aŭ luminat
Saraiul dat în pradă, Sultanul strangulat
Ş'o cladă, lângă poartă, de Enicerĭ zăcând,
Toţĭ morţĭ cu spada 'n mână saraiul apărând,
Ş'alăture cu dinşiĭ culcaţĭ, ucişĭ pe prag,
Abdul şi al sĕŭ frate îmbrăţişaţĭ cu drag!..

. . . .

. . . .

Dervişul de la Meca, El-Djem-Zaet-Mansur,
Primblând ochĭ cu durere pe morţĭ, jur împrejur,
Spre cer a sale braţe le-aŭ ridicat dicând:
«Allah! pe lume omul, ca paserea trecând,
«Nu lasă nicĭ o urmă, Şah fie saŭ fellah.
«Tu singur eştĭ puternic şi mare, tu, Allah!

«Dar dacă nu se perde în ochi-ţĭ fapta bună
«Ş'asupra fapteĭ rele dreptatea se resbună,
«Ah! fie 'n vecĭ la dreapta-ţĭ acel care când jură
«Rostesce adevĕrul din inimă prin gură.
«Şi sprijină cu vĭaţa, cu braţ apĕrător
«Săngeacul luĭ Mohamed şi lege şi onor.
Iar cela care-şĭ vinde credinţa, jurămîntul,
«Cenuşa-ĭ otrăvită s'o sufle, sufle vîntul
«In latele pustiurĭ, în volvura peireĭ,
«Căcĭ Iuda vîndĕtorul e hula omenireĭ!»

Apoĭ bătrînul gârbov ce jalnic lăcrimează
Alăture cu mortul Abdul îngenunchează
Şi ochiĭ luĭ închide, şi trist, în tremurare,
Pe palida luĭ frunte depune-o sărutare!

XXII

NOAPTEA ALBĂ

Noaptea-ĭ albă, luminoasă,
Ceru-ĭ boltă de opal.
Toată zarea-ĭ scânteĭoasă,
Tot izvoru-ĭ de cristal,
Căcĭ pe lume-acum domină
Spaĭma vechilor stejarĭ,
Sora morţeĭ cea mezină,
Iarna cu-orizonurĭ marĭ.

Ast-fel gerul e de tare
Càt îngheaţă 'n orĭ ce loc
Şi a guriĭ resuflare
Şi cenuşa de sub foc.
El lipesce ochĭ cu gene,
Pe drumeţ îl face orb,
Şi in cuĭburĭ, chĭar sub pene,
Crapă ouĕle de corb.

Càmpul lung şi lat albesce
Ca un strat de mărgărint.
Alba lună sus lucesce
Ca icoană de argint,
Şi apare nemişcată
In abis nemărginit
Ca pe marea îngheţată
Un vas mare troenit.

Mĭezul nopţeĭ!.. totul tace!
Lumea pare un mormînt,
Unde mort şi rece zace
Leşul mareluĭ pămînt,
Şi sub bolta cea senină
Miĭ de stele cu foc viŭ
Vars'o jalnică lumină
Pe gigantul sĕŭ secriŭ!..

Es pe câmp... Sub paşĭ resună
Câmpul sec şi îngheţat.
Un pĕr mare stă drept lună
Cu corbĭ negri încărcat.
Totu-ĭ mort!.. Sunat-aŭ oare
Pe al ceruluĭ cadran
Ora stingereĭ de soare
In al morţeĭ ocean?

Numaĭ eŭ să fiŭ pe lume
Remas singur trăitor,
Ca 'n pustiurĭ fără nume
Un nemernic călător?
Dar ce vĕd? ce se strecoară
Colo 'n zare când şi când?
E o sanie uşoară
Prin lumină lunecând.

Săniuţa e durată
Dintr'un lemn uşor de plop
Şi se duce înhămată
Cu un ĭepure ce-ĭ şchiop.
Ĭar într'însa cine este?
Om să fie saŭ un cĭot?
E vestitul din poveste
Statu-palmă-barba-cot!

Ĭepurașu 'n treĭ picĭoare
Saltă, fuge ușurel,
Pe zăpada lucitoare
Săpând urme după el,
Pe când barba argintie
A uncheșuluĭ străbun
Se târăe pe câmpie
Ca o coadă de păun.

Unde pleacă, unde sboară?
Eată-l vine spre Siret
Și pe deal mi se coboară
Ca un bulgăr de omet.
El în lunc'acum pătrunde
Să descopere cu drag
Primăvara ce s'ascunde
In lăuntrul unuĭ fag.

Ĭepurașul se repede
Naintând din salt in salt
Pân' ce-ajunge, până ce vede
In desime fagul nalt;
Ear uncheșul cu-o bărdiță
Bate 'n trunchĭul sunător;
— «Unde eștĭ tu copiliță?» —
El întreabă, plin de dor.

Lunca 'ntreagă se resună!
Din copacĭ, din văgăunĭ
Miĭ de veverițĭ la lună
Es, aleargă pe alunĭ,
Și din fagul nalt și falnic,
Vechĭŭ al lunciĭ impĕrat,
Ese-un glas plăpând și jalnic
Care blând a cuvîntat:

— «Cine vine? Cine bate
« La locașu-mĭ friguros?
« Eștĭ tu Prier al meŭ frate?
« Eștĭ iubitul Fĕt-frumos!»
— «Eŭ sînt, dulce primăvară,
« Statu-palmă—barba-cot.
« Din locașul tĕŭ afară
« Am venit ca să te scot.

— «Și ce vreĭ să facĭ cu mine?
« Ce gând aĭ? Ce dor lumesc?»
— «Vreŭ în dragoste cu tine
« Să mĕ daŭ, să 'ntineresc!»
Abĭa dice și de-odată
Glasul feteĭ a muțit,
Iar in lunca deșteptată
Hohot lung a clocotit.

Şi vrăjitul fag întinde
Un braţ lung, cuprins de ger,
Pe uncheş de barbă-l prinde
Şi-l ridică pe sub cer.
Statu-palmă ţipă, sbeară,
El se sbucĭumă turbat,
Dar din earnă până 'n vară
Sus remâne spânzurat.

Vîntul bate!.. colo 'n aer
Statu-palmă clătinat
Umple lunca de-un lung vaer,
De-un lung vaer necurmat;
Şi drumeţu-şĭ face cruce,
Căcĭ se crede urmărit
De-ale codrilor năluce
Prin văzduhul oţelit.

Mircescĭ, Decembrie 1875.

XXIII

VÎNTUL DE LA MIAZĂ-ZI

Vîntul de la mĭază-zi
Cu zăpadă se hrănesce.
Intr'o noapte și 'ntr'o ḑi
El pe dealurĭ o topesce,
Și când suflă și când trece
Peste gheaţa ce se moae,
Earna tristă, earna rece
Varsă lacrimĭ, lungĭ șiroae.

El plecat-aŭ dintr'un loc
Unde earba, când resare,
Sub o arşiţă de foc
Se usucă şi dispare,
Si pe unde ard în soare
Lungĭ pustiurĭ năsipite,
Şi se vĕd, rătăcitoare
Caravane ostenite.

Vîntul ĭute, vîntul cald
Aripĭoara-şĭ răcoresce
In mărĭ late de smarald
Pe al căror val plutesce,
Şi cu gura-ĭ însetată
Vine-aice de înghite
Mana erniĭ aşezată
Pe câmpiile albite.

El tot suflă ne'ncetat
Pân' ce vede 'n răsărire
Pe pămîntul desgheţat
Colţul erbiĭ viŭ, subţire;
Apoĭ merge de desface
Cu-o suflare maĭ gingaşă
Muguraşiĭ unde zace
Frunza verde drăgălaşă.

Bun sosit, iubite vînt!..
Animaţĭ de-o nouă vĭaţă
Gândăceiĭ din pămînt
La lumină es in faţă,
Şi păraele umflate,
Micĭ torente spumegoase,
De pe culme, de prin sate
Curg în văile-aburoase;

Şi pe câmpul încă ud,
Şi pe crengile păduriĭ
Se încearcă un prelud
De concerte-ale naturiĭ,
Şi prin aerul cu soare
Trece-o vie prevestire
De sosirea de cucoare
Şi de-a mĭeilor sosire.

Însă vîntul recorit
Din sbor, eată se opresce;
Ca drumeţul ostenit
El acum se odihnesce,
Şi, rîḑênd, privesce 'n zare
Earna goală, earna slută
Cum se duce 'n fuga mare,
Şi se face nevĕḑută.

Dar çum stă pe a lunciĭ prag
Eat' aude-un glas de jale
Care ese dintr'un fag
Nalt, cu braţe colosale;
Şi deasupra-ĭ înc' aude
Plâns amar de desperare,
Gemete, blestemurĭ crude
Care daŭ înfiorare.

Glasul blând şi rugător
Dice: «Doamne! Cine oare.
«Ce viteaz îndurător
«M'a scăpà din închisoare?
«Ah! din fagul meŭ afară
«Celuĭ ce mĭ-a da scăpare
«Eŭ, frumoasa primăvară,
«I-aş plătì cu-o sărutare».

Vîntul iute se sculà...
Peste fag cu fruntea lată
El începe a suflà,
A suflà ca nicĭ odată.
In curênd a luĭ suflare
Coaja faguluĭ despică,
Şi la ochiĭ luĭ apare
Un luceafĕr de fetică.

Mândră, albă, scump odor,
Cu zimbire-atrăgĕtoare,
Şi duĭoasă ca un dor
De simţire iubitoare.
La plăcuta sa ivire
Es albinele cu mĭere
Şi sub veseia-ĭ ochire
Lumea saltă 'n re'nviere.

Ea remâne în extaz
La a soareluĭ lumină.
Pe 'nfloritul eĭ obraz
Luce-o rouă brilĭantinĭ,
Şi pe frunte-ĭ se îndoae
O ghirlandă înverḑită,
Şi pe gură-ĭ se desfoae
Dulce roză 'mbobocită.

Cum o vede, fericit,
Vintul braţele-şĭ deschide,
Şi pe sinul seŭ uĭmit
Copiliţa vesel rîde;
Când de-odată sus în aer
Pintre frunza ce-l ascunde
Se aude ĭar un vaer
Care sufletul pătrunde.

Cine țip'așa de tot?
Cine sus, in arbor, geme?
E sermanul Barba-cot
Spânzurat de multă vreme!
Searbed, țeapen, sloiŭ de gheață,
De-astă earnă 'n părăsire,
Ah! de-abĭa maĭ are vĭață,
De-abĭa umbră de simțire!..

Primăvara face-un semn....
Pe loc vîntul se ridică
Şi l'al feteĭ viŭ îndemn
Peste fag el suflă, pică.
Eat'o creangă spre copilă
Că se pleacă și se 'ntinde.
Pe moșneagul trist, cu milă,
De pe creangă ea-l desprinde.

Statu-palmă a scăpat!
De sub tufe chĭar îndată
Iepurașul șchĭopătat
Eșind ĭute, luĭ s'arată;
Ear uncheșul cu rușine
Ḑice 'n limba bătrînească:
«Cine-a fi nebun ca mine,
«Tot ca mine să pățească!»

Și pe ïepure sărind
El se duce 'n depărtare,
Dar suspină tot gândind
La frumoasa fată-mare.
Și a vîntuluï mireasă,
Lunecând pe earba verde,
Cu-al eï mire 'n lunca deasă
Ca un vis frumos se perde!

Mircescï, Mart. 1876.

XXIV

GHIOAGA LUI BRIAR

I

În mijlocul câmpieĭ întinsă ce se perde
Sub zarea albăstrie cu-a eĭ comoară verde,
Culcat pe spate şede voĭnicul bivolar,
Briar, ce n'are 'n lume decât un gros stejar,
Un bun şi scump tovarăş de lupte crâncenite,
Cĭoplit în chip de ghĭoagă cu fălii oţelite.
Alesu-l-aŭ el singur în codrul îndesat,
Jupitu-l-aŭ de coajă, prin foc el l-aŭ uscat;
Apoĭ, eşind în vale cu ghĭoaga subsuoară,
Acum se simte vesel că are-o sorioară.

Ştiŭ bivoliĭ de dinsa şi 'n laturĭ se feresc
Şi cât staŭ la păşune cu ochĭul o pândesc,
Căcĭ dacă 'n depărtare se resleţesc de turmă
Cumplita ghĭoagă sboară vîrtej pe a lor urmă
Şi bivoliĭ selbaticĭ, nebunĭ de groaza eĭ,
Revin la cârd în fugă supuşĭ ca nişte mieĭ.
Ştiŭ lupiĭ, hoţĭ de noapte ce es la vînătoare,
Când cerul se ascunde în neagra 'nvelitoare,
Şi 'n poalele păduriĭ, sub crângurĭ tupilaţĭ,
Privesc duĭos la bivolĭ ce 'n earbă staŭ culcaţĭ,
Dar nu 'ndrăsnesc să easă din umbră maĭ de vale,
Căcĭ ghĭoaga păzitoare le stă în ochĭ şi 'n cale.
Ştiŭ încă şi Tătariĭ din Crîm şi din Bugeac
De groaznica-ĭ lovire de moarte, fără leac.
O ştiŭ de când o ceată păgână, rătăcită,
Scăpat-aŭ peste Nistru amar jumătăţită,
Ş'acum, în tremur, ḑice năprasnicul Tătar:
«Allah să te ferească de ghĭoaga luĭ Briar!»

II

Briar cu-a sale braţe sub capul luĭ crucite,
Cu pletele-ĭ miţoase în earbă încâlcite,
Privesce pe de-asupra-ĭ cum trec necontenit
Norĭ lungĭ şi vulturĭ agerĭ în sbor neobosit,
Şi mintea luĭ furată de-a ceruluĭ mişcare
Se perde 'n aiurire plutind sub bolta mare.

Se duce prin lumină săltând din nor în nor,
Se prinde de aripa ce sboară maĭ ușor,
Ear noaptea rătăcesce afund din stele 'n stele
Cătând să-șĭ vadă visul cu ochiĭ printre ele.
Ce vis ?..
El ce trăise ca șoĭmul isolat,
Din rĕvărsatul vĭețiĭ pe lume 'nstrăinat,
Crescut în înfrățire cu earba și cu vîntul,
Avênd de templu cerul și de culcuș pămîntul;
El, oaspele câmpieĭ, născut pe al eĭ sin,
Scăldat în foc de soare și 'n limpede senin,
Ce nu vĕduse încă nicĭ sate, nicĭ orașe,
Nicĭ florile-omenireĭ cu chipurĭ drăgălașe;
El care diua 'ntreagă se 'ngână cu un paiŭ,
Și 'n cântecul de paserĭ surprinde-un dulce graiŭ,
Ce vis frămîntă gându-ĭ, ce taĭnă spune-ades
Și stelelor din cerurĭ și florilor din șes?

III

Treĭ dile sînt acuma de când pe-o seară lină
Vĕdut-aŭ o minune sburând pe sub lumină,
O fată alungată de-un bivol cu ochĭ crunțĭ.
Erà Domnița, fiĭca luĭ Dragoș de la munțĭ,
Scăpată din robia Tătarilor, călare
Pe-un zmeŭ care la goană păreche nu maĭ are.

Fugĭà de groază calul și ĭute 'n câmp săria.
Dar bivolul selbatic de-aproape-l urmărĭà,
Răgând, mișcând din coarne, plecându-șĭ fruntea largă,
Cercând pe cal din fugă să-l prindă și să-l spargă.

Briar zări copila!.. Viú fulger se isbì
Svîrlind în bivol ghíoaga menită de-a-l sdrobì,
Se puse drept în cale-ĭ, se prinse de-a luĭ coarne
Și-ĭ frânse coarda 'n luptă, sucind-o să-l rĕstoarne.
Ear bivolul remase pe earbă neclintit...
Atuncĭ copila dulce ĭ-aŭ ḑis cu glas uĭmit:
«Voĭnice! să aĭ parte în vĭață de iubire!»
Ș'aŭ dispărut din ochi-ĭ lăsându-ĭ o zimbire.

IV

Briar din acea clipă trezit, transfigurat,
E dus cu mintea 'n visul ce-ĭ pare c'aú visat,
Luptând cu gândurĭ nouĕ, cu simț de lungă jale
Și cu mirarea vie a gândurilor sale.
Vĕḑut-aŭ, ne-vĕḑut-aŭ minunea ce-aŭ vĕḑut?..
In inima luĭ zace un dor nepriceput
Și cât e ḑiua lungă și cât e noaptea lată
Nu poate-a-șĭ rupe dorul și gândul de la fată.

Ades el poartă ochiĭ pe veșteda câmpie
Și-ĭ pare mult maĭ largă părêndu-ĭ maĭ pustie,
Căcĭ ḑiua nu maĭ vine voios a o 'nflorì.
El sufere de-o taĭnă și-ĭ place-a suferì.
Grăind în faptul ḑileĭ cu earba, cu izvorul,
Și seara cu amurgul, cu vîntul, cu mohorul,
Cu vulturiĭ, cu șoimiĭ ce vin de peste plaiŭ...
Ah! unde-ĭ cea minune sosită de la raiŭ
Ce 'n inimă-ĭ vĕrsat-aŭ o mult ferbinte rouă
Și l-aŭ făcut să treacă din vĭaţă 'n vĭaţă nouă?
Dar earba îĭ respunde pe câmp îngălbenind,
Izvorul viŭ și rece prin earbă șerpuind,
Și vulturul sub cerurĭ 'nălţându-se 'n rotire
Și vîntul, val de aer, trecând în vîjiire.
Toţĭ sînt în nepăsare, toţĭ iute-l părăsesc,
Chĭar bivoliĭ dumesnicĭ de el se resleţesc,
Și numaĭ, numaĭ ghĭoaga din tufele uscate
Se pare că-l jălesce duios ca pe un frate...

Amar de cine 'n lume n'aude nicĭ un glas,
Nicĭ vede împrejuru-ĭ măcar urmă de pas!

V

Briar în neastîmpĕr, atras de-a nopţeĭ șoapte,
Pășesce pe câmpie ca un năluc de nopte

Privind pe sus... De-odată prin stele când şi când
O palidă lumină apare lunecând.
El stă în neclintire!.. Lumina cea uşoară
Sub formă de copilă cerească se coboară
Şi vine de se pune zimbind in calea luĭ,
Apoĭ încet purcede de-a lungul câmpuluĭ.
«Ah!... ea-ĭ!».. strigă sermanul şi braţele întinde;
Dar flacăra maĭ vie la glasu-ĭ se aprinde,
Şi sborul îşĭ rĕpede în aer strălucind.
Briar aleargă, trece prin umbră rătăcind,
Incalecă pe-un bivol ce 'n cale intâlnesce,
Iĭ pune ghĭoaga 'n şolduri şi pleacă vulturesce.
Atuncĭ de după dealurĭ Craiŭ-noul, resărind,
Vĕḑù o feară neagră pe câmpurĭ tropotind
Urmată-amenințată de lupĭ flămânḑĭ o sută,
Ş'un om pe ea călare, cu mintea luĭ perdută.
Cu pletele-ĭ sburlite, cu ochiĭ înfocaţĭ,
Cu mânile întinse spre codriĭ depărtaţĭ,
Răcnind, umplând câmpia de-o lungă văetare,
Unindu-şĭ glasul jalnic cu-a lupilor urlare...
Şi om, şi lupĭ şi bivol, vîrtej misterios,
Cu sgomot dispărură în fundu 'ntunecos!

VI

Din noaptea cea fatală Briar pe-a luĭ câmpie
N'aŭ maĭ părut!... De dînsul nimic nu se maĭ ştie.

Dar peste şapte codri, de-asupra uneĭ ripĭ
Se vede-un stol de vulturĭ ce mişcă din aripĭ,
Şi peste ripa largă, adîncă, 'ngrozitoare,
In care nu pĕtrunde în vecĭ voiosul soare,
Din mal în mal se 'ntinde o punte de stejar...

Spun taĭnic vînătoriĭ că-ĭ ghioaga luĭ Briar.

XXV

MURAD GAZI SULTANUL ȘI BECRI MUSTAFA

1639

(DEDICAT D-LUĬ A. PAPADOPULO-CALIMACH)

I

ALAIUL LUI MURAD

E soare splendid, sgomot de vie serbătoare,
E *Bairamul* vesel, Stambulul e 'n picĭoare,
Dar ce lucesce colo pe stradele adâncĭ?
Allah! Allah! de-odată Stambulul cade 'n brâncĭ...
In laturĭ toţĭ, în umbră, cu faţa la pămînt!
Nicĭ un Ghĭaur pe strade, nicĭ un suspin în vînt,
Osmanĭ, eată alaiul Sultanuluĭ Murad!
Murad, lacul de mĭere și marea fără vad

De glorie, şciinţă, putere, strălucirĭ,
Stîlp falnic şi coroană întregiĭ omenirĭ,
Pogoritor ferice din sinul luĭ Ĭafet,
Şi care, fiind umbra cerescului Profet,
Nu are nicĭ nu poate aveà seamăn pe lume.
Decĭ calea-ĭ, spada-ĭ, faţa-ĭ şi gloriosu-ĭ nume
Sub rouă parfumată de florĭ de iasomie
De-acum şi până 'n fundul *Haĭretuluĭ* să-ĭ fie!

El vine ca păstorul încunjurat de turmă,
Avênd pe lângă dînsul pe *Bostangiĭ*, şi 'n urmă,
Frumoşĭ, ţinuţĭ în frîe, opt harmăsarĭ de falĭ,
Podoabe nestimate de pompă-orientală,
Purtând smaralḑĭ în frunte cât oul de condor,
Scoţênd din pept fanfare de glas nechezetor.
Murad îĭ preţuesce cât ţeara de *Misir*
Ş'ar vrea din fie-care să facă un Vizir,
Găsind că în mândrie pe oamenĭ sciŭ să 'ntreacă...
Eĭ nu cobor nicĭ ochiĭ şi nicĭ genunchiĭ pleacă!

Cum dar li se cuvine, aŭ pas maĭ înainte
Şi decât *Beĭrlerbeiĭ*, apăsătorĭ de ginte,
Şi decât *Capudaniĭ* şi decât *Seraskeriĭ*
Ce duc în foc *Spahiiĭ*, *Topciiĭ*, *Enghiceriĭ*,
Şi care 'n timpĭ de lupte c'un semn, dintr'un cuvînt,
Intind aripa morţiĭ pe mare şi pămînt;

Tigri ce-ar rupe 'n ghĭare tot neamul creştinesc,
Dac'ar puteà resbate prin peptul romànesc!
Aceştiĭ, pe caĭ agerĭ, măreţ vin împreună,
Avênd *tabulhanale*, *alem* cu semi-lună,
Şi *tuĭurĭ* de paradă cu treĭ codí lungĭ de cal,
Insemne de mărire şi fast oriental

Íar prin alaĭul falnic, torent de Beĭ, de Paşĭ,
Şi de *Imanĭ* fanaticĭ şi de *kizlarĭ* pizmaşĭ,
Călărĭ pe caĭ de frunte ce saltă 'n loc şi trapă
La glas de *Seizĭ* negri ce-ĭ netezesc pe sapă:
In mijlocul aceleĭ feerice splendoare
De haine aurite, de arme lucitoare,
Hangere 'n petre scumpe, baltage, ĭatagane,
Sangĭacurĭ, şuşanele, *enicerescĭ cazane*,
(Tot ce-ĭ setos de sânge şi vesel de paradă),
Apar în maĭestate de-asupra de grămadă,
Vizirul şi *Muftiul*, topuzul şi Coranul,
Coloane care sprijin intreg *Aliotmanul*.

Sultanul cu surgucĭul luĭ Soliman în frunte
Ce arde ca panaşul de flacărĭ pe un munte,
Intunecă vederea precum un soare viŭ
Plutind în strălucire pe-un fluviŭ argintiŭ.
In umbra luĭ se mişcă alaĭul în desime,
Alaiŭ ce se termină in cràncenă oştime,

Şi Bosforul resună de-o lungă detunare!...

Dar unde oare merge Murad cu oastea-ĭ mare?
Se duce el să stingă pe Leşĭ, saŭ merge-acum
Pe Abaza hainul să-l ardă 'n Erzirum?
De pe copacul lumeĭ vrea roada s'o culeagă?
Vrea sub călcâĭŭ să plece pe omenirea 'ntreagă?

Murad Gazi Sultanul se duce 'n Ok-Maĭdan
Să 'nvingă 'n arcăşie pe Ild-Tozcoparan,
De nu, să-l împăneze cu o săgeată 'n pept,
Căcĭ ochiul luĭ e ţinteş şi cugetu-ĭ e drept!
Decĭ toţĭ Otmani'n cale-ĭ, pătrunşĭ de un lung fior,
Simţesc un sbor de fulger trecând pe capul lor
Şi toţĭ se daŭ în laturĭ de razele-ĭ de foc,
L'a luĭ deşertăcĭune lăsând deşertul loc!

II

BECRI MUSTAFA

Un singur, numaĭ unul din gloata umilită
Remâne 'n nepăsare pe strada pustiită,
Culcat în ţerna caldă, gonind cu-a luĭ privire
In spaţĭul de lumină un vis de aĭurire.

El pare că n'aude nicĭ sgomot de alaiŭ,
Nicĭ vede gloriosul Luceafăr din Saraiŭ,
Nicĭ vrea de el să scie!..
Fatală cutezare!..
El cântă ș'apoĭ rîde și ḑice 'n gura mare!
«Murad Gazi e sprinten ca șoĭmul *Bogdănesc!*
«Picĭorul luĭ întrece fugarul arăpesc!
«Murad Gazi e meșter!... sub mâna luĭ ușoară
«Djeridul pere 'n aer și capu 'n aer sboară!
«Murad Gazi-ĭ puternic! El a 'necat Bagdadul
«In sînge, și pretinde c'a inundat chĭar Iadul
«Cu treĭ sute de sute de suflete Persane
«Gonite 'n ceea lume prin săbiĭ corasane!
«Murad Gazi nu 'ncape în vastul orizon,
«Dar e legat de sceptru-ĭ și pironit pe tron,
«Dar sceptru-ĭ în omorurĭ ca secerea se 'ndoae,
«Dar mâna luĭ turbată în sânge-ades se moae,
«Dar tronu-ĭ nalt aruncă o umbră neagră, lungă,
«In care noaptea oarbă cu crima se alungă!
«Murad Gazi-ĭ *Șeĭtanul* ce rîde de Allah!..»

Se 'ntunecă pe frunte-ĭ cumplitul Padișah,
Pătruns cu oţerire de asprele cuvinte..
El strigă: «Care-ĭ, cine-ĭ acest lipsit de minte?»
Un glas de miĭ de glasurĭ respunde: «E hagiul!
«E mustafa poetul, e Mustafa *delĭul!*»

—«Mincĭunĭ!..» replică omul, sculându-se cu'ncetul,
«Mincĭunĭ! eŭ sînt Sultanul! maĭ mult, eŭ sînt Profetul!
«Maĭ mult şi maĭ mult încă, sint Becri Mustafa!»
— «Beţiv fără-de-lege!» răcneşte-un *Ulema.*
— Beţiv în legea noastră! beţiv» ?.. strigă Sultanul.
«Aŭ îndrăznit cu vinul să spurce *Elcuranul?..*»
Şi calul îşĭ răpede, hangerul ĭute-şĭ scoate.
Dar Mustafa, zimbindu-ĭ, se razemă pe coate,
Privesce drept în ochiĭ Sultanuluĭ şi ḑice:
—«Murad! din noĭ doĭ, spune, care-ĭ maĭ beat aice?
«Eŭ ce plutesc în pace pe-un lac de veselie
«Saŭ tu ce ferbĭ în clocot de aprigă mănie?»
Apoĭ drept în picĭoare şi cu Sultanul faţă:
In astă lume largă, în astă scurtă vĭaţă,
«Tu, fiŭ a luĭ Mohamed, fanatic şi hain,
«Decât aĭ vĕrsà sânge maĭ bine aĭ bea vin,
«Căcĭ mult e mult maĭ crudă beţia de omor
«Ce face dintr'un Cain un frate-ucigător
«Decât acea beţie ce rîde şi resare
«Din cupa desmĭerdată de-a buze-ĭ sărutare.
«Crunt bĕutor de apă!.. tot sângele vĕrsat
«Gâlgăe şi se 'ncheagă în peptu-ţĭ însetat,
«Scoţĕnd blăstemurĭ aspre în contra uriĭ tale
«Ce sufletu-ţĭ împinge la muncile 'nfernale;
«Iar vinul, dulce oaspe şi vesel cântător,
«Deşteaptă 'n inimĭ vĭaţă, junie, blând amor

«Și ne promite raĭul pe lumea viitoare,
«Iluminat ferbinte de al bețieĭ soare,
«Frumosul raĭŭ în care voioasa Auroră
«Ca vinul tînĕr încă rozatic se coloră,
«Și când apune ḑiua, cerescul eĭ senin
«Reflectă cu splendoare al vinuluĭ rubin...
«Suit în culmea lumeĭ și orb în gândul tĕŭ
«Te creḑĭ acum aproape de însușĭ Dumneḑeŭ
«Și nu veḑĭ tu, sermane, că fruntea-ți e vecină
«De trăsnete, de nourĭ, de palma cea divină?
«Tu porțĭ în ochi-țĭ noaptea și'n sin un negru șerpe,
«Și inima-țĭ e stearpă și gândurile sterpe,
«Ĭar eŭ, cel făr-de-lege, mĕ 'nchin la cupa plină
«Și port lumina'n ochi-mĭ și 'n inimă lumină!..
«Acum trecĭ înainte pe șargul tĕŭ călare,
«Murad, nu eștĭ de mine!.. Destul lumea-ĭ de mare
«Pentr'un bețiv cu minte ș'un Padișah nebun!..»

Aŭ ḑis... Neferiĭ aprigĭ pe săbiĭ mâna pun
Scârșnind din dinți. El însă, în pace, neuĭmit,
Se culcă ĭar la locu-ĭ ș'adoarme liniștit...
Allah! ce-ar' să fie?..
Sultanul de odată
Face un semn, și trece cu mintea frămîntată!

III

NOAPTEA BAIRAMULUI

E noaptea 'ncântătoare! pe-a ceruluĭ câmpie,
Grădină pudruită de-o pulbere-argintie,
Incet şi lin păşesce a stelelor regină
Cu-o dulce-atrăgătoare zimbire de lumină.
Ea poartă împrejuru-ĭ un vĕl de norĭ, prin care
Din când în când resbate şi ca prin vis apare
Poetica frumseţă a chipu-ĭ virginal,
Ca splendidă Sultană din raĭŭ oriental.
Intregul cer, comoară de cuĭburĭ lucitoare,
Feeric locuite cu zine ĭubitoare,
Privesce din nălţime, tăcut admirator,
Minunea lumeĭ noastre, fantasticul Bosfor.

In Asia ş'Eŭropa, pe verḑile lor malurĭ,
Ard miĭ de miĭ de lampe vĕrsând văpăĭ în valurĭ,
Şi prin a nopţiĭ umbră scoţênd fantasme sute
De arborĭ şi de turnurĭ abia întrevĕḑute.
Orĭ-ce zidirĭ pe Bosfor, saraiŭ, ceşmeà, geamie,
S'acopĕr cu ghirlande de flacără-albăstrie,

Şi flota ce resună de salve tunătoare
Plutesce sub catargurĭ de foc scănteitoare,
Şi sus, pe minerale, lucesc rotunde salbe...
Se par căḑênd din cerurĭ cununĭ de stele albe.

Pe Bosfor lungĭ caice de-o formă sprintioară
Se 'ntrec cu Elcovaniĭ ce'n faţa apeĭ sboară,
Ear altele, maĭ multe, cu-o leneşă mişcare.
Sub ziduri de haremurĭ plutind în legănare,
Prin sunet de tamburâ şi glasurĭ de manele,
Cadînele frumoase le cheamă la zebrele.
Câţĭ ochĭ aprinşĭ de dorurĭ sclipesc în Kullelli,
In Scutari, Galata, Bey-koz şi Kandilli!
Şi câte inimĭ june de gingaşe vergine
Se bat în sinurĭ albe, se umflă de suspine!
Regine-ale-omenireĭ! comorĭ de fericire
Căḑute în robie, lăsate 'n părăsire!
Ah! cine se gândesce la ele când *Islamul*
Serbăreĭ Musulmane deschide Bairamul
Şi când Murad Gaziul permite veselieĭ
Se urle aruncată în braţele orgieĭ?
Resun ambele malurĭ de cântice voĭoase
In strade, 'n cafenele, în pĭeţĭ mult sgomotoase,
Ş'acum Stambulul rîde, şi bea, şi clocotesce
De-un chef ce pănă 'n ḑiuă crescând se prelungesce;
Dar cheful cel maĭ mare îl gustă pe sofà
Doĭ gemenĭ de beţie, Murad şi Mustafà.

Sub bolta ciselată cu fine arabescurĭ
A unuĭ kĭosk de vară văpsit cu dalbe frescurĭ,
Ce vesel îşĭ deschide ferestile pe mare,
Lăsând să-l răcorească bosforica suflare;
In dulcea atmosferă de plante aromate
Ce ard în căţulete prin colţurĭ aninate
Unind cu-a narghileleĭ narcotice parfumurĭ,
Esenţa 'mbĕtătoare ascunsă 'n a lor fumurĭ;
Pe splendide covoare, molatice, persane,
Pe perne de matasă cusute de Sultane,
Şed faţă 'n faţă, singurĭ, Sultan Murad Gaziul.
Sultanul prea puternic, şi Mustafa Becriul.
Alăture cu dînşiĭ pe jos sînt aşezate
Tablale marĭ de aur cu fructe încărcate
Şi cupe 'n petre scumpe şi largĭ cristalurĭ, pline
De vinurĭ şi de vutce topaze şi rubine.
Stăpânul şi cu robul pe coate răzemaţĭ,
Sub valurĭ de lumină sînt vesel inundaţĭ
Prin patru globurĭ albe ce 'n boltă-s arḑĕtoare
Ca patru marĭ fragmente căḑute chiar din soare.

Sultanul rîde 'n hohot; la rîsul luĭ ce sbeară
Respund din sinul nopţiĭ un urlet lung de feară
Şi râcnete de oamenĭ ce strigă: «Evallah!
«Anĭ mulţĭ să veselească sublimul Padişah!»
Căcĭ sub ferestĭ, în curte, doĭ tigri din Atlas
Respând înfiorare cu aprigul lor glas,

Şi dincolo de curte, pe valurĭ legănate,
Se 'ndeasă o mulţime de barce adunate.

S'ar crede că poporul din umbră-acum asistă
Să afle cât de mare deosebir'există
Intr'un Sultan ce ride ş'un tigru cu rànjire,
Cànd om şi feară 'n inimĭ n'aŭ nicĭ o osebire.

IV

BEŢIA

—«Şciĭ tu, Becri, — intreabă Sultanul — şciĭ tu bine
«Ce gànd mĕ face-a ride privind acum la tine?
«Mĕ mir prin ce minune eŭ te-am lăsat cu viaţă,
«Cànd tu in a mea cale m'aĭ insultat în faţă?
«Cum sabia-mĭ tăĭoasă, cu capul tĕŭ vecină,
«Nu l-aŭ făcut să salte sburànd din rădăcină?»
Becri respunde: — «Cerul ţĭ-aŭ alinat mània,
«Ca să cunoscĭ prin mine norocul şi beţia,
«Să afli c'adevĕrul, rătăcitor pe lume,
«Plutesce 'n ochiĭ noştri pe-a vinuluĭ dulcĭ spume.
«Ş'acum aşa de tare iţĭ place beutura,
«Cât vinul tot din lume de-abia ţĭ-ar umplea gura

Şi'n vastul tĕŭ imperiŭ cuprins de admirare
Nu-ĭ astădĭ ca Sultanul beţiv aşa de mare!»
— «Să bem dar cât ne cere dorinţa ne'mpăcată»
Replică Padişahul, şi gura-ĭ însetată
Deşart'o cupă largă de vin ferbintător.
Apoĭ cu drag privind-o, suspină: «Scump isvor
De visurĭ aurite şi mult încântătoare!
«O vin, comoară dulce! o! sânge stors din soare!
Ce oarbă minte-avut-am când te-am despreţuit
Şi de-ale tale darurĭ plăcute m'am lipsit!
«Lumină contopită în rodul de la vie,
«Tu prin a ta putere, tu prin a ta magie
«Mĕ porţĭ uşor, ferice, în lumĭ necunoscute
«De tinere iluziĭ, de visurĭ necredute.
«Ah! eată raĭul vesel în ochi-mĭ se deschide!
Vĕd gingaşa hurie ce taĭnic îmĭ suride,
«Vĕd rîurĭ lungĭ de aur cu punţĭ de curcubeĭ,
«Vĕd îngerĭ fără aripĭ călcând uşor pe eĭ,
«Vĕd însuşĭ pe Profetul cetind coranul sĕŭ,
«Vĕd tronul de lumină, vĕd chĭar pe Dumnedeŭ,
«Allah!...»
— «*Eĭuvallah!*» adaoge Becri.
«Vedĭ multe!...dar maĭ multe tu aĭ descoperì
«De n'aĭ fi prin beţie orbit atât de bine
«Cât nu maĭ vedĭ tablaoa cu vinurí lângă tine!
«Privesce-aceste cupe lăsate în uĭtare...
«Din toată cupa plină se 'nalţă o mustrare.

«Să bem, Murad, în grabă să le golim pe toate...
«Beţivul cu mustrarea a se 'mpăcà nu poate!»
--«Să bem!» strigă Sultanul cu glasul răguşit,
Cu fruntea în sudoare, cu peptul desvĕlit.
«Să bem până la moarte!... căcĭ moartea chĭar de gheaţă
«Prin farmecul beţieĭ devine-o nouă vĭaţă.»

El dice şi apucă treĭ cupe aurite,
In gură-ĭ le deşartă şi lacom le înghite;
Ear mintea luĭ furată pe-aripa veselieĭ
Incepe a se 'ntoarce prin cercul nebunieĭ,
Şi inima-ĭ se bate maĭ răpede în pept.
De-odată el se scoală ĭute 'n picĭoare drept
Şi strigă: «Cine spune, cine 'ndrăznesce-a dice
«Că'n lumea 'mpĕrătească e altul maĭ ferice,
«Maĭ mare, maĭ puternic, maĭ falnic decât eŭ?
«Ce vis e de-o mĕsură cu 'naltul vis al meŭ?...
«O! de-aş ţineà pămîntul întreg în astă mână
«Tot nu mĭ-ar păreà plină!... ş'ambiţia stăpână
«Pe sufletu-mĭ ce arde ca un vulcan în foc,
«Mĭ-arat'acum în mână deşerturĭ marĭ de loc,
«Deşerturĭ nesăţioase în care-ar încăpeà
«Totimea siderală cu lumile din ea!..
«Săriţĭ Otmanĭ!.. la luptă!.. luaţĭ în mânĭ hangerul
«Să facem robĭ pămîntul şi soarele şi cerul!..

Săriţĭ!.. cu mine faţă să tremure Allah!
«Eŭ sînt de-acu 'nainte cerescul Padişah!»

Murad în exaltare, nebun, spăĭmântător,
Cu sabia golită aleargă pe covor
Călcând, fără să scie, pe cupele de aur,
Scoţênd din pept un raget grozav şi lung de taur
La care sub fereastră respund tigriĭ sărind...
Ear Mustafa Becriul, la cupe trist privind,
Cu glasul plin de lacrimĭ, oftează: «Ce orbire!
«Visând mărirĭ deşerte, tu calcĭ pe fericire,
«Murad!.. o picătură refletă 'n sinul eĭ
«Tot cerul plin de stele pe care tu îl vreĭ.
Decât s'alungĭ zadarul, de-aĭ vrea a m'ascultà,
«Aĭ soarbe picătura şi lumea-ar fi a ta!»
Sultanul se opresce şi cade ameţit
Pe un divan de perne; apoĭ cu glas uĭmit
Rostesce: «Aĭ dreptate, Becri, om înţelept!
«Dă-mĭ cea maĭ largă cupă... mĕ arde setea 'n pept!»
El bea, închide ochiĭ, şi ḑice ca prin vis:
«Din toate-a lumeĭ bunurĭ femeea-ĭ paradis!
«Coroană de coroane ale Dumneḑeireĭ
«Depusă cu iubire pe fruntea omenireĭ!
Femee! oaspe gingaş a lumeĭ încântate,
O! roză înflorită de dulce voluptate!
«Femee! adorare şi soare-a tinereţeĭ
«Tu, lună mângăioasă în noaptea bătrîneţeĭ!

«Podoaba lumeĭ, farmec iubit, învingĕtor,
«Ce daĭ chĭar nemurirea la omul muritor!
«Femee! ah!..»
— «Femeea, ca rodul de la vie,
— Adaoge Becriul glumind cu veselie, —
«E strugur dalb pe care amorul îndulcesce;
«Da-ĭ acră aguridă când ea nu te iubesce!»

Sultanul de pe perne se scoală în extaz,
Slab, şovăind, nemernic şi galben pe obraz.
El face două pasurĭ, de Mustafa s'opresce,
Simţind că tot saraiul în juru-ĭ se 'nvîrtesce
Şi ḑice: «Frate... frate... presimt că am să mor..»
Becri, zimbind, respunde: «Nemernic bĕutor!
«Ah! vĕd că n'am cu cine să lupt eŭ la beţie...
«Maĭ bine-o bute largă decât o 'mpĕrăţie!»
— «Eŭ... eŭ... nu pot cu tine!.. maĭ dă-mĭ o cupă... adă...
«Saŭ te arunc la tigri... la tigri... ca o pradă.»
Becri ĭar umple cupa, Sultanul o bea ĭară.
— «Ah! prin a mele vine s'aprinde-o vie pară...
«De o putere nouă mĕ simt întinerit...
«Becri.. scumpul meŭ frate, o! frate prea iubit,
«Îţí daŭ tot ţie, tronul, şi flotă şi armată...
«Eŭ nu-mĭ păstrez pe lume decât numaĭ o fată...
«O fată, o minune, un scump mărgăritar
«Adusă 'n astă noapte de negrul meŭ kizlar...

«Cum?.. vreĭ s'o vedĭ tu?.. fie!.. dar n'a fi vina mea
«De ţi s'or arde ochiĭ când îĭ privì la ea!..»
. . . .
Un semn și de odată se trage o cortină.

V

FERINGHIS

In cadrul, plin cu raze, de-o ușă sarazină
Apare o ființă din raĭul de ĭubire,
Pe frunte-acoperită cŭ-o *feregea* subţire.
Minune ideală! sub vĕlu-ĭ de matasă,
Ca o grădină 'n floare când negura se lasă,
Ea 'ncântă ochiĭ, mintea, prin forme de plăcere
Cu drag întrevĕdute de-a inimiĭ vedere.
Copila cu sfială remâne 'nmărmurită,
Cu mâna-ĭ tremurândă de sinul eĭ lipită,
Și de un fior de gheaţă de-odată se pătrunde
Și cată ca să fugă și ochiĭ îșĭ ascunde.
Sultanul însă, prada frumseţiĭ ce 'ntrevede,
Uĭmit, aprins de pofte brutale, se repede
Ca ulĭul ce s'aruncă din sbor pe-o păsărică,
O prinde 'n a luĭ braţe și velul iĭ ridică,
Dicând: «Ah! eată raiul de Mohamed promis!»

Becri o vede!.. palid, el strigă: «Feringhis!
«Copila mea aice!..» La glasul luĭ de tată,
Ruşinea, indignarea cuprind pe juna fată.
Ea luptă cu putere şi braţu-ĭ fecĭoresc
Respinge pe Sultanul sub ochĭul părintesc.
—«A! şerpe, şerpe!»—urlă Murad înfuriat,
«Pe mine, tu pe mine, al lumiĭ împĕrat,
«Când vreaŭ cŭ-a mea favoare să mĕ cobor la tine,
«Tu, tu aĭ îndrăzneala să mĕ respingĭ pe mine?
La tigri!...» şi 'ntr'o clipă, luând-o pe copilă,
Afară, jos în curte, o svârle fără milă.

Un vaet se ridică!.. Becri in desperare
Se pleacă pe fereastră... şi vede cu'nfĭorare
Cum tigriĭ, beţĭ de sânge, rupeaŭ în lăcomie
Bucăţĭ de carne albă din fata încă vie!
Şi inima-ĭ se frânge căcĭ sub grozavu-ĭ chin
Copila luĭ il cheamă prin ultimu-ĭ suspin!

Atunce vinĕt, crâncen, cu moartea 'n pept, sermanul,
Intoarce-a sa privire şi vede pe Sultanul
Ca un cadavru sarbed intins jos pe covor.
El cată lung la dinsul cu gând resbunător
Şi ḑice: «Faptul ḑileĭ în lume-acum apare.
«Ruşine-ĭ să te vadă pe tine, Sultan mare,

«Cădut fără putere, învins de un pic de vin.
«Te scoală!.. Vĭaţa-ĭ dulce cât e paharul plin.
Te scoală!.. eată cupa, deşart-o până 'n fund
«Cum aĭ lăsat în mine deşertul cel profund.»

Murad cuprins de spasmurĭ, ardênd, suflând din greŭ,
Intoarce capul, varsă cupa, geme: «Nu vreŭ!»
—«A! nu vreĭ, nu vreĭ, câne!»—răcnesce în turbare
Becri cumplit ca moartea lipsită de mustrare.
«A! fiară ne'mpăcată, de vin te-aĭ săturat?
«Bea sînge dar, bea sînge din inimă-mĭ vĕrsat!»
Şi cu'n pumnar 'n grabă la braţu-ĭ se rănesce
Şi de-a luĭ Murad gură el rana o lipesce
Şi strigă: «Suge tigre, în ultima-ţĭ orgie,
«Pe când aĭ tĕĭ tovarăşĭ copila îmĭ sfâşie.
«Bea sânge de părinte să stingĭ cumplita-ţĭ sete,
«Tu care-ţĭ adăpĭ tigriĭ cu sînge viŭ de fete!»
Sultanul slab se luptă, gemênd se svârcolesce
Sub un genunchiŭ ce peptu-ĭ apasă şi turtesce.
Murind, el vrea să strige, dar limba i se leagă.
Căcĭ gura luĭ se umple de sânge ce se 'ncheagă.
De-odată 'n lupta morţiĭ grozav sbucĭumătoare
El scoate-un gemĕt aprig şi tremură şi moare!

Atuncĭ Becri, teribil, privindu-l dice: «Fiară!
«Mergĭ unde te aşteaptă Şeĭtan cu a luĭ ghĭară!»

Apoĭ el la fereastră se duce şi'n glas tare
Răcnesce: «Padişahul, a lumeĭ spăĭmântare,
«S'aŭ dus în vecĭnicie, să-l judece Allah!
«Osmanĭ! trăiţĭ în pace scutiţĭ de Padişah!»

Apoĭ în curte pleacă un ochiŭ abĭa deschis
Şi cade mort de jale, gemênd: «o! Feringhis!..»

Mircescĭ, 1876.

XXVI

PRIER ŞI FATA ERNEI

I

S'aŭ iubit earna cu gerul
Ş'amândoĭ s'aŭ însoţit.
De frig mare-atuncĭ chiar ferul,
Scrijelit, aŭ amorţit!
L'a lor nuntă 'ngrozitoare
Moartea rece-aŭ asistat
Şi, privindu-ĭ, mândrul soare
Sus pe cer a îngheţat.

Miriĭ sarbeḑĭ în cojoace
Veselit-aŭ şese lunĭ,
Invitând cu eĭ să joace
Viscoloasele furtunĭ,
Ş'aŭ avut la cununie
Lăutarĭ de triste horĭ,
Asprul Crivĕţ de urgie,
Corbiĭ trist croncănitorĭ.

Ĭar nuntaşĭ un numĕr mare
De lupĭ lacomĭ, de urşĭ groşĭ.
Toţĭ cu blane pe spinare,
Cu dinţĭ lungĭ, cu ochiĭ roşĭ.
Eĭ în noaptea nuntitoare
Mare praznic aŭ făcut
De plăpânde căprioare
Şi de-un bĭet copil perdut

II

Earna are o fată albă
Ca ştergarul alb de in.
Fata are 'n sîn o salbă
De frumoase florĭ de crin,

Și zăpadă pe-a eĭ față,
Și pĕr luciŭ de argint ;
Pe sub gene ochĭ de gheață,
Pe sub buze margarint.

Ea-ĭ frumoasă ca o moartă
In momentul cel suprem
Când, plecând din lume, poartă
Al vecieĭ diadem ;
Dar ca statue de ceară,
Doarme făr' a se trezì
De cu zorĭ și până 'n seară,
De cu seară până 'n ḑi.

In zadar o tot sărută
Mama eĭ la ea privind ;
Copilița 'n vecĭ tăcută
Îĭ zimbesce aromind.
Mândrul soare cu iubire
O dismeardă în zadar.
Ea remâne 'n neclintire
Ca un viŭ mărgăritar.

III

Eat' aude 'n depărtare
Prier, al verdeţeĭ Domn,
De vestita fată mare
Adormită 'n vecĭnic somn,
Şi el simte de odată
Foc în sinu-ĭ tulburat,
Şi în suflet dor de fată
Dor aprins de însurat.

Eată-l pleacă, dar se luptă
Pe-a luĭ cale ne 'ncetat
Cu ninsoarea întreruptă
De ploĭ recĭ, de vînt turbat;
Şi răpit pe-aripa grabiĭ,
El străbate neoprit
Tristele ḑile-ale Babiĭ,
De cocorĭ călăuzit.

Eat' ajunge, eată vede
Fata 'n haĭne de ninsorĭ.

El o cheamă, se răpede
Ş'o sărută de treĭ orĭ.
S'aŭ trezit copila dragă
Sub sărutul arḑător,
Ea zimbesce dar, pribeagă,
Se preface intr'un nor!..

XXVII

POEANA FERMECĂTOARE

I

Prin cea luncă sunătoare,
Printre fragede vlăstărĭ,
Când la umbră, când la soare,
Şerpuesc douĕ cărărĭ.

Una e resăriteană,
Alta-ĭ de la mĭază-ḑi,
Ş'amândouĕ 'ntr'o poeană
Se 'ntâlnesc după o ḑi.

Miĭ de cântece voioase
Prin frunḑişul de smarald
Fac concerte-armonioase
Ce plutesc în aer cald.

Şi cu dînsele 'mpreună
Două tinere cântărĭ
Se îngână şi resună
Jos, pe ambele cărărĭ.

Una gingaş se ridică
Dintr'un pept frumos, rotund.
Frunza 'n luncă se despică,
Crângurile se pĕtrund.

Căcĭ e vìers de fată mare
Vĭers de inimĭ furător
Care face de tresare
Şi năsipul din isvor.

Copiliţa ce tot vine
Despre mândrul răsărit
Duce-un dor vioiŭ cu sine,
Duce dorul de ĭubit.

Ea cu mâna-ĭ firu 'ntoarce
Când mergând, când stând pe loc,
Ĭar cu gândul gingaş toarce
Visurĭ blânde de noroc,

Căcĭ acum e primavară
Şi e dulcea lună Maiŭ,
Când în sinurĭ şi pe-afară
Tot e vĭaţă, tot e raiŭ!

. . . .

II

Pe cărarea ceea-laltă
Spre poeană 'naintând
Un codrean cu fruntea naltă
Vine astfel haulind:

«Dup' atâta lungă cale
«Ce-am făcut în vĭaţa mea,
«Am ajuns acum în vale
«Şi am dat de cale grea!

«Merge-voiŭ tot înainte
«Făr' a mĕ 'ngriji de drum?
«Orĭ aş face maĭ cu minte
«Să staŭ loculuĭ d'acum?

«Tot ce mişcă, tot ce sboară
«Mĕ îndeamn' a rătăcì
«Ca un riŭ ce se coboară
«Fără 'n vecĭ de-a se oprì,

«Íar o floare de grădină
«Imĭ şoptesce 'ncetişor
«Ca să prind eŭ rădăcină
«Lângă ea, lâng' al eĭ dor.

«Codri, codri frăţioare!
«Cum aş face, cum să fac
«A mea soartă călătoare
«Cŭ-al meŭ suflet s'o împac!»

Cântă el cu glasul tare,
Cântă ea cu glas duios,
Şi pădurea în vibrare
Le respunde-armonios,

Dar cărările sub pasurĭ
Cu încetul s'aŭ scurtat.
In poean' ambele glasurí
De odat' aŭ resunat

Şi voĭnicu 'n nemişcare
Aŭ remas pe loc, uĭmit,
Şi copila în mirare
Pe obrazu-ĭ s'aŭ roşit!
. . . .

Lunca tace, umbra pĭere,
Cerul varsă dulcĭ văpăĭ;
Nu s'aude prin tăcere
Decât inimĭ cu bătăĭ,

Şi din cuĭburĭ, de sub frunză
Pe furiş miĭ de ochirĭ
Cată lung ca să pătrunză
Taĭna dulceĭ intâlnirĭ.

O! minune,-un graiŭ ferice,
Al natureĭ mândru graiŭ
Se înalţ' atuncí şi ḑice:
«Oaspeţĭ de-al juneţiĭ plaiŭ!

«Mergețĭ vesel prin verdeață,
«Pe-o cărare la un loc,
«Tot spre vĭață cu dulceață,
«Tot spre loc plin de noroc!»

Ambiĭ tinerĭ în uĭmire
L'acel glas dumnedeesc
Işĭ daŭ mâna cŭ-o zîmbire
Işĭ strîng mâna şi pornesc,

Şi es vesel din pădure
Dispărênd, frumoşĭ şi dragĭ,
Prin huceagul plin de mure,
Prin fĕnațul plin de fragĭ.

Lunca sună viĭ fanfare...
Eĭ se duc strălucitorĭ
Pe o singură cărare
Ce s'acopere de florĭ,

Căcĭ e draga primăvară
Şi e dulcea lună Maiŭ,
Când în sinurĭ şi pe-afară
Tot e vĭață, tot e raiŭ!

XXVIII

DEDICARE

DOMNIȘOAREÌ A.

Copiliță 'n calea vĭeții
Dee Domnul să 'ntâlnescĭ
Pe cărarea tinereții
Visul gingaș ce ĭubescĭ!
Sufletele fără știre
Merg pe taĭnice cărărĭ
In poeana de iubire,
Raiŭ frumos de încântărĭ.

Mircescĭ, Martie 1876.

XXIX

DORUL DE BRAḌI

ROMANŢĂ DEDICATĂ MĂRIEĬ SALE DOAMNEĬ

De-aş aveà braḍiĭ lângă mine
Cànd staŭ închisă 'ntr'un palat,
Şi viul Peleş care vine
De sus, din falnicul Carpat,
Ah! eŭ n'aş sci cum earna trece,
Căcĭ braḍiĭ meĭ cu frunza lor
Ar coperì zăpada rece
Ş'ar îngâna tristul meŭ dor.

De-aş aveà bradiĭ de la munte
Cu care-mĭ place să grăesc,
Iubiţiĭ meĭ poeţĭ de frunte
Ce cântă-un hor Dumnedeesc,
Eŭ aş cântà voĭos în vĭaţă,
Timp fie bun, timp fie rĕŭ,
Şi 'n dulce, vecĭnică verdeaţă
Ar fi ca eĭ sufletul meŭ.

O! braḍiĭ meĭ, veniţĭ în vale,
Veniţĭ cu mine 'n orĭ ce loc
Şi respândiţĭ pe a mea cale
Umbrirĭ şi visurĭ de noroc.
Atuncĭ din inima-mĭ senină
Vor inflorì cântice dragĭ,
Cum înfloresc din rădăcină
Pe lângă voĭ rumeniĭ fragĭ.

Sinaia, 1875

XXX

SOARE DE EARNĂ

O! Soare, vecĭnic călător!
De mult n'aĭ fost în a mea ţară
Cŭ-al tĕŭ sărut fermecător
S'o facĭ a crede 'n primăvară.

Tu sciĭ cât ţara te iubesce
Şi cât în zodia luĭ Maiŭ
L'a ta zimbire ea 'nfloresce
Şi se preface 'n dulce raiŭ.

Tu scii̯ cu ce câmpii̯ mănoase
Cu ce cununĭ de miĭ de florĭ,
Cu ce cântărĭ armonioase
Ea-ţĭ ese 'n cale chiar din zorĭ,

Şi ca pe-un sol de fericire
Trimis de însuşĭ Dumneḑeŭ
Te priimesce-o! dulce mire,
Cu desmĭerdărĭ la sinul sĕŭ.

De ce tu 'n alte lumĭ străine
Mergĭ lunĭ întregĭ, rătăcitor,
Uĭtând că ţeara făr' de tine
Tînjesce-amar în tristu-ĭ dor.

Ah! amândoĭ când aveţĭ parte
De întâlnirĭ aşa de dulcĭ,
Cum de tu fugĭ în altă parte
Când vine noaptea să te culcĭ?

Cum de tu nu-ĭ daĭ semn de vĭaţă
Ş'o laşĭ cu cerul eĭ pustiŭ,
Ş'o laşĭ cu inima de gheaţă
Ca pe o moartă 'ntr'un secriŭ?

Când ea-ĭ atâta de frumoasă
Şi tu atâta de frumos,
Când ea îţĭ este credincĭoasă
De ce să-ĭ fiĭ necredincĭos?

XXXI

STROFE IMPROVISATE LUI C. ROLLA

Din ḑi în ḑi pădurea bătrînă se răresce!
Aḑĭ un stejar, mânĭ altul, pe rînd se prăbuşesce
Şi largĭ poene triste remân în locul lor.
Cu eĭ cad miĭ de cuĭburĭ ce vesel, pe sub cerurĭ,
Formaŭ o lume 'ntreagă şi plină de misterurĭ,
Şi plină de-armonie şi plină de amor!

Aşa din stolul nostru de oamenĭ cu tărie
Ce-aŭ scos această ţeară din umbră, din robie,

Păstrând credința sfîntă în viitorul eĭ,
Adĭ unul și mânĭ altul se duc din astă lume,
Lăsând amar și doliŭ în sinul bĭeteĭ mume
Și marĭ și largĭ pustiurĭ lăsând sub ochiĭ seĭ.

Acum îțĭ venì rîndul și ție de plecare,
O! Rolla, fiŭ energic al țĕriĭ, suflet tare,
Pionier de frunte pintre pionierĭ.
Ferice-acum de tine căcĭ aĭ să găsescĭ ĭar ă
Pe Negri și pe Cuza și alțĭ pribegĭ din țeară
Care-aŭ aprins făclia măreții re'nvierĭ.

Triumf ceresc e moartea când moare muncitorul,
Urmașilor din lume lăsând brăzdat ogorul
Și cŭ-o verdeață vie de-alung acoperit.
Rodesce munca 'n urmă-ĭ și rîde holda 'n soare,
Ĭar ceĭ remașĭ în vĭață admir pe cel ce moare
Dicând: Pentrŭ-a luĭ țeară trăit-aŭ ș'aŭ murit.

Gădinți, Ianuarie 1875.

.XXXII

STROE PLOPAN

BALADĂ POPULARĂ

Sus, pe muchea dealuluĭ,
Merge 'n voea caluluĭ
Un bujor de căpitan
Care poartă buzdugan.
El aruncă ochĭ de sus
Când spre valea din apus,
Când spre şesul înflorit
Despre mândrul rĕsărit,
Şi tot cată ca să vadă
N'ar zărì cumva o pradă
Icĭ în zare, colo 'n zare
Pe sub cer, în depărtare?

Cĭocârlia sus căntà
Ĭar voĭnicul cuvîntà:
«Căcĭ nu am aripa ta,
«Ciocârlie nevĕḑută,
«Păsărică 'n cer perdută!
«Căcĭ nu am şi sborul tĕŭ
«Să mĕ 'nalţ în cer şi eŭ
«Ca să vĕd din dos de zare
«De nu vin oarde Tatare
«Să răpească şi să fure
«Fete marĭ cu ochĭ de mure,
«Şi copiĭ mărunţĭ de anĭ,
«Copilaşĭ de ceĭ bălanĭ?»

Cum mergeà şi cum grăĭà,
Eată, mări, că zărĭà
Jos, de vale, pe sub deal,
Lângă apă, sus, pe mal,
Un foc mare strălucind,
Pintre sălciĭ pălpăind,
Şi'mprejurul foculuĭ
Treĭ Tătarĭ stànd loculuĭ
Şi frigând un mĭel furat,
Intr'o furcă aninat.
Caiĭ lor păsceaŭ de-o parte
Ĭar la umbră, nu departe,

Se bocĭà o mândră fată,
De o salcie legată;
Se bocĭà bĭata copilă
De umpleà crângul de milă,
Dar păgâniĭ o priveaŭ,
Şi privind-o crunt rîdeaŭ
Şi ḑiceaŭ în limba lor:
«Mult plătesce ist odor,
«Căcĭ e puĭcă de bun soiŭ,
«Şi-ĭ ca trestia la boiŭ,
«Şi-ĭ ca luna la obraz,
«Numaĭ bună de-un viteaz.
«Ghiraĭ Hanul pentru ea
«Ne-a da scule câte-om vrea,
«Şi caftane de Sultanĭ
«Şi cincĭ-ḑecĭ de pungĭ de banĭ!»

Cât Plopan mi-ĭ auḑĭà
Calul iute-şĭ răpeḑĭà:
«Bună ḑiua, mĕĭ Tătarĭ,
«Prădătorĭ de fete marĭ!
«Spunețĭ mie fără teamă,
«Fără teamă dați-mĭ seamă:
«Orĭ ve-ĭ roaba de schimbare,
«Orĭ ve-ĭ roaba de vînḑare?
«De-ĭ pe schimb, eŭ mult v'oiŭ da,
«Căcĭ cu ḑile v'oiŭ lăsà.

«De-ĭ pe plată, eŭ sînt gata
«De la voĭ să cumpĕr fata,
«Nu cu aur nicĭ caftan
«Ci cu dărĭ de buzdugan.»
  Tătărimea ĭar rîdeà;
Din treĭ unul respundea:
«Auḑit-aţĭ, auḑit,
«Pe Românul îndrăcit?
«Ci-că-ĭ prins de mare dor
«Ca să meargă plutitor,
«Când pe apă 'ntins la soare,
«Când sub apă curgătoare
«Până 'n Dunărea cea lată,
«Până 'n marea tulburată?»
Bine vorba nu sfârşĭà,
Vaĭ de lume-amar de ea!
Buzduganul se 'nvîrteà,
Ca un vultur s'abăteà,
Pe păgânĭ îĭ şi turteà!

Apoĭ mândrul căpitan
Care-ĭ ḑic Stroe Plopan,
La copilă se duceà
Şi cu drag aşa-ĭ grăĭà:
«Cine 'mparte, parte-şĭ face
«Cum ĭ-e dorul, cum îĭ place.

«La Tătarĭ am împărţit
«Buzduganu-mĭ oţelit.
«Ţie, dragă fată mare,
«Iţĭ fac parte de scăpare,
«Iară partea ce-mĭ fac mie
«Eştĭ tu, draga mea soţie.»

Copiliţa ce ḑiceà?
Sciŭ că nu se maĭ boceà.
Pĕru 'n faţă-şĭ aduceà,
Cu voĭnicul se duceà.
Fie calea lor uşoară,
Cu foc lin la inimĭoară
Cum e scris, cum e menit,
Cànd e timpul de ĭubit.

NOTE

LEGENDE

I. Dumbrava roşie. (Pag. 197).

Visul luĭ Albert.

Regele Albert, după învoirea ce făcuse cu frațiĭ seĭ, regele Ungarieĭ şi ducele Litvanieĭ, în conferința de la Leutschau, cercând a-şĭ împlinì gândul asupra Domnuluĭ Stefan a Moldoveĭ (conferințĭ în care se desbătù despre stîrpirea Românilor: *super extirpatione Valachi*), chemă la arme toată Polonia, Galiția, Mazovia, pe Ioan de Tiffen, magisterul Prusieĭ, ĭar maĭ ales pe Alexandru, ducele Litvanieĭ, cu toată nobilimea litvană. Decĭ cu multă oaste de mercenarĭ pedestri şi călărețĭ el plecă de la Leopol spre Moldova, la 26 Iunie.

Acea nefericită espediție fu preînaintată de următoarele pronosticurĭ· Doue sute de boĭ, apucându-ĭ un vârtej înfricoşat la eşirea din Leopol, se împrăştiară în toate părțile; uniĭ căḑură în şanțurile suburbieĭ, ĭar ceĭ-lalțĭ cu greŭ se putură găsì şi adunà. Când Regele treceà un rîuleț, calul sĕŭ de mână se poticnì şi se înecă. Un oare-care *Sropski*, nobil de neam, dar cam nebun, de maĭ multe orĭ strigă în Leopol cu spaĭmă, prevestind peirea Polonilor. Fulgerul, căḑênd asupra tabereĭ,

ucise pe un nobil şi 12 caĭ. Preotul, servind dinaintea Regeluĭ, scăpă gĭos sfintele Taine.....

Şi cu toate aceste înspăĭmîntătoare întîmplărĭ, departe de a se lăsà de păcate, oastea petreceà în libertate cu muerĭ, şi însuşĭ şefiĭ nu numaĭ noaptea dar şi chĭar la lumina ḑileĭ se desfătaŭ în baĭe şi în beţie, desmĭerdându-se în braţele femeilor.

Creslau Curozwanski, nobil de Roza, decan de Cracovia, şi Padlowski de Przytyk, castelanul Radomieĭ, aŭ fost trimişĭ solĭ cătră Stefan Vodă, pentru ca să ceară libera trecere prin ţeară a oasteĭ Leşescĭ, cercând a-l înşelà că expediţia luĭ Albert ar fi menită în contra Turcilor. Asemine misie aŭ avut şi Mateiŭ Lonzinski, episcopul Cameniţeĭ.

Albert începù răsboiul asediând şi bombardând Suceava, însă nu reuşì a luà oraşul, ci perdù multă oaste şi timp în zadar.

Oastea leşească se retrase prin codriĭ Bucovineĭ, avênd în mijloc pe regele bolnav şi dus pe un leagăn ; însă acolo Moldoveniĭ, ascunşĭ între copacĭ, se isbiră ca lupiĭ asupra Leşilor şi le făcură multă stricăciune. Periră atuncĭ mulţĭ din neamul luĭ Toporski (unul din cele maĭ vechĭ din Polonia), doĭ Tenczynski, Nicolai, palatinul Galiţieĭ, şi Gabriel de Moraviţa, etc.

Tot atuncĭ un contigent de Cruciaţĭ Prusianĭ, urmând după armata regală, fură atacaţĭ de hatmanul Boldur, risipiţĭ, şi câţĭ scăpară de moarte fură robiţĭ.

Acea oaste regală, în care se aflaŭ magnaţiĭ Podolieĭ, fu reŭ vătămată de oameniĭ luĭ Stefan.

Mateiŭ Miechowski ḑice: «O! Stefan, bărbat triumfal şi victorios, «care biruişĭ pe toţĭ regiĭ învecinaţĭ! O! om fericit, care te bucuraşĭ «de toate darurile câte natura le dă altora numaĭ în părţĭ, uniĭ fiind «înţelepţĭ cu viclenie, alţiĭ vitejĭ cu sublima virtute a dreptăţiĭ, alţiĭ ĭar «norocoşĭ contra duşmanilor, tu singur le avuşĭ hărăzite ţie toate de «odată: just, prevĕḑĕtor, viclean, biruitor asupra tuturor adversarilor! «Nu degeaba cată a fi numĕrat între eroiĭ seculuĭ nostru!» etc.

(Arhiva istorică a Românieĭ).

Aceste fapte sînt relatate de Mateiŭ Miechowski în istoria luĭ Stefan Vodă; ĭar prinţul D. Cantemir, adeverind legenda poporală, ḑice: «Stefan V, prinţul Moldoveĭ, bătênd oastea leşească la Cotnar, unde «cresce vinul cel lăudat, cu totul o aŭ stins; numaĭ 15000 aŭ prins «viĭ, pe cariĭ ĭ-aŭ pus în jug şi ĭ-aŭ silit de aŭ arat în lung doue «mile, în lat o milă de pĕmînt, în care arătură tot prin Leşiĭ aceĭa aŭ

«seminat doue păduri ce și până astă-ȡi se numesc de Poloni *Bucovina*, «iar de Moldoveni *Dumbrava roșie,* saŭ păduri roșii, pentru că s'aŭ «semănat și sădit cu sânge leșesc».

Glumeț, îĭ place-a ȡice luĭ Negrea, viteaz darnic: (Pag. 204).

Familia Negre este una din cele maĭ vechĭ din Moldova. Chĭar pe la începutul seculuĭ XV, un Negre vornicul figurează în istorie, timp de 24 anĭ, adică de la 1402 până la 1426, între ceĭ 12 boerĭ marĭ, consilierĭ a luĭ Alexandru cel bun.

La 1471, Paharnicul Negre a fost descăpățînat în Vasluĭ din ordinul luĭ Stefan cel Mare, fiind că a fost de părere a nu se răsboì în contra luĭ Radu a Țereĭ Muntenescĭ, ca unul ce erà Creștin și Român.

Un alt Negre, Patrasco, ginere luĭ Petre Vodă Șchĭopul, aŭ urmat în exil pe socrul seŭ, aŭ fost înscris în cartea de aur din Veneția și aŭ murit la Barcelona, etc. etc.

In chronicele și chrisoavele remase de la străbunĭ, numele de Negre apare ades ca proprietarĭ de moșiĭ Negrescĭ, ca oamenĭ însemnațĭ pe timpul lor, și ades ca victime a urgiilor domnescĭ.

Maghiarĭ schimbațĭ în ìepurì, ș'un Purice 'n Movilă. (Pag. 211).

Numele Puricescilor aŭ fost schimbat în Movilescĭ pe câmpul lupteĭ de la Schee, luptă în care Hroĭot șeful armieĭ Unguresci aŭ fost descăpățînat de Purice Aprodul.

(Veȡĭ poemul luĭ *C. Negruzzi, Aprodul Purice*).

Stefan, Stefan Domn cel Mare. (Pag. 212).

Cântic vechiŭ poporal.

«*Moldova, la Dreptate, pe soarta eĭ stăpână*» (Pag. 216).

Locul, pe care Stefan aŭ fost proclamat Domn Moldoveĭ, purtà numele de *Dreptate.*

II. Resbunarea luĭ Statu-Palmă. (Pag. 235).

Statu-Palmă-barba-cot este un personagiŭ fantastic din ceĭ maĭ originalĭ care se găsesc în poveștĭ. El e un pitic monstruos, avênd statura mică de o palmă, și barba lungă de un cot. Locuința luĭ este într'un vîrf de plop; ĭar când se coboară din acel copac, el încalecă pe un ĭepure șchĭop, de cutrieră lumea și pătrunde chĭar pe sub pămînt.

Sfarmă-peatră și Strîmbă-lemne sînt personificările urieșe a torentelor, carĭ macină și restoarnă stâncile cât de nalte, și a furtunelor carĭ îndoae și rup arboriĭ cât de groșĭ.

Fĕt-frumos este eroul ce se luptă cu Zmeiĭ, cu balauriĭ, cu urieșiĭ și cu fearele codrilor pentru apĕrarea fetelor de împĕrațĭ carĭ se daŭ în dragoste cu el.

Pepelea represintă spiritul glumeț al Românilor; el scie să se descurce cu dibăcie în toate întîmplările, să joace feste dușmanilor luĭ, și strecurându-se ușor prin valurile lumiĭ, să easă tot-dea-una din orĭ ce pericul cu rîsul pe față.

IV. Calul Cardinaluluĭ Batori. (Pag. 245)

Andreiŭ Batori, cardinalul, vĕr primar luĭ Sigismund, cum se puse Craiŭ în Ardeal, nu voì nicĭ cum să aĭbă legăturĭ amicale cu Mihaiŭ, dar încă-ĭ ordonă să lase Țeara-Românească și să vie curînd în Ardeal cu toată familia sa, căcĭ aveà de gând să-l dea în mâna Turcilor. Mihaiŭ, drept respuns, se repeḑì cu oastea luĭ formată de Românĭ, de Cazacĭ și de Moldovenĭ, și puse sub sabie armia Ungurească.

Batori, care înainte de luptă ḑiceà cu fală că *Româniĭ sînt turme de oĭ, ĭar Unguriĭ neîmblânḑite feare,* vĕḑêndu-șĭ oastea risipită, încălecă ĭute, părăsind câmpul răsboiuluĭ, și caută scăpare în fuga caluluĭ seŭ. El apucă prin munțĭ și prin pustietățĭ, unde urmă de om nu se aflà; însă, căḑêndu-ĭ calul mort, el se întâlnì noaptea cu nisce cĭobanĭ, cariĭ l-aŭ ucis și aŭ dus capul seŭ luĭ Mihaiŭ, cerêndu-ĭ a fi boerițĭ pentru isbânda lor. Viteazul Domn făcŭ dreaptă judecată și fără întârḑiere puse de se spînzură pe ucigașĭ... etc.

(Poemul Vistieruluĭ Stavrinos).

V. Tudora de la Tîrşor. (Pag. 249).

«Mihaiŭ Viteazul s'aŭ fost dat în dragoste cu Tudora de la Tîrşor «*(saŭ Tîrguşor)*, şi din amorul lor s'aŭ născut o fată numită Marula «ce s'a măritat cu Socol Paharnicul.»

IX. Palatul Loredano. (Pag. 263)

Gondolieriĭ din Veneţia cântă ades în hor strofe din *Orland furioso* şi *Gerusalemme liberata*.

XII. Dan, Căpitan de plaiŭ. (Pag. 280).

Ear Stefan de la dînsul, luând in schimb pe Hanul, (P. 284).
I-aŭ dis: «Ursane frate! să-ţĭ facĭ ochirea roată
Şi cât iĭ vedeà zare a ta să fie toată!

Ast-fel Domniĭ vechĭ, în timpul luptelor recompensaŭ pe bărbaţiĭ cariĭ făceaŭ acte de vitejie. Ast-fel s'aŭ format în vechime proprietăţile marĭ din ţeară.

De-atuncì el stă de pază în mijlocul càmpieĭ (Pag. 285).
Şi nime nu s'atinge de zmeiĭ herghelieĭ.

In timpul năvălirilor de Tătarĭ, de Leşĭ, de Ungurĭ, de Cazacĭ şi de Turcĭ, duşmanĭ neîmpăcaţĭ cu cariĭ ţeara noastră a fost în luptă seculĭ întregĭ, numaĭ codriĭ şi munţiĭ eraŭ locuiţĭ; câmpiile pustiite, în lipsă de agricultură, servĭaŭ numaĭ pentru hrana turmelor de vite albe şi de herghelıĭ de caĭ. Aceste turme şi hergheliĭ formaŭ cel maĭ mare venit al ţĕriĭ, căcĭ eraŭ vestite pentru calitatea soĭuluĭ lor.

XIII. Gruĭ-Sânger. (Pag. 297).

Cu pĕr de lup s'afumă. (Pag. 300).

Leac poporal în contra efectuluĭ spaĭmeĭ.

«A ta cenușă peară în vînt, și neagră fie!» (Pag. 305).

Cenușa celor bunĭ e albă, cenușa celor reĭ e neagră. (Credință poporală.)

El poartă poame roșiĭ și numele de Sânger. (Pag. 308).

Copăcel care produce strugurĭ de fructe selbatice, roșiĭ.

XV. Vlad Țepeș și Stejarul (Pag. 324).

Acest Domn a făcut cetatea de la Poenarĭ și sfînta mânăstire de la Snagov; a maĭ făcut un lucru cu orășeniĭ din Tîrgoviște pentru o vină mare ce aŭ fost făcut eĭ unuĭ frate al luĭ Vlad Vodă, când a fost în ḑiua Paștilor, fiind toțĭ orășeniĭ la ospețe, ĭar ceĭ tinerĭ la horĭ, așa fără veste pre toțĭ ĭ-aŭ cuprins. Decĭ câțĭ aŭ fost oamenĭ maĭ bătrînĭ, pre toțĭ ĭ-aŭ înțăpat de aŭ ocolit cu eĭ tot tîrgul, ĭar câțĭ aŭ fost tinerĭ, cu nevestele lor și cu fete marĭ, așa cum aŭ fost împodobițĭ în ḑiua Pascilor, pre toțĭ ĭ-aŭ dus la Poenarĭ de aŭ tot lucrat la cetate până s'aŭ spart toate haĭnele de pre eĭ, și aŭ remas toțĭ despoĭațĭ în peile goale; pentru aceea ĭ-aŭ scos nume *Țepeluș*. Domni 15 anĭ.

(Manuscrise vechĭ pe limba română găsite în sfintele mânăstirĭ Cozia și Șerbănescĭ).

XX. Hodja Murad Pașa (Pag. 343).

Aveà treĭ fiĭ răsboinicĭ vestițĭ: Ghĭun, Ild, Djennet.

Ghĭun, ḑiuă. — *Ild*, fulger. — *Djennet*, raiŭ.

Mărise, apĕrase întreg Aliotmanul. (Pag. 344).

Aliotmanul, Numele imperiuluĭ Otoman.

Maĭ drept îl poreclise: Crunt săpător de gropĭ.

Lamartine, *Istoria Turcieĭ.*

Ĭar Hodja fără milă la strigăt de aman. (Pag. 345).

Aman, termin ce însemnează a cere ertare.

Cum?... tu Vizir! tu, hodje! și ochiul tĕŭ orbit. (Pag. 346).

Hodje, preceptorul Sultanuluĭ.

Apoĭ către Cĭaușiĭ cu nume de Caplanĭ.

Caplan, tigru.

Vizirul dice ĭară: Solacĭ, Spahiĭ, Neferĭ,

Solacĭ, Spahiĭ, corpurĭ de ostașĭ.

Arslaniĭ luĭ Mohamed cu cânĭ aŭ prins frăție. (Pag. 347).

Arslan, leul.

XXI. Garda Saraiuluĭ. (Pag. 349).

Temênd să nu deștepte Șahinul până 'n dĭ...

Sultanul poartă glorioasele titlurĭ de *Padișah*, de *Șah-Șahin*, de *Sahi Alem Penah*, de *Sahin Sahi, etc.*

Căcĭ pe sub cer deasupra-ĭ plutesce Azrael. (Pag. 350).

Azrael, înger.

Ș'Abdul-Aga, Nakibul, în kĭosk de-asupra porțeĭ

Nakib, păzitor al sangĭaculuĭ luĭ Mohamed.

Eraŭ ortale dese de cruntă-Enicerime,

Orta saŭ *ojak*, denumirea regimentelor de Enicerĭ.

Am rĕsturnat cu toțiĭ a noastre marĭ cazane. (Pag. 351).

Fie-care ortà aveà cazanul eĭ. Resturnarea cazanuluĭ cu fundul în sus erà un semn de revoltă.

Selim, Zahid kĭafirul, Selim crunt, orb de minte. (Pag. 351).

Zahid kĭafir, ipocrit-blasfemator. Selim vroià să introducă reforme europene în armată și în administrație.

Lambhar-Kale. kĭehaĭa, ce'n poartă aŭ lovit; (Pag. 352)

Kĭehaĭa, sindicul Enicerilor.

Nu lasă nicĭ o urmă, Șah fie saŭ fellah. (Pag. 353).

Fellah, țăran sărac.

Sangeacul luĭ Mohamed și lege și onor. (Pag. 354).

Sangeac, stindardul Profetuluĭ care se desfășură, când imperiul e în pericol.

XXII. Noaptea albă. (Pag. 355)

Eștĭ tu Prier al meŭ frate? (Pag. 359).

Prier, numele poporal al luneĭ luĭ April.

XXIII. Vîntul de la Mează-zi. (Pag. 361).

Strofa: «Primăvara face-un semn...» etc. a fost întrégă ștearsă cu doue trăsurĭ de condeiŭ verticale. Aicĭ s'a reprodus, nesciindu-se dacă ștergerea a fost făcută chĭar de Alecsandri, și anume cu gândul de a suprimà această strofă. — *Bi.*

XXV. Murad Gazi Sultanul și Becri Mustafa. (Pag. 375).

Murad saŭ *Amurad IV* s'a suit pe tron la anul Hegireĭ 1032, care corespunde cu anul de la Christos 1622. — Acest Sultan a fost bizar, crunt și dedat la patima bețieĭ. El aveà plecare a face lucrurĭ nepotrivite cu demnitatea tronuluĭ, și adese-orĭ îl apucà furia de a vĕrsà

sânge. Atuncĭ eşià noaptea din Saraiŭ, cu sabia goală, alergà ca un nebun pe strade şi ucideà pe cine întâlnià. Alte dățĭ îĭ plăceà să tragă cu arcul în oameniĭ care treceaŭ pe sub ferestrele Saraiuluĭ, în cât numĕrul victimelor cruḑimeĭ luĭ s'a suit la fabuloasa cifră de 14000.— Fanatic, la începutul domnireĭ sale, Murad pedepsià cu moarte pe orĭ cine bea vin saŭ cafea, pe orĭ-cine fumà opium saŭ chiar tutun. El ordonase prin urmare închiderea tuturor cafenelelor din Constantinopole şi din toate cele-lalte oraşe ale imperiuluĭ, însă după ce Becri Mustafa îl făcù să guste şi să aprecieze vinul, Sultanul, devenind cel maĭ de frunte bețiv, învoì tuturor Mohametanilor a vinde şi a bea spirtoase, în contra prescripțiilor Coranuluĭ.

Cu toate aceste viciurĭ monstruoase, Murad posedà frumoase cualitățĭ de spirit şi corporale. El erà cel maĭ bun călăreț şi arcaşul cel maĭ meşter de pe timpul luĭ. Nime nu scià ca dînsul să svîrle djeridul şi să atingă țelul la mare distanță; nime nu puteà să alerge răpede ca el; chiar calul cel maĭ sprinten îl întreceà cu greŭ la fugă.

Murad aveà un spirit deştept, aprețiator de poesie şi o mare tărie de voință la tot ce întreprindeà. Curajul sĕŭ îĭ meritase numele de Gazi, adică viteaz; însă toate darurile sale naturale aŭ fost stinse de viciul bețieĭ, şi moartea luĭ causată de această mârşavă patimă aŭ fost privită ca un eveniment fericit pentru popoarele apăsate ale imperiuluĭ.

(Cantemir, Istoria Imperiuluĭ Otoman).

Becri Mustafa a fost un bețiv vestit, care a avut o fatală înrîurire asupra luĭ Murad. Cuvîntul turcesc *becri* însemnează beție.

E Bairamuluĭ *vesel. Stambulul e 'n picĭoare.*

Bairamul e carnavalul ce urmează după postul Ramazanuluĭ.

De-acum şi până 'n fundul Haĭretuluĭ *să-ĭ fie.* (Pag. 376).

Haĭret este numele ereĭ musulmane, cunoscută la Europeĭ sub calificarea de Hegiră.

Avênd pe lângă dînsul pe Bostangiĭ *şi 'n urmă*

Bostangiiĭ formaŭ garda Sultanuluĭ în numĕr de maĭ multe miĭ.

Murad îi prețuesce cât țeara de Misir. (Pag. 376).

Misir, Egipetul.

Şi decât Beĭlerbeiĭ, *apăsătorĭ de ginte,*
Şi decât Capudaniĭ, *şi decât* Seraskeriĭ
Ce duc în foc Spahiiĭ, Topciiĭ, Enghiceriĭ

Beĭlerbeiĭ, prinţiĭ prinţilor! ast-fel se numĭaŭ guvernatoriĭ de Anatolia, de Rumelia şi de Damasc.

Capudan, ministru de marină; *Serasker*, ministru de răsboiŭ.

Spahiĭ, soldaţĭ de cavalerie; *topciĭ*, artilerişti.

Avênd tabulhanale, alem *cu semi-lună.* (Pag. 377).

Sultanul acordà Vizirilor şi Beilor dreptul de a aveà un soiŭ de bandă de musică, numită *tabulhanà* ce se compuneà de nouĕ tobe, de nouĕ zurnezenĭ carĭ sunaŭ din zurnader, surle; de şeapte borazenĭ saŭ trompetaşĭ, de patru zilezanĭ care cĭocnĭaŭ teasurĭ de alamă; afară de acestea le maĭ acordà *alemul*, un stindard verde ce purtà în vîrf o placă de argint în formă de semi-lună, şi *tuĭul* format de treĭ coḑĭ de cal împletite cu multă artă.

Şi de Imanĭ *fanaticĭ şi de* Kizlarĭ *pizmaşĭ*

Iman, preot. — *Kizlar*, eunuc.

La glas de Seizĭ *negri ce-ĭ netezesc pe sapă.*

Seizĭ, îngrijitorĭ de caĭ.

Vizirul *şi* Muftiul, *topuzul şi Coranul*,

Muftiul e capul religieĭ, el esplică Alcoranul.

Sultanul cu surgucĭul luĭ Soliman în frunte.

Soliman I Canuni, adică legislatorul, eroul neînvins.

Se duce el să stingă pe Leşĭ saŭ merge-acum (Pag. 378).

Murad a voit sĭ facă răsboiŭ cu Leşiĭ, dar a încheiat pace cu ambasadorul regeluĭ Polon la Giurgevo.

Pe Abaza hainul să-l ardă 'n Erzerum?

Abaza, unul din Paşiĭ ceĭ maĭ puternicĭ, revoltându-se, s'a adăpostit mult timp sub zidurile Erzerumuluĭ.

Murad Gazi Sultanul se duce 'n Ok-Maĭdan
Să 'nvingă 'n arcăşie pe Ild-Tozcoparan.

Ok-Maĭdan, câmp destinat pentru tragere de arc, afară din Constantinopole.

Tozcoparan, vestit arcaş de pe timpul luĭ Murad.

Murad Gazi e sprinten ca şoĭmul Bogdănesc. (Pag. 379).

Turciĭ daŭ Moldoviĭ numele de *Bogdania*.

Murad Gazi-ĭ Şeĭtanul *ce râde de Allah.*

Şeĭtan, Satan.

Un glas de miĭ de glasurĭ respunde: E hagiul,
E Mustafa poetul, e Mustafa deliul!

Hagiŭ, pelerin de la Meka.
Deliŭ, nebun.

— «*Beţiv fără-de-lege!*» *răcneşte-un* Ulemà (Pag. 380).

Ulemà, eclesiastic.

Aŭ îndrăznit cu vinul să spurce Elcuranul?...

Adevĕratul nume al Coranuluĭ este *Elcuran*.

Se 'ntrec cu Elcovaniĭ ce'n faţa apeĭ sboară, (Pag. 383).

Elcovanĭ, paserĭ carĭ sboară în cârdurĭ pe faţa Bosforuluĭ.

Câţĭ ochĭ aprinşĭ, de dorurĭ sclipesc în Kullellì,
In Scutarĭ, Galata, Bey-koz şi Kandillì!

Diverse localităţĭ de pe malurile Bosforuluĭ.

Ah! cine se gândesce la ele când Islamul

Islamul, legea mahometană.

«Eĭuvallah!» *adaogc Becri.* (Pag. 386).

Eĭuvallah, Urare de fericire.

Pe frunte-acoperită cu-o feregeà *subţire.* (Pag. 390).

Feregeà, văl care acopere obrazul femeilor musulmane.

XXXII. Stroe Plopan. (Pag. 413).

Sus pe muchea dealuluĭ.

Toate drumurile vechĭ treceaŭ pe muchea dealurilor.

Copilaşĭ de ceĭ bălanĭ. (Pag. 414).

Copilaşiĭ românĭ aŭ pĕrul galbin deschis.

OSTAŞII NOŞTRI

I

BALCANUL ŞI CARPATUL

Balcanul şi Carpatul la Dunărea măreaţă,
Ca doĭ gigantĭ năprasnicĭ staŭ astădĭ faţă 'n faţă
Ş'aprinşĭ de dor de luptă cu ochiĭ se măsoară,
Cu glasul s'ameninţă, cu gândul se doboară,
Dicând: «Nu pot să 'ncapă doĭ paloşĭ într'o teacă!
«E scris din noĭ doĭ unul în pulbere să treacă!»

Balcanul cel fanatic, muncit de aspră ură,
Nu scie să 'ngrădească sĕlbatica luĭ gură,
Şi dice cu trufie: «Carpatule vecine,
«De nu plecà-veĭ fruntea amar va fi de tine,

«Căcĭ răpeḑi-voiŭ grabnic din plaĭurile-mĭ nalte
«Torente 'necătoare deprinse ca să salte
«Din malurĭ peste malurĭ, din munte peste munte,
«Să bat' a tale coaste, s'acopere-a ta frunte,
«Să facă într'o clipă ca să disparĭ din lume
«Cŭ-a tale stâncĭ şi codri, cŭ-aĭ teĭ copiĭ şi mume!»

Carpatul scoate-un freamĕt teribil de urgie,
Mişcând coama-ĭ de codri, ca leul în mânie,
Şi'n clocot lung respunde: «Balcane-a ta trufie
«Arată că tu astăḑĭ căḑut eştĭ în pruncie.
«Nevoe aĭ de-o cârjă ruina-ţĭ s'o supoarte,
«Căcĭ eştĭ acum, sermane, ajuns la prag de moarte.
«Aĭ fost odinioară gigant prin înălţime,
«Amar prin fanatismu-ţĭ, puternic prin cruḑime!
«Aĭ revărsat pe lume şi groază şi ruşine,
«Şi te-aĭ scăldat în sânge pân' ce aĭ dat pept cu mine.
«De-atuncĭ aŭ trecut seculĭ!.. Strivita omenire
«S'aŭ deşteptat, şi numaĭ tu staĭ în adormire,
«Ademenit de visurĭ nebune şi trufaşe,
«Făr' a pătrunde noriĭ care te ţin în faşe!
«Orb urieş! cu cârja tu genele-ţĭ ridică
«Şi veḑĭ l'a tale poale cât umbra-ţĭ e de mică!
«Eştĭ şters din cartea lumeĭ, tu care din vechime
«Staĭ rezemat în somnu-ţĭ de-o putredă mărime!
«Şi vreĭ să ţiĭ în lanţurĭ popoarele creştine?
«Şi vreĭ, Balcane gârbov, eŭ să mĕ 'nchin la tine?

«Dar n'audĭ cum te rîde şi Dunărea şi Marea?
«Devisa ta-ĭ *sclavia*, ş'a mea *neatîrnarea!*»
Cum ḑic, doĭ vulturĭ agerĭ, sburând din vîrf de munte,
Se 'nalţă până 'n cerurĭ şi scot ţipete crunte.
De pe Balcanĭ e unul şi din Carpaţĭ e altul...
Mult răpede le-ĭ sborul, mult crâncen le-ĭ asaltul,
Căcĭ se isbesc ca fulgerĭ la lupt' ucigătoare!...
Intinsele lor aripĭ se bat lucind la soare
Ş'a lor cumplite ghiare şi pliscurĭ oţelite
Işĭ daŭ lovirĭ pe moarte şi rănĭ îşĭ fac cumplite.

De-o dată cade unul din vulturiĭ duşmanĭ:
E vulturul prădalnic din barbariĭ Balcanĭ,
Şi'n patru părţĭ a lumeĭ sbor smulsele luĭ pene!...
. . . .
Şi cântă libertatea pe malurĭ Dunărene.

Mircescĭ, 14 Maiŭ 1877.

II

PENEŞ CURCANUL

Plecat am noue din Vasluĭ
 Şi cu sergentul ḑece,
Şi nu-ĭ erà, ḑeŭ, nimăruĭ
 În pept inima rece.
Voioşĭ ca şoĭmul cel uşor
 Ce sboară de pe munte
Aveam chĭar pene la picĭor,
 Ş'aveam şi pene 'n frunte.

Toţĭ Dorobanţĭ, toţĭ Căciularĭ,
Românĭ de viţă veche,
Purtând opincĭ, suman, iţarĭ
Şi cuşma pe-o ureche.
Ne dase nume de Curcanĭ
Un hâtru bun de glume,
Noĭ am schimbat lângă Balcanĭ
Porecla în Renume!

Din câmp, de-acasă, de la plug
Plecat-am astă vară
Ca să scăpăm de Turcĭ, de jug
Sermana scumpă ţară.
Aşa ne spuse 'n graiul seŭ
Sergentul Mătrăgună,
Ĭar noĭ ne-am dus cu Dumnedeŭ,
Ne-am dus cu voe bună.

Orĭ-cine 'n cale ne 'ntâlnĭà
Cântând în gura mare,
Stăteà pe loc, s'adimenĭà
Cuprins de admirare;
Apoĭ în treacăt ne 'ntrebà
De mergem la vr'o nuntă?
Noĭ respundeam în hohot: «ba,
«Sburăm la luptă cruntă!»

— «Cu ḑile mergeţĭ, dragiĭ meĭ,
«Şi să veniţĭ cu ḑile!»
Ḑiceaŭ atuncĭ bătrânĭ, femeĭ
Şi preoţĭ şi copile;
Dar cel sergent făr' de musteţĭ
Răcnĭà: «Să n'aveţĭ teamă,
«Românul are şepte vĭeţĭ
«În peptu-ĭ de aramă!»

Ah! cuĭ ar fi trecut prin gànd
Ş'ar fi creḑut vr'o dată
Că mulţĭ lipsì-vor în curând
Din màndra noastră ceată!
Privițĭ! din nouĕ câţĭ eram
Şi cu sergentul ḑece,
Rĕmas-am singur eŭ... şi am
În pept inima rece!

Crud e când intră prin stejarĭ
Năprasnica secure
De-abate toţĭ copaciĭ marĭ
Din falnica pădure!
Dar vaĭ de-a lumeĭ neagră stea
Când moartea nemiloasă
Ca'n codru viŭ pătrunde 'n ea
Şi când securea-ĭ coasă!

Copiĭ! aduceţĭ un ulcĭor
  De apă de sub stâncă
Să sting pojarul meŭ de dor
  Şi jalea mea adâncă.
Ah! ochi-mĭ sint plinĭ de scânteĭ
  Şi mult cumplit mĕ doare,
Când mĕ gândesc la fraţiĭ meĭ
  Cu toţĭ periţĭ in floare.

Cobuz cĭobanu 'n Calafat
  Suna voĭos din fluer,
Iar noĭ jucam hora din sat
  Riḑĕnd de-a boambeĭ şuer.
De-odat' o schijă de obuz
  Trăsnind,... mâncà-o ar focul!
Retează capul luĭ Cobuz
  Şi'n loc ne curmă jocul.

Treĭ ḑile 'n urmă am resbit
  Prin Dunărea umflată
Şi nu departe-am tăbărit
  De Plevna blestemată.
In faţa noastră se 'nălţà
  A Griviţeĭ redută,
Balaur crunt ce-ameninţà
  Cu ghĭara-ĭ nevĕḑută.

Dar şi noï încă o pândíam
  Cum se pândesce-o feară,
Şi tot chiteam şi ne gândeam
  Cum să ne cadă 'n gheară?
Din zorï în zori şi Turcï şi noí
  Svirleam în aer plumbiï,
Cum svârlï grăunţï de popuşoï
  Ca să hrănescï porumbiï.

Şi tunurï sute bubuiaŭ...
  Se clătinà pămîntul!
Şi miï de boambe vîjieaŭ
  Trecând în sbor ca vîntul.
Şedeà ascuns Turcu 'n ocol
  Ca ursu în vizunie.
Pe când trăgeam noï tot în gol,
  El tot în carne vie...

Ţinteş erà dibaciŭ tunar,
  Căcï toate-a luï ghiulele
Loviaŭ turcescul furnicar,
  Ducând moartea cu ele.
Dar într'o ḑi venì din fort
  Un glonte, numaï unul,
Şi bietul Ţinteş căḑù mort,
  Imbrăţişându-şï tunul.

Pe-o noapte oarbă Bran şi Vlad
  Eraŭ în sentinele.
Ferbeà văzduhul ca un ĭad
  De boambe, de şrapnele.
In zorĭ găsit-am pe-amândoĭ
  Tăĭaţĭ de iatagane,
Alăture c'un moviloiŭ
  De leşurĭ musulmane.

Sermaniĭ! bine s'aŭ luptat
  Cu lifta cea păgână,
Şi chĭar murind eĭ n'aŭ lăsat
  Să cad' arma din mână.
Dar ce folos! ceata scădeà!
  Ş'acuma rămăsese
Cincĭ numaĭ, cincĭ flăcăĭ din ea
  Şi cu sergentul şese!..

Venì şi ḑiua de asalt,
  Cea ḑi de sânge udă!
Păreà tot omul maĭ înalt
  Faţă cu moartea crudă.
Sergentul nostru, puiŭ de zmeŭ,
  Ne ḑis' aste cuvinte:
«Cât n'om fi morţĭ, voĭ cincĭ şi eŭ
  «Copiĭ, tot înainte!»

Făcând treĭ crucĭ, noĭ am respuns:
«Amin! și Doamne-ajută!»
Apoĭ la fugă am împuns
Spre-a Turcilor redută.
Aleleĭ! Doamne, cum sburaŭ
Voĭniciĭ toțĭ cu mine!
Cum eĭ la șanțurĭ alergaŭ
Cu scărĭ și cu fașine!

Ĭată-ne-ajunșĭ!... încă un pas.
Ura! 'nainte, ura!..
Dar mulțĭ remân fără de glas.
Le'nchide moartea gura!
Reduta 'n noĭ repede-un foc
Cât nu-l încape gândul.
Un șir întreg s'abate 'n loc,
Dar altul îĭ ia rîndul.

Burcel în șanț moare sdrobind
O tidvă păgânească.
Șoĭmu 'n redan cade răcnind:
«Moldova să trăească!»
Doĭ frațĭ Călinĭ, cĭuntițĭ de viĭ,
Se svîrcolesc în sânge;
Nicĭ unul însă, dragĭ copiĭ,
Nicĭ unul nu se plânge.

Atuncĭ viteazul Căpitan,
  Cu-o largă brazdă 'n frunte,
Strigă voios: «Cine-ĭ Curcan
  «Să fie Șoĭm de munte!»
Cu steagu 'n mânĭ, el sprintenel
  Apuc'o scară 'naltă.
Eŭ cu sergentul după el
  Sărim de la olaltă.

Prin foc, prin spăgĭ, prin glonțĭ, prin fum,
  Prin miĭ de baionete,
Urcăm, luptăm... ĭată-ne-acum
  Sus, sus, la parapete,
Allah! Allah! Turciĭ răcnesc,
  Sărind pe noĭ o sută.
Noĭ punem steagul românesc
  Pe crâncena redută.

Ura! măreț se'nalță în vînt
  Stindardul Românieĭ!
Noĭ însă zacem la pămînt,
  Căḑuțĭ prada urgieĭ!
Sergentul moare șuerând
  Pe Turcĭ în risipire,
Ĭar Căpitanul admirând
  Stindardu 'n fâlfâire!

Şi eŭ, când ochiĭ am închis,
  Când mĭ-am luat osânda:
«Ah! pot să mor de-acum, am ḑis,
  «A noastră e isbânda!»
Apoĭ când ĭarăşĭ m'am trezit
  Din noaptea cea amară.
Colea pe rănĭ eŭ am găsit
  Virtutea Militară!..

Ah! da-o-ar Domnul să-mĭ îndrept
  Această mână ruptă,
Să-mĭ vindec rănile din pept,
  Ĭar să mĕ 'ntorc la luptă,
Căcĭ nu-ĭ maĭ scump nimică az
  Pe lumea pămîntească
Decât un nume de viteaz
  Şi moartea vitejească!

Mircescĭ, August 1877.

III

SERGENTUL

Pe drumul de costişe ce duce la Vasluĭ
Venĭà un om, cu jale ḑicând in gândul luĭ:
«Maĭ lungă-mĭ pare calea acum la 'ntors acasă..
«Aş vrea să sbor, şi rana din pulpă nu mĕ lasă!»
Si bietul om slab, palid, avênd sumanul rupt
Şi o cămeşă ruptă bucăţĭ pe dedesupt,
Pâşeà trăgând picĭorul incet, dar pe-a luĭ faţă
Sburà ca o lumină de glorie măreaţă,
Şi 'n ochiĭ luĭ de vultur adâncĭ, vioĭ şi marĭ
Treceaŭ lucĭoase umbre de eroĭ legendarĭ.
Opinca-ĭ erà spartă, căciula desfundată
Dar fruntea luĭ de raze păreà incoronată.

Calică-ĭ erà haĭna, dar strălucĭaŭ pe ea
Şi crucea Sfîntul Gheorghe ş'a Românieĭ Stea.
Românul venĭà singur pe drumul plin de soare,
Când eată că aude fanfare sunătoare
Şi vede nu departe în faţa luĭ venind
Un corp de oaste mândră în aur strălucind.
Eraŭ treĭ batalĭoane de garda 'mpĕrătească
Mergând voĭos la Plevna cu dor s'o cucerească.
In frunte-ĭ Colonelul semeţ, pe calu-ĭ pag,
La braviĭ sĕĭ tovarăşĭ privĭà ades cu drag,
Şi inima în peptu-ĭ bătea cu foc, deşteaptă,
Căcĭ el visà, privindu-ĭ, la lupta ce-ĭ aşteaptă.
De-odat' el dă cu ochiĭ de sarbedul Român
Ce stase 'n loc la umbră, sub un stejar bătrîn,
Şi mult se minunează şi nicĭ că-ĭ vine-a crede,
Când crucea Sfîntul Gheorghe pe sinul luĭ o vede.
Ş'opresce regimentul, ĭar bravul Colonel
Se 'nchină la drumeţul, s'apropie de el
Şi-ĭ ḑice cu blândeţă: — «De unde viĭ, străine?»
— «Vin tocmaĭ de la Plevna.» — «Cum e acolo?» — «Bine.»
— «Dar aste decoraţiĭ cum, cine ţi le-aŭ dat?»
— «Chĭar Domnitorul nostru ş'al vostru Impĕrat.»
— «Dar pentru care fapte?» — «Ştiŭ eŭ?.. Ci că drept plată
«Că am luat eŭ steagul reduteĭ... şi pe dată
«Cu el, strepunşĭ de glonţurĭ, ne-am prăbuşit în şanţ...»
— «Dar ce rang aĭ, voĭnice?» — «Am rang... de Dorobanţ!»

Atunce Colonelul, dând mâna cu Sergentul,
Se'ntoarce, dă un ordin... Pe loc tot regimentul
Se'nşiră, poartă arma, salută cu onor
Românul care pleacă trăgând al luĭ picĭor.

Mircescĭ, Decembre 1877.

IV

PĂSTORII ŞI PLUGARII

1

Privițĭ pe cele dealurĭ înalte, înverḑite,
Pe-acele largĭ poene cu florĭ acoperite,
Privițĭ, străinĭ de lume, păstoriĭ ceĭ Românĭ
Aproape de-a lor turme păzite de-aĭ lor cânĭ,
Trăind o vĭață lină în taĭnica natură,
Cu bucĭumul în mână, cu fluerul la gură.
Cereasca limpeḑime, precum într'un isvor,
Alin se oglindesce in sufletele lor...

Voĭ toţĭ care de dînşiĭ aţĭ rîs fără mustrare,
Jos capul, o! nemernicĭ lovițĭ de admirare.
Un paloş de isbândă există 'n orĭ ce fer,
In tot păstorul astădĭ există-un scutier!

II

Privițĭ pe cea câmpie frumoasă, roditoare,
Plugariĭ, muncitoriĭ lucrând în foc de soare.
Pe faţa lor cea blândă, pe ochiĭ lor ceĭ viĭ,
Adie boarea dulce din verdile câmpiĭ.
Sub mâna lor e sapa, hârleţul, coasa, plugul.
Alăture cu dînşiĭ staŭ boiĭ purtând jugul,
Şi tot ce-ĭ înconjoară, deal, luncă, şes, isvor,
E pacĭnic ca blândeţea din sufletele lor.

Voĭ toţĭ, care de dînşiĭ aţĭ rîs fără căinţă,
Jos fruntea, o! nemernicĭ cădutĭ în umilinţă.
O spad'a resbunăreĭ există 'n orĭ ce lanţ.
In tot Românul astădĭ există-un Dorobanţ!

Mircescĭ, Novembre 1877.

V

FRAȚII JDERI

I

Eger, e întuneric! Norĭ negri duşĭ de vînt
Se târăe pe şesurĭ, se lasă pe pămînt
Ca aripĭ urieşe de paserĭ nevĕḑute
Ce curăţă de sânge văĭ, şanţurĭ şi redute.

E vînt cu ploae rece şi noapte cu fiorĭ,
Căcĭ umbra e ţesută de fulgerĭ trăsnitorĭ.
Nu-s însă focurĭ nalte de-a ceruluĭ furtună,
Dar fulger miĭ de tunurĭ ce 'n zare crunt detună.

L'a lor lumină roşă în clipă se ivesc
Marĭ tabăre de oamenĭ armaţĭ ce se pândesc,
Şi crâncene redute, şi 'n dos de parapete
Văpăĭ de ochĭ selbaticĭ, lucirĭ de baionete.

Româniĭ uḑí la pele, flămânḑĭ, lipsiţĭ de foc,
In şanţul lor, sub arme, staŭ gloată la un loc,
De moarte şi nevoe rîḑênd cu nepăsare...
Voĭnicĭ eĭ sînt la luptă, voĭnicĭ şi la răbdare!

— «Mĕĭ oamenĭ!» ḑice unul, un şoĭm de la Bicaz,
«De mult ne spală cerul cu ploae pe obraz!
«Mânĭ, când s'a face ḑiuă, Jder Neagu, fără veste
«Frumos a să ne-apară cât Albul din poveste.»

— «Urît, frumos, alb, negru, eŭ nu sciŭ; dar ce sciŭ,
«Sciŭ că halal de Turcul ce-oiŭ întâlnì de viŭ.»
— «Şi ce-aĭ să-ĭ facĭ, mĕĭ Neagu?» — «Să-l hăĭtuesc, fărtate,
«Pàn' mi s'a uscà bine cămeşa de pe spate.»

Toţĭ rîd... dar ce retează de-odată rîsul lor?
O bombă vine,-o bombă, al morţiĭ meteor!
Toţĭ vĕd moartea cu ochiĭ!..un vaet: «Ah mor!..» — «Cine,
«Cine-ĭ ucis?» — «Eŭ, Neagu... mĕ duc.. vĕ las cu bine.»

«Sermanul!» ḑic Româniĭ, grăindu-l trist de-arîndul,
«Nicĭ c'aŭ avut el parte să-şĭ împlinească gândul!
«Mult aŭ să-l maĭ bocească neveste şi copile!»
—«He!... Dumneḑeŭ să-l erte!.. ce vreţĭ?.. n'aŭ avut ḑile.»

—«Dar unde-ĭ Jder mezinul?»—«De pază colo 'n şanţ,
«Unde-aŭ perit aseară un zmeŭ de dorobanţ.»
—«Să-ĭ spunem, să nu-ĭ spunem, că ĭ-a murit frăţĭorul!»
—«Ba să tăcem maĭ bine, să nu-l ucigă dorul.»

II

In capĕtul din dreapta al şanţuluĭ, în tină,
Stă singur la o parte un om care suspină,
Căcĭ are-o presimţire ce-ĭ tot menesce-a rĕŭ
Şi-ĭ duce, duce gândul mâhnit la frate-sĕŭ.

El e ostaş de frunte, Jder Nistor, vînătorul,
Ce intră 'n Turcĭ năprasnic cum intră 'n când omorul,
Şi-ĭ place pe câmp neted cu durda să vîneze
Cumpliţĭ Başi-Buzuciĭ şi fearele Cerkeze.

De-aseară 'n sentinelă Jder şede tot la pândă,
Gândind la bĭata-ĭ mamă cu inima plăpândă,

Visând l'a luĭ mireasă cu sufletul duĭos,
Privind la Turcĭ în faţă cu ochiul scănteĭos.

Dar vîntul sufl' a earnă, dar ploaea cade 'n unde!
Prin haĭne pân' la oase îngheţul îl pătrunde,
Şi 'ncet el simte somnul că vine pe furiş
De'ntinde peste ochi-ĭ un vĕl paingeniş.

Jder luptă, umblă, cântă, nevrênd ca să se culce,
Dar somnu-ĭ varsă 'n crierĭ beţia luĭ cea dulce,
Şi el pe nesimţite învins întunecat,
Se reazemă de puşcă ş'adoarme clătinat.

De-odată i se pare că vede pe-a luĭ mamă
Ce vine, îl atinge la ochĭ cu-a eĭ naframă
Şi-ĭ ḑice: «Te trezesce copile, dragul meŭ!
«Vin duşmaniĭ! te-ajunge prin somn pĕcatul greŭ!»

Tresare vînătorul!... Doĭ spectri se arată
Nălţându-se prin umbră cu arma ridicată!...
«Ho! fearā, ho!» el strigă, şi 'n clipă viŭ, deştept,
Pe duşmanĭ iĭ străpunge cu baioneta 'n pept.

Din doĭ unul c'un gemet oftează, cade, moare,
Ĭar altul cu durerea luptându-se 'n picĭoare,
Se 'ncruntă, se răpede ca lupul crunt la Jder
Şi-ĭ face-o brazdă largă la braţ cu-al sĕŭ hamger,

Apoĭ se prăbuşesce alăture cu mortul.
Jder ḑice-atuncĭ, mustrându-l «De ce ţi-aĭ lăsat cortul?
«Şi ce cătaşĭ, păgâne, aice 'n şanţul meŭ?
«Ţĭ-aŭ fost urît de vĭaţă?.. Amar de capul teŭ!»

Şi aprig, cu mânie ridică stratu 'n aer
Să sfarme peptul duşman ce scoate-un jalnic vaer,
Dar când să dea: «Stăĭ, frate!» îĭ ḑice-un glas iubit,
«Nu-ĭ drept să daĭ lovire vrăşmaşuluĭ rănit!»

Jder stă, aruncă arma, s'apropie 'n tăcere
De Turc, îĭ leagă rana, alin' a luĭ durere;
Apoĭ, când vine ḑiua, pe Turcul leşinat
Îl poartă 'n ambulanţă ḑicând: «Poftim vinat!»

VI

CĂPITANUL ROMANO

Se dase treĭ asalturĭ reduteĭ neînvinse,
Tustrele îndrăzneţe şi crunte, dar respinse.
Şi câmpu 'ntreg de sânge acoperit erà,
Şi, cuĭb grozav de moarte, reduta fulgerà.
In şanţurĭ trupurĭ multe grămadă, resturnate,
Şi altele străpunse, pe dâmburĭ acăţate,
Formaŭ un crud spectacol ce lumeĭ arĕtà
Cum scie Pedestraşul în foc a se luptà.

Romano Căpitanul de treĭ orĭ cu aĭ seĭ,
De treĭ orĭ ajunsese la şanţurĭ cel întĕĭ,
Ş'acum retras, de-o parte, strîngeà coloana-ĭ ruptă,
Cu ea să se arunce de-a patra oară 'n luptă.

De-odată... cine-ar crede!... un aspru colonel,
Eşind de nu sciŭ unde, păşesce drept la el
Şi-ĭ dice: «Căpitane, nu-mĭ place-a ta purtare,
«Staĭ tot în urmă!»
—«Cine?...» răcnesc în tulburare
Ostaşiĭ luĭ Romano arşĭ, rumenĭ pe obraz,
«El! Căpitanul nostru!.. din toţĭ cel maĭ viteaz!»
—«Tăcere, copiĭ!» strigă Romano la mulţime,
Apoĭ spre Colonelul c'un aer de mărime
Se 'ntoarce, îl mĕsoară c'un ochiŭ plin de dispreţ
Şi-ĭ dice: «Colonele, de eştĭ şi îndrăzneţ
«Pre cât nedrept şi aspru, te 'ndemn să viĭ cu mine
«Să vedĭ de sciŭ la moarte să merg cum se cuvine...
«Copiĭ!.. Zor înainte l'al patrule asalt.»
—Ura!.. respund ostaşiĭ... ĭar el pe calu-ĭ 'nalt
Pornesce înainte, deprins a merge 'n frunte,
Şi sboară... dar un glonte, un sol al morţiĭ crunte,
Iĭ vine drept în cale şi-ĭ se opresce 'n pept.

Atunce Căpitanul pe cal stând încă drept,
Răcnesce: «Colonele!... departe eştĭ... respunde
«Cine-ĭ în cap şi 'n coadă?.. Eŭ unde?.. şi tu unde?..»
Apoĭ, sdrobit, el cade şi moare lin, zimbind,
Căcĭ vede în redută voĭniciĭ luĭ sărind.

VII

HORA DE LA PLEVNA

Colo 'n Plevna şi 'n redute
Staŭ păgânii miĭ şi sute,
Staŭ la pândă tupilaţí
Ca zăvozĭ de ceĭ turbaţĭ.
Las' să şeadă marĭ şi micĭ...
Trageţĭ hora, mĕĭ voĭnicĭ!

Sus, în tabăra turcească
Dat-aŭ tusa măgărească.
Răpcĭugoşiĭ crunt tuşesc,
Cu ghiulele 'n noĭ stropesc.
Las' să crăpe, micĭ şi marĭ...
Trageţĭ hora, mĕĭ tunarĭ!

Jos în vale, pe câmpie,
Baş-Buzucĭ de căsăpie
Şi Cerkejĭ mereĭ cumplițĭ
Rup cu dințiĭ din rănițĭ.
    Lăs' să rupă... rupe-ĭ-aşĭ!
    Trageţĭ hora, Călăraşĭ!

Ḍiua, noaptea glonţiĭ plouă,
Tot pămîntu-ĭ ud de rouă.
Nu e rouă din senin,
Ci e sânge de creştin.
    Las' să ploae ca din norĭ.
    Trageţĭ hora, Roşiorĭ!

Eaca mĕ!.. din parapete
Vine-o scroată ca să fete
Opt godacĭ ş'un godăcel,
Toţĭ cu rîtul de oţel.
    Las' să fete miĭ de miĭ...
    Trageţĭ hora, mĕĭ copiĭ!

Ne-a venì şi noue-odată
Ḍi de plată şi resplată

Să-l aducem la aman
Pe Gaziul de Osman.
    Vie!.. ura!.. la Balcanĭ!
    Trageţĭ hora, mĕĭ Curcanĭ!

Cât e negru, cât e soare,
Moartea şede pânditoare
Şi prin şanţurĭ şi prin ripĭ,
Şi tot bate din aripĭ.
    Las' să bată până mânĭ...
    Trageţĭ hora, mĕĭ Românĭ!

VIII

HORA DE LA GRIVIŢA

Fata luĭ Gazi-Osman,
Griviţa poart'un colan,
Un colan tot de oţel...
Gĭoacă fulgeriĭ pe el.
Aleleĭ! de l'aş luà,
Inapoĭ nu l'aş maĭ da!

Mândra 'n cale mĭ-aŭ eşit,
Doru 'n mine-aŭ răsădit
Şi de-o lună pân' acum
Resădit mĕ ţine 'n drum.
Fa, colanul ţĭ-oĭŭ luà
Şi 'napoĭ nu l-oĭŭ maĭ da!

. . .

Puĭcă scumpă de viteaz,
Nu m'aduce la necaz,
Că 'ntr'o ḑi m'oĭŭ da prin foc
Şi te-oĭŭ prinde de mijloc,
Ĭar colanul ţĭ-oĭŭ luà,
Şi 'napoĭ nu l-oĭŭ maĭ da!

Tu eştĭ viţă de păgân,
Eŭ sînt viţă de Român!
Bună eştĭ de sărutat,
Dar şi eŭ bun de luptat!
Eŭ colanul ţĭ-oĭŭ luà
Inapoĭ nu l'oĭŭ maĭ da!

Fa, deschide-mĭ sînul tĕŭ,
Cât îs blând la graĭul meŭ,
Nu mĕ face să te-aştept
Şi să daŭ cu tine pept.
Pept cu tine de voĭŭ da
Ḑĕŭ, colanul ţĭ-oĭŭ luà..

. . . .
. . . .

Toť aşa mări-am grăit!
Intr'o ḑi m'am răpeḑit
Ş'am pus mâna pe colan
Şi pe fata luĭ Osman.
    Aleleĭ! Griviţă, fa,
    Inapoĭ nu te-oĭŭ maĭ da!

IX

MARŞUL CĂLĂRAŞILOR

Român verde ca stejarul,
Rîd de duşmanĭ şi de moarte!
Să-mĭ trăească armăsarul
Şi prin glonţĭ să mĕ tot poarte!
Saĭ, voĭnice şi nechează
Ager, falnic ca un zmeŭ,
Căcĭ am inimă vitează
Şi credinţă 'n Dumneḑeŭ!

Cât mĭ-a sta mâna voĭnică
Pe-a mea pală ostăşească,

N'aibă grijă de nimică
Țeara mea cea Românească!
Saĭ, voĭnice, și nechează
Ager, falnic ca un zmeŭ,
Căcĭ am inimă vitează
Și credință 'n Dumneḑeŭ!

Cu-al meŭ suflet, cu-a mea pală,
Cu-al meŭ șoim albit de spume,
In dușmanĭ vom da năvală,
De s'a duce vestea 'n lume!
Saĭ, voĭnice, și nechează
Ager, falnic ca un zmeŭ,
Căcĭ am inimă vitează
Și credință 'n Dumneḑeŭ!

X

ODA OSTAŞILOR ROMÂNI

Juni ostaşĭ aĭ ţeriĭ mele, însemnaţĭ cu stea în frunte!
Dragiĭ meĭ vultanĭ de câmpurĭ, dragiĭ meĭ şoĭmanĭ de
[munte!
Am cântat în tinereţe stremoşeasca vitejie,
Vitejie fără seamăn pe-acel timp de grea urgie,
Ce la vechiul nostru nume aŭ adaos un renume
Dus pe Dunărea în Mare şi din Mare dus în lume!

Vin acum, la rîndul vostru, să v'aduc o închinare,
Vin cu inima crescută şi cu sufletul maĭ tare,

Ca eroĭ de marĭ legende, vin să vĕ privesc în faţă,
Voĭ, nepăsătorĭ de moarte, dispreţuitori de vĭaţă,
Ce-aţĭ probat cu-avîntul vostru lumeĭ pusă în mirare,
Că din vultur vultur nasce, din stejar stejar resare!

De la Domn pân' la opincă, duşĭ de-o soartă norocoasă,
V'aţĭ legat în logodire cu isbânda glorioasă
Ş'aţĭ făcut ca să pricepem a trecutuluĭ mărime,
Mĕsurându-vĕ de-o seamă cu-a strămoşilor nălţime,
Ş'arĕtând, precum prin nourĭ mândrul soare se arată,
Cine-am fost odinioară, cine ĭar vom fi odată!!

Să trăiţĭ, fecíorĭ de oaste! Domnul sfînt să vĕ ajute
A străbate triumfalnic în cetăţĭ şi în redute,
Ca la Rahova cu tunul, ca la Griviţa cu sborul,
Ca la Plevna unde astăḑĭ ceĭ întâĭ aţĭ pus piciorul,
Infruntând pe-Osman-Gaziul, şi prin fapt de bărbăţie
Ridicând o ţară mică peste-o mare 'mpĕrăţie!

O, vitejĭ de viţă veche! Auḑiţĭ în depărtare
Acel vuet fără nume ce resună ca o mare?
Sînt bătăile de inimĭ ale 'ntreguĭ neam al nostru
Ce adună ḑi şi noapte dorul luĭ cu dorul vostru,
Sînt vĕrsările de lacrimĭ pentru-acel care se stinge,
Sînt urările voĭoase pentru-acel care învinge!

O! Românĭ, în faţa voastră, colo 'n taĭnica cea zare,
Vedeţĭ voĭ o rază vie care 'ncet, încet resare
Străbătând prin umbra deasă de lungĭ seculĭ adunată?
E voĭosul fapt de ḑiua mult dorită, mult visată,
E lumina re'nviereĭ, e luceafărul sperăreĭ,
E triumful lupteĭ voastre, soarele neatârnăreĭ!

Dragiĭ meĭ! din focul lupteĭ oţeliţĭ când v'eţĭ întoarce,
La cămin unde Romånca aşteptând, suspină, toarce,
Tot poporul: rudă, frate, soră, mamă şi părinte,
Ca la Domnĭ, cu pânĭ şi sare, vor eşì voue 'nainte;
Căcĭ din voĭ fieşte care poartă 'n frunte o cunună
Şi de gloria de astăḑĭ şi de gloria străbună!

Pas dar! pas tot înainte! timpul vechiŭ din noŭ zoresce!
Viitorul Românieĭ dat-aŭ mugur ce'ncolţesce!
O, copiĭ! de voĭ sînt mândru, simt acea mândrie mare,
Care cresce cu mărirea unuĭ neam în deşteptare.
Mĭ-am vĕḑut visul cu ochiĭ, de-acum pot să mor ferice!
Astăḑĭ lumea ne cunoasce: *Român,* ḑice, *Viteaz,* ḑice.

Mircescĭ, 28 Novembre 1877.

XI

EPISTOLA GENERALULUI FLORESCU

Amice, vreĭ să afli ce fac şi cum trăesc
In cuĭbul singuratic în care mĕ găsesc
Departe de-ale lumeĭ petrecerĭ variate,
Cu intrigĭ de tot soĭul amar înveninate?
Mĕ'ntrebĭ cum nu ĭaŭ parte la lupte sgomotoase,
Politice numite... dar nepoliticoase?

Cum eŭ, odinioară de lume ĭubitor,
Eŭ pasere pribeagă, eŭ vecĭnic călător,
Mĭ-am strins acum aripa de cale ostenită,
Şi staŭ în nemişcare ca apa'n loc oprită?

Aceasta-ĭ o enigmă ce vreĭ ca s'o explic?
Prea bine!.. *Cer cuvîntul*, dup'obiceĭŭ, și dic:

«Ce fac?» — Pe scena lumeĭ privesc cum se lipesce
Invidia dușmană de tot ce strălucesce
Și-l roade ca un verme ascuns sub un stejar,
Cercând ca să-l restoarne cŭ-al sĕŭ venin amar.

«Cum vĭețuesc?» — Ca omul ce fapte marĭ visează
Și scumpe suvenire de prin trecut vînează,
Ca să-șĭ mângăe mintea de proasta comedie
Ce-o joacă interesul și trista mișelie

Iubĭam odată lupta... dar lupta cea leală
Pentrŭ-o idee mare, frumoasă, triumfală,
In care luptătoriĭ cu inima 'ndrăsneață,
Prin arme fără pată se atacaŭ în față,
Numind orĭ-ce lovire pĭezișă: *felonie*,
Și oarba clevetire: *băloasă infamie!*

Acum, in loc de arme curate, lucitoare,
Eŭ vĕd că se preferă hulirea mănjitoare.
Orĭ-cine stă 'n arenă de tină are parte...
Eŭ, nedeprins cu tina, mĕ țin de ea departe

Ş'aştept să věd sub trăsnet hidoasa pocitură,
Care-a sădit în ţeară invidie şi ură.

Pe când eram noĭ tinerĭ, Florescule amice,
Pe când orĭ-ce sperare murĭà, născând, aice,
Avut-am un vis mare, o nobilă dorinţă,
De-a scoate România din trista-ĭ umilinţă
Prin jertfe, prin virtute, prin strînsă înfrăţire...
Toţĭ într'un gând, cu toţiĭ uniţĭ într'o simţire,
In batalĭonul sacru voĭoşĭ ne luam rîndul,
Şi fie-care 'n parte-ĭ c'un dor îşĭ hrănĭà gândul,
Eŭ, să deştept prin cânturĭ mărirea strămoşească,
Tu, să re'nviĭ pe lume armata-ĭ vitejească.
— Dor taĭnic, vis feeric, sublimă nebunie,
Avînt semeţ şi falnic de falnică junie!

Atuncĭ al nostru suflet prin norĭ luându-şĭ sborul,
Cu aripa-ĭ uşoară lovĭà chĭar viitorul,
Şi orĭ-ce stavilĭ nalte, fantasme 'ngrozitoare,
Perĭaŭ în ochiĭ noştri ca negurile 'n soare.

Şi ĭată că prin muncă şi anĭ de stăruinţă
A dat şi florĭ şi roadă puternica-ţĭ credinţă.
Din sinul ţeriĭ noastre o mândră oaste-apare,
Menită ca să 'ntreacă a lumeĭ aşteptare,

Prin fapte glorioase din timpurĭ de-altă-dată...
Ea sboară 'n foc, şi ese cu fruntea 'ncoronată.

O! ce mândrie mare simţit-aĭ tu ca mine!..
Dar ce amărăcĭune s'a revărsat în tine,
Vĕḑênd fecĭoriĭ noştri păşind măreţ nainte,
Şi tu... uĭtat de-oparte, tu, bunul lor părinte!

Noĭ toţĭ, din depărtare, pe-al morţeĭ câmp de pradă
Cătam a zărì 'n soare lucind bătrîna-ţĭ spadă,
Ş'a noastră ostăşime, în foc ĭuţindu-şĭ pasul,
Dorĭà, cereà, prin tunurĭ ca să-ţĭ audă glasul,
Căcĭ astă vie, jună, eroică armată,
Sub Cuza şi sub Carol prin tine-a fost creată,
Şi ţie cu dreptate se cuvenĭà onorul
Fruntaş de-a fi în luptă, tu, organisatorul!

Şi însă tu, victimă de-o oarbă prigonire,
Aĭ fost ca un netrebnic lăsat în părăsire!
Netrebnic, tu netrebnic!.. De când, o! Doamne, 'n lume
Lumina ḑileĭ poartă al nopţeĭ negru nume?
De când netrebnic este acel ce cu iubire
Consacr'o vĭaţă 'ntreagă l'a patrieĭ mărire?

De când netrebnic omul cu inimă măreaţă,
Ce'n lupta pentru ţeară oferă braţ şi vĭaţă?
De când netrebnic şeful ce, orĭ cum bate vîntul,
Işĭ apĕră stindardul şi-şĭ ţine jurămîntul?

Amice, fiĭ în pace, alin' a ta durere..
In tot oşteanul astăḑĭ tu veḑĭ o mângăere,
Căcĭ astăḑĭ tot Românul cunoasce, simte 'n sine,
Că arma strămoşească s'aŭ ascuţit prin tine...
Şi când priveşĭ stindardul cu ochĭ plinĭ de uĭmire,
Stindardul viŭ tresare cu-o mândră fâlfăire!..

Mircescĭ, 4 Ianuarie 1876.

XII

EROII DE LA PLEVNA

I

Pe drumurĭ, prin oraşe, prin sate, prin zăpadă.
Se vĕd, saŭ singuratecĭ trecând, saŭ in grămadă,
Sĕrmanĭ in haĭne sparte, prin care intră gerul
Şi'n măduvă pĕtrunde maĭ crâncen decât ferul.
Goĭ, sarbeḑí, ruptĭ de foame şi obosiţĭ de trude,
Triştĭ, tremurând de frigurĭ sub frigul erneĭ crude
Şi întinḑénd la oamenĭ o mână tremurândă...

Ce-ĭ astă sărăcime şi goală şi flămândă?
Eroiĭ de la Plevna!... Iată-ĭ! Ah? cine-ar crede?
Le plânge chĭar de milă tot omul care-ĭ vede,
Şi eŭ, plâng de ruşine... în ţara ospeţieĭ
Să vĕd cerând pomană vitejiĭ Românieĭ!

Aceste braţe, care împins-aŭ cu putere
Pe Ţară la 'nălţime, pe duşman la cădere,
Sunt goale!... Aste picĭoare, ce urme glorioase
Lăsat-aŭ pe tărîmul redutelor fioroase,
Sunt goale, degerate!... Aceste frunţĭ, ce-s demne
Să poarte ale măririeĭ strălucitoare semne
Sunt goale, o! ruşine!... Sunt goale, o! cruḑime!
Eŭ cat eroĭ în gĭuru-mĭ şi vĕd numaĭ victime!...

Ce crimă le atrage pe cap aşa osândă?
Ce crimă?... Lupta mare pe câmpul de izbândă!
Ce crimă?... Eroismul, sublima devotare
Pentrŭ-apĕrarea Ţĕreĭ ş'a eĭ neatârnare!..

II

Alăture cu dînşiĭ se vede o altă turmă
Sub crivĕţul năprasnic, ce inima le curmă.

Turme de robî, goî, vineţî, de boale gàrboviţî,
La trista exilare de soartă osàndiţî.
Eî merg tîmpiţî sub bicîul restrişteî nemiloase,
Pătrunşî de gheaţa erneí şî-a morţiî pàn' la oase,
Şi ast-fel suferinţa mult oarbă şi nedreaptă
Aŭ pus copiiî noştri cu eî pe-aceîaşî treaptă,
Cât nu poţî a distinge din toţî suferitoriî
Nicî care sunt învinşiî, nicî care 'nvingătoriî.

Eî bine, 'n astă ţară, ce suntem noî ?... şi cine
A îndrăznit s'arunce în noî cŭ-aşà ruşine,
Ca să vedem Mărirea căḑută 'n ingîosire
Şi Eroismul sacru plătit cu umilire?

Cum? dup' atâţîa secolî de oarbă 'ntunecime,
Ostaşiî Românieî cu suflete sublime
Aprins-aŭ luminosul al re'nviereî soare,
Ca el să ni-î arate în stremţî umilitoare?
Cum? Domnul şi oşteanul, cum? Ţara şi ţĕranul
Infruntă greul, moartea, pun în genunchî duşmanul,
Ca 'n ḑiua re'nturnăreî, armata'nvingătoare
Să pară-o pată neagră pe-a ţĕreî sĕrbătoare?

Ah! dacă sunt nemernicî, ce vĕd cu nepăsare
Romàna demnitate lovită-aşà de tare,

Eŭ n'oiŭ comite crima de a ḑice prin tăcere:
«Dispreţ pentru bravură! dispreţ pentru durere!»
Eŭ ce-am cântat eroiĭ, eŭ care nicĭ odată
Pe fruntea Românieĭ n'am suferit o pată,
Nu pot, când vĕd eroul că mâna şĭ-o întinde,
Să stăpânesc revolta, ce 'n sufletu-mĭ s'aprinde,
Nu pot să staŭ în pace, când vĕd cu oţĕrire
Batgĭocura infamă pe biata omenire!

III

O! ţeara mea, o! mumă de nŭoĭ şi marĭ străbunĭ!
Tu ce-aĭ respins, vitează, atâtea marĭ furtunĭ!
Ce soartă ne'mpăcată urzeşte pentru tine
Ruşinea 'n loc de fală şi rĕu 'n loc de bine?
Ce mână făr'-de-lege, ce braţ cumplit de fer
Loveşte a ta frunte, când ea se'nalţă 'n cer?
Ce geniŭ orb de ură în ghiarele-ĭ te frânge
Şi 'ntinde pe-al tĕŭ soare un doliŭ roş de sânge?

Cerutu-ţĭ-aŭ copiiĭ în ḑile de urgie?
I-aĭ dat cu abnegare, ĭ-aĭ dat chĭar cu mândrie;
I-aĭ dat vioĭ şi tinerĭ, voinicĭ cu florĭ în faţă,
Plinĭ de curaj cu toţiĭ, cu toţiĭ plinĭ de viaţă,
Şĭ-aĭ ḑis: «Vĕ duceţĭ, mergeţĭ cŭ-avînt de bucurie
«La moarte chiar, când moartea e sacră datorie,

«Şi când ,mi veţĭ întoarce, să-mĭ reveniţĭ ferice,
«Toţĭ înstelaţĭ pe frunte cu mândre cicatrice
«Maĭ junĭ, maĭ tarĭ, maĭ veselĭ, maĭ falnicĭ, maĭ vioĭ...
«Să mi se prindă ochiul pe dragiĭ meĭ eroĭ!»

S'aŭ dus fecĭoriĭ oastei pe calea strămoşească,
S'aŭ prins cu moartea cruntă la luptă voĭnicească,
Şi aŭ eşit din luptă vitejĭ, învingĕtorĭ,
Scăldaţĭ în al lor sânge, puterniciĭ fecĭorĭ!...

Eĭ bine! oamenĭ vitregĭ cu inimele sterpe,
Legaţĭ de cârma ţĕriĭ cu 'ncolăcirĭ de şerpe,
Voĭ, care-aţĭ stat departe de foc şi de durerĭ,
Cum aţĭ re'ntors copiiĭ la sînul bieteĭ ţĕrĭ?

Priviţi-ĭ!... Goĭ şi sarbeḍí, ca robĭ trăiţĭ în lanţurĭ!
Triştĭ, fărămaţĭ, sĕrmaniĭ! de ger pe câmpĭ, prin şanţurĭ,
Ologĭ, ciuntiţĭ, o! Doamne, reduşĭ la nimicie
Prin chinurĭ plăsmuite de-a voastră mişelie!
Priviţi-ĭ, şi printr'înşiĭ priviţĭ în depărtare
Funebra hecatombă lăsată 'n lepădare,
Alăture cu Plevna, pe câmpul de bătae

IV

Acolo 'n miezul nopţiĭ a lupilor potae

Când vine să desgroape morţiĭ, urlând a moarte,
Mulţimea degerată şi pradă crudeĭ soarte
Se scoală, se adună lăsând a eĭ morminte,
Armată de scheleturĭ, şirag de oseminte,
Prin care vîntul erneĭ pătrunde şuerând.
Ea se aşază 'n rîndurĭ, se mişcă tremurând,
Pe Griviţa se urcă şi stă ca să rîvnească
Pe-aceĭ ce-aŭ avut parte de moarte vitejească.
Apoĭ de-odată crâncen, cu braţele uscate,
Ea face-un gest, un singur, dar cel maĭ crunt din toate,
Căcĭ vĕ denunţă lumeĭ cu gestul eĭ suprem!...

Amar de cine-a trage al morţilor blăstem!

Mircescĭ, Februarie, 1878.

XIII

DAMELE ROMÂNE

URMARE LA POESIA: EROIĬ DE LA PLEVNA.

. . . .

Dar să ne 'ntoarcem ochiĭ spre-a ceruluĭ lumină,
L'augusta caritate ce mângăe şĭ-alină,
Strîngând nenorociţiĭ sub aripa-ĭ cerească,
Vĕrsând un dulce balsam pe rana omenească,
Şi prin a eĭ veghere şi prin a eĭ zîmbire,
Făcând ca să disparǎ cumplita suferire.

O! voĭ ale-omenireĭ desmerdătoare stele!
Voĭ, floarea şi cununa şi fala ţĕreĭ mele!

Tu, Doamnă 'ncoronată de-a Binelui splendoare,
Ce mângăi cŭ-a ta mână ostaşul care moare!
Voĭ nobile Românce cu suflete 'ngereştĭ,
Voĭ ce-aţĭ mărit prestigiul nobleţeĭ româneştĭ,
Onor, respect, credinţă şi adorare vouĕ!

Pe inimele noastre se lasă-o dulce rouă,
Când vĕ privim în haĭne de sfîntă Caritate
Spălând al lupteĭ sânge cu mânĭ aristocrate
Şi luminând poporul prin Legea Provedinţeĭ:
Că nu există rangurĭ în faţa suferinţeĭ.

O! cât va trăì ţeara ea-şĭ va aduce-aminte
De-a voastră abnegare, de-a voastre fapte sfinte,
Şi ceĭ răniţĭ vor spune cu drag jos în popor
Cum aţĭ veghĭat, blânḑĭ îngerĭ, la căpĕtâĭul lor.
Vor spune, şi cu dînşiĭ, uĭmit, voiŭ spune eŭ
Cum din al ţĕriĭ suflet aţĭ şters amarul greŭ,
Probând, că de sunt oamenĭ ce lesne-aŭ dat uĭtăreĭ
Eroiĭ de la Plevna, martirĭ aĭ nepăşăreĭ,
Voĭ, inimĭ simţitoare, aveţĭ spre mângăere
Respect pentru bravură, respect pentru durere!

. . . .

Mircescĭ, Februarie, 1878.

XIV

POCLONUL LUI PENEŞ

Peneş stă pe câmp de pază.
Noaptea-ĭ neagră 'n jurul sĕŭ.
El ţinteşte ochĭ să vază
Ochiĭ duşmanuluĭ rĕŭ.
Dar nimic nu luce 'n zare.
Zarea-ĭ oarbă, ceru-ĭ orb.
Prin cumplita 'ntunecare
Trece-o boambă şi un corb.

Peneş stă şi se gândeşte
La căminul strămoşesc,
La ĭubita ce-l ĭubeşte,
La părinţiĭ ce-l jălesc.
Apoĭ şterge cu oftare
Două lacrimĭ într'ascuns,
Şi ĭar cade 'n cugetare,
De un taĭnic dor pătruns.

Peneş cugetă şi ḑice:
«Ce minune de odor
«Să duc ţĕriĭ când d'aice
«M'oĭŭ întoarce 'nvingător?
«Să-ĭ adun comorĭ străine?
«Robĭ în cârdurĭ să-ĭ adun?
«Ba-ĭ maĭ bine, zeŭ, maĭ bine
«Drept poclon să-ĭ duc un tun?..»

Peneş, om de omenie,
Sare 'n Plevna dintr'un sbor
Şi apucă 'n bărbăţie
Tunul cel maĭ tunător.
Ţĕriĭ luĭ apoĭ cu fală
Dându-l, ḑice: «Fă din el
«O coroană chĭar regală,
«O coroană de oţel!

«Și cu dinsa 'nlăurește
«Domnul nostru norocos,
«Ce ne-aŭ dus, dus vitejește
«La răsboĭul glorios.
«El Virtutea militară
«Icĭ, la pept, mĭ-aŭ aninat.
«Eŭ îĭ daŭ, re'ntors în țeară,
«O coroană ș'un regat.»

10 Maiŭ 1881. Mircescĭ.

Convorbirĭ literare, XV, 1881—82, p. 122.

XV

PRIMELE OBUZURĬ

Sub cer senin, albastru, lin Dunărea la vale
Coboară maestoasă, lăţind undele sale.

Pe câmpĭ cu earbă coaptă, prin redíurĭ de stejar,
Pe insule ce 'n apă încet scăḑênd dispar,

Şi 'n cursu-ĭ oglindeşte de-a stânga Calafatul,
De-a dreapta sa Vidinul, în vecí ne'nstrăinatul,

Cetate 'ncă fecioară sub pază de păgânĭ,
Ce pare că aşteaptă năvală de Românĭ.

Lin Dunărea se scurge spre marea, fără valurĭ,
Dar ĭată se 'ncreţeşte, căcĭ a zărit pe malurĭ

De-o parte-un leŭ, de alta un tigru sângerat,
Ce se pândesc cu ochiul aprins şi tulburat.

De-odată Carol Domnul, urcat pe-o baterie,
Vidinuluĭ din faţă s'arată cu mândrie.

Şi face-un semn. Tunariĭ daŭ foc... Un sol de fer
Din tun porneşte, sboară, se'nalţă 'ntâĭ pe cer

Şi cade-apoĭ în sinul cetăţiĭ, ce tresare,
Vestindu-ĭ România şĭ-a eĭ ne-atîrnare!

Vidinul se trezeşte din învechitu-ĭ somn,
El vrea să nimicească şi ţeară ş'al eĭ Domn.

Incarc'un tun gigantic, spre Carol ţinta drege,
Dar prima-ĭ detunare îl proclamează Rege!

Iar Domnul, zîmbind vesel, în ochiĭ tuturor,
Salută cŭ-a luĭ spadă obuzul trecător

Şi ḑice: «Mult îmĭ place această armonie!
«Strigaţĭ, copiĭ: trăească iubita Românie!»

Un ura! clocoteşte pe rîul deşteptat
Şi el cu drag încinge un noŭ, viteaz Regat!

Castel Peleş, Oct. 1886.

După manuscriptul autoruluĭ.

XVI

ROMÂNCA DE LA GRIVIŢA

Un şanţ se 'naintează spre groaznica redută.
In el, din zorĭ, Româniĭ primesc ghĭulele miĭ.
Ş'aşà plouă cu glonţurĭ, cât eĭ rĕmaşĭ o sută,
Se 'ntreabă între dinşiĭ de-s incă printre viĭ.

Alăture-o Româncă, expusă 'n nepăsare
La tot ce duce moarte cu svon nepomenit,
Găteşte-o mămăligă ferbinte de gustare,
Intr'un cĭaun de schijă, sub dâmbul prăbuşit.

O 'ntreabă Căpitanul: «Leliță, nu ți-e teamă
«De bombe, de șrapnele ce sboară 'n jurul tĕŭ?»
Rĕspunde Româncuța: «Nicĭ nu le bag în seamă.
«De lucru aŭ și ele, de lucru am și eŭ.»

După manuscriptul autoruluĭ.

NOTE

VII. Hora de la Plevna (Pag. 457).

Răpcĭugoşiĭ crunt tuşesc

Ostaşiĭ noştri daŭ porecla de *răpcĭugoşĭ* tunurilor turceştĭ.

Vine-o scroafă ca să fete.

Adică *o bombă*.

XII. Eroiĭ dela Plevna (Pag. 473).

S'a tipărit aicĭ întâia oară după manuscriptul original al poetuluĭ. Sub titlu este scris şi apoĭ şters de autor : (*dedicată damelor române*).

XIII. Damele române (Pag. 479).

Tipărită aicĭ pentru întâia oară după manuscriptul original al autoruluĭ.

ALTELE

I.

10 MAIŬ 1881.

Ĭn vĭaţa mea avut-am un dor şĭ-un vis de-acele
Ce poartă pe-a lor aripĭ resfrângere de stele,
Un vis frumos ca dorul ce naşte dintr'un vis.
Prin umbră de-abie ochiul ţintit îl întrevede
Şi mintea nu'ndrăzneşte în el a se încrede...
Dar ĭată!... Adĭ în soare el sborul şĭ-aŭ deschis!

Privițĭ! Această țeară, de alte țĕrĭ uĭtată,
Aveà asemĕnare cŭ-o ramură uscată,
Ce-o duce pe-a luĭ valurĭ torentul Dunărean.
Uĭmit de trista-ĭ soartă, eŭ o priviam cu jale
Şi-ĭ tot ḑiceam: «Ah! cine te va oprì din cale
«Pân'a nu fi 'nghițită de-al mărilor noean?

«Rĕspunde, creangă mică, din care arbur mare
«Te-aŭ rupt cumplitul Crivĕț cu aspra luĭ suflare
«Şi te-aŭ svîrlit departe de trunchĭul părintesc?
«Cuprinsu-te-aŭ în ghiare un vultur gol pe frunte?
«Făcut-aŭ el cu tine un cuĭb în vîrf de munte?
«Saŭ fost-aĭ tu atinsă de fulgerul ceresc?

«Mergĭ unde? viĭ de unde? şi care-ĭ al tĕŭ nume?
«Maĭ simțĭ în tine vĭeață, saŭ moartă eştĭ pe lume?
«Maĭ este pentru tine un viitor ascuns?...»
O! stranie minune!... Cea ramură 'necată
Din tulburele spume s'aŭ ridicat de-odată,
Şi falnic peste valurĭ, ea astfel mĭ-aŭ rĕspuns:

«Poete! nu mĕ plânge, n'aĭ grijă de-a mea soartă.
«Plutind, privesc eŭ cerul, şi prin deschisa-ĭ poartă

«Zăresc planând de-asupră-mĭ o razĭ din altar.
«Mulţĭ aŭ făcut cercare din cale-a mĕ culege,
«Dar n'aŭ putut s'atingă odrasla unuĭ Rege,
«Căcĭ Rege e stejarul şi-s viţă de stejar!

«Pe malul Românieĭ voiŭ prinde rădăcină,
«Şĭ-oiŭ creşte în putere, şi fruntea mea senină
«Va trece către soare prin noriĭ duşmăneştĭ.
«Gigant voiŭ fi, cu falā privind peste-orizonurĭ.
«Eŭ port în sînu-mĭ lemnul din care se fac tronurĭ
«Şi arme de izbândă şi sceptri 'mpĕrăteştĭ!»

Aŭ ḑis! Şi creanga vie crescând, mândră coloanĭ,
Nălţâ până la cerurĭ frunzoasa luĭ coroană
Sub care lumĭ voĭoase găsiaŭ un adăpost.
Ah! cine-ar puteà crede şi cine-ar puteà spune
Cum astă luminoasă, gigantică minune
Aŭ devenit ce este din ceea ce aŭ fost.

Aşa, tu Românie, tu ţeară mult iubită,
De soarta-ţĭ cruntă, oarbă, mulţí secolĭ prigonită,
Aĭ re'nviat puternic, în clipă, glorios.
Pe când păreaĭ menită a pere din lumină,

Tu ţĭ-aĭ adus aminte de mama ta Latină
Şĭ-aĭ scuturat trecutul amar întunecos.

Aĭ fost, vaĭ! prinsă 'n luptă cu moartea nemiloasă,
Dar smuls-aĭ tu din mâna-ĭ a sa cumplită coasă
Şi aĭ cules din cale funebrul siminoc.
Acum ţĭ-e calea largă şi larg ţĭ-e viitorul!
Pe orĭ-ce 'mpedecare tu puĭ acum picĭorul
Şi trecĭ tot înainte, strigând la lume: «Loc!

«Loc celuĭ ce se simte de viţă 'mpĕrătească!
«Loc celuĭ cu menire în glorie să crească!
«Loc sufletuluĭ tare! loc braţuluĭ viteaz!
«Cine-aŭ domnit pe-o lume, fie 'n mormînt, nu moare.
«Un soare ce declină, din noŭ renaşte soare.
«In somn adânc de moarte e sufletul maĭ treaz!»

O! ţeară de marĭ fapte, ce porţĭ un nume mare!
Pe margine de groapă redevenind maĭ tare,
Aĭ provocat destinul şi l'aĭ înfrînt pe el.
Şi aḑí învingătoare ca 'n timpiĭ de-altă dată,
Tu însăşĭ, tu regină, acum neatîrnată,
Depuĭ pe a ta frunte coroana de oţel.

Onor, mărire, falā, şi vĭaţă, şi tărie
Să fie a ta parte în secolĭ, Românie.
Oţelul din coroană cu glorie-ĭ bătut.
In taĭnă ajutată de sacra provedinţă,
Orĭ-care fapte grele păreaŭ cu neputinţă
Tu le-aĭ dorit pe toate, pe toate le-aĭ putut!

Frumos, sublim spectacol e 'n faţa omenireĭ,
Când un popor se 'ntoarce din marginea peireĭ
Şi pasă plin de ḑile pe câmpul strămoşesc,
Când el îşĭ face-o armă din lanţul de-apăsare
Şi-'n foc redobândeşte a luĭ ne-atîrnare,
Stropită şi plătită cu sânge vitejesc!

Mult scumpă, luminoasă, şi vie şi ferice
E ḑiua când poporul se simte 'n drept de-a ḑice,
C'aŭ fost privit în faţă de însuşĭ Dumneḑeŭ.
Ferice de tot omul, a căruĭ scurtă vĭeaţă
Se leagă cu vecia prin astă ḑi măreaţă,
Ca prin o cingătoare de vesel curcubeŭ!

Săltaţĭ în pepturĭ inimĭ cŭ-o mândră exaltare!
Tunaţĭ, viteze tunurĭ, lungĭ salve de serbare!

Mişcaţĭ a voastre coame, vechĭ codri de pe plaiŭ!
Adĭ Patria Română apare triumfală,
Purtând cu maestate Coroana eĭ Regală
Şi falnica chlamidă a soareluĭ din Maiŭ!

Mircescĭ, 10 Maiŭ, 1881.

Convorbirĭ literare, XV, 1881—82, p. 122.

II

IMNUL COROANEI

1

De secolĭ dispărută în noaptea neguroasă
Tu adĭ aparĭ la lume, Coroană maiestoasă,
Cu opt regeştĭ floroane, însemn neperitor
De glorie, mărire, tărie şi onor.

CHOR

In vecĭ mărire ţie,
Coroană triumfală!
Românul te salută
Cu dragoste şi fală.

II

Prin foc aĭ fost purtată de Timp, al lumeĭ faur,
Intr'un oţel răsboĭnic schimbând anticu-ţĭ aur.
Cât soarele de 'naltă, lucindă cât şi el,
Trăeasc'a ta splendoare vĕrsată în oţel.

CHOR

In vecĭ mărire ţie,
Coroană triumfală!
Aḑĭ lumea te salută
Cu dragoste şi fală.

III

O! ḑi solemnă, sacră! O! ḑi de neuĭtare!
Viteaza Românie în mândra-ĭ ne-atârnare
Pe sine se 'ncoroană cu braţu-ĭ glorios
Şi 'n ochi-ĭ viitorul resplendă radios.

CHOR

In vecĭ mărire ţie,
Coroană triumfală!
Aḑĭ cerul te salută
Cu dragoste şi fală.

Mircescĭ, Maiŭ 1881.

După manuscriptul autoruluĭ.

III

DUPĂ DOĬ SECULĬ

VIS DE EARNĂ

I

Revin uĭmit din lumea fantasticelor visurĭ,
Prin care omul pasă cu vecĭnice mirărĭ,
Sburând pe norĭ de aur, călcând pe-albastre mărĭ,
Pe fire de paingen, trecând adâncĭ abisurĭ
Ş'oprindu-se din cale pe culmĭ de paradisurĭ,
Cuprins de încântare, pătruns de 'nfiorărĭ.

II

Revin din lumea neagră pe faţa lumeï albe,
Ş'aduc o feerie de stranii amintirï.
In ochi-mï scânteiază un roiŭ de nălucirï,
Năl̦ţându-se la cerurï pe-o raz' a luneï dalbe,
Şi stele, care pleacă de sus ca nişte salbe,
Cădênd pe florï sub forme de zîne cu iubirï.

III

Pe când perdut aice în mare de zăpadă
Priviam prin geamul rece cum viscolă sub cer
Şi cum vĕsduhul pare că tremură de ger,
Un dulce somn pe mine cădù ca pe o pradă,
Şi 'ntrezăriï de-odată a basmelor grămadă
Ce 'n lumea nevĕdută ascund a lor mister.

IV

Vĕduï ce nu există când ochiul e deschis,
Poemele de leagăn, minunï ce le crează
Inchipuirea albă de prunc, care visează
In cântecul de mamă, sub blândul eï surîs,
Vĕduï ce în trezie nu vrea omul să crează...
Vĕduï eternitatea în clipa unuï vis...

V

Părea, după doï seculï, că mĕ născusem iară!
Om noŭ, cu nesciinţă de timpul dispărut,
Făr' a simţì pe buze amarul din trecut,
Făr' a simţì pe umerï a vremeï grea povară.
Eram în faptul vïeţiï, înamorat de Ţeară,
De tot ce-ï mare, falnic, frumos, necunoscut.

VI

Pe poalele Sinaiï mergând, mĕ rătăcisem,
Atras tot înainte de-un farmec fioros
In umbra tupilată sub codru maiestos.
Pe-o culme 'n discul luneï o fantasmă zărisem,
Şi plin de ademenire în faţă mĕ oprisem
C'un vechiŭ castel, pe care sta Timpul nemilos.

VII

Pustiŭ erà castelul, dar zîna legendară
Spuneà de-un Domn, ce falnic din paloşu-ï vasal
Sciù să-şï fac' un sceptru neatîrnat, Regal.
Şi falnic să se urce pe a măriregï scară.
El a clădit această zidire solitară
Şi de vecin ales-aŭ Buceciul colosal.

VIII

Pe vremea-ĭ glorioasă, castelul plin de vĭeaţă
Erà locaş feeric de vesele serbărĭ,
De oaspeţĭ marĭ, de inimĭ cu nalte aspirărĭ,
De tot ce luminează o epocă măreaţă.
Acum pe dînsul zace a seculilor ceaţă
Şi edera-l cuprinde cu-a sale 'mbrăţişărĭ.

IX

Vĕrsà pe arborĭ luna o undă de lumină,
Ce pintre frunzĭ de-alungul ca ploaia lunecà
Şi cu tăcuta noapte tăcut s'amestecà.
De-o linişte templie natura erà plină
Şi numaĭ viul Peleş, pe apa-ĭ cristalină
Cărând scânteĭ de aur la vale, se mişcà.

X

Păreaŭ căḑuţĭ in visurĭ adâncĭ, absorbitoare
Bucecĭul, care poartă un horbot lung de norĭ,
Şi stâncile atinse de fulgerĭ trăsnitorĭ,
Şi braḑiĭ duşĭ pe gândurĭ sub luna gânditoare,
Bĕtrânĭ giganţĭ, vechĭ marturĭ aĭ lumeĭ trecătoare,
Fraţĭ respectaţĭ de Timpul cu paşĭ distrugătorĭ.

XI

Perduta-mĭ cugetare în spaţĭul aĭuririĭ
De cerurĭ şi pămînturĭ aripele-şĭ lovia.
Priviam ţintit la lume, şi lumea se privia
In ochiĭ meĭ, mărită prin vĕlu 'nchipuiriĭ.
Eram vrăjit!... De-odată, sub farmecul vrăjiriĭ,
In turn, la o fereastră, o umbră se ivia.

XII

Plăpândă, gracioasă, fiinţă-aeriană!
Purtà un nimb de stele pe pĕru-ĭ unduĭos
Şi haĭnă argintie pe umĕru-ĭ frumos.
Melancolia dulce, nocturnă suverană,
Pe gura eĭ cu zimbet lipind buza-ĭ profană,
Stinsese veselia-ĭ de cuĭb armonios.

XIII

Cu fruntea rezămată pe mână, la fereastră,
Privià cu jale lungă, cu dor nemărginit
La cerul fără marginĭ de dorurĭ locuit.
Şi vĕḑul eĭ, cu sborul de pasĕre măiastră,
Urmà pe sub luceferĭ o flacără albastră,
O aripă, un suflet, copilul eĭ ĭubit.

XIV

Duioasă contemplare!... Din plaĭul de vecie
Părea c'aşteaptă 'ntorsul aceleĭ scumpĭ minunĭ,
Căcĭ o chemà la sînu-ĭ cu blânde rugăciunĭ.
Pe faţa-ĭ coperită de-o jale amărîe,
O lacrimă ferbinte curgeà, opală vie...
Atuncĭ se 'ntinse-un nour în dreptul albeĭ lunĭ.

XV

O clipă de 'ntuneric şi lumea părù moartă!
Iar umbra şovăindă cu taĭnice mişcărĭ
Trecù prin sălĭ deşerte, se pogorî pe scărĭ
Şi se oprì măreaţă sub o înaltă poartă;
Apoĭ, luând o liră, condusă de-a Eĭ soartă,
Se afundă în codrul adânc, fără cărărĭ.

XVI

Pe loc d'un straniŭ freamăt toţĭ bradiĭ rĕsunară,
Plecând ale lor vîrfurĭ cu drag în faţa Eĭ,
Şi miĭ de ochĭ in noapte luciră de scânteĭ,
Şi munţiĭ ca s'o vadă în zare se 'nălţară,
Ş'a Peleşuluĭ unde prin stâncĭ se alinară,
Legând a sale malurĭ cu punţĭ de curcubeĭ.

XVII

Şi Ea mergeà ca gândul ce-şĭ caută norocul!
Părêndu-mĭ că vînează sub bradiĭ inclinaţĭ
Iubite suvenire din timpiĭ depărtaţĭ;
Dar pe această lume acum nu-şĭ afla locul.
Steluţele clipinde cu drag işĭ vĕrsaŭ focul
In ochiĭ sĕĭ albastri de dor iluminaţĭ.

XVIII

Mergeà ca o nălucă ce ştie a sa cale
La *Stânca locuită de zine auriĭ*,
Şi sta ca să asculte a lor dulcĭ armoniĭ.
Apoĭ sus, pe *Cascade*, plecà încet din vale
Şi Peleşul ferice oprià undele sale
Sub albele-ĭ picĭoare cu tălpĭ trandafiriĭ.

XIX

Mergeà în *Raiul Doamneĭ*, lipit de-o naltă stâncă,
Şi dispărea în crângurĭ, şi iarăşĭ apărea.
Apoĭ sus, în *Poeană*, uĭmită se oprià,
In patru orizonurĭ cătând să vadă încă
O lume dispărută în noaptea cea adâncă..
Dar numaĭ munţĭ şi codri pustiĭ întrezărià!

XX

Poeana era plină de florĭ, de fragĭ, de plânte,
Ce fie-care 'n frunte-ĭ un diamant purtà.
O peatră solitară pe plaiŭ se arĕtà.
Acolo stăteà umbra şi începeà să cânte,
Cu taĭnice cuvinte trecutul să descânte,
Şi 'n glasul Eĭ Tăcerea din somn se deşteptà.

XXI

Pe lira sa germană, în limba armonieĭ,
Ea spuse pe rînd *basmul din vîrful cel cu dor*
Ş'a *Muzeĭ dela Lesbos*, duĭos, cumplit amor,
Ş'anticele legende luĭ *Dan*, a *Ciocârlieĭ*,
Iehova, *Vrăjitoarea*, minunĭ a poesieĭ,
Cu sbor înalt, cu farmec plăcut, învingător.

XXII

Iar vechile fantasme de lira eĭ trezite
Eşiaŭ prin pâcla deasă a tristelor uĭtărĭ,
In juru-ĭ stând mirate de-a lor redeşteptărĭ,
Şi plaĭurile nalte, ca dinsele uĭmite,
Sub vĕlul de treĭ secolĭ păreaŭ întinerite
Sub strania magie a magiceĭ cântărĭ.

XXIII

De odată cântăreaţa ce-ascunde al eĭ nume
Lăsă să cadă lira cuprinsă de fiorĭ!
—Ah! Cine-ĭ?—se'ntrebară şi munţĭ, şi braḑĭ, şi florĭ.
—E Carmen Sylva, — ḑise un mare glas din lume.
Atuncĭ luciră 'n zare a ḑileĭ roze spume
Şi visul meŭ şi umbre se contopiră în zorĭ.
. . . .

XXIV

Ce-a povestì prin seculĭ Legenda viitoare
De Doamna, de Regina cu geniul divin,
Crescut spre nemurire pe-al RomânieĬ sîn?
Imaginea-ĭ măreaţă va fi inspirătoare
De basme şi poeme frumoase 'ncântătoare
Ce s'or purtà de valurĭ pe Dunărea şi Rin!

Mircescĭ, Ianuar 1881.

După manuscriptul autoruluĭ.

IV

CUVINTE ADAPTATE PE IMNUL NAŢIONAL

COMPUS DE HÜBSCH

I

Trăiască Regele
In pace şi onor,
De ţară ĭubitor
Şí-apĕrător de ţeară!
Fie Domn glorios
Peste noĭ;
Fie 'n vecĭ norocos
La răsboĭ.
O! Doamne sfinte
Ceresc părinte
Susţine cŭ-a ta mână
Coroana Română.

II

Trăiască Patria
Cât soarele ceresc,
Raiŭ dulce, românesc,
Ce poart' un mare nume!
  Fie 'n vecĭ el ferit
    De nevoĭ!
  Fie 'n vecĭ locuit
    De eroĭ!
  O! Doamne sfinte
    Ceresc părinte!
  Intinde-a ta mână
    Pe ţeara română!

După manuscriptul autorului.

V

REGINA SYLVA (1)

Regina Sylva-ĭ suferindă,
Durerea 'n ochi-ĭ se oglindă,
Dar eĭ nu perd seninul lor.
Regina zace 'n insomnie
Şi gura-ĭ, cuĭb de armonie,
Dureriĭ ḑice 'ncetişor:
«Aşterne-te drumuluĭ,
«Ca şi earba câmpuluĭ
«La suflarea vîntuluĭ.»

(1) Compus în timpul boaleĭ Regineĭ, care în mijlocul suferinţelor sale declamà versurile poporale: «*Aşterne-te drumuluĭ*, etc.»

Durerea pleacă întristată!
Pe loc Regineĭ se arată
Un plaiŭ întins, un cer deschis.
Frumoasa eĭ închipuire
Din aripĭ bate cu grăbire
La glasul blând, care ĭ-a ḑis:
«Aşterne-te drumuluĭ,
«Ca şi earba câmpuluĭ
«La suflarea vîntuluĭ.»

O! sburătoare, du-te 'n soare
Şi-adă-aicĭ a zîneĭ floare, (1)
Ce-are graiŭ şi cântă lin.
Ea cu Regina să se vază,
La căpătâiŭ să-ĭ stea de pază,
Să ḑică orì şi căruĭ chin:
«Aşterne-te drumuluĭ,
«Ca şi earba câmpuluĭ
«La suflarea vîntuluĭ.»

1881.

După manuscriptul autoruluĭ.

---

(1) Floarea năsdrăvană, care cântă în cosiţa Eleneĭ Cosînzene.

VI

MARGĂRITA

Mărgărita dela Raiŭ
A venit în ḑi de Maiŭ
Lumea 'ntreagă s'o admire.
Ea de sus s'a pogorît,
Ca un oaspe mult iubit,
Ca a ceruluĭ zîmbire.

Uniĭ ḑic că-ĭ ingerel,
Alţiĭ că-ĭ un fluturel,

Toţĭ că-ĭ o minune rară!
Eŭ, bunicul eĭ bĕtrân,
Când o vĕd, în al meŭ sîn
Rîde dulcea primăvară.

Şi precum pe-un vechiŭ stejar
Frunzele 'n April apar
Pline de cântărĭ voioase,
Naşte 'n sufletu-mĭ răpit
Un chor scump şi înflorit
De-amintirĭ armonioase.

Mărgărita 'n calea eĭ
A călcat pe curcubeĭ
Şĭ-a scăldat, surîḑĕtoare,
Ochiĭ sĕĭ în florĭ de in,
Faţa 'n albul unuĭ crin,
Pĕru 'n razele de soare.

Şi păşind pe verde şes,
Cu guriţa-ĭ a cules
O căpşună rosalie.
Şi din aerul curat
Cu rĕsuflul a furat
Dulce glas de ciocărlie.

Trece noapte, trece ḑi!
In curând ne vom trezì
Cŭ-o frumoasă fată mare,
Printre fete strălucind
Şi prin lume rĕspândind
O ne'nvinsă fărmecare.

La ivirea eĭ, pe loc,
Făcând visurĭ de noroc,
Multe inimĭ aŭ să bată,
Multe lacrime de dor,
Multe versurĭ de amor
A să 'nspire juna fată.

Iar părinţiĭ sĕĭ ĭubiţĭ
Fi-vor mândri, fericiţĭ
De-a eĭ tînĕră splendoare,
Precum cerul e de zorĭ,
Ca pămîntul de-a luĭ florĭ
Şi ca ḑiua de-al eĭ soare.

1881.

Convorbirĭ literare, XV, 1881—82, p. 162.

VII

HORA DOBROGEANA

Dobrogean, scăldat în soare
Şi în marea mişcătoare,
Mĕ simţiam de jale plin,
Căcĭ pe lume-eram străin.

Dar de când s'a făcut ĭară
Ţeara mea, română ţeară,
Ceru-mĭ pare maĭ senin,
Vieaţa-mĭ pare fără chin,

Marea Neagră se 'nălbeşte,
Saltul eĭ se îmblânḑeşte,
Dunărea cu al eĭ val
Face pod din mal în mal.

Tinde-acum frăţească mână
Peste Dunărea română,
Mĕĭ, bădiţă din Carpaţĭ
Şi din câmpiĭ ceĭ bogaţĭ,

Ca să vadă lumea 'ntreagă
Hora strînsă care leagă
Pe Muntenĭ, pe Moldovenĭ
Intr'un snop cu Dobrogenĭ.

Vom avea noĭ de mirese
Ale ţĕreĭ florĭ alese;
Vom avea de lăutarĭ
Ale măreĭ valurĭ marĭ

Şi la horă vor fi faţă,
Prin a timpurilor ceaţă,
Impĕraţiĭ fraţĭ Assanĭ
De pe culmea din Balcanĭ.

1881.

După manuscriptul autoruluĭ.

VIII

E R I N [1]

DEDICATĂ D-LUÏ WILLIAM C. BONAPARTE-WYSE [2]

(Manor of St. John, Waterford, Irlanda)

Erin, pe câmpia-ĭ verde,
Lasă ochiĭ a se perde
Cŭ-al sĕŭ gànd posomorît.
Ea îşĭ scaldă capu 'n soare,
Pieptu 'n vînt, ş'a eĭ picĭoare
Intr'un lac neliniştit.

---

(1) *Erin* numele Irlandeĭ.

(2) Celebru poet irlandez şi tot-odată poet superior provensal; autor al unuĭ volum intitulat «Li parpaïoux blu» (Fluturiĭ albastri).

Lacu-ĭ ḑice: «Vreĭ, ĭubită,
«Să ducĭ vĭeaţă fericită
«Pe-al meŭ sîn de dor uĭmit?»
— «Nu-mĭ convine, ea rĕspunde,
«Traiŭ îngust pe-a tale unde...
«Sînul tĕŭ e mărginit.»

Soarele lucind îĭ ḑice:
«Erin, vreĭ să fiĭ ferice
«Pe-al meŭ car cu mine, sus?»
— «Nu!... ea spune, nu-mĭ convine
«Traiŭ ceresc să duc cu tine...
«Ḑiua ta e cu apus!»

Vîntul strigă de departe;
«Vreĭ de lume să aĭ parte?
«Stavilĭ n'am în sborul meŭ.
«Eŭ m'avînt in libertate!
«Vreĭ să fiŭ cu tine frate?
Erin falnic strigă: — «Vreŭ!»

Martie, 1881

Convorbirĭ literare, XVI, 1882—83, p. 421.

IX

PE ALBUMUL DOAMNEI V. BOERESCU [1]

Spre orizonul depărtat
Privesc, visând neincetat,
In ḑilele de primăvară.
Cu ochiĭ vreŭ ca să pătrund
Misterul sacru și profund
Ce stă ascuns din lume-afară.

---

(1) In manuscriptul autoruluĭ întitulată: «R. S. V. P. Doamneĭ V. Boerescu.»

Atras de-un farmec neînvins,
Purtat de dorul meŭ aprins,
Mĕ rătăcesc prin ţĕrĭ frumoase,
Şi vĕd sub cerurĭ azuriĭ
Trecând pe nourĭ argintiĭ
Un zbor de zîne radioase.

Vĕd marea 'ntinsă a căreĭ val
E limpede ca un cristal
Şi 'n fundul lumeĭ se loveşte
De-un plaiŭ floriŭ, necunoscut,
In care, lucru necreḑut!
Amorul vecĭnic infloreşte.

Apoĭ verḑĭ insule mĭ-apar,
Cu malurĭ de mărgăritar
Şi cu poene 'ncântătoare.
Prin aer cântă ciocârliĭ
Şi trece-un roiŭ de colibriĭ,
Ca petre scumpe sburătoare.

Iar pe sub paltinĭ nalţĭ, frunzoşĭ,
Vĕd ochĭ de tigri scânteioşĭ

Şi ochĭ dulcĭ, galeşĭ de gazele,
Dar maĭ puternic mĕ uĭmesc
Doĭ ochĭ marĭ, negri, ce lucesc
Ca doĭ luceferĭ pintre stele.

Când soarele-ĭ pe asfinţit,
In eĭ găseşte-un cuĭb dorit,
In eĭ se culcă şi s'ascunde;
Apoĭ, când pleacă despre zorĭ,
El iĭ preface 'n negri sorĭ,
Plinĭ de-o lumină ce pătrunde.

A cuĭ să fie pe pămint
Acele viĭ minunĭ, ce sînt
De toţĭ privite cu-admirare?
Mult aş dori, dacă aţĭ vrea,
Ca să rĕspundeţĭ, Doamna mea,
L'această simplă intrebare.

Bucureştĭ, 1881.

Convorbirĭ literare, XVI, 1882—83, p. 382.

X

PUIĬ CLOSCIĬ [1]

In Cişmegiul verde, brănduşĭ de primăvară,
Sub chipurí drăgălaşe de vesele copile,
Apar ca nişte zine din lumea legendară,
Ce morţilor din groapă ar şti să dee ḑile.

Rîḑênd, ele vînd ţuĭca; dar aspra bĕutură
Devine-un nectar dulce sub dulcea lor privire.
Ferice care soarbe măcar o picătură,
Pe care-a dismerdat-o o gingaşă zîmbire!

---

[1] Versurí scrise în grabă, cu ocasiunea serbăreĭ din Cismegiŭ în folosul incendiaţilor din Focşanĭ.

Privițĭ! Ele se mișcă în raze viĭ de soare,
Inveselind chiar cerul cu fapta lor cea bună,
Căcĭ ele-s puĭ de cloșcă, miloase, 'ndurătoare,
Și sfînta Caritate în juru-ĭ le adună.

Rĕmâne 'n admirare orĭ-cine le privește,
Odrasle-a Românieĭ cu grațioase darurĭ,
Blânḑĭ îngerĭ care vesel, când lumea pătimește,
Revarsă-o rouă lină pe trista omenire.

Zîmbițĭ, copile scumpe, acelor arșĭ de focurĭ.
Zîmbirea virginală e un ceresc tesaur.
Voĭ știțĭ a scoate mană din rîsete și jocurĭ
Și țuĭca s'o prefacețĭ în ploaie chiar de aur...

Din crengĭ o păsĕrică măestră ḑice: «Oare
«Voĭ, care stingețĭ focul din suflete cu chinurĭ,
«Gândit-ațĭ vre o dată ce flacărĭ arḑĕtoare
«Curând o să aprindețĭ în a junimeĭ sînurĭ?»

Dar fie ce-a fi, lumea v'admiră, mult ferice...
Prin voĭ, de cruda soartă sĕrmanuluĭ nu-ĭ pasă.
Șĭ-orĭ-cine bea o țuĭcă din mâna voastră ḑice:
«A! de-aș avea o cloșcă și puĭ ca voĭ în casă!»

Mircești, 1882.

După manuscriptul autoruluĭ.

XI

PE ALBUMUL PRINCESEI MARIA STIRBEI

În Asia vĕḑut-am pe-o apă curgătoare
O lebădă frumoasă plutind, albind la soare,
Cŭ-aripele umflate de-un vint rĕcoritor,
Ca pânzele rotunde al' unuĭ vas uşor.

Părea chiar o amforă scăpată 'n apa vie
De Hebe, care varsă în cerurĭ ambrosie,
Şi gâtu-ĭ ca o toartă de-argint se rotunḑia,
Când lebăda la umbră pe pept se neteḑia.

Ea se știà pe sine divină și frumoasă
De când s'ascunse Joe în forma-ĭ grațioasă,
Și lina-ĭ lunecare cu nobile mișcărĭ
Re-amintià de timpiĭ anticelor credărĭ.

Dar culmea 'mpodobireĭ și splendida-ĭ coronă
Eraŭ cincĭ puĭ ca dînsa, născuțĭ în nalta zonă,
Părênd fieşte-care un alb mărgăritar
Din salba Afroditeĭ cădut ca un scump dar.

Princesă, când ferice te-am întâlnit în lume
Cŭ-a tale copilițe, minunĭ cu dulce nume,
Gândirea mea sburat-aŭ în țeara de magiĭ,
In Asia, cuĭb verde de lebede-argintiĭ.

Șĭ-am dis: între poețiĭ, ce gloria vinează
Și imnurĭ numeroase pe liră intonează,
Și tu al poesieĭ porțĭ falnic diadem,
Tu ce-aĭ făcut în lume un mult frumos poem

Poem în cincĭ tablourĭ măestru 'mpodobite,
Cu ochĭ divinĭ, cu graĭurĭ cereștĭ și mult ĭubite,
Cu toată fărmecarea înalteĭ poesiĭ,
Ce morților dă vĭeață și suflet celor viĭ.

Bucureștĭ, 1882.

Convorbirĭ literare, XVI, 1882—83, p. 381.

XII

S O N E T

TRIMIS REGINEĬ SPRE MULȚUMIRE PENTRU MAESTRA SA LUCRARE ARTISTICĂ PE PERGAMENT: CONCERTUL ÎN LUNCĂ ILUSTRAT.

Arătat-am Luncii lucrarea de zînă,
Prin care concertu-ĭ l'aĭ înnemurit,
Și ca'ntr'o oglindă scăldată 'n lumină
Lunca radioasă cu drag s'aŭ privit.

Frunzele mişcate de-adiere lină,
Oaspeţiĭ sĕĭ veselĭ, dar cu glas uĭmit,
Florile-ĭ cu gura de miresme plină,
Pân' şi macul însuşĭ din greŭ somn trezit,

Mĕ 'ntrebară 'n freamăt, vroind a le spune:
«Cine-aŭ putut face splendida minune,
«Ce pe noĭ ne duce sus în cer deschis?»

Le-am spus: «E Regina! mândra ţesetoare
«De raze de lună cu raze de soare,
«In care Ea prinde ce-ĭ trece prin vis?

Mirceştĭ, 1882.

După manuscriptul autoruluĭ.

XIII

CÂNTECUL LUI NOE JUNIOR

Frunză verde de scumpie ;
M'am născut sub crengĭ de nuc,
Intre doĭ butucĭ de vie
Şi 'n cântarea unuĭ cuc.
Mana ce 'mĭ cădù pe gură,
Când 'n lume m'am trezit,
Fost-a dulcea picătură
Din un strugur aurit.

Frunză verde de cicoare;
Cât am fost pintre copiĭ,
Mĕ 'ngânaĭ voios la soare
Cu voiase ciocârliĭ.
După ce-am maĭ prins la ḑile,
Incepuĭ de-a alergà
După sprintene copile
Şi cu ele-a mĕ 'ngânà.

Frunză verde de sulcină;
Multe-am prins din ele 'n sbor,
Dar n'a fost din a mea vină,
Ci maĭ mult din vina lor.
Căcĭ guriţa lor nu tace
Şĭ-ochiĭ lor ceĭ plinĭ de foc
Ḑic: «Şeḑĭ bine, nu-mĭ da pace,
«Fugĭ în colo, staĭ pe loc.»

Frunză verde de fetică;
Nalt crescut-am càt un plop,
Fără grijă, fără frică
De cutremur şi potop.
Eŭ nu ştiŭ de sunt pe lume
Alte lacrimĭ care curg,
Decât cele ce fac spume
Şi din strugurĭ dulcĭ se scurg.

Frunză verde de scumpie;
Dee Domnul ca să mor
Intre doï butucï de vie
Sub un soare zîmbitor;
Treï mïerlusce 'n patrafire
Să ceteasc' al meŭ prohod
Şi să-mï dee 'mpărtăşire
Dintr'al vieï dulce rod.

Sinaia, 1882.

După manuscriptul autoruluï.

XIV

POETULUI MISTRAL

Doĭ Mistralĭ în lume sînt.
Unul cântă
Şi încântă
Ca o harpă dulce 'n vînt.
Altul muge
Şi distruge
Tot ce-atinge pre pămînt.

Unul face cŭ-al sĕŭ graiŭ
    Să 'nverḑească,
    Să 'nflorească
Pomĭ şi inimĭ ca în raiŭ.
    Altul trece
    Crunt şi rece;
Seacă inimĭ, seacă plaiŭ.

Când Mistralul cel duşman
    Suflă, sboară
    Şi omoară
Tot ce cauţĭ în liman,
    Mergĭ, grăbeşte
    De găseşte
Pe Mistral dela Maĭlan.

Şi poet de vreĭ să fiĭ,
    Fă la soare
    Vînătoare
Prin Alpiile-albăstriĭ,
    Şĭ-o primblare
    Lin, pe mare,
Printre *Insule-aurìĭ*.

Iar de vreĭ pe verde mal
Să ducĭ vĭeaţă
Cu dulceaţă,
Dee-ţĭ Domnul mândru cal
Şĭ-o ĭubită
Inzeită,
Ca Mireĭa luĭ Mistral.

Maillane, 1882.

După manuscriptul autoruluĭ.

XV

BRIND

Sub cerul splendid al Provenţiĭ,
Eŭ, cântăreţ din răsărit,
La voĭ, maestri aĭ cadenţiĭ,
Vin şi vĕ ḑic: Bine-am găsit!

Vin de departe, mult departe,
Atras de-al vostru vesel chor,
Să cânt cu voĭ şi să ieŭ parte
L'această curte de amor.

Sufletul meŭ e ca o mare
Ce oglindează 'n al eĭ sîn,
Cŭ-o lină, lină legănare,
Al ceruluĭ întreg senin.

Ah! de ce n'am în astă oră
Al măriĭ ritmu triumfal,
Să cânt pe nobila Izoră (1)
Cu graĭul dulce provențal.

Să celebrez, precum imĭ place,
Mănosul plaiŭ, unde rĕsar
Maslinul iubitor de pace
Şi falnicul viteaz stejar.

O! plaiŭ ĭubit, o! cuib de soare,
Tu mĕ pătrundĭ de dulcĭ fiorĭ,
Căcĭ nu cunoştĭ altă ninsoare
Decât acea de fulgĭ de florĭ.

---

(1) Clémence Izaure, fondatrice des Jeux Floraux à Toulouse.

Ca mult poetica Valcluză
Rĕsun' al tĕŭ poetic graiŭ;
Orĭ-cine poate să-l audă,
Aude, ca prin vis de raiŭ,

Cântând Mireĭo zîmbitoare
Cu viersu-ĭ gingaş, virginal,
Căcĭ tu eştĭ ţeara 'ncântătoare.
Căcĭ tu eştĭ ţeara luĭ Mistral.

Eŭ am plecat în lungă cale,
Pe urma soareluĭ ceresc,
Să fur din focurile sale
O rază ca să 'ntineresc,

Dar am zărit a ta zîmbire,
Provenţă, şi am stat pe loc,
Căcĭ raza din a ta ochire
E pentru mine maĭ cu foc.

Cu tot ce am maĭ bun în mine,
Cu al meŭ suflet ĭubitor,
V'aduc urările de bine
Ale Românuluĭ popor.

Felibri, fiĭ aĭ Poesieĭ,
Iubiţĭ, cântaţĭ armonios,
Vĕ 'nchin acest brind al frăţieĭ
Sub al Provenţeĭ cer frumos.

Montpellier, 1882.

După manuscriptul autoruluĭ.

XVI

PATRU REGINĬ

(CITIT LA ADUNAREA LITERARĂ DIN ALBY)

Patru surorĭ de nalt renume,
Reginĭ cereştĭ cu semne 'n frunte,
Aŭ fie-care 'n astă lume
Un tron înalt pe-un vîrf de munte.

Una-ĭ ardentă şi măreaţă,
Una-ĭ avută, generoasă,
Una e dulce cântăreaţă,
Una maĭ mică şi frumoasă.

Ele se ţin cu drag de mână.
Soarele stă să le privească,
Căcĭ fie-care-ĭ o stăpână,
Fiind de viţă 'mpărătească.

Cele maĭ marĭ treĭ suverane,
Cu sorioara lor mezină
Preschimbă în patru limbĭ romane
Vorbire de iubire plină.

Ele ḑic: «Scumpă Românie!
«Mult aĭ fost tu de noĭ departe,
«Iară de-acum pe vecĭnicie
«Nimic nu poate-a ne desparte.

«Avênd tus-patru o menire,
«Sub cer de-acum pe tot-deauna
«Vom face 'n vecĭnică unire
«Din patru inimĭ numaĭ una!»

Privițĭ! Pămîntu 'ntreg tresare!
Carpaţĭ şi Alpĭ cu fruntea naltă,
Şi Pireneĭ daŭ o strigare
Cu Apeninĭ de la olaltă:

«Trăiască Spania măreaţă,
«Şi Franţa mare, generoasă,
«Italĭa, dulce cântăreaţă
«Şi România cea frumoasă!

1882.

După manuscriptul autoruluĭ.

XVII

VERSURI IMPROVISATE LA FORCALQUIER

CU OCASIUNEA PUNEREĬ CELEĬ ÎNTÂĬ PETRE A UNUĬ VIADUC

Te 'nalţă, viaduce, s'aducĭ în acest loc
Din patru părţĭ a lumeĭ averĭ, luminĭ, noroc,
Şĭ-a tale nalte arcurĭ întindă-se departe,
Să întrunească fraţiĭ ce soarta'ncă desparte.

1882.

După manuscriptul autoruluĭ.

XVIII

FELIBRULUI LOUIS ROUMIEUX

RĚSPUNS LA SONETUL SEŬ GRAVAT PE STATUETA CALIOPEĬ OFERITĂ MIE LA BANCHETUL DE LA MONTPELLIER.

I

Călcat-am multe ţěrĭ pe lume,
Condus de-o strălucindă stea,
Ca să găsesc, să věd anume
Odrasle marĭ de ginta mea.

Dar m'am grăbit prin ele-a trece,
Căcĭ mĕ simţeam de tot strein,
Şi sufletu-mĭ rĕmâneà rece,
Rece şi mut in al meŭ sîn.

Sub un butuc frunzos de vie
De-odată vesel m'am oprit,
Când audiĭ o melodie
Sburând prin spaţiul uĭmit.

Şi ca pădurea, care vibră
Sub vîntul mediteraneŭ,
La poesia cea felibră
A tresărit sufletul meŭ.

Cine cântà in a mea cale?
Un provensal, poet cântà,
Şi lumea 'n cânturile sale
Ca 'n di de Maiŭ se deştepta.

II

Priviĭ în juru-mĭ cu mirare
Şi 'ntrezăriĭ sub un maslin
Un bujorel de fată mare
Cu ochĭ de foc, cu chip latin (1).

(1) Tipul femeilor din Provensa se apropie mult de acel al Româncelor.

Pe-a sale braţe albe, goale
Purtà un snop bogat de grâŭ
Şi poame rumene în poale,
Şi florĭ pe cap, şi furcă 'n brâŭ.

Iar maĭ departe 'n nechezare
Sburdà voïos un cal din Craŭ ([1]),
Şi 'n orizon, pe-albastra mare,
Miĭ de corăbiĭ lunecaŭ.

Uĭmit de farmecul frumseţiĭ
Pe cea minune-o întrebaiŭ:
«Eştĭ tu zeiţa Tinereţiĭ?»
Ea îmĭ respunse 'n dulce graiŭ:

«Eŭ sunt Provenţa!... Poesia
«Şi România-mĭ sînt surorĭ.
«Roumieux 'mĭ varsă ambrosia
«Şi eŭ îl încunun cu florĭ!»

Montpellier, 1882.

Convorbirĭ literare, XVI, 1882—83, p. 420.

([1]) Crau, câmpie lungă, largă, acoperită cu petre rotunde, din departamentul Bouches du Rhône, în care cresceaŭ hergheliĭ de caĭ selbaticĭ.

XIX

POETULUĬ ŞI FILOLOG GABRIEL AZAÏS

RĔSPUNS LA BRINDUL SĔŬ DIN 7 MAIŬ 1882, ÎNCHINAT MIE LA ALBY.

Un arbor, ce maĭ mult rodeşte
Cu cât maĭ mult îmbătrîneşte
Sub cerul Ţĕriĭ Româneştĭ,
E pomul traĭnic ca stejarul,
Ce 'n toamnă îşĭ aduce darul
De mere grase, marĭ, *domneştĭ*.
Din moşĭ-strămoşĭ la noĭ se spune
C'a fost a raĭuluĭ minune
Pe timpiĭ naşteriĭ lumeştĭ.

Şi chĭar din el Eva 'ncântată,
Gustând, a înflorit de-odată
Ca cel maĭ splendid trandafir.
Ĭar de atuncĭ orĭ-ce fecioară
Poartă ascuns în inimioară
Un vis din raiŭ, un suvenir,
Şi 'n Orient, plin de mistere,
Altarul cu arom de mere
Parfumă sfîntul unt-de-mir ([1]).

Tu, Azaïs, ce 'n bătrîneţe
Păşeştĭ cŭ-avînt de tinereţe,
Cu fruntea sus, pe-al vieţiĭ drum,
Vechiŭ arbor încărcat de poame,
A căror suc aţîţă foame,
Iar saţ n'aduce nicĭ decum,
Căcĭ ele daŭ ştiinţĭ, plăcere,
Precum un crin ne dă şi mĭere
Şi mult îmbătător parfum,
Lăsat-aĭ, Azaïs, să cadă
Un fruct plăcut din a ta roadă
Pentr'un poet din răsărit.
El l-a cules voĭos în cale,
Pe când purtà ḑilele sale

([1]) Între esenţele, ce compun untul de mir, intră şi parfumul de cojĭ de mere domneştĭ.

Sub cerul vostru aurit,
Şi l-a gustat cu lăcomie
Şi îmbătat de poesie
Ureaz' acum cu glas uĭmit:
«Acel ce bunurile 'mparte
«Ţie-Azaïs, să-ţĭ facă parte
«De traiŭ mănos, şi lung, şi lin,
«Ca să privescĭ în a ta vĭeaţă
«Reînfrăţirea cea măreaţă
«A neamuluĭ întreg latin.
«Apoĭ să laşĭ iubitu-ţĭ nume,
«Precum un mĕr domnesc in lume,
«Ca să rodească tot în plin».

Convorbirĭ literare. XVI, 1882—83, p. 420.

XX

O REGINĂ ÎNTR'O MANSARDĂ

VERSURĬ SCRISE PE PERETELE ŞALETULUĬ DE LA SINAIA

Sub coperiş de brad de munte,
Stă o Regină meditànd.
Albastre raze pe-a sa frunte
Apar lucind din când în când.

Prin codri deşĭ, prin stâncĭ cărunte,
Pe rîurĭ marĭ, pe munţĭ sburând,
Gândirea eĭ îşĭ face punte
Şi trece, noriĭ luminând.

Unde se duce-acea gândire ?
Nu pot s'o spun, dar în uĭmire,
De-a eĭ lumină inundat,

Vĕd cum mansarda se desface
Şi prin minune se preface
Intr'al minunilor palat.

1882.

După manuscriptul autoruluĭ.

XXI

EARNA VINE

Vine dela munte earna la câmpie
Scuturând din poale-ĭ ḑile de urgie.
Vie!
Lângă foc eŭ fac
Visurĭ după plac
Şi cu al meŭ oaspe, dulcea primăvară,
Rîdem de furtuna care url'afară,

Es în calea erniĭ, ca la o mireasă,
Crivĕţul fioric, corbiĭ, pâclă deasă.
Easă!
Eŭ cu gândul plec
Şi ferice trec
Prin poene 'n floare, prin pădurĭ umbroase,
Unde miĭ de glasurĭ cânt'armonioase.

Bate la fereastră earna degerată.
Fruntea eĭ de ţurţurĭ este încărcată.
Bată!
Eŭ îĭ ḑic: drum bun!
Şi în sobă pun
Treĭ bucăţĭ de frasin, care ard cu pară
Povestind de lumea veche, legendară.

Sboară pe 'ntuneric umbre 'ngrozitoare,
Cârd de lupĭ în goană, stol întins de cĭoare.
Sboare!
Eŭ la foc privesc
Şi mĕ 'nveselesc,
Căcĭ din depărtare vĕd sosind în ţeară
Paserĭ pribegite, oaspeţĭ blânḑĭ de vară.

Ninge! vînt de moarte suflă să atingă
Flacăra vieţiĭ şi din sbor s'o stingă.
Ningă!
Eŭ vĕd rĕsărind,
Eŭ vĕd înflorind
Earba pe câmpie, rosele la soare
Şi sperarea 'n inimĭ june, simţitoare.

Joacă hora tristă lupiĭ din rĕstoace.
Vulpile codane, urşiĭ cu cojoace.
Joace!
Eŭ vĕd prin scânteĭ,
Vĕd cu ochiĭ meĭ
Goale salamandre prinse 'n horă vie,
Ce la glas de greerĭ saltă 'n veselie.

Sună 'ntreg văzduhul de răcnirĭ nebune.
Earna cheamă ĭadul ca s'o încunune.
Sune!
Lampa eŭ mĭ-o sting,
Gândurile-mĭ strîng,
Şi pe-o pernă moale cad în adormire,
Ca să sbor în lumea cea de nălucire.

Mirceştĭ, 1882.

Convorbirĭ literare, XVII, 1883—84, p. 359.

XXII

RONSARD LA TULUZA

DEDICAT DOMNULUÌ A. ROQUE-FERRIER

Ronsard, al regilor poet
Şi al poeţilor jun' rege,
Din al Parnasuluĭ boschet
Vroĭa noĭ laurĭ a culege.

El plecà decĭ la Tuluza
Şi 'n fàntàna din Valcluza
Işĭ scăldà în treacăt muza.

Tuluza 'ntreagă e 'n serbare.
Magistri gravĭ şi dame multe
In Capitul cu nerăbdare
S'aŭ adunat ca să-l asculte

Ronsard mândru 'naintează,
Lira el îşĭ acordează
Ş'un cânt straniŭ intonează,

El spune 'n limba cea divină,
Cum pe când Franţa erà 'n valurĭ,
Străbunu-ĭ, Banul Mărăcină,
Născut pe-a Dunăriĭ verḑĭ malurĭ,

Venì pe-un zmeŭ călare
S'ajute 'n lupta mare
L'a Francelor salvare.

Cu toţĭ uĭmiţĭ îl ascultară,
Apoĭ, cu glasurĭ triumfale,
Invingător îl proclamară
In vechile Jocurĭ Florale.

Iar în loc de-o eglantină
Luĭ magistriĭ grav inchină
O Minervă argentină.

El o privește 'n admirare
Șoptind: «O! Zee cumințită,
«Isbânda mea ar fi maĭ mare
«De-aĭ fi tu dulcea Afrodită.»

Magistriĭ gravĭ zîmbiră,
Și damele roșiră
Și lung la el priviră...

Din Capitul ĭar spre Valcluza
Plecă Ronsard pe o ḑi caldă,
Insă în loc de-a-șĭ scăldà Muza,
El pe Minerv'acum o scaldă.

De-atuncĭ zea răsfățată
In Provența des s'arată
Cu viĭ raze 'ncoronată.

Montpellier, 1882.

După manuscriptul autoruluĭ.

XXIII

INSCRIPŢIE

DESTINATĂ CASTELULUĬ DE LA SINAIA

CERUTĂ DE M. S. REGELE

Eŭ, Carol, şi al meŭ popor
Clădit-am într'un gând şĭ-un dor
In timp de lupte-al sĕŭ Regat —
In timp de pace-al meŭ palat!

Sinaĭa, 1883.

După manuscriptul autoruluĭ.

XXIV

VERSURĬ SCRISE IN CABINETUL REGELUI
LA SINAIA ÎN ȘIUA PLECĂRIĬ MELE

Sire.

Castel-Peleș, minune feerică, privită
Cu drag și cu mirare de falnicii Carpațĭ,
Menire are 'naltă, în sînu-ĭ tăĭnuită,
Ca ploaia roditoare în norĭ întunecațĭ.

Gândirĭ mărețe sboară prin casele-Țĭ Regale!
Le simte al meŭ suflet, le vede ca prin vis,
Precum sub chip de stele mĕrunte, ideale,
Zăresc în noapte soriĭ cerescuhuĭ abis.

Să Te ajute Domnul să scriĭ pe-a Ţĕriĭ carte
Lungĭ paginĭ glorioase ca 'n timpiĭ legendarĭ.
Din cuĭb de munte, Sire, sbor vulturiĭ departe.
Din cuĭbul Tĕŭ în lume sburà-vor fapte marĭ!

Castel-Peleş. Oct. 1883

— ALTĂ REDACŢIUNE —

PE ALBUMUL REGELUĬ

Al Tĕŭ Castel, minune feerică, privită
Cu drag şi cu mirare de falniciĭ Carpaţĭ,
Menire are 'naltă, de mine 'ntrezărită
Prin timpiĭ ce vin grabnic cu roade încărcaţĭ.

Să Te ajute Cerul să scriĭ pe-a Ţeriĭ carte
Lungĭ paginĭ glorioase, tesaurĭ secularĭ.
Din cuĭb de munte, Sire, sbor vulturiĭ departe.
Din cuĭbul Tĕŭ în lume să sboare fapte marĭ!

Castel-Peleş, 1883, Oct

După manuscriptul autoruluĭ.

XXV

IZVORUL

(HORA DIN MIRCEŞTI)

In izvor aĭ pus picĭorul.
Scump odor şi mult ĭubit,
Şi ca peptul meŭ isvorul
De fiorĭ a tresărit.

In izvor ţĭ-aĭ spălat faţa,
Şi isvorul fericit
Aŭ păstrat de-atuncĭ dulceaţa
Chipuluĭ tĕŭ rĕcorit.

La izvorul cu şoptire
Adĭ pe-amează te-aĭ culcat,
Şi izvoru 'n neclintire
Până 'n seară mut aŭ stat.

In izvorul care trece,
Zimbitoare te-aĭ privit,
Şi de-atuncĭ în fundu-ĭ rece
Un bujor aŭ rĕsărit.

Tu, copilă, eştĭ bujorul,
Floarea dragosteĭ tu eştĭ,
Şĭ-al meŭ suflet e izvorul
Unde chipu-ţĭ oglindeştĭ.

Mirceştĭ. 1882.

Convorbirĭ literare, XVII, 1883—84, p. 360.

XXVI

CIREŞILE

HORĂ

Icĭ pe culme şi 'n livadă
Vedĭ, cireşile s'aŭ copt.
Graurĭ negri staŭ la pradă,
Pe-orĭ-ce creangă câte opt.

Saĭ pîrleazul, vină, vină,
Puĭculiţă cu ochĭ viĭ,
Să te ducĭ cu poala plină
De goldane vişiniĭ.

In copacĭ eŭ pentru tine
Ca un graur m'oiŭ urcà,
Şi cireşile sub mine
Drept în sîn ţĭ-oiŭ aruncà.

Iar de sus, privind la ele,
După ce m'oiŭ înturnà.
Doĭ cerceĭ de cireşele
La urechĭ ţĭ-oiŭ aninà.

— Iacă vin, dragă bădiţă,
Dar în schimb ce ţĭ-oiŭ da eŭ?
— Porţĭ cireşe pe guriţă,
Altă plată nicĭ că vreŭ!

Mirceştĭ, 1882.

După manuscriptul autoruluĭ.

XXVII

VERSURĬ SCRISE PE UN PERGAMENT PENTRU ISCHIA

Septembre, 1883.

Frumoasa moartă zace pe-o stâncă 'n lina mare
Și pletele-ĭ pe valurĭ plutesc în legănare
Sub raze aurite, care-ĭ mângâe fața.
Aveà mult foc în suflet; el ĭ-a răpit vieața!
Dar focul este-a lumeĭ putere creatoare,
Prin el frumoasa moartă va re'nvià la soare.

După manuscriptul autoruluĭ.

XXVIII

O D Ă

LA STATUEA LUĬ STEFAN CEL MARE

Tu eștĭ! Tu Stefan! tu străbune!
De patru secolĭ adormit;
De patru secolĭ, o! minune,
In vecĭ de noĭ nedespărţit!
Tu eștĭ, pe zmeul tĕŭ călare,
Cum te-am visat, cum te-am dorit,
Ah! iată-te, lumea tresare!
Eroŭ, Domn, oaspe inzeit!

Când ni se duce gândul la timpurile-acele
De traiŭ fără odihnă ţesut cu ḑile rele,
In care plugul morţiĭ trăgeà pe-al ţĕriĭ sin
Lungĭ brazde roditoare de mult amar şi chin,
In patru orizonurĭ cuprinşĭ cu norĭ de sânge
Zărim cerescu-ţĭ paloş, ce duşmaniĭ înfrânge,
Şi te vedem pe tine, învingător viteaz,
De pază, treaz la soare şi 'n noapte încă treaz!

Mulţĭ seculĭ lâncezit-am sub a peiriĭ ceaţă,
Dar te-am avut pe tine, fecund izvor de vĭeaţă,
Simbol al bărbăţieĭ în neamul tĕŭ ascuns,
Ş'a fost destul!... în ceruriĭ un soare-ĭ de ajuns!
Zadarnic sboară noriĭ şi fulgeriĭ detună
Pe fruntea maestoasă a munţilor Carpaţĭ;
In zarea limpeḑită dup'orĭ care furtună,
Ca tine printre seculĭ, eĭ par maĭ înălţaţĭ.

O! de-ţĭ erà statura cât inima de mare,
Aĭ fi întins o umbră din munţĭ şi până 'n mare,
Tu ce-aĭ putut cu braţul în vecĭ neobosit
Să aperĭ Occidentul de cruntul Rĕsărit,
Tu ce prin curcubeul de fapte colosale
Legat-aĭ revĕrsatul cŭ-apusul vieţiĭ tale,
Tu aclamat în Roma cu glas triumfător:
«Mare-al Creştinătăţiĭ Eroŭ nemuritor!»

O! Stefane, Românul creşte,
Vĕḑêndu-te aḑí lângă el.
Aḑí ţeara mândră te priĭmeşte,
Purtând coroană de oţel.
Tu, ce viteaz aĭ apĕrat-o,
Priveşte-o!.. demnă-ĭ s'o priveştĭ.
Independentă aĭ lăsat-o,
Independentă o găseştĭ!

1883.

Convorbirĭ literare, XVII, 1883—84, p. 112.

XXIX

ÎNCUNUNAREA STEAGULUĬ

MAIESTĂŢIĬ SALE REGINEĬ

30 August 1886.

Biserica e plină de capete plecate.
Mulţimea 'ngenunchĭată ascultă lăcrimând
Pomelnicul cel jalnic de nume neuĭtate
A celor morţĭ în floare stindardul apĕrând.

Staŭ faţă la serbare un Rege şĭ-o Regină,
Ş'un steag ce se înalţă, umbrind altarul sfînt.
El are multe zdrenţe, dar luĭ toţĭ se închină,
Căcĭ e o moaşte sacră, al Patrieĭ veşmînt.

O! sdrenţe glorioase, Victoria în lupte
Vĕ dete muşcătoare şi aprigĭ sărutărĭ!
O! haĭnă-a Românieĭ, atâte poale rupte
Cuprind întreg poemul al eĭ neatîrnărĭ.

O! Steag, fiĭ vecĭnic falnic cu Regele 'mpreună,
Tu Steaua Românieĭ isbânditor o porţĭ.
Fiĭ vesel, adĭ Regina îţĭ pune o cunună
De roze pentru viĭ, de laurĭ pentru morţĭ.

După manuscriptul autoruluĭ.

XXX

HORA DE LA SINAIA

30 August 1886

Sus, in deal de mănăstire,
Saltă hora 'n învìrtire
Sub ochirea cea de foc
Soareluĭ oprit in loc.

Saltă hora cŭ-avînt mare,
Căcĭ e ḑiua de serbare
Uneĭ fapte vitejeştĭ
De-ale oasteĭ româneştĭ.

Munţiĭ vechĭ, străbunĭ aĭ ţĕriĭ,
Verḑĭ ca 'n timpul primăveriĭ,
Se'nsenină de privesc
Danţul cel milităresc.

Şi toţĭ braḑiĭ de pe coaste,
Inşiraţĭ în rînd de oaste,
Par'că 'ntind voĭos din munţĭ
Crengĭ de dafinĭ peste frunţĭ.

Iată Regele 'n mulţime
Dând avînt la tinerime.
Şi Regina cu ştergar
Şi cu fotă din Rucar.

El prin horă-şĭ duce paşiĭ
Şi glumeşte cu ostaşiĭ,
Ea cu blânde dismierdărĭ
La copiĭ dă sărutărĭ.

Precum fruntea şi cununa,
Cu poporul Eĭ fac una,
Prin popor trecând seninĭ
De se miră ceĭ streinĭ.

Iar pe culme maĭ departe,
La serbare luând parte,
Stă drapelu 'nvingător
In văzduh fîlfăitor.

Saltă sprinten dănţătoriĭ,
Griveţeniĭ, vînătoriĭ,
Cu puĭcuţe româneştĭ,
Florĭ din straturĭ boereştĭ.

Şi e scumpă la privire
Cea frăţească întrunire
De mânĭ albe ca un crin,
De mânĭ aspre ca un spin.

Cele micĭ dismerdătoare
Şi acele arse 'n soare
Cu sfieală se ating,
Dar uşor cu drag se string.

Căcĭ de sună 'n ţeară larma,
Cele marĭ apucă arma,
Cele micĭ aduc cu dor
Balsamul vindecător.

Hora iute se 'nvîrteşte,
Gloată mult' o îmbulzeşte.
Ochĭ şi inimĭ se aprind,
Toţĭ de falä se cuprind,

Că drept spor de veselie
Din Balcanĭ un vînt adie,
Ce şopteşte triumfal
De al Griviţeĭ năval.

Insuşĭ morţiĭ iată-ĭ faţă!
Eĭ zîmbesc la ceĭ din vĭeaţă,
Ce-s juraţĭ la rìndul lor
A murì triumfător.

Hura! Peleşul din vale
Cântă hora 'n a luĭ cale.
Toţĭ s'aruncă viŭ în joc
Cum s'aruncă viŭ în foc.

Căcĭ aşà-ĭ Românul, frate,
Dă nevoea după spate,
Bun de braţ, bun de picior,
Luptător şi dănţător!

După manuscriptul autoruluĭ.

XXXI

PE ALBUMUL D-REI ESMERALDA CRETZEANU

Aŭ nins cu argint
Şi cu mărgărint
Din a erniĭ salbă,
Şi prin recĭ fiorĭ
Lunca până 'n zorĭ
Devenit-aŭ albă.

Pe ulm, pe stejar
Crengile apar
Lungĭ bucĭumĭ de ghiaţă,
Iar în loc de frunzĭ
Sloiurĭ micĭ, rotunzĭ
Strălucesc prin ceaţă.

Totul pare mort
Sub funebrul cort
Unde gerul zace,
Insă prin îngheţ
Sprintenul stigleţ
Sboară şi nu tace.

Când totul e mut,
Ce dor l-aŭ făcut
Să cânte, să sboare?
El a 'ntrezărit
Pe cuĭbul iubit
O rază de soare.

Ast-fel când zăresc
Chipu-ţĭ fecĭoresc,
Copiliţă jună,
Inima-mĭ pe loc
Simte dulce foc,
Şi vesel resună.

Ca şi lunca, eŭ
Port pe capul meŭ
Earna, grea povoară,
Insă când te vĕd
Zimbind, eŭ mĕ cred
Chiar in primăvară.

Fiĭcă de poet!
In al tĕŭ boschet
Tu cânţĭ câte-odată
Şi cu drag te-alinţĭ,
De-amicĭ, de părinţĭ,
Fiind adorată.

Ca să fim voĭoşĭ
In timpiĭ geroşĭ
Dorul meŭ urează,
Ţie-un trandafir,
Mie-un suvenir,
Paseriĭ o rază.

Convorbirĭ literare, XVI, 1882—83, p. 382.

XXXII

PE ALBUMUL D-REI X.

Natura de minunĭ e plină,
Dar când în cer nu e lumină,
Ea 'n umbră zace nevĕḑută.
Inima-mĭ vecĭnic simţitoare,
Lipsită de-al junieĭ soare,
In sînul meŭ zace perdută.

Ah! dac'aĭ vrea să aĭ tu parte...
Dar ce ḑic?... timpul ne desparte:
Tu viĭ, când eŭ sînt spre plecare,
A zorilor vie lucire
Nu poate s'aĭbă întâlnire
Cŭ-amurgul palid ce dispare.

Convorbirĭ literare, XVI, 1882—83, p. 383.

XXXIII

FAPTUL ḌILEI

PE ALBUMUL D-REĬ FR. GR.

Faptul ḑileĭ, fur de stele,
Le adună şi cu ele
Face-un soare luminos,
Fala ceruluĭ voĭos.

Soarta mea de mĭ-aş alege,
N'aş fi soare, n'aş fi rege,
Dar m'aş face fur de stele,
Ca să te adun cu ele.

După manuscriptul autoruluĭ.

XXXIV

SFINȚIREA CURȚII DE ARGEȘ

ODA

I

Românu 'n timpurĭ de răsboae
Pentrŭ-al sĕŭ țĕrm din moșĭ-strămoșĭ
Vĕrsà tot sângele-ĭ șiroae
De se umbrĭà sub nourĭ roșĭ.
El înclinà mândra sa frunte
Numaĭ la cer, vroind pe loc
Să stee nalt pre cât un munte
Intre-a luĭ țeară și 'ntre foc.

II

Apoĭ în timpurĭ de cădere,
Càt erà cerul ne'ndurat,
El sta pe gândurĭ în durere,
De marĭ risipurĭ rezemat,
Și ascultà plin de uĭmire
Glasul lor taĭnic șoptitor,
Ce-ĭ pomenĭà de-a luĭ mărire
Și 'n trecut și 'n viitor.

III

Românu 'n timp de resuflare
Cu al sĕŭ paloș vitejesc
Clădĭà mult traĭnice altare
Sub scutul Domnuluĭ ceresc,
Ca să privească lumĭ și soare,
Cum neamul sĕŭ ș'a luĭ clădirĭ
In vecĭ rĕmân neperitoare
Printr'ale lumiĭ sguduirĭ.

IV

Cum, de mĕsura mult măreață
A numeluĭ ce-a moștenit,
El sta cu soarta-ĭ față 'n față,
Ea crâncenă, el neclintit!

Iar când suflà vînt de peire,
Cum el în cale-ĭ falnic stà,
Şi pentru-a ţĕriĭ mântuire
Vîntul oprĭà şi-l înfruntà.

V

Curte de Argeş! ca şi tine
Aproape-a fost el de mormînt,
In ochiĭ Liftelor streine
Păreaţĭ voĭ şterşĭ de pe pămînt,
Dar càt un stâlp e în picĭoare
Nu cade templul dărîmat,
Şi nicĭ-un neam viteaz nu moare
Càt el maĭ are-un fiŭ bărbat.

VI

Un singur om de vĭeaţă tare
Poartă 'n sîn miĭ de oamenĭ tarĭ,
Precum o ghindă 'n coaje-ĭ are
Un verde codru de stejarĭ.
Iar prin ĭubirea de moşie
Şi prin credinţa 'n Dumneḑeŭ
Un om plăteşte cât o mie,
Stăpân pe viitorul sĕŭ.

VII

Așa tu, Curte legendară,
Așa tu, drag Român popor,
In cursa soarteĭ mult amară
V'ațĭ dat un sacru ajutor,
Şi iată-vĕ adĭ iar cu falā
Strălucitorĭ prin har ceresc,
El sub o mantie regală,
Tu sub veşmîntul îngeresc.

VIII

El vine-O! sfîntă mânăstire,
Cu brațe pline de cununĭ,
După treĭ seculĭ să te-admire
Ca pe-o minune 'ntre minunĭ.
O! monument, soarta ţĭ-e mare!
Sub neaoş Domn aĭ fost clădit,
Şi-n mândra-ţĭ nouă realţare
Adĭ sub un Rege eştĭ sfinţit!

IX

Privesce 'n jur, privesce 'n zare
Umbrele marĭ a celor morțĭ,
Care-ţĭ trimit o închinare
De pe-ale vecĭniciei porțĭ.

Mărirea ta este deplină;
Geniŭ a fost meșterul tĕŭ,
Eștĭ demn de-o nație creștină,
Eștĭ demn locaș de Dumnedeŭ!

XXXV

INSCRIPȚIE PE UȘA CURȚII DE ARGEȘ

Eŭ duc pe cel ce plânge la raiŭ de mângăere;
Pe orb către lumină cerească îl duc eŭ.
Voĭ ce intrațĭ aice, gonițĭ orĭ-ce durere
Și orĭ-ce desperare lăsațĭ pe pragul meŭ.

XXXVI

LEGENDA

SFINŢIRIĬ BISERICIĬ DELA CURTEA DE ARGEŞ

ÎNCHINATĂ MAIESTĂŢII LOR REGELUĬ CAROL I ŞI REGINEÌ ELISAVETA

12 Octobre 1886.

1

Din Moldova cea nurlie,
Din voĭoasa Oltenie,
Din întreaga Românie,

De prin munţĭ, de pe câmpiĭ,
Din colnice podgoriĭ,
De pe văĭ cu ape viĭ,

Din oraşe, de prin sate,
De la schiturĭ depărtate
Şi mânăstirĭ ne 'nchinate,

Aŭ plecat în cete, cete
Nalţĭ flăcăĭ cu negre plete,
Roiŭ bălaiŭ de mândre fete

Şi femeĭ cu pruncĭ la ţîţă,
In catrinţă, în bondiţă,
In cămeşe cu altiţă.

Toate sprintene, ochĭoase,
Strînse 'n fote fluturoase
Şi de mijloc mlădioase ;

Unele din plaiŭ călare.
Altele din văĭ pe care,
Purtând florĭ, purtând ştergare.

Vin prin şesurĭ, prin pădurĭ
Sfinţĭ Episcopĭ în trăsurĭ,
Iar pe jos, pe bătăturĭ,

Preoțĭ, maĭce în șaĭag,
Slabĭ călugărĭ cu toiag,
Ḑile 'ntregĭ pășind cu drag.

Și din fundul celor munțĭ
Trec prin ape fără punțĭ
Albĭ mocanĭ pe caĭ măruntĭ,

Vin pe drumurĭ junĭ ostașĭ,
Dorobanțĭ și călărașĭ,
Agerĭ, neaoșĭ vulturașĭ.

Toțĭ în șirurĭ lungĭ, grămadă,
Și în haĭne de paradă,
Ochilor întinḑênd nadă.

Gloata întreagă se adună.
Câmpu 'n lung și 'n lat rĕsună
Sgomotos, de voe bună,

Căcĭ ea merge-atrasă 'n zare
De-o lumină, ce apare
Pe sub cerurĭ mare, mare,

Cum mergeaŭ neobosit
Ceĭ treĭ craĭ din rĕsărit
Spre luceafĕrul slăvit,

Ca să 'nchine fruntea lor
Unuĭ fraged pruncuşor,
Lumelor mântuitor!

II

Dar ce este acea-lumină?
O biserică creştină
Ridicată din ruină!

Domnul Neagoe-a clădit-o,
Timpul crunt a risipit-o,
Carol Rege-a re'noit-o.

Ş'acea lume în pornire
Pasă vesel s'o admire
In cereasca-ĭ strălucire.

Eat'o lângă ea sosită,
Imprejuru-ĭ grămădită,
De podoaba sa uĭmită,

Căcĭ, în câmp din noŭ lucrată,
Pare-o sculă nestimată
Pe pămînt din cer picată.

Cu măestrele-ĭ cĭoplele,
Cŭ-a eĭ turle invirtele,
Care-atrag ochiĭ la ele,

Şi cu sfinta armonie,
Ce din sînu-ĭ lin adie
Sub nălţimea albăstrie...

Lumea stă ascultătoare.
Bolta e răsunătoare
De cântărĭ pătrundĕtoare,

Ce'n văzduh se impreună
Cu svon lung de tun, ce tună,
Şi de clopot, care sună.

Dar tăcere!.. de o dată
In mulţimea 'nfiorată
Resuflarea stă curmată.

Inimile bat maĭ tare,
Bătrînĭ, tinerĭ, fie-care
Maĭ pătruns, maĭ viŭ tresare...

Ce se fie?.. pe-orĭ ce munte
Ţipă vulturĭ, şoĭmĭ de frunte,
Sboară umbre marĭ, cărunte.

Orĭ-ce frunză re'nverḑesce,
Orĭ-ce rîŭ apele-şĭ cresce,
Orĭ-ce pom din noŭ rodesce!

Insuşĭ soarele'n splendoare,
Sol trimis la serbătoare,
E maĭ noŭ, maĭ splendid soare...

Taĭna este săvîrşită!..
Ascultaţĭ!.. lavra sfinţită
Ḑice lumiĭ pironită:

«Voĭ ce'n vĭeaţă vĕ luptaţĭ,
«Voĭ ce raiul căutaţĭ,
«Sinu mĭ e deschis, intraţĭ!

«Eŭ sînt mana mângăeriĭ!
«Eŭ sînt balsamul dureriĭ!
«Eŭ sînt cumpĕna puteriĭ!»

III

Preoţimea toată-afară
In veşminte, în tiară,
Se înşiră-acum pe scară.

Jos, în curte oamenĭ miĭ,
Şi neveste şi copiĭ
Se îndeasă'n straturĭ viĭ,

Ca să vadă în lumină
Sus, drept uşa cea divină,
Pe-a lor Rege şi Regină:

Eată-ĭ!.. El în capul scăriĭ,
Stă purtând odorul ţĕriĭ,
Paloşul neatârnăriĭ!

Ea, pe fruntea Sa Domnească
Purtând, nu stema regească,
Ci marama ţĕrănească!

Şi pe boiŭ frumos, cu falä,
Fota cea naţională,
Ca o mantie regală!

«Ean privițĭ!.. strigă mulţimea,
«Cum a înfrăţit mărimea
«Ş'al Eĭ tron cu ţĕrănimea.

«Ea-ĭ de noĭ!.. A noastră este!
«Par' că-ĭ Zîna din Poveste!»
Ḑic copile şi neveste.

Şi cu toate, miĭ şi sute,
In dorinţa lor perdute,
Ar vrea mâna-ĭ s'o sărute.

Dar un semn Regele face...
Şi pe loc poporu 'n pace,
Nemişcat, se'nclină, tace.

Regele cu glasul tare
Iĭ grăesce de altare
Şi de-a legiĭ respectare.

In cuvinte cumpĕnite,
Din tot sufletu-Ĭ pornite,
Cu măreţ avînt rostite,

El îĭ spune 'n graiŭ de Rege:
«*Că Moşie, Domn şi Lege*
«*Trebuĭ strîns ca să se lege!*

«*Că credinţa'n Dumnedeŭ*
«*Pune sfîntul scut al sĕŭ*
«*Intre bine şi 'ntre rĕŭ!*»

Iar pe când glasu-Ĭ tot creşte,
Bolta sfîntă-l însoţeşte
C'un resunet, ce uĭmeşte.

Şi-aĭ zidiriĭ porumbeĭ
Freamĕt fac din clopoţeĭ,
Ca un sbor de îngereĭ.

Ura'n ceruri se ridică!..
Ceru'n doŭĕ se despică,
Ploĭ de raze din el pică,

Şi, ferice, tot poporul,
După cum îl duce dorul,
Vede 'n faţă-ĭ viitorul!

IV

O! moment de re'nviere!
Amintirea-ĭ nu va pĭere
Càt va sta Crucea'n putere!

Căcĭ avut-a marturĭ marĭ
Vechiĭ ctitorĭ legendarĭ,
Munţiĭ, codriĭ de stejarĭ,

Şi bâtrînul Argeş, care
Duce-va astă serbare
Dintr'o zare 'n altă zare!..

Fost-am încă şi eŭ faţă,
Şi pe turla cea măreaţă
Am zărit cincĭ umbre 'n vĭeaţă.

Una blând a cuvîntat:
«Neagoe, al meŭ bărbat,
«Fie Domnul lăudat!

«Sfinta noastră Mânăstire,
«Şi a noastră pomenire
«Scoase sînt de la peire!»

Alta ḑise cu oftare:
«O! Manole, meşter mare,
«Aḑĭ e ḑiua de scăpare!

«După veacurĭ de urgie,
«Am eşit din temelie
«Eŭ, sermana ta soţie,

«Şi 'ncetat-am de-a maĭ plânge,
«De-a maĭ ḑice: crunt mĕ frànge
«Zidul tĕŭ, care mĕ strînge!

«Aḑĭ, în locu-mĭ, spre 'ntărire
«Pentru falnica-ţĭ zidire,
«O Regină cu ĭubire

«Pe altar prinos depune
«Cartea Sa de rugăciune,
«Ce-o s'aducă ḑile bune.

«Toată scrisă, zugrăvită,
«Şi, de mâna Eĭ slăvită,
«Cu minunĭ împodobită.

«Aĭbă traiŭ ca gândul Sĕŭ!..
«Eŭ cu pruncuşorul meŭ
«Sbor în cer la Dumneḑeŭ!»

Ast-fel umbrele şoptĭaŭ,
La popor cu drag privĭaŭ,
Ochiĭ lor se 'nveselĭaŭ,

Apoĭ taĭnic, cu sbor lin
Dispărut-aŭ în senin
Ca un vis, ca un suspin.

Iar în urmă-le, în soare,
A rĕmas strălucitoare
Lavra 'n vecĭ neperitoare!

XXXVII

TEARA

—

Din umbra deas' a noruluĭ
Intins pe ţĕrĭ streine,
Cu aripile doruluĭ
Voĭos reviŭ la tine,

O! cuĭb a fericirilor!
O! ţeară luminoasă!
Comoar' a nălucirilor,
Grădina mea frumoasă!

Ș'avîntul tinereților
Ce 'n sinu-mĭ se trezește,
Prin lumile poeților
Sburând mĕ rătăcește,

Prin farmecul avîntuluĭ,
Tot ce sub ochĭ résare
In poalele pămîntuluĭ,
Maĭ drăgălaș îmĭ pare.

Intinderea câmpiilor
In zărĭ maĭ lin se perde,
Maĭ dulce-ĭ rodul viilor.
Verdeața e maĭ verde.

Maĭ nalte sînt nălțimile,
Maĭ cald e mândrul soare,
Maĭ limpeḑĭ limpeḑimile
De rîurĭ și izvoare

Iar fetele cu florile
Maĭ viŭ rîd între ele.
Și spun privighetorile
Maĭ taĭnic vers la stele,

Aice-ĭ țeara basmelor,
Ce 'ngân' a noastră minte
Prin farmecul fantasmelor
Din timpĭ de maĭ 'nainte.

Aice-ĭ vestea Doamnelor
Din lumea legendară
Ș'a prelungiriĭ toamnelor
Sub cer de primăvară.

Aicĭ țeara plăcerilor
Ș'a doĭnelor de jale,
Ce 'n liniștirea serilor
Te țin uĭmit in cale.

Aicĭ cu lăcrimĭoarele
Bujorĭ se prind în horă.
Aice însușĭ soarele
Are 'ntre florĭ o soră,

Și 'n stâncile Carpaților
Cresc paserĭ năsdrăvane.
Și 'n sufletul bărbaților
Mândriile romane

O! gură dulce-a raiuluĭ,
Tu daĭ prin o zîmbire
Şi fericire traiuluĭ,
Şi morţiĭ fericire.

Luceferiĭ eteruluĭ
Rîvnind privesc la tine,
Şi toţĭ îngeriĭ ceruluĭ
Te-aŭ îndrăgit ca mine.

Mirceştĭ, Septembre 1886.

Convorbirĭ literare, XX, 1886—87, p. 689.

După manuscriptul autoruluĭ.

XXXVIII

DOMNULUI ŞI DOAMNEI JACQUES LAHOVARY

23 Iunie 1887

Căsătoria este poemul fericiriĭ
Compus de două inimĭ cu drag împreunate,
Ce 'n sinul armonieĭ și 'n farmecul iubiriĭ
Undesc comoara dulce de cânturĭ inspirate.

Din ele fie-care aduce partea-ĭ dreaptă
De splendide imaginĭ, de strofe-armonioase:
Iubitul, cumpĕnirea, puterea înţeleaptă,
Iubita, încântarea simţirilor duĭoase.

Voĭ, favoriţĭ aĭ soarteĭ, ce 'n astă ḑi cu soare
Incepeţĭ a compune poemul căsnicieĭ,
V'a înzestrat natura cu toate-a eĭ odoare,
Ca să intraţĭ ferice în templul armonieĭ.

Decĭ, mână 'n mână, veselĭ, cu inimĭ alipite,
Pășiţĭ cântând pe calea ce vouĕ se deschide.
Veţĭ fi urmaţĭ de-a noastre urărĭ nedespărţite
Sub cerul lin, albastru și care vĕ surîde.

Paris.

XXXIX

PODUL (1)

SCRIS PENTRU MARGARETA CÂND VA FI MARE

—

Pe podul unuĭ vas feeric
Cu forma de castel bogat,
Ce strălucește 'n intuneric
Fantastic, vesel luminat,

---

(1) Un mare balcon din Castelul Peleș.

Şi care poartă drept catargurĭ
Treĭ turnurĭ nalte, ce plutesc
Sub vastele albastre largurĭ
A Oceanuluĭ ceresc,

Mĕ primblu 'n ora dimineţiĭ
La soarele dismerdător,
Ca 'n timpul dulce-al tinereţiĭ,
Ca 'n timpul meŭ de călător,
Şi, fărmecat de-o nălucire,
Imĭ pare că dalbul palat
Se mişcă 'n lină lenevire
Prin lumile ce le-am visat.

Mĕ duce la frumoase malurĭ,
Umbrite de verḑĭ palmierĭ
Şi 'ncinse cŭ-aurite valurĭ
Sub aburirĭ de primăverĭ.
Mĕ duce 'n India brahmină,
In raĭul de la Taitì,
In care vecĭnica lumină
Indeamnă vecĭnic de-a iubì.

El maĭ cu seamă se 'ndreptează,
Unindu-se cu gândul meŭ,
Spre-o ţeară mândră şi vitează
Şi mare cât numele sĕŭ,

Spre-o Românie viitoare,
Pe-al căreĭ cer nemărginit
Să nu apue scumpul soare...
Dar în ce vis m'am adâncit?..

O! Margaretă cu drag nume,
Cu mine vină sus pe pod,
Ca să culegem de prin lume
Al veselieĭ dulce rod.
Cântând vom trece împreună
Pe lângă plaiurĭ îngereştĭ,
Şi eŭ sub razele de lună
Ţĭ-oiŭ spune splendide poveştĭ.

Ne vom oprì la cea minune
Din marea dela Ceilan;
Vom trece-apoĭ în rĕpejune
Strîmtura dela Magelan,
Şi te-oiŭ conduce zimbitoare
La radiosul paradis,
Prin care 'n noaptea visătoare
Se rătăceşte al tĕŭ vis;

La insula ce se încinge
De-un brâŭ de florĭ, apĕrător,
De care vecĭnic nu s'atinge
Nicĭ-o durere 'n al eĭ sbor;

La țĕrmul unde-s păsĕrele,
Solĭ drăgălașĭ de fericirĭ,
Ce poartă 'n pliscul lor inele,
Inele pentru logodirĭ.

Castelul Peleș, Noemvre, 1887.

Convorbirĭ literare, XXI, 1887—88, p. 832.

XL

DOUĔ ROMANȚE

I

De aş fi 'n a tinereţiĭ floare,
Când toate ḑilele sînt bune,
Pe când din inima cu soare
In vecĭ lumina nu apune,
Multe-aş aveà în taĭn' a-ţĭ spune,
Ca să deviĭ tu gânditoare.

De-aş fi ce-am fost pe lume-odată,
Privind în fată-mĭ viitorul,
Când mĕ 'ndrăgeam de orĭ-ce fată,
Ce-mĭ păreà soră cu amorul,
Aş deşteptà în tine dorul
Cŭ-a mea cântare înfocată.

Dar nu-s în floarea tinereţiĭ
Şi nu 'ndrăznesc nimic a-ţĭ ḑice.
Mergĭ dar, copilă, 'n calea vieţiĭ,
Intîmpinând zîmbirĭ amice.
Eŭ te-oiŭ privì tăcut, ferice,
Răpit de farmecul frumseţiĭ.

Şi însă 'n pept am o comoară
De tinereţĭ şi de simţire.
O! timp voĭos de-odinioară,
Te-aĭ dus lăsându-mĕ 'n jălire.
Adio visurĭ de iubire,
Rĕmâne dorul, timpul sboară!

II

Natura de minunĭ e plină,
Dar când în cer nu e lumină,

In umbră zace nevĕḑută.
Inima mea cŭ-a eĭ comoare,
Lipsită de-al junieĭ soare,
In sinul meŭ zace perdută.

Ah! dac' aĭ vrea să aĭ tu parte...
Dar ce ḑic? timpul ne desparte.
Tu eştĭ 'n zorĭ, eŭ în plecare.
A zorilor vie lucire
Nu poate s'aĭbă întâlnire
Cŭ-amurgul palid, ce dispare...

După manuscriptul autoruluĭ.

XLI

ȚILELE BABEI.

Cât aŭ fost earna de lungă,
Aŭ ţinut soarele strîns
Sub al eĭ cojoc încins,
Crivĕţul să nu-l ajungă,
Nicĭ să fie 'n faţă nins.

Iară sora eĭ mezină,
Dokia, l-aŭ îndrăgit
Şi la rîndu-ĭ aŭ vrăjit,
Ca s'atrag' a luĭ lumină
Lângă sinul eĭ sbîrcit.

Şi sub cortul eĭ de gheaţă,
Unde tremură mereŭ,
Ţine-acum odorul sĕŭ,
Dulcele izvor de vĭeaţă,
Zimbetul luĭ Dumnezeŭ.

Il sărută, îl dismeardă
Ḍiua, noaptea, ne'ncetat
Ca pe-un mire descântat,
Şi se teme să nu-l peardă
Dela ochiu-ĭ degerat.

Bietul soare 'n fărmecare
Perde lustru-ĭ aurit
Sub rĕsuflul eĭ cumplit.
El pe lume nu maĭ are
Nicĭ Apus, nicĭ Rĕsărit.

Iar în lipsa luĭ, pămîntul
Zace 'n triste amorţirĭ,
Bântuit de vijĕlirĭ;
Căcĭ ferească Domnul sfîntul
De-ale Babelor iubirĭ.

La rĕsuflul lor de-odată
Tot ce-ĭ verde, înflorit,
Cade, moare vesteḑit.
Turba lor e ne'mpăcată,
Dorul lor neîmblânḑit.

Ele ştiŭ să 'ncurce firul
Feţĭ-frumoşilor, pe plac.
Ştiŭ să schimbe pentru leac
Chiar în brustur trandafirul
Şi stigleţu 'n liliac.

Iată, mări. însă iată
Că 'ntr'o ḑi spre Rĕsărit
Mândrul soare aŭ zărit
O frumoasă, vie fată,
Pe un plaiŭ reînverḑit.

Era dulcea Primăvară,
Rumeioară ca un frag,
Scump odor și lumiĭ drag,
Care acum eșise-afară
Din lăuntrul unuĭ fag.

Brîndușică zîmbitoare
Și cu mersul legănat,
Pe sub ceru 'nseninat
Ea părea așteptătoare
De un mire mult visat.

Căcĭ pe inima-ĭ fecioară
Purtà 'n sinu-ĭ miĭ de florĭ,
Șĭ-adăstà 'n fierbinți fiorĭ
Să închine-a eĭ comoară
Impĕratuluĭ din zorĭ.

Cum o vede, se aprinde
Soarele re'ntinerit,
Sboară 'n cerul părăsit
Și cu razele-ĭ cuprinde
Tînĕrul odor ĭubit.

Pe loc omul re'nviează,
Apa curge şopotind,
Cuĭbul rîde ciripind,
Lumea se desmormintează
Şi renaşte înflorind.

Iară Baba prin răstoace
Ca o cĭumă alergând,
Văetându-se plângând,
Scutur' ale eĭ cojoace,
Când cu ploae, când ningând.

In bordeĭŭ, în casă, 'n şatră
Ea pătrunde şuerând,
Inimile 'nfiorând;
Spulberă cenuşa 'n vatră,
Apoĭ ese 'n câmp urlând.

Ea furtunele stîrneşte,
Intinḑênd pe câmpul gol
Al troenilor nămol;
Prin văzduh o câràeşte
De corbĭ negri negrul stol.

Ea din fugă se anină
De sĕrmaniĭ călĕtorĭ,
Ingheţaţĭ, rătăcitorĭ;
Smulge tufe din tulpină
Şi le-asvîrlă până 'n norĭ.

Ea pe vite le chirceşte
Şi grăuntele de an
Incolţit îl seacă 'n lan;
Şi cocoriĭ rătăceşte
Pe cerescul ocean.

Nouĕ nopţĭ şi nouĕ ḍile
Din suspin ea naşte vînt
Şi blăstemurĭ din cuvînt,
Vrênd pe orĭ şi ce copile
Să le-ascundă sub pămînt.

Lumea tremură şi ḍice:
«Babă, strechie de dor,
«Duce-te-aĭ într'un picior.
«Val-vîrtej, de pe aice,
«Până 'n iadul arḍĕtor.

«Duce-te-aĭ în cale oarbă,
«Alungată de-un cocoș,
«Până 'n fund la mĕrul roș,
«Și pămîntul să te soarbă
«Fără giulgiŭ, fără coș.»

Baba cată 'n sus la soare,
Ea îl vede zimbitor
Lângă scumpul luĭ odor;
Țipă, cade și 'n loc moare
Pân' la anul viitor.

Veselie! re'nviere!
Mugurii se desvelesc,
Gândăceiĭ se ivesc,
Roiurile-adună miere,
Inimile se pândesc.

După manuscriptul autoruluĭ.

XLII

FLUERUL

In poeana verde am găsit un fluer
Şi ĭ-am ḑis în treacăt: O! fluer perdut,
Aĭ avut o dată mult maestru şuer
Care uĭmià lumea, şĭ-acum eştĭ tăcut.

Astfel şi poetul, viŭ în tinereţe,
Gingaş, cu ĭubire, dulce a cântat,
Dar ĭ-a plecat fruntea trista bătrîneţe
Şi i s'a stins glasul, şĭ-a rĕmas uĭtat.

Fluerul respunse: Frate, frăţioare,
A sosit amurgul, jalea ne-a cuprins,
Dar a noastră soartă e mulţămitoare:
Am cântat o doină şi e de ajuns.

Castel Peleş, 1888.

După manuscriptul autoruluĭ.

*

Autorul a scris această poesie, cu însemnate deosibirĭ, şi în albumul D-şoareĭ E. Văcărescu, cu titlul «*Pentru ce nu maĭ cânt?*» avênd data: *Castel Peleş, 1888.*

XLIII

CREANGA DE STEJAR

DEDICATĂ D-LUĬ DE BERLUC PERUZIS

Creangă mică și uscată
De pe valul Dunărean!
Eștĭ menită a fi 'necată
In al mărilor noean?
Tu pluteștĭ, dar tot spre vale
Te impinge cruntul val...
Cine te-a opri din cale
Și te-a scoate iar la mal?

Spune-mĭ care-ĭ al tĕŭ nume?
Unde mergĭ? de unde viĭ?
Eştĭ tu moartă 'n astă lume?
Maĭ facĭ parte dintre viĭ?
Spune-mĭ: Crivĕţul ernatic
Smulsu-te-aŭ cu braţul luĭ
De pe-un pom uscat, sĕlbatic,
Să te-arunce valuluĭ?

Vulturul cel gol pe frunte,
Cel cu ochĭ fulgerătorĭ
Dusu-te-aŭ în vîrf de munte
Să-şĭ dureze cuĭb sub norĭ?
Fulgerul trăsnit-aŭ oare
Cuĭbul lângă cer durat
Şi 'n a Dunăreĭ vulvoare
Din văzduh te-aŭ aruncat?

Vaĭ! sĕrmană creangă mică,
Eŭ la tine când privesc,
Inima mi se despică
Şi te plâng şi te jălesc.
Tristă e a ta menire!
Cel balaur Dunărean
Te conduce la peire
In al mărilor noean!

— Să n'aĭ grije de-a mea soartă !
Eŭ sînt mică, dar nu pier.
Dunărea pe sîn mĕ poartă,
Dar plutesc cătând la cer.
Mulţĭ aŭ vrut a mĕ culege
Şĭ-a mĕ arde!... In zadar.
Sînt odraslă eŭ de Rege,
Căcĭ sînt viţă de stejar.

In curînd voiŭ prinde vĭeaţă,
Pe-acest mal voiŭ rĕsărì,
Şi cŭ-a mea umbră înăreaţă
Lumea 'ntreagă voiŭ umbrì.
Voiŭ privì peste orizonurĭ
Cŭ-al meŭ vĕḑ împĕrătesc,
Căcĭ din lemnul meŭ fac tronurĭ
Şi am nume românesc.

După manuscriptul autoruluĭ.

XLIV

DOMNIŞOAREI LILA WHITE

TRIMIS LA CONSTANTINOPOL

Nor de-argint, ce trecĭ sub cer
Peste-a munţilor nălţime
Şi disparĭ cŭ-al tĕŭ mister
In a zăriĭ albăstrime,
Sborul tĕŭ îl îndreptează
Spre poeticul Bosfor,
Unde Lila blând visează
Visul cel fărmecător.

Du-í parfumul de iubire
Ce-ĭ trimit a eĭ surorĭ,
Ca o dulce amintire
De-ale țěriĭ mândre florĭ.
Șí-apoĭ ĭar te 'naripează
Ca s'aducĭ în ochiĭ meĭ
Dela soare-o dulce rază
Și zîmbirea dulce-a eĭ.

După manuscriptul autorului.

XLV

CICLONUL

Lunca mie drăgălaşă, de-a mea inimă cântată,
Erĭ frumoasă şi 'nflorită, astădĭ zace inundată,

Căcĭ Siretul, mire barbar, de iubirea luĭ aprins,
In a sale braţe crunte a răpit-o şi cuprins.

Dragă luncă! Earba-ţĭ verde şi a florilor comoară
Dispărut-aŭ sub potopul ce din treacăt le omoară,

Apele mereŭ se sue, toate paserile 'n sbor
Ţipă jalnic, îngrozite pentru cuĭburile lor.

Dar o şi maĭ cruntă spaĭmă, dar o cumpănă maĭ mare
Le aşteaptă, vaĭ de ele! după crunta inundare.

Un ciclon din zarea neagră, plin de fulgerĭ trăsnitorĭ,
Vine, vîjîe şi urlă, aducând troenĭ de norĭ,

Peste luncă se abate, darmă, sfarmă 'ntr'o clipală
Nalţĭ stejarĭ trecuţĭ prin seculĭ, cŭ-a lor frunte triumfală,

Şi rĕstoarnă urieşiĭ pe-a lor dese seminţiĭ,
Erĭ vioae 'n a lor umbră, aḑĭ ucise 'n vijeliĭ.

Trist tabloŭ de pustiire! Sub a ceruluĭ urgie
Biata luncă geme, luptă în grozavă agonie

Şi aduce'n triste gândurĭ pe tot omul simţitor,
Când priveşte cum giganţiĭ se restoarnă de uşor!..

Din eĭ unul, maĭ de-o parte, fulgerat de-a drept în frunte,
Are-o creangă ruptă, verde, ce pe apă face punte.

Ea se clatină în aer, legănând un cuĭb duĭos,
Unde patru păsĕrele cântă lin, armonios.

Pe sub el, îngrozitoare, valurile clocotesc,
Printre crengĭ se sue şerpiĭ, tunetele sus trăsnesc,

Insă cuĭbul n'are grijă, căcĭ un cuĭb e o cetate.
Are-un înger ce-l păzeşte de stihiile turbate.

Şi prin aspra vîjiire a cumplitelor vîntoase
Către cerurĭ se înalţă glasurĭ dulcĭ, melodioase.

Mirceştĭ.

După manuscriptul autoruluĭ.

XLVI

O SCĂFÎRLIE URIAŞĂ

Nălţimea efemeră la care aĭ ajuns
Te face a te crede cu mir pe frunte uns,
Şi 'nţepenindu-ţĭ gâtul, umflându-te în pene
Şi ridicând spre tîmple părechia-ţĭ de sprîncene,
Priveştĭ la omenire cu ochĭ fără scânteĭ
Ca la un cârd nemernic de proştĭ şi de pigmeĭ.
Tu ḑicĭ cu îngâmfare: Puterile divine
Creat-aŭ lumea 'ntreagă în şeapte ḑile pline,
Dar aŭ avut nevoe de miĭ şi miĭ de anĭ
Să umple scăfârlia-mĭ cu crierĭ năsdrăvanĭ.

Un ocean de planurĭ imens reformatoare
Se sbate 'n sgomot mare sub fruntea-mĭ gânditoare,
Ş'adese-orĭ frățeşte eŭ ḑic luĭ Dumneḑeŭ:
Când îĭ re'ncepe lumea, s'o dregĭ pe planul meŭ,
Şi astfel, numaĭ astfel, se va vedeà cât bine
Poţĭ face omenirii, unindu-te cu mine...
Ḑic, însă nu m'ascultă, şi totul merge rĕŭ
O singură speranță rĕmâne lumiĭ: *Eŭ!*

După manuscriptul autoruluĭ

XLVII

PLUGUL BLĂSTEMAT

Vecină cu moşia bogată şi domnească
Se 'ntinde o câmpie mănoasă rezeşească,
Pe care o pândeşte avanul Domnitor
Cu poftă nesăţîoasă, cu ochiŭ adunător.
El vrea ca să-şĭ cârpească chlamida aurită
Cu zdreanţa sărăcimiĭ de veacurĭ moştenită.
Dar nu vrea rezeşimea să-ĭ vînd' al sĕŭ ogor,
Căcĭ e legat prin sânge pămîntul de popor.
«Nu vrea?.. Răcneşte Vodă... Prostimea înteţită
«Ridică adĭ din ţĕrnă fiinţa-ĭ umilită
«Şi îndrăzneşte-a-şĭ pune voinţa 'n faţa mea?
«Să afle dar ce-ĭ vrerea, atuncĭ când Domnul vrea!» ([1]).

([1]) Vodă Michail Sturdza.

A doua ḑi o ceată de mulţí neferĭ călare,
Incunjurând pe Vodă, păşesc peste hotare.
Şi ca să trag' o brazdă aduc un mare plug,
Unealtă de hrăpire, cu şease boĭ în jug...
Câmpia năvălită luceşte verde 'n soare,
Dar un fior pătrunde în orí-ce fir şi floare,
Şi via cĭocârlie cântarea şĭ-a curmat,
Şi zarea se 'nveleşte c'un nor intunecat.

Din capĕtul câmpieĭ începe plugul rece
Să tragă brazda neagră pe locul unde trece,
Şi pajiştea atinsă greŭ geme ne'ncetat
De-a fi 'njumătăţită prin ferul blăstemat
Văzduhul se resună de strigăte de ură
Şi plugul lasă 'n urmă-ĭ, în verdea bătătură,
O rană lungă, largă, din care amărît
Se 'nalţă 'n cer blăstemul pămîntuluĭ răpit.

Şi tot înaintează plugariĭ... când de-odată
O falnică Română în cale se arată,
Frumoasă, tristă, naltă, pe frunte cu ştergar
Şi c'un pruncuţ la sînu-ĭ, păşind măreţ şi rar.
Ea vine şi în faţă cu boiĭ se opreşte,
Din ochĭ aruncă fulgerĭ, apoí aşa grăeşte:
«Vreĭ să ne prăḑĭ tu, Vodă, avutul strămoşesc?
«A! dacă nu aĭ teamă de trăsnetul ceresc,

Na!.. ḑi să treacă plugul pe-al meŭ copil din fașă,
Ca să-ţĭ rĕmâe 'n lume pomină ucigașă.»
Ea ḑice și depune odoru-ĭ lângă boĭ
Minune!... Ceĭ din frunte, plăvaniĭ amândoĭ,
Cu ochĭ plinĭ de blândeţe pe dinsul capul pleacă,
Il miroase; el ride și eĭ nu vor să treacă.

In lăturĭ! strigă Vodă, și glasu-ĭ răgușit
Se pare de păcatu-ĭ în pept inădușit;
Iar falnica Română pe sinu-ĭ alb crucește
A sale braţe albe, obrazu-șĭ desvelește
Ș'adaoge 'n glas tare: «Maĭ bine mort de mic,
Decât s'ajungă 'n lume prin tine un calic.
Dă! trage brazda, fiară, și 'ngroapă la olaltă.
Alăture cu pruncul, mândria ta inaltă!»

Năprasnic atuncĭ Vodă c'un biciŭ cumplit de foc
Lovește 'n boĭ să-ĭ mâe, dar boiĭ staŭ pe loc
Ș'acopere copilul cu-o caldă infășare
Prin aburiĭ ce ese din deasa lor suflare,
Și cĭocârlia 'ncepe cântările-a-șĭ urma
Și mama în uĭmire 'ncepe-a lăcrima.

«Muere! strigă Vodă turbat, schimbat in fiară,
Perĭ decĭ și tu pe brazdă și ţincul fraged peară!»

Nebun el se rĕpede, dar n'a făcut doĭ paşĭ
Şi ĭată că tufariĭ se mişcă a vrăjmaşĭ,
Şi ĭată că s'aude un glas de rĕsbunare,
Şi ĭată că se vede o gloată 'n fuga mare,
Venind cum vine zmeul pe aripă de vînt,
Cŭ-o falcă sus în cerurĭ şi alta pe pămînt.

Rĕzeşiĭ sînt, rezeşiĭ!... Fugiţĭ, periţĭ cu toţiĭ.
Păcatul vĕ ajunge, neferĭ şi Domn, voĭ hoţiĭ!
Rezeşiĭ în urgie s'apropie de voĭ
Ca să vĕ pue 'n jugurĭ, să daţĭ plugu 'napoĭ.
. . . .
Dispar în clipă hoţiĭ şi zarea se deschide,
Şi gloata strigă: Oarba!.. şi copilaşul rîde.

După manuscriptul autoruluĭ.

XLVIII

LEGENDA CRINULUĬ

O rază răsleţită de soarele apus
Se 'ntârziese 'n cale-ĭ făr'a privì pe sus
Şi nu ştià, sĕrmana, cum, unde să apuce,
Să scape de-ale nopţiĭ făţarnice năluce.

In fuga-ĭ, spăĭmîntată, de arborĭ se lovĭà.
Lucirea-ĭ scânteindă o clipă se ivìà
Pe câmpurĭ, văĭ şi dealurĭ, pe ape curgătoare
Şi se perdeà în umbră sclipind tremurătoare.

Se 'ntârziese!.. fapta-ĭ erà de neĭertat,
Căcĭ soarele plecase pe frunte-ĭ nourat;
Dar cum să nu 'ntârzie, când ea fu ocupată
Din zorĭ să încălzească un mic mormînt de fată?

Mormîntul erà umed ș'un glas de îngerel,
Slab, plângător, mult jalnic eșìà gemênd din el,
Dicând: «O! mamă, mamă, e frig, peptul mĕ doare,
«Nu mĕ lăsà!..» Şi raza uĭtase mândrul soare.

Acum ea rătăcise în sboru-ĭ sfiicĭos
Pe-un câmp întins sĕlbatic, pustiŭ și năsipos.
In care, singurică, o frunză vestejită
Venìà de vînt adusă din zarea înnegrită.

Lumina, radioasă ca visul de noroc,
S'apropie de frunza oprit' acum pe loc,
Şi răpide ca gândul în sînul eĭ pătrunde,
Se face ghem de aur, de noapte se ascunde.

De-odată, la căldura din oaspele-ĭ ceresc,
Prin frunză trec ferbinte fiorĭ ce-o înverdesc.
Ea prinde graiŭ și suflet, și razeĭ blânde dice:
«Tu, fulg de soare, noaptea cum te găseștĭ aice?»

«Ah! iĭ rĕspunde raza, rĕmas-am pe pămînt,
«Lipită până 'n seară de-un mic duĭos mormînt,
«In care-o copiliţă, sub peatră năduşită,
«Suspină trist şi cheamă pe maĭca eĭ cernită.»

— «O ştiŭ!.. eŭ făceam parte din pătura de florĭ
«Depusă pe-a eĭ raclă de scumpele-ĭ surorĭ.
«Sub lacrimele mameĭ uscatu-m'am în clipă
«Şi m'a adus aice un vînt pe-a luĭ aripă.

«Vaĭ! ĭată-ne-amândouĕ perdute în pustiŭ
«Ca drăgălaşul înger ce zace în sicriŭ,
«Dar s'aşteptăm aice voĭosul fapt al ḑileĭ,
«Fiind însufleţite de sufletul copileĭ.»

Şoptind în întuneric plăpânde-aŭ adormit.
O rouă, mană sfîntă, din cerurĭ le-a stropit,
Şi 'n loc de-o frunză neagră şi de o rază albă
A doua ḑi crescut-a un crin cu fruntea dalbă.

Aşà se nasc pe lume minunile de florĭ.
In ele reînvie copiiĭ zimbitorĭ;
Dar nime nu pricepe maĭ bine-a lor mistere
Ca inima de mamă, dorită şi stinghere!...

După manuscriptul autoruluĭ.

XLIX

IMN CĂTRE SOARE

O! Soare, Creatorul, când de pe tronul sĕŭ
Ţĭ-a ḑis să fiĭ, vrênd lumiĭ să dea supremul bine,
Atuncĭ El cu mândrie s'a oglindit în tine
Şi chipu-ĭ sfînt rĕmas-a în vecĭ pe discul tĕŭ.

Atuncĭ o linişţire profundă s'a lăţit
Pe neagra frămîntare ce clocoteà în chaos,
Şi lumile gustat aŭ întâiul lor repaos,
Şi cea întâĭ zîmbire sub cerurĭ s'a ivit.

Atuncĭ o armonie sublimă la auz
Eşì din a ta harpă cu strunele de rază
Şi 'n noapte-ĭ Universul fu vesel ca să vază
Pe calea vecĭniciei eternu-ĭ călăuz.

O! soare fără umbră, o! splendide izvor
De vĭeaţă, de rodire, de cànt şi de credinţă,
Prin tine se afirmă înalta Provedinţă,
Din tine-a plecat sborul cerescului amor.

Tu geniuluĭ falnic daĭ aripĭ şi cununĭ,
Tu omuluĭ ce moare însufli dor de ḑile,
Tu daĭ un dulce farmec la florĭ şi la copile,
Ce sînt a tale fiĭce, minune 'ntre minunĭ.

A tale zorĭ sînt dalbe, măreţ al tĕŭ apus.
Păşind cu maestate în calea-ţĭ ideală,
Formezĭ o luminoasă arcadă triumfală,
Prin care omenirea zăreşte Domnul sus.

Din toţĭ nenorociţiĭ, cel maĭ nenorocit
E orbul, ce nu vede sublima ta splendoare.
Din toţĭ, cel maĭ cu parte şi cel maĭ fericit
E vulturul, ce poate să te aţinte,-o! soare.

Eŭ, mic atom, în lume perdut, neînsemnat,
Te port în al meŭ suflet cu 'ntreaga ta mărire,
Căcĭ vecĭnic el se 'nalţă spre tine 'n strălucire.
Ca razele-ţĭ la cuĭbul de unde aŭ plecat.

In tine cred o! soare, de tine-mĭ este dor,
Prin tine cunoscut-am văpaele ĭubiriĭ;
Cu tine-am fost tovarăş pe calea fericiriĭ;
In tine-am sorbit vĭeaţa, în tine vreŭ să mor!

După manuscriptul autoruluĭ.

L

SOARELE

(FRAGMENT)

O! soare! veselie, vieață, 'ntinerire!
A lumilor podoabă, a ceruluĭ zîmbire!
Destinḑĕtor feeric de aripĭ sburătoare,
Deschiḑĕtor maestru de glasurĭ cântătoare,
Alungător de visurĭ, de grijĭ, de gândurĭ rele,
Absorbitor de umbre, culegător de stele,
Ochiŭ splendid, care 'n tine oglinḑĭ intreaga lume,
Ador a ta lumină, mĕ 'nchin la al tĕŭ nume,
Şi simt că făr' de tine tot omul în orbire
Lipsit ar fi de ḑile, lipsit de fericire!...
. . . .

După manuscriptul autoruluĭ.

LI

PE UN ALBUM

Pâcla deasă 'mbrobodeşte munţiĭ nalţĭ, plinĭ de verdeaţă,
Ş'a lor frunte re-apare albă 'n fapt de dimineaţă.
Astfel crâncena durere, pe-un cap tînĕr când s'apasă,
Intr'o clipă strivitoare cu pĕr alb în urmă-l lasă.

O cruḑime-a pătimiriĭ!.. mâna ta distrugătoare
Pare-a stinge focu 'n inimĭ ş'al vieţiĭ falnic soare;
Dar acel ce are parte de avîntul poesieĭ
Poartă 'n vecĭ arḑĕnd în suflet viul soare al junieĭ.

Fie capul nins de vreme, gândul ferbe, odrăslește,
Ca brândușa nădușită sub zăpada ce-o 'nvelește.
Vie-o rază de ĭubire, vie-un vînt de primăvară,
Ca prin farmec geniŭ, floare, din morminte es afară.

El cu foc maĭ dulce cântă, reîntrat în vĭeață nouă,
Ea maĭ vesel strălucește în lumină și sub rouă;
Căcĭ durerea ca și earna aŭ menirĭ re'nvietoare:
Earna scoate florĭ, durerea cântece pătrundĕtoare.

După manuscriptul autoruluĭ.

LII

FLORILE DELA SINAIA

Pe costişul înverḑit
Miĭ de florĭ aŭ răsărit,
Şi se 'nalţă pe picĭoare
Ca să vadă ḑiua 'n soare,
Prin fereastra din Castel,
Unde sboar' un fluturel,
Pe Regina lor ĭubită
Si de-abie întrezărită.
Vreŭ să afle cele florĭ
Ce urzeşte Ea din zorĭ?

Ce lucrează, cum lucrează
Pân' ce noaptea se'nstelează?..
Statul lor însă-ĭ prea mic
Şi nu vĕd ele nimic.
Triste-atuncĭ, ca vaĭ de ele,
De-a fi scule mănunţele,
Roagă fluturul uşor
Să 'mplinească dorul lor.
El de geam se şi lipeşte,
Şi privind, aşà grăeşte:

«Sorioare, v'adunaţĭ
«Şi cu drag mĕ ascultaţĭ.
«Dalba noastră de Regină,
«Căreĭ Peleşul se 'nchină,
«Cântă, scrie, saŭ citeşte,
«Saŭ maestru zugrăveşte
«Intr'un cuĭb de adăpost,
«Cum nu este, nicĭ a fost,
«Unde artele frumoase
«Prin obĭecte preţioase
«Incadrează minunat
«Capul Eĭ incoronat.
«Imprejuru-ĭ staŭ grupate
«Copiliţe alintate,
«Rîḑĕtoare, cu ochĭ viĭ,
«Ce se 'ntrec în veseliĭ.

«Una versurì recitează,
«Alta 'n catifeà brodează,
«Alta joacă din clavir,
«Alta-şĭ pune-un trandafir,
«Şi Regina câte-odată,
«De-a lor freamĕt încântată,
Se trezeşte ca din vis
«Şi cu dînsele 'ntr'un rîs
«Lasă mintea-ĭ gânditoare
«Pe pămînt să se coboare.
Dar tăceţĭ, nicĭ maĭ şoptiţĭ,
Nicĭ chĭar frunzele clintiţĭ,
«Căcĭ Regina 'ncet se lasă
«Pe o pernă de mătasă,
«Ca să guste-un somn uşor,
«Păstrând chipu-ĭ zîmbitor.
«Ochiĭ eĭ se 'nchid în clipă,
«Cum îşĭ strînge-a luĭ aripă
«Fluturaşul din senin,
«Când se pune pe un crin.
Somnul eĭ e drăgălaş
Ca de fraged copilaş
«Legănat sub o maramă
«Pe sîn alb duĭos de mamă,
«Şi 'mprejur de capul sĕŭ
«Fac un splendid curcubeŭ

Miĭ de visurĭ ingereştĭ,
Care vin din lumĭ cereştĭ.»

Floricelele uĭmite
Staŭ tăcute, liniştite,
Şi cu toate într'un gând
Ḑic în chor şi ḑic pe rînd:

«Fie-ĭ ḑiua, ca şi faţa,
«Ca şi vara cu verdeaţa!
«Fie-ĭ somnul dulce, lin,
«Ca şi sufletu-ĭ divin!»

După manuscriptul autorului.

LIII

EARNA LA SINAIA

Prin a negurilor sită de cu noapte earna cerne,
Şi pe dealurĭ şi pe câmpurĭ un gĭulgiŭ alb şi trist aşterne.

Unde-a fost verdeaţă dragă, unde-a fost vĭeaţă cu florĭ
Zace moartea îngheţată, trece vifor de fiorĭ.

Insuşĭ soarele, ĭubitul, de mâhnire se pătrunde,
Şi, ca să n'o vadă, fuge şi departe se ascunde.

Vaĭ! ce-o să devie lumea, sub acest cumplit troean,
Ce lungeşte ḑiua 'n veacurí de urît şi de alean?

In zadar jăleşte omul încântările naturiĭ,
Sbor de paserĭ, curs de ape, mângăerile căldurií,

Earna, baba pismătară de-ale lumiĭ veseliĭ,
Vrea să stingă de sub cerurí şi luminĭ şi armonií.

Insă mintea-í e tîmpită de a grijilor povară,
A uĭtat, din fericire, că frumoasa primăvară

S'a retras cu tot avutul mândreĭ sale tinereţĭ
Pe obraze de copile şi în suflet de poeţĭ.

Străluciţĭ cŭ-al vostru farmec, voĭ fiinţĭ încântătoare,
Şi prin ochiĭ voştri veselĭ cerneţĭ razele de soare,

Acordaţĭ a voastre lire, fií aí ceruluí senin,
Şi schimbaţĭ în cĭuda erniĭ fulgií albĭ în florĭ de crin.

Imprejur de-această masă, unde seara se adună,
Uĭtând lumea, noĭ să rîdem, să cântăm cu voe bună,

Făr' a maĭ privì fereastra, după care tremurând
Earna stă şi ne pândeşte ca o feară, cu rĕŭ gând.

Ea de nunta sa cu gerul cojoc alb şĭ-a pus pe spate,
Dar, de hîdă ce-ĭ, o latră câniĭ spăriaţĭ din sate,

S'o alunge umilită peste noŭe ţĕrĭ şi mărĭ,
Mult departe de Castelul ce rĕsună de cântărĭ.

Iar de va cercà la anul pe la noĭ să vie ĭară.
S'o primim ca şi acuma cu a rîsuluĭ fanfară.

După manuscriptul autoruluĭ.

LIV

BALADA PELEŞULUĬ

I

Plânge Prahova de vale
Şi se vaetă mereŭ,
Tot ducând în a sa cale
Dorul Peleşuluĭ sĕŭ.
Tulburată se rĕpede,
Vrênd de stâncĭ a se isbì,
Căcĭ cu dîn-a nu-l maĭ vede
Rivnitor de-a se ĭubì.

De când apa curgătoare
Şi cu soarele ceresc
Aŭ menire 'nvietoare
Pentru sînul pămîntesc,
Dându-ĭ vĭeaţă şi rodire,
Veselie şi noroc,
Ea, prin dulce rĕcorire,
El, prin razele-ĭ de foc.

Peleşul cu stemă 'n frunte
Şi 'n vesminte de cristal
Venĭà ḑilnic dela munte,
Peste malurĭ dànd năval,
Şi toţĭ braḑiĭ, în mirare
De-a-l vedeà clocotitor,
Fremĕtaŭ cu întrebare:
Unde-l duce viul dor?

El sburà cum gândul sboară
Prin sĕlbatice pădurĭ,
Locuite-odinioară
De urşĭ marĭ, de marĭ vulturĭ,
Şi mergeà ca să se culce,
Plin de vĭeaţă fericit,
Pe al Prahoveĭ sin dulce,
Ca 'ntr'un leagăn mult iubit.

Ş'amândoĭ 'n desfătare
Se duceaŭ întrulocaţĭ
Până 'n jos, dela hotare,
Mult departe de Carpaţĭ,
Veselĭ, rătăcind prin lume,
Sub cer vecĭnic zîmbitor,
El, uĭtând chiar al sĕŭ nume,
Ea, chiar locu-ĭ de izvor.

Bune vremĭ eraŭ pe-atunce,
Când ursituluĭ din stâncĭ
Nu-ĭ păsà ca să s'arunce
Peste rîpele adâncĭ.
Il mânà dorul, ce este
Dulce-al inimiĭ avînt,
Care trece ca 'n poveste
Peste mărĭ şi sub pămînt.

II

Intr'o ḑi... aşà se spune,
Călĕtorul tinerel
Zărì 'n drumu-ĭ o minune,
O minune de Castel,
Ce 'ntr'o clipă răsărise
Din pămîntul scorburos
Ş'a luĭ porţĭ cu drag deschise
Unuĭ Rege glorios.

El vĕḑù trecând drept soare
Pe sub codriĭ bătrîneştĭ
O Regină cântătoare
De balade româneştĭ,
Şi frumoase mărgărite
Pe sĕlbatice poticĭ,
Şi pe drumurĭ năsipite
Urme de picioare micĭ.

Şĭ-auḑì ce nu s'aude
In desimile din munţĭ,
Nu urlărĭ de feare crude,
Nu căderĭ de braḑĭ cărunţĭ,
Ci divina melodie
De dulcĭ glasurĭ argintiĭ
Şi de organ ce re'nvie
Jalea morţilor copiĭ.

Fărmecat, Peleşul şede
Pe o stâncă, 'n loc oprit.
Vede şi nu-ĭ vine-a crede.
Simte ce n'a maĭ simţit.
Ca şi dînsul în uĭmire
Munţiĭ verḑĭ cu crescet alb
Aţintesc a lor privire
Pe Castelul acel dalb.

Splendida naltă clădire,
Ce străluce-acum sub cer
Cu maeastra 'mpodobire
Unuĭ mândru juvaer,
E menită să devie
In present şi 'n viitor
Cuĭb voĭos de ospeţie,
Cuĭb de gloriĭ şi onor.

III

Iată Regele soseşte
Lângă Peleş gânditor
Şi-l întreabă, de voeşte
Ca să-ĭ fie de-ajutor,
Căcĭ e june şi e tare
Cât opt-ḑecĭ de zmeişorĭ
Şi cu braţul luĭ e 'n stare
Să 'nvîrtească roţĭ de morĭ.

Peleşul l'aşà cuvinte
Se trezeşte ca din vis.
Zare noŭă 'n a sa minte
De odată s'a deschis.
Bucuros el la turbină
Se repede chĭar din zorĭ,
Ca să macine lumină
De la fulgeriĭ din norĭ.

Şi de-atuncĭ, când noaptea vine
Lunecând pintre arinĭ,
Aste locurĭ le veḑĭ pline
De fantastice luminĭ.
Vĕl feeric se întinde
Peste falnicul Castel,
Ce ferestile-şĭ aprinde
Ca de-un soare-ascuns în el.

Ḑiua, Peleşul lucrează
Cât un uriaş vînjos,
Iar când ḑiua înserează
Redevine Fĕt-frumos
Şi 'n Castel apoĭ apare
Cu 'n pas vesel, triumfal,
Căcĭ e Naşul sĕŭ şi are
Loc la prânzul cel regal.

Intre florĭ şi 'ntre copile,
Intre ambiĭ Suveranĭ,
El s'arată mic de ḑile,
Deşi are miĭ de anĭ.
Şi Regina 'nveselită
Il dismeard' adese-orĭ
Pe-a luĭ coamă împletită
Cu briliantĭ scânteitorĭ.

Apoï, mândrul, după cină,
La toţĭ lasă rĕmas bun,
Saltă sprinten, se închină
Şi, plecând ca un nebun,
El se duce să se culce,
Plin de vïeaţă, fericit,
Pe al Prahoveï sin dulce,
Ca 'ntr'un leagăn mult iubit.

*
* *

Ea îl mustră cu blândeţe
Şi-ĭ tot dice că-ĭ păcat
De a perde 'n tinereţe
Cursul sĕŭ neatîrnat.
El respunde 'n veselie:
«Mândră fiĭ de-al meŭ noroc,
«Dic luminiĭ ca să fie,
«Şi lumină e pe loc!»

După manuscriptul autoruluĭ.

LV

PE UN ALBUM

De vreĭ să scriŭ pe-acest album
Frumoase versurĭ ca şi tine,
Cerească floare-al tĕŭ parfum
Imbete sufletul din mine.

De vreĭ să cânt cu gingaş dor
Tot ce inspir' a ta privire,
Deschide-mĭ ceru 'ncântător
Prin îngereasca ta zîmbire.

De-aĭ vrea să-mĭ spuĭ tu un cuvînt
Pe care nu 'ndrăznesc a-ţĭ ḑice,
Eŭ m'aş trezì chĭar din mormînt,
Ca să te cânt voĭos, ferice.

După manuscriptul autoruluĭ.

LVI

SCRISE PE MORMINTELE

DELA SEGENHAUS-MONREPOS-NEUWIED.

Ca Pontiful, care duce pe cap darurile sfinte,
Muntele pe culme-ĭ poartă aste pacĭnice morminte.
Rugă, dorurĭ şi tămâĭe iaŭ spre cerurĭ sborul lor
Şi s'apropie de cerurĭ lângă sufletele lor.

După manuscriptul autoruluĭ.

LVII

DESCÂNTIC

Răsaĭ soare
Frăţioare,
Cu 44 raze arḑĕtoare.
40 ţine-ţi-le,
4 mie dă-mi-le,
Doŭe 'n frunte
Maĭ mărunte,
Doŭe maĭ scânteitoare
Peste ochĭ şi ţîţişoare.

Soare luminos,
Cât eştĭ de răzos,
Cât eştĭ de frumos,
Aşà să fiŭ şi eŭ frumoasă,
Răzoasă,
Luminoasă
In ochiĭ mândruluĭ meŭ,
Peţi-mi-l'ar Dumneḑeŭ!

După manuscriptul autoruluĭ.

LVIII

ADIO

LA PLECAREA MEA DIN CASTELUL PELEŞ

In ora de plecare pe-a 'nstrăinăriĭ cale,
Eŭ fac un trist adio şi vesele urărĭ
Şi ţĕriĭ, şi Regineĭ, şi Maestăţiĭ Tale,
Treime strîns cuprinsă în dragele-mĭ sperărĭ.

Tu, prin înţelepciune şi dalba vitejie;
Regina, prin comoara-ĭ de darurí sufleteştí,
Şi ţeara, prin avîntu-ĭ de-o mare 'mpĕrăţie,
Vĕ completaţĭ cu falā sub ochĭ dumnedeeştĭ.

Noroc şi vĭeaţă lungă şi glorie deplină
Să vĕ reverse voŭe puterea cea divină,
Ca să 'mpliniţĭ destinul ce este 'n cerurĭ scris.

Şi mie facă-mĭ parte ca să revin aice
Şi în Castelul Peleş, uĭmit, să cânt ferice
Minunea întrupăriĭ a scumpuluĭ meŭ vis.

Nu, Dunăriĭ nu-ĭ pasă de-a vîntuluĭ turbare.
Ea curge maestoasă spre mândrul rĕsărit.
Ca dînsa, omul neaoş şi cu menire mare
Prin valurile lumiĭ păşeşte liniştit.

Tu, Sire, 'n România făcând descălecare,
La fapte glorioase de cer predestinat,
Cu spada neînvinsă ĭ-aĭ dat neatîrnare,
Cum se cuvine Ţĕriĭ ce-ĭ demnă-a fi Regat.

Şi însă-ţĭ maĭ rĕmâne, o! Sire, multe-a face!
Pas dar tot înainte, trecând măreţ, în pace,
Prin sgomotul nemernic de patimĭ mişeleştĭ.

Carpaţiĭ nalţĭ, cu care trăeştĭ în înfrăţire,
Pe fruntea-ţĭ coronată ţintind a lor privire,
Spun astăḑĭ cu glas tare în lume cine eştĭ.

Dar tronul ca şi rîul aspiră ca să crească !..
Eŭ, care din junie stătut-am neclintit
Cu inima lipită de ţeara strămoşească
Şi toate-a eĭ avînturĭ profund le-am resimţit,

Ştiŭ ţeara ce voeşte, ştiŭ ce doreştĭ tu, Sire,
Cunosc a tale visurĭ de Rege creator
Şi gându-mĭ se uneşte sumeţ cŭ-a lor mărire,
Ce umple zarea largă din vastul viitor.

Vrem într'o ḑi Carpaţiĭ să 'ncingă 'n astă lume
O Românie 'ntreagă şi demnă de al eĭ nume,
Crescută şi 'ntărită sub sceptru-ţĭ legendar.

Vrem falsele hotare dintre Românĭ să peară
Ş'acest castel feeric, clădit la colţ de ţeară,
In centrul Românieĭ să luce ca un far.

1888.

După manuscriptul autoruluĭ.

LIX

UNOR CRITICĬ

Voĭ, ce cătaţĭ defecte în scrierile mele
Şi intonaţĭ fanfare când constataţĭ în ele
Greşelĭ, imaginĭ slabe, cuvinte ce vĕ par
Lipsite de-armonie, erorĭ chĭar de tipar,—
Voĭ care vĕ daţĭ truda de-a şterge de pe lume
Tot lucrul de-o vieaţă întreagă şĭ-al meŭ nume,
De ce atâta rìvnă ş'atâte opintirĭ
Ca să aflaţĭ în mine a voastre însuşirĭ?

Poetul care cântă natura 'n înflorire,
Simţirea omenească, a Patrieĭ mărire,
Chiar slab să-ĭ fie glasul, e demn de-a fi hulit,
Când altul vine 'n urmă cu glas maĭ nimerit?
Şi oare se cuvine, şi oare-ĭ cu dreptate
De a schimbà în crime a sale micĭ păcate?
O! criticĭ bunĭ de faşă, poeţĭ în şeapte lunĭ,
Vulturul nu se mişcă de-un ţipĕt de lăstunĭ.

Orĭ-care păsĕrică îşĭ are ciripirea,
Ce 'n treacăt pe-astă lume încântă auḑirea,
Nălţând un imn la cerurĭ prin alte imnurĭ miĭ
Ş'adăogând o notă l'a lumiĭ armoniĭ.
Am scris eŭ multe versurĭ, şi poate chĭar prea multe,
Dar n'am cerut la nime cu drag să le asculte,
Nicĭ mĭ-a trecut prin minte trufaş ca să păşesc
In fruntea tuturora ce 'ntr'una versuesc.
E unul care cântă maĭ dulce de cât mine?
Cu-atât maĭ bine ţĕriĭ, şi luĭ cŭ-atât maĭ bine!
Apuce înainte s'ajungă cât de sus, —
La rĕsăritu-ĭ falnic se 'nchin' al meŭ apus.
Iar voĭ, care asupră-mĭ săgeţĭ tocite trageţĭ,
Cântaţĭ, dacă se poate, fiţĭ bunĭ şi nu maĭ rageţĭ!

Mirceştĭ.

După manuscriptul autoruluĭ.

